

Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu

TÜRKÇE 6

Ders Kitabı

Yazar

Mehmet Ozan SARIBOYACI

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 18.04.2019 tarihli ve 8 sayılı (ekli listenin 184. sırasında) kurul kararıyla 2019 - 2020 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

ATA DERSANECİLİK, KİTAPÇILIK, YAYINCILIK, MATBAACILIK, EĞİTİM,
TURİZM, İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ

Örnek Mahallesi Örnek Caddesi No.: 75 Altındağ/ANKARA

tel: (0 312) 341 23 85 - 384 52 58 - 342 41 83 - 342 41 84 - 384 52 00

Her hakkı saklıdır ve ATA DERSANECİLİK, KİTAPÇILIK, YAYINCILIK, MATBAACILIK, EĞİTİM, TURİZM, İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ'ne aittir. İçindeki şekil, yazılı metin, grafikler yayınevinin izni olmadan alınamaz; fotokopi, teksir, film şeklinde ve başka bir şekilde çoğaltılamaz, basılamaz ve yayımlanamaz.

Dil Uzmanı
Mehmet ÖZKAN

Görsel Tasarımcı
Burcu GÜRCAN

Baskı
Özgün Matbaacılık San. Tic. AŞ - Ankara, 2021

ISBN
978-605-261-349-8

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

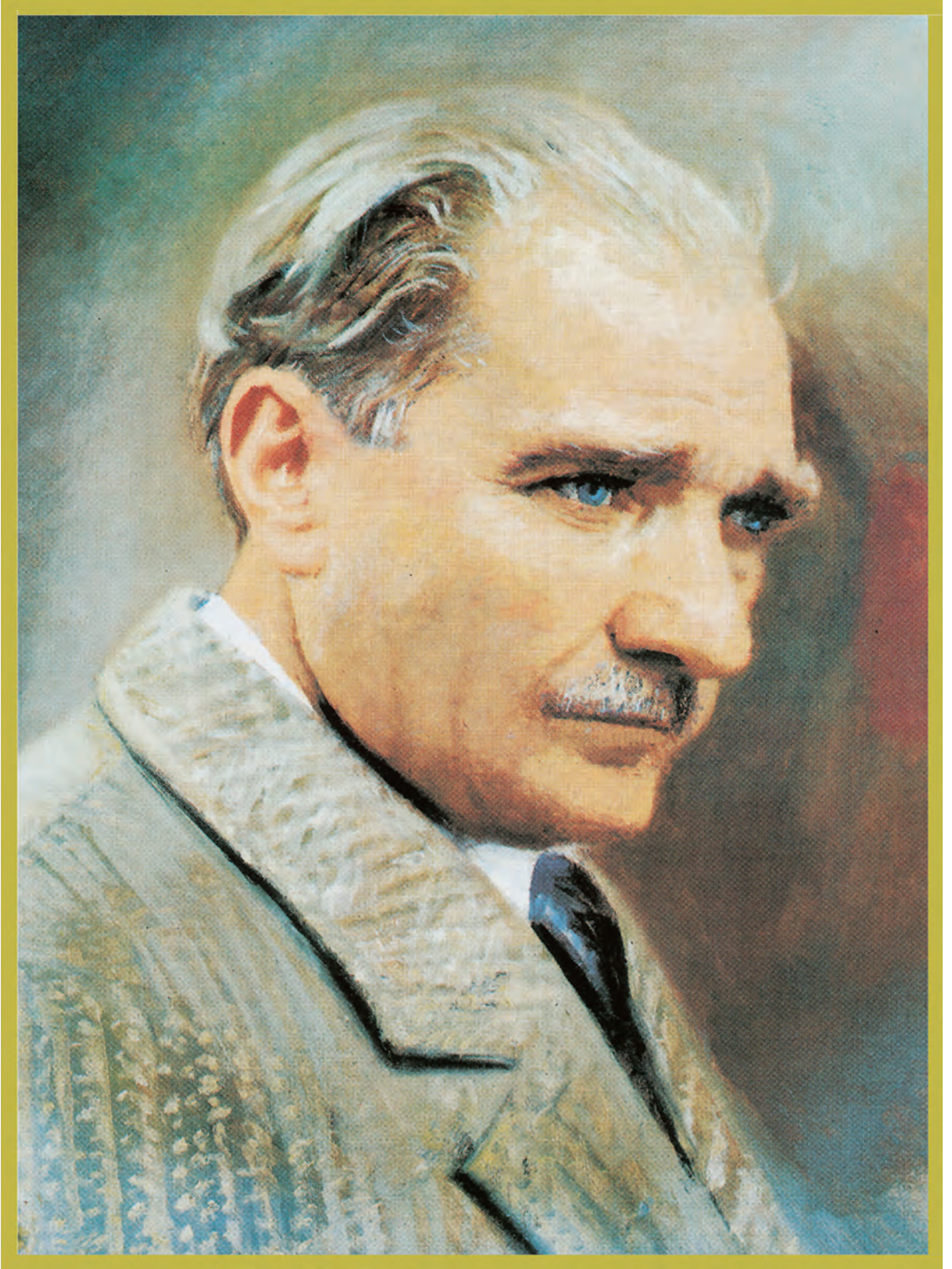
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI	8
---------------------------	---

1. Tema Erdemler

VERMEK ÇOĞALMAKTIR	10
CANIM ALİYE, RUHUM FİLİZ	15
KUĞULAR	19
SAHİBİNİ UNUTMAYAN KÖPEK (DİNLEME/İZLEME)	28
YAŞTAN GİLEYLİYİM! (SERBEST OKUMA)	31
TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	33

2. Tema Birey ve Toplum

FİNLANDİYA'DAN	36
AK SAKALLI BİLGE DEDE	45
ASLANLA FARE	53
BİR DÜNYA BIRAKIN (DİNLEME/İZLEME)	58
BEBEKLERİN ULUSU YOK (SERBEST OKUMA)	60
TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	61

3. Tema Millî Mücadele ve Atatürk

GAZİ'Yİ GÖRMEME GELEN ANA	64
BEN MUSTAFA KEMAL'İM	70
1 KİŞİ = ?	78
MUSTAFA KEMAL NASIL ATATÜRK OLDU? (DİNLEME/İZLEME)	84
TÜRK ASKERİNİN CESARETİ (SERBEST OKUMA)	87
TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	89

4. Tema Millî Kültürümüz

BAYRAM GÜNLERİ	92
İLAÇ	102
UYGARLIKLAR DİYARI HARRAN	112
BAYRAK (DİNLEME/İZLEME)	121
NASRETTİN HOCA'NIN KÖYÜNDE (SERBEST OKUMA)	123
TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	125

5. Tema Doğa ve Evren

KIRAZ YAYLALARI	128
RÜZGÂR	134
SON KUŞLAR	141
KIŞ UYKUSU (DİNLEME/İZLEME)	148
ÜÇ FİL (SERBEST OKUMA)	150
TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	151

6. Tema Sanat

İHTİYAR ÇİLİNGİR	154
BÜYÜK USTAYI ZİYARET	161
YAŞADIKLARIM VE DÜŞLEDİKLERİM	173
KUKLALARI (DİNLEME/İZLEME)	178
AY ŞAİRİ (SERBEST OKUMA)	180
TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	181

7. Tema Bilim ve Teknoloji

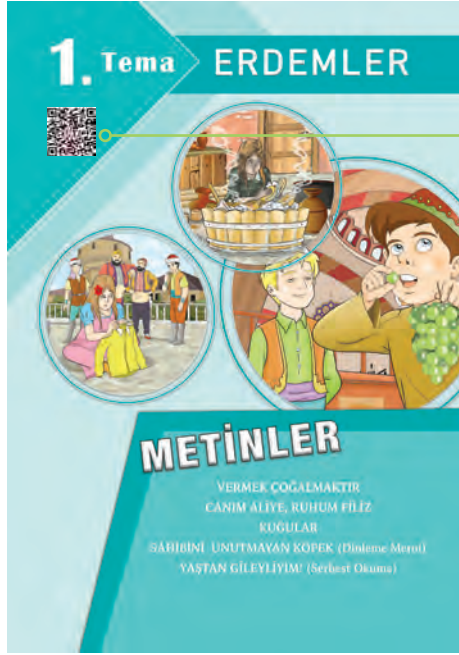
SUFİ İLE PUFİ	184
YOSUN PİLLERİ	191
AZİZ SANCAR	198
AMPULÜN İLK YANIŞI (DİNLEME/İZLEME)	205
GÖĞE BAKALIM (SERBEST OKUMA)	210
TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	212

8. Tema Sağlık ve Spor

BASKETBOL OYNAMAK BOY UZATIR MI?	216
SAĞLIKLI OLMA SANATI	222
TADI OLMAYAN BİR ŞEYİ NEDEN İÇEYİM Kİ?	228
LOUIS PASTEUR (DİNLEME/İZLEME)	235
SAĞLIĞINA DİKKAT ET (SERBEST OKUMA)	238
TEMA DEĞERLENDİRME SORULARI	239

Cevap Anahtarı	241
Kaynakça	245
Türkiye Haritası	247
Türk Dünyası Haritası	248

ORGANİZASYON ŞEMASI

Tema Adı

Üniteye Ait Karekod

İşlenecek Metinler ve Serbest Okuma Metni

Gelecek Derse Hazırlık Çalışmaları

Gelecek Derse Hazırlık

Yörenizde ünlü olan bir masalı öğreniniz.

Derse Hazırlık Çalışmaları

Hazırlık Çalışması

Öğrendiğiniz masalı sınıfta anlatınız.

Metin Etkinlikleri

8. Etkinlik

Metnin yazarı siz olsaydınız bu metne hangi başlığı verirdiniz?

İşlenen Metnin İsmi

SON KUŞLAR

Okuma Metni

BAYRAK

Dinleme/İzleme Metni

SERBEST OKUMA

Serbest Okuma Metni

AY ŞAİRİ

Yazarın Biyografisi

Yazarın Biyografisi

MERVE BİLGE ATALAY (1990-...)

1990 yılında Ankara'da doğan Atalay diyetisyendir. Çeşitli dergilerde sağlıklı beslenme üzerine yazılar yazmıştır. 28 Gün Yeter tek kitabıdır.

Okuma, Dinleme/İzleme Yönergesi

Metni okuma tiyatrosu yöntemini kullanarak okuyunuz.

Metinlerle ve Etkinliklerle İlgili Uyarılar

Bilgi Kutusu

Dünyada tek olan, eşi ve benzeri bulunmayan varlıkları bildiren kelimelere özel isim, aynı türden varlıkları bildiren kelimelere ise cins isim denir.

8. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

Tema Değerlendirme Soruları

1. Tema

ERDEMLER

METİNLER

VERMEK ÇOĞALMAKTIR
CANIM ALİYE, RUHUM FİLİZ
KUĞULAR

SAHİBİNİ UNUTMAYAN KÖPEK (Dinleme Metni)
YAŞTAN GİLEYLİYİM! (Serbest Okuma)

Hazırlık Çalışması

1. Cömertlik nedir? Cömert insanların özellikleri nelerdir?
2. Etrafınızda cömert olduğunu düşündüğünüz bir kişi var mı? Bu kişinin cömert olduğunu hangi davranışlarından anlıyorsunuz?

Yazarın Biyografisi

GÖKSU BİROL

Göksu Birol, hikâyeler yazmış ve derlemiş bir yazardır. “Öğreten Öyküler” kitabının yazarıdır.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz. Metni okumadan önce öğretmeninizin sesli okumayla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

VERMEK ÇOĞALMAKTIR

Bir zamanlar bir köylü, bir medresenin kapısını çaldı. Kapılara bakan talebe gelip kapıyı açtığında köylü ona nefis bir salkım üzüm uzattı: “Bunlar benim bağımın en güzel üzümleri. Size hediye olarak getirdim.”

“Teşekkür ederim.” dedi talebe, “Onları hemen hocamıza götüreceğim. İkramınızdan çok memnun olacaktır.”

“Hayır, hayır!” diye atıldı köylü, “Ben bunları sana getirdim.”

“Bana mı?” Talebenin yüzü kızardı. Böyle güzel bir hediyeyi hak ettiğini düşünmüyordu.

“Evet!” diye ısrar etti köylü, “Çünkü ne zaman bu kapıyı çalsam sen açıyorsun. Ne zaman ürünlerim kuraklıktan kırılsa bana her gün sen yiyecek ekmek veriyorsun. İnşallah bu üzüm salkımı da sana güneş ışığı gibi ılık ve yağmur gibi güzel ilahi rahmeti getirir. Çünkü bak, ne güzel yaratılmışlar.”

Talebe, o sabahı üzüm salkımını tefekkür ederek geçirdi. Üzümler sahiden de harika yaratılmışlardı. O yüzden salkımı hocasına ikram etmeye karar verdi. Çünkü kendilerine ilim ve hikmeti öğreten oydu.

Hoca, talebenin bu ikramıyla çok mutlu oldu. Ama sonra hemen medresedeki hasta talebesini hatırladı: “Üzümleri ona hediye edeyim. Kim bilir belki onlarla sevinir ve daha çabuk şifa bulur.”

Düşündüğü gibi de yaptı. Ama üzümler hasta talebenin odasında da fazla kalmadı. Hasta talebe şöyle düşünmüştü: “Medresenin aşçısı beni günlerce en iyi yemeklerle besledi. Eminim bu üzümleri o daha çok hak ediyordur.”

Aşçı ona öğle yemeğini getirdiğinde üzüm salkımını ona hediye etti. “Allah’ın yarattığı sebze ve meyve gibi harikalarla en yakın olan sensin ve dolayısıyla da bu ilahi sanat eseriyle ne yapılacağını da en iyi sen bilirsin.” dedi.

Aşçı, üzümlerin güzelliğine hayran olmuştu. Bu üzümlerin güzelliğini ve harikalığını kimse, kitaplardan sorumlu talebeden fazla takdir edemezdi. O, tefekkürüyle ve ince düşünüşüyle medresede şöhret kazanmış bir gençti.

Üzümleri görür görmez -en küçük şeyde bile- ilahi sanat ve nakışların en yüksek derecede yansıyabileceğini derinden kavradı o talebe de. Yüreği “bu sanatın ve güzelliğin sahibi”ne sevgiyle doldu. Tam bu sırada, medreseye ilk geldiğinde kendisine kapıyı açan talebeyi hatırladı. Şefkatiyle, tevazusuyla, sevecenliğiyle, sıcaklığıyla benzer duyguları yaşamasına vesile olmuştu o arkadaşı ve böylece daha akşam olmadan çiftçinin medreseye getirdiği üzüm salkımı kapıya bakan talebeye geri dönmüştü bile. İşte o zaman bu talebe bu üzümlerin gerçekten de kendi kısmeti olduğunu anladı. Ve bir şeyi daha anladı: Cömertlik, dostluğun parlak bir nişanıydı.

Göksu BİROL, Öğreten Öyküler
(Kısaltılmıştır.)

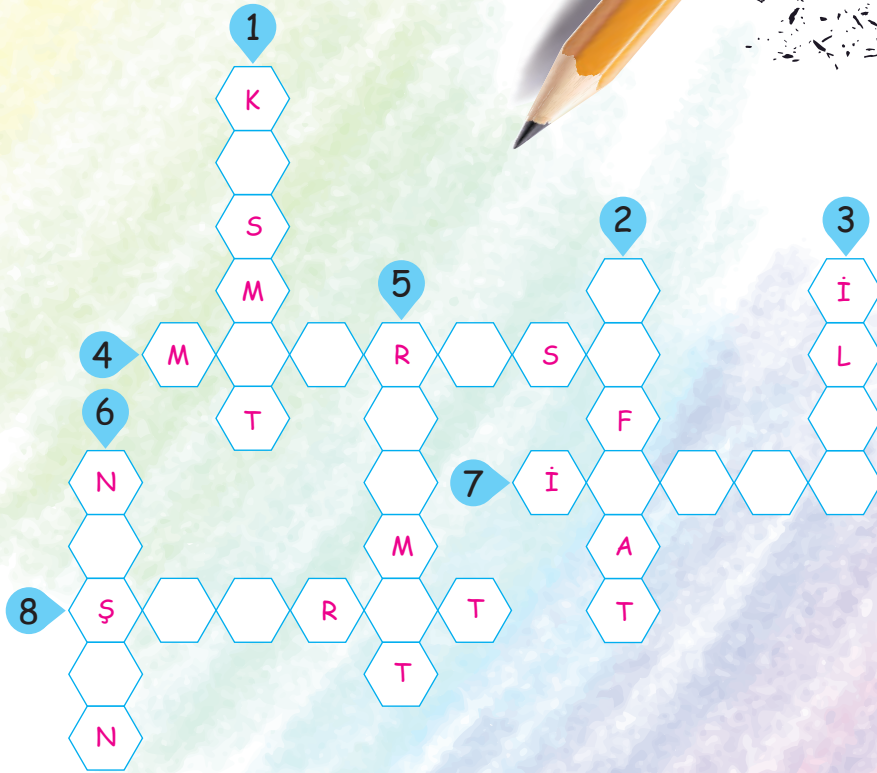

1. Tema

1. Etkinlik

Metinde yer alan kelimelerle oluşturulmuş aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

1. Tanrı'nın her kişiye uygun gördüğü yaşama durumu, nasip.
2. Sevecenlik.
3. Bilim.
4. İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.
5. Yağmur.
6. İşaret, iz, belirti, alamet.
7. Bir şeyi armağan olarak verme, sunma.
8. Ün.

- Yeni öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını yazmak için bir sözlük oluşturunuz.

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde yer alan deyimlerin altını çiziniz.

“Bana mı?” Talebenin yüzü kızardı.

O, tefekkürüyle ve ince düşünüşüyle medresede şöhret kazanmış bir gençti.

Aşçı, üzümün güzelliğine hayran olmuştu.

b) Altını çizdiğiniz deyimlerin anlamlarını TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü’nden yararlanarak yazınız.

.....

.....

.....

Bilgi Kutusu

Anlatımın gücünü artırmak için çoğunlukla gerçek anlamının dışına kayan, iki veya daha çok kelimedenden oluşan kalıplaşmış söz öbeğine **deyim** denir.

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları, okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Köylü, talebeye ne hediye etmiş?

2. Talebe, hediye veren köylüye hangi cevabı vermiş?

3. Köylü neden ısrarla hediye kapıyı açan talebeye vermek istemiş?

4. Hediye kabul eden talebe, onu kime ikram etmek istemiş? Daha sonra hediye başka kimlere hediye edilmiş?

5. Hikâyenin sonunda hediyein tekrar kendisine döndüğünü gören talebe, hediyeyle ilgili neyi anlamış?

4. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini uygun başlığın altına yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

5. Etkinlik

Hediyeyi ilk kabul eden talebenin yerinde siz olsaydınız verilen hediyeyle ne yapardınız?

6. Etkinlik

Öğretmeninizin hazırlıksız konuşma yöntemiyle ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Ardından cömertlik, yardımseverlik, dostluk konularından birini seçiniz ve seçtiğiniz konuyla ilgili hazırlıksız konuşma yapınız.

- Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz.

7. Etkinlik

Aşağıdaki hikâye haritasını “Vermek Çoğalmaktır” metninden hareketle doldurunuz.

Şahıs ve Varlık Kadrosu

.....

.....

.....

Mekân

.....

.....

.....

Zaman

.....

.....

.....

Olay Örgüsü

.....

.....

.....

Anlatıcı

.....

.....

.....

8. Etkinlik

Okuduğunuz hikâyeden hareketle defterinize cömertlik konulu bir hikâye yazınız.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Mektubun tarihî gelişimiyle ilgili araştırma yapınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.
2. Çoklu medya ortamından ya da yazılı kaynaklardan bir edebî mektup örneği belirleyiniz ve belirlediğiniz mektubu defterinize yazınız.

Hazırlık Çalışması

Mektubun tarihî gelişimiyle ilgili yaptığınız araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

SABAHATTİN ALİ (1907-1948)

1907 yılında şimdi Bulgaristan'da bulunan Eğridere'de doğmuştur. Öğretmen, şair ve yazardır. Hikâye, şiir, roman ve oyun türlerinde eserler vermiştir. Yazarın, "Kuyucaklı Yusuf", "Kürk Mantolu Madonna" ve "İçimizdeki Şeytan" adlı eserleri önemli eserlerinden bazılarıdır.

Öğretmeninizin kontrolünde, farklı yazı karakteri ile yazılmış metni okuyunuz.

CANIM ALİYE, RUHUM FİLİZ

Ayvalık

8 Eylül 1943

Sevgili Aliye,

Ankara'dan ayrıldığımdan beri hiçbir yerde uzun zaman kalmadığım için sana daha şimdi mektup yazabiliyorum. Dün gece Ayvalık'a geldim. Yarın Edremit'e, oradan tekrar Ayvalık'a, Dikili'ye, Bergama, Soma'ya, Savaştepe'ye, Bandırma'ya ve İstanbul'a gideceğim. İzmir'den Ayvalık'a geldiğim vapurda Bestekâr Adnan'la [Saygun] Macar karısı da vardı. Mustafa Seyit [Sutüven] de İzmir'e bir kongreye gelmiş, bir gün kalmış, aynı vapurla dönüyordu. Zaten Edremit'e uğramaya hiç niyetim olmadığı hâlde onlar beni zorla götürüyorlar. Adnan halkevlerini teftiş ediyor. Radyoda bir "Edremit Gecesi" yapmak için tetkiklerde bulunuyor. Bakalım Edremit'ten bir şey çıkarabilecek mi? Vapur geçen sene bizi İstanbul'dan Edremit'e getiren külüstür Antalya vapuruydu. Yolda çok rahatsız oldum. Ama bana rahatsızlık yapıyor galiba, adamakıllı şişmanladım.

10 Eylül

Bu mektubu buraya kadar yazdım, sonra devam edemedim, şimdi Edremit'ten yazıyorum. Bir saat evvel geldim. Hemen birkaç satır yazıyorum. Daha Ulviye'yi de görmedim. Mustafa biraz hastaydı. Ben de Havran'a gitmek niyetindeyim. Şu erzak meselesi. Nazmî dayım da burada ama daha onu görmedim. Mektubu bugün de postaya atmayacağım. Yazılacak birkaç havadis bulayım da sonra gönderirim.

Dün gece Mustafalarda kaldım. Ulviye'nin hastalığı biraz soğuk algınlığı imiş, ikramda kusur etmediler. Sana çok selamı var, Filiz'i de çok andık.

Nazmi dayımı gördüm, Hatice teyzem erzakları hazırlıyormuş. Tamam olunca Nazmi dayıma teslim edip göndertecekler. Fakat bu sefer buğday çok pahalı olduğundan kırk lırayı bulacak galiba. Ama ona da şükür. Çünkü bu sefer makarna, tarhana ve şehriyeyi biraz fazla yaptırıyorum.

Yarın yola çıkacağım için artık başka mektup yazamayacağım. Galiba yalnız her uğradığım yerden birer kart yollarım. İstanbul'dan da ayrıca mektup yazarım. Sen de sıhhatiniz, ahvaliniz hakkında hemen bir mektup yaz, aşağıdaki adrese yolla, ben ayın on beşinde de İzmir'e hareket edeceğim.

Şimdilik Allah'a ısmarladık. Senin ve Filiz'in binlerce defa gözlerinizden, yanaklarınızdan öperim. İkinizi de hasretle kucaklarım sevgili karıcığım.

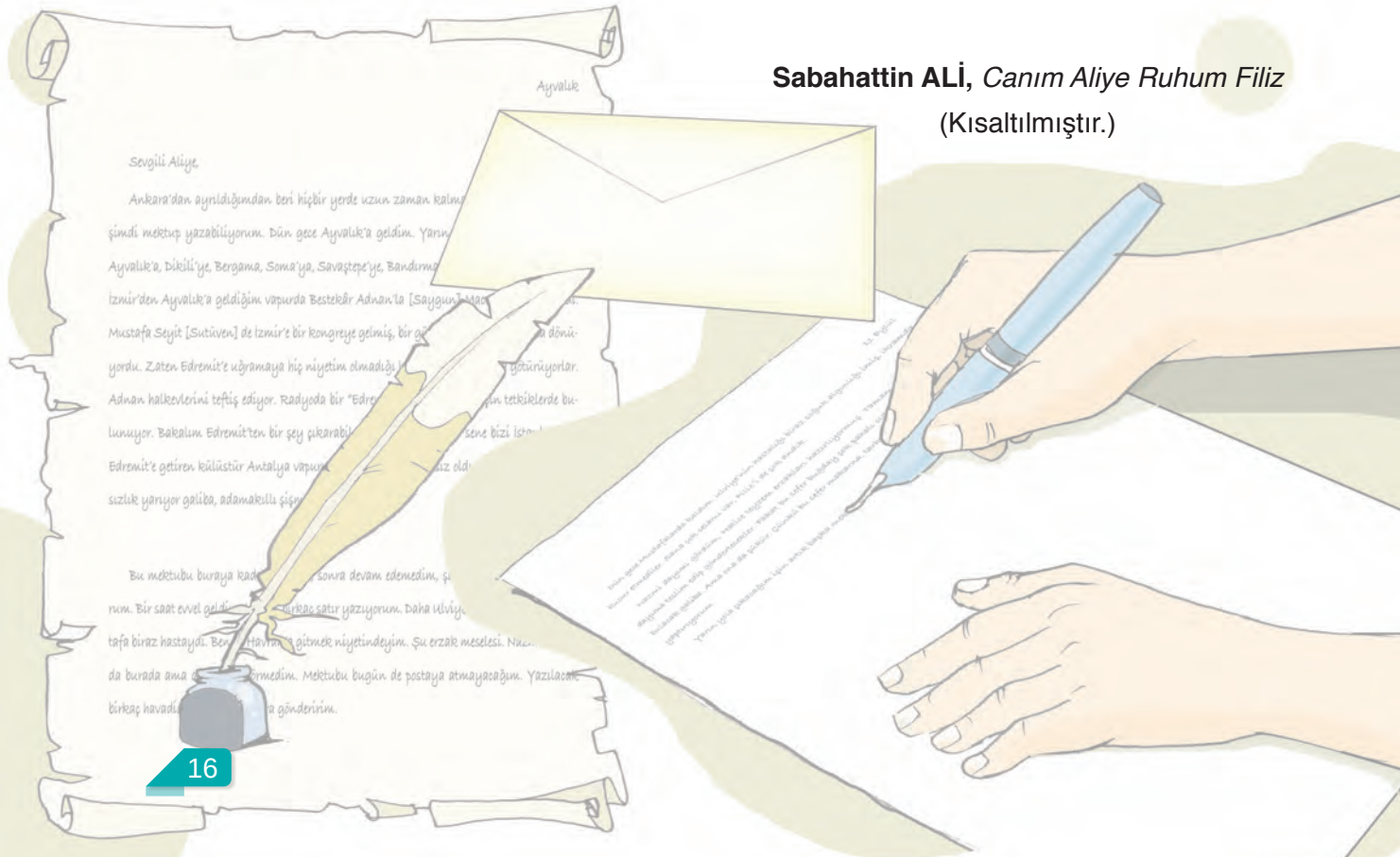
Mektubu şu adrese yolla, çünkü İstanbul'da nereden kalacağımı bilmiyorum. Galatasaray'da kalırsam mektup belki elime geçmez. Bu adrese her halde uğrayacağım. Mektubu bana verirler.

Sabahattin ALİ

Bahariye, Sokullu Sokak No: 14

Kadıköy/İstanbul

Sabahattin ALİ, Canım Aliye Ruhum Filiz
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi tamamladıktan sonra kelimelerin sözlük anlamlarını uygun başlığın altına yazınız.

Kelimeler	Tahminim	Sözlük Anlamı
kongre		
teftiş		
külüstür		
erzak		
havadis		

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden üçünü cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

2. Etkinlik

a) Metinde yer alan aşağıdaki deyimlerin anlamlarını deyimler sözlüğünden bulup yazınız.

Deyimler	Anlamı
Kusur etmemek	
Yola çıkmak	

b) Anlamını öğrendiğiniz deyimleri cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Yazar, mektubu kime yazmaktadır ve ne zaman yazmaya başlamaktadır?
2. Yazarın mektubunda, gideceğini belirttiği yerler nerelerdir?
3. Yazar, 10 Eylül'de yazmaya başladığı mektubunu postaya vermekte neden gecikmiştir?

Açıklayınız.

4. Yazarın erzak kutusunda hangi yiyecekler bulunmaktadır?

4. Etkinlik

Okuduğunuz metinden hareketle mektup türünün özelliklerini açıklayınız.

5. Etkinlik

Defterinize yazdığınız edebî mektup örneğini arkadaşlarınıza okuyunuz. Daha sonra okunan mektuplarla ilgili görüş ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

6. Etkinlik

Öğretmeninizin mektup yazma kurallarıyla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Daha sonra özlediğiniz bir kişiye ona karşı olan özleminizi anlattığınız bir mektup yazınız.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Yörenizde ünlü olan bir masalı öğreniniz.
2. Öğretmeninizin, hazırlıklı konuşma yaparken uymanız gereken kurallarla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Ardından aşağıdaki masal yazar veya derleyicilerinden birini seçiniz. Seçtiğiniz kişiyi tanıtan bir hazırlıklı konuşma hazırlayınız.
 - Hazırlıklı konuşmanızı zenginleştirmek amacıyla görsellerle destekleyiniz.
 - Hazırlıklı konuşmanızı yapmadan önce mutlaka prova yapınız.

Pertev Naili Boratav

Eflatun Cem Güney

Naki Tezel

Şükrü Elçin

Saim Sakaoglu

Hazırlık Çalışması

1. Öğrendiğiniz masalı sınıfta anlatınız.
2. “Yardımsaver insan nasıl olmalıdır? Çağımız insanların yardımsaver olduklarını düşünüyor musunuz?” sorularına verdiğiniz cevapları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

ZİYA GÖKALP (1876-1924)

1876 yılında Diyarbakır’da doğan Gökalp; yazar, şair, toplum bilimci ve siyasetçidir. Eserlerinden bazıları: Kızıl Elma, Altın Işık, Türk Töresi, Türkçülüğün Esasları...

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. Metni okumadan önce öğretmeninizin sessiz okumayla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

KUĞULAR

Bir padişahın, on bir oğluyla bir tek kızı vardı. Bu çocukların sevgili anneleri ölünce, padişah başka bir kadınla evlendi. Bu yeni hanım sultan, büyücüydü; üvey çocuklarını da hiç sevmiyordu.

Bir gün, üvey annesi Nilüfer’i hamama götürdü. Yüzüne, başına, vücuduna siyah bir boya sürdü; büyüyle boyayı çıkmaz bir hale getirdi. Kız, pek çirkin oldu. Artık padişah babası, yüzüne bakamıyordu. Kızcağızdan herkes iğreniyordu. Sonunda, onu mutfağa attılar, bulaşıkları yıkamakla görevlendirdiler.

1. Tema

Üvey anne bununla da kalmadı; kızın on bir erkek kardeşini de büyüyle birer kuğu şekline soktu. Bu zavallılar, geceleyin yine insan olurlardı; ama güneş doğar doğmaz, kuğu şekline girerek havaya uçarlardı. Yeşil göllere giderek, orada sazların mor gölgelerinde yıkanırldı. Nilüfer, kardeşlerini gördüğü sürece, saraydaki aşağılamalara dayandı; ancak, kardeşlerinin birer kuğu olarak uçup gittiklerini gördükten sonra, artık sarayda kalmayı istemedi. Bir gün, gizlice saraydan çıktı, az uz, dere tepe düz gittikten sonra, bir yeşil gölün kıyısına geldi ve söğüt ağacının gölgesinde oturarak gölün güzel renklerini seyretmeye daldı.

Bu anda, karşıdan bir beyaz bulutun gelmekte olduğunu gördü. Bulut göle yaklaşınca, bunun beyaz kuğular sürüsü olduğunu anladı. Bu beyaz kuğular, önce göle inerek serin sular içinde yıkandılar. Sonra, içlerinden biri Nilüfer'i görerek arkadaşlarına gösterdi, hepsi birden suda yüzerek, kız kardeşlerinin yanına geldiler; elini, ayağını, saçlarını öpmeye başladılar. Kız, bunların, kendi kardeşleri olduğunu tanıdı; onlara, başından geçen bütün felaketleri anlattı. Kuğular, bu sözleri işitip anlıyorlardı; ama cevap veremiyorlardı.

Gece olunca, kuğular birer genç şehzade oldular. Nilüfer, kardeşlerini birer birer tanıdı; onlarla sabaha kadar konuştu, ama sabah olunca, yeniden, hepsi kuğuya dönüştüler, uçarak gölün öte yanına gittiler. Nilüfer, akşama kadar sabırsızlıkla bekledi. Akşama doğru, beyaz bulut yeniden göründü. Kuğular, yine zümrüt sular da yıkandıktan sonra Nilüfer'in yanına geldiler. Geceleyin insan kılığına girdiler. Nilüfer'e dediler ki: "Biz gölün bu kıyısında barınamayız. Buranın havası, toprağı, her şeyi sıkıcıdır. Karşiki kıyıda güzel bir kumsal vardır; kumları altından, sedefleri inciden, çakıl taşları elmastrandır. Bu kumsalın üzerindeki tepede, çam ormanlarının içinde, ağaçların birbirine geçmesinden, doğal bir köşk ortaya çıkmış... Orası bizim sarayımızdır. Ormanda her türlü yemiş ağaçları, av kuşları var. Seninle orada mutlu bir hayat yaşayabiliriz. Yarın sabah, biz birer kuğu olunca, seni kanatlarımızın üzerine alacağız, gölün üzerinden geçireceğiz; sakın korkmayasın. Bizim kanatlarımız kuvvetlidir. Suyu düşeceğini hiç hatırına getirmel!"

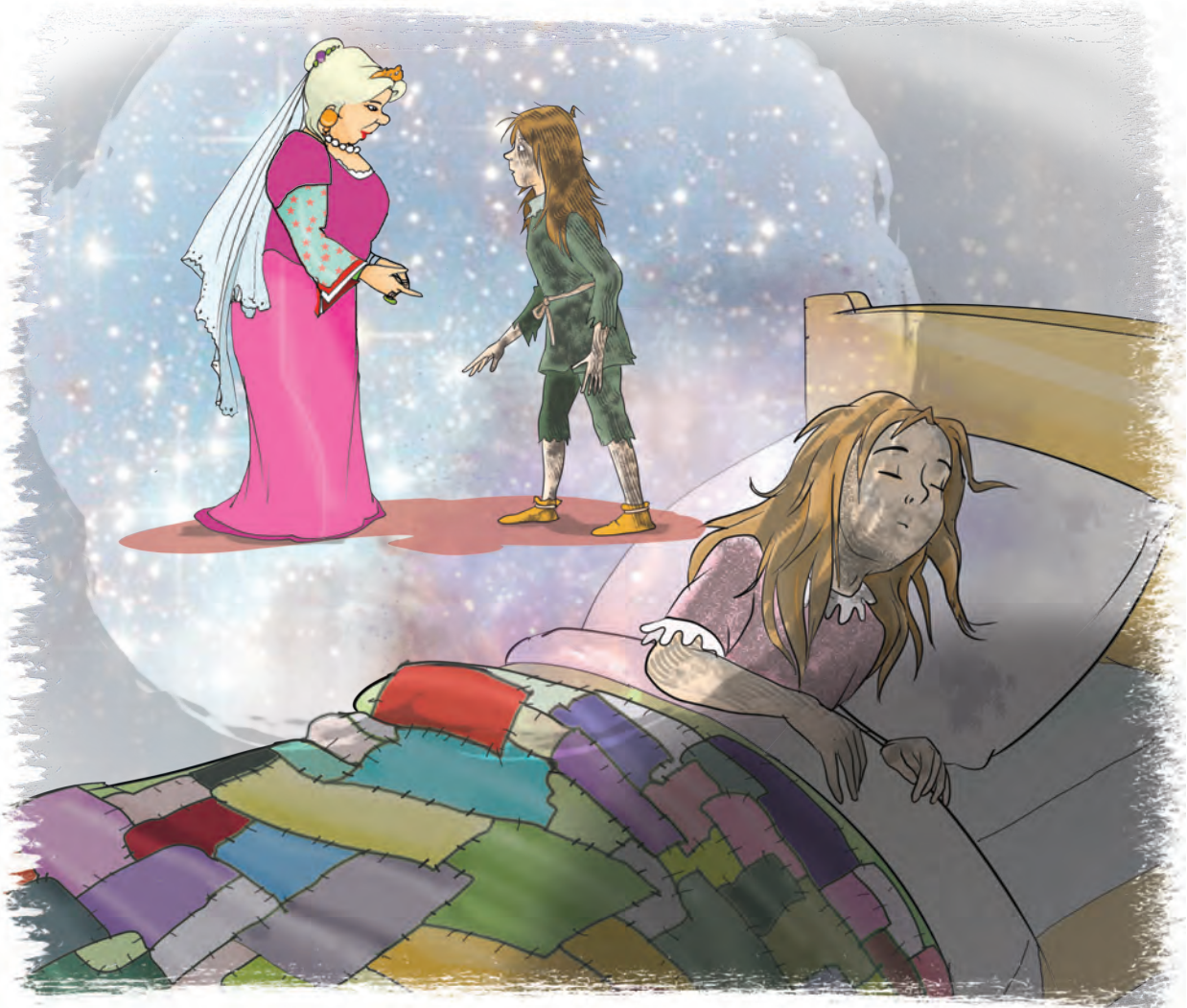
Sabah olunca, altı kuğu yan yana gelerek bir sal şeklini aldılar. Nilüfer bu salın üzerine oturdu. Beş kuğu da kanatlarını açarak salın üzerinde bir gölgelik yaptılar. Bu beyaz sal, gökte

uçmaya başladı. O, yukarıda uçarken, hayali, aşağıdaki gölün gümüş aynasına yansıyor. Nilüfer, düşmekten korkmadığı için, bu yolculuktan çok zevk alıyordu. Akşam yaklaşınca, bir adaya indiler; o geceyi adada geçirdiler. Sabahleyin, yine beyaz uçağı oluşturdular. Nilüfer'i akşama doğru karşı kıyıya, altın kumlu, inci sedefli, elmas taşlı kumsala indirdiler. Geceyi, ormandaki doğal köşkte geçirdiler. Sabah olunca, kardeşleri yine kuğu olup uçtular. Nilüfer köşkten çıktı; ormanda gezindi. Ağaçların dalları güzel, yaprakları güzel, çiçekleri güzeldi; yemişleri de çok lezzetliydi.

Akşama kadar gölün kıyısında, ormanın ağaçları altında gezindi. Akşam olunca kuğular geldiler, kardan daha beyaz köpüklü sulara yıkandılar. Güneş batar batmaz, yine insan oldular. Buradaki tatlı hayat, aylarca sürdü. Bir gece, Nilüfer'in rüyasına ak saçlı bir yaşlı kadın girdi, "Ormanın doğu tarafında bir süt gölü var; orada yıkanırsan, eski güzelliğini bulursun," dedi. Nilüfer, sabah olmadan kardeşlerini uyandırarak, süt gölünün yerini öğrendi. Sabah olup da kuğular uçunca, o da süt gölüne doğru gitti. Göle girip de yıkandıktan sonra aynaya baktı: Üvey annesinin yaptığı büyüden önceki güzelliği, tamamıyla geri gelmişti. Akşam, kardeşleri Nilüfer'i bu durumda görünce çok sevindiler.

Nilüfer, o gece de rüyasında yaşlı kadını gördü. Kadın dedi ki: "Kardeşlerini büyüden kurtarmayı istersen, mezarlıklardaki ayrikotundan on bir gömlek örmelisin; ama bunlar bitinceye kadar, sana ne gibi işkenceler yapsalar, ağzından hiçbir söz çıkmayacaktır. Hiçbir soruya yanıt

1. Tema

vermeyeceksin. Eğer bütün işkencelere dayanarak, hiç konuşmaksızın, bir söz bile kullanmaksızın on bir gömleği yapar ve kuğulara giydirirsen, onlar hemen eskisi gibi insan olurlar.”

Nilüfer uyanınca, ayrıkotu aramaya gitti. Topladığı otlarla, gömleklerin birincisini örmeye başladı. Akşam, kardeşleri geldiler, ne yapmakta olduğunu sordular, hiç yanıt vermedi; sürekli örüyordu. Kardeşleri, “Bu konuşmamak da büyüdür,” dediler. Artık geceleri, kardeşleriyle konuşmuyordu. Onlar konuşuyor, kendisi gömlek örüyordu.

Bir gün, o diyarın genç padişahı ava çıkmıştı; yolu doğal köşke uğradı. Köşkün güzelliğine hayran oldu. Hele orada dünya güzeli Nilüfer’i görünce, ona bin candan bin cana âşık oldu. Genç padişah, kıza kim olduğunu sordu; Nilüfer yanıt vermedi. Adını sordu, yine yanıt almadı. Kız, hiç durmaksızın gömlek örüyordu. Genç padişah, kızın bu haline şaşıtı. Kıza, “Bana varır mısın?” diye sordu; yine yanıt yok. Vezirleri, “Susmak, kabul etmektir,” dediler; kızı bir arabaya koyarak genç padişahın sarayına götürdüler.

Kırk gün, kırk gece düşün yaptılar; ama Nilüfer, hiç oralarda değildi. O, sürekli gömlek örüyordu. Ayrıkotu bitince, geceleri saraydan çıkıyor, mezarlıklarda ayrıkotu topluyordu. Beri yanda, padişaha varmak isteyen vezir kızları vardı. Onlar, Nilüfer’in arkasına gözcü koydular. Sonunda padişaha, nişanlısının büyücü olduğunu, geceleri mezarlıklarda dolaştığını, halk aleyhine büyüler yaptığını haber verdiler; “İnanmazsan, geceleyin arkasından git; kendi gözünle görürsün!” dediler. Bir yandan da, halk arasında, kızın büyücü olduğunu yaydılar. Padişah şüphelenmişti. Gece olunca, kızın arkasına düştü. Kız mezarlığa geldi, ot toplamaya başladı. Padişah, kızın büyücü olduğuna inandı. Kızı mahkemeye verdi. Kadı, birçok soru sordu. Kız hiçbirine karşılık vermiyor, elindeki gömleği örüyordu. Kadı, sonunda, kızın asılmasına hüküm verdi; (padişah) Nilüfer’in yanına geldi, bir tek söz söylerse cezasının bağışlanacağını, yine

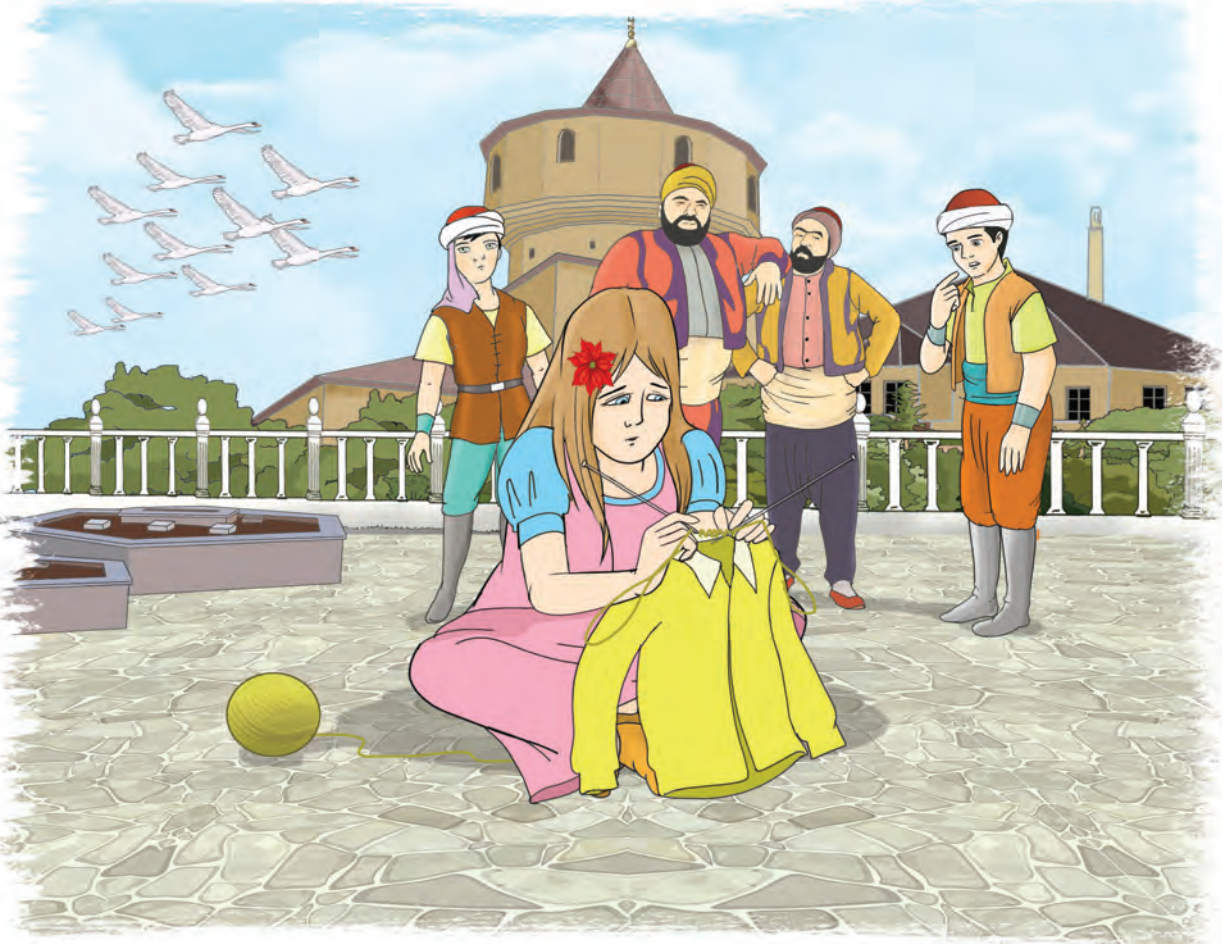

eskisi gibi nişanlısı kalacağını söyledi. Nilüfer, elindeki gömleği örmekten başka hiçbir hareket göstermedi, gömleği örmekte devam etti.

Padişah, kızın bu davranışından öfkelenildi. “Hüküm uygulansın!” dedi. Cellatlar kızı aldılar, darağacının yanına götürdüler. Kız, son gömleğini bitirmek için acele ediyordu. Bir saniye durmuyor, örüyor, hep örüyordu. Cellat ölüme hazırlanmasını söyledi. Birçok seyirci bu büyücünün nasıl öleceğini seyretmeye gelmişlerdi. Kız, yine aldırmadı; gömleği örmeye devam etti. Zaten gömlek bitmek üzereydi. Cellat, ağzından bir söz çıkarmak için, ona abdest almasını, namaz kılmasını, tövbe etmesini öğütleyip duruyordu; kız da son örgüleri bitirmeye çabalıyordu. Sonunda, cellat usandı. Kızı asmak için elini uzattığı zaman, son gömlek de bitmişti. Bu anda on bir kuğu, bir beyaz bulut gibi uçarak geldiler, kızın çevresini aldılar. Kız, yanındaki on bir gömleği, birer birer bunlara giydirdi; on bir kuğu, birdenbire on bir şehzade oldu. Bu durumda, cellat da, seyirciler de şaşırıp kaldılar.

Bu anda kız, cellada dedi ki: “Şimdi padişah ve kadı efendi gelsinler, her işi anlatacağım.” Padişahla kadı efendi geldiler. Nilüfer, üvey annesinin kendisine ve kardeşlerine nasıl büyü yaptığını, kendisinin konuşmamasının ve geceleri ayırkotu toplayarak sürekli gömlek örmesinin, bu büyüleri bozmak için olduğunu ve bunu yapmak üzere, rüyasında bilinmeyen âlemden emir aldığını söyledi. Kardeşleri de, bu sözlerin doğru olduğuna tanıklık ettiler. Padişah, Nilüfer’in babasına haber göndererek, hanım sultanla birlikte düğüne davet etti. Düğün sırasında yaşlı baba, çocuklarını tanıdı. Hain karısını boşayarak babasının evine gönderdi; çocuklarına sarılarak gözlerinden öptü. Damadına da, çocuklarını kurtardığı için büyük teşekkürler etti. Bundan sonra hepsi mutlu yaşadılar.

Ziya GÖKALP, *Altın Işık*

1. Tema

1. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını anlamlarıyla örnekteki gibi eşleştiriniz.

tabii	ayrık otu	bahtiyar	cellat	sultan	hiddetlenmek
şehadet etmek	hüküm vermek	şehzade	icra olunmak	gaip	

- **tabii** : Doğada olan, doğada bulunan, doğal.
- : Buğdaygillerden yabani bir bitki.
- : İyice düşündükten sonra bir karara varmak.
- : Padişahların erkek çocuklarına verilen san.
- : Uygulanmak.
- : Kızmak, öfkelenmek.
- : Görünmez âlem.
- : Tanıklıkta bulunmak.
- : Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.
- : Mutlu.

- Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Okuduğunuz metinde yer alan aşağıdaki deyimlerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz.

arkasına düşmek

Tahminim

.....

.....

etrafını almak

Tahminim

.....

.....

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Nilüfer'i kim, neden çirkinleştirmiştir?
2. Üvey anneleri, Nilüfer'in kardeşlerine nasıl bir büyü yapmıştır?
3. Nilüfer, kardeşleriyle nerede ve nasıl karşılaşmıştır?
4. Şehzadeler, Nilüfer'i nereye ve nasıl taşımışlardır?
5. Nilüfer eski güzelliğine nasıl kavuşmuştur?
6. Ak saçlı kadın, Nilüfer'e neden ayırık otu toplamasını söylemiştir?
7. Nilüfer'in tek bir kelime bile söylememesi üzerine padişah ne yapmıştır?
8. Nilüfer kazak örmeyi tamamlayınca neler olmuştur?
9. Metinden günümüz yazım ve noktalama kurallarına uymayan kullanımları gösteriniz. Bunun sebeplerinin neler olabileceğini açıklayınız.
10. Metinde günümüzdeki yazım ve noktalama kurallarına aykırı kullanımlar nelerdir? Örnek veriniz.

4. Etkinlik

Metinle ilgili üç soru hazırlayınız, daha sonra bu soruları sınıf arkadaşlarınıza sorunuz.

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Aşağıdaki hikâye haritasını “Kuğular” metninden hareketle doldurunuz.

Şahıs ve Varlık Kadrosu

.....

.....

.....

Mekân

.....

.....

.....

Zaman

.....

.....

.....

Olay Örgüsü

.....

.....

.....

Anlatıcı

.....

.....

.....

6. Etkinlik

Daha önce okuduğunuz “Vermek Çoğalmaktır” metni ile “Kuğular” metnini aşağıdaki tablo üzerinde karşılaştırınız.

	Vermek Çoğalmaktır	Kuğular
Konu		
Kişiler		
Olay Örgüsü		

7. Etkinlik

Masalda gelişen olaylardan hangileriyle günlük hayatımızda karşılaşmamız mümkün değildir? Nedenleriyle birlikte açıklayınız.

.....

8. Etkinlik

Seçtiğiniz masal yazarı veya derleyicisini tanıtan hazırlıklı konuşmanızı yapınız.

• Hazırlıklı konuşmanızı yapmadan önce öğretmeninizin hazırlıklı konuşma yaparken nelere dikkat etmeniz gerektiğiyle ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

• Hazırlıklı konuşmanızı yaparken beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz.

• Hazırlıklı konuşma yapan arkadaşınızı değerlendirmek amacıyla bir sonraki sayfada yer alan kontrol listesini doldurunuz.

Öğretmeninizin, kontrol listesini doldurma yöntemiyle ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

HAZIRLIKLI KONUŞMA KONTROL LİSTESİ

DEĞERLENDİRİLECEK DAVRANIŞLAR	Evet	Hayır
Konuyu belirlemiş.		
Konuyu sınırlandırmış.		
Konuyu araştırmış.		
Konuşmasıyla ilgili materyalleri eksiksiz getirmiş.		
Uygun hitap ifadeleri ve nezaket kelimeleri kullandı.		
Göz teması kurarak konuştu.		
İşitilebilir bir ses tonu kullandı.		
Tonlama ve vurgulamalara dikkat etti.		
Akıcı ve anlaşılır bir dille konuştu.		
Konuşmasını uygun grafik, görsel ve çoklu medya araçlarıyla destekledi.		
Konuşmasını uygun kapanış cümleleri ile bitirdi.		

9. Etkinlik

Defterinize istediğiniz konuda bir masal yazınız. Masalınızı yazmadan önce aşağıda yer alan taslağı uygun şekilde doldurunuz.

MASAL TASLAĞI

Masalımın Başlığı:	
Masalımın Konusu:	
Masalımda Yer Alan Kişiler:	
Masalımda Olayların Geçtiği Mekân:	
Serim Bölümünde Anlatacaklarım:	
Düğüm Bölümünde Anlatacaklarım:	
Çözüm Bölümünde Anlatacaklarım:	

Gelecek Derse Hazırlık

1. “Vefa” kelimesinin anlamını araştırınız.

Hazırlık Çalışması

1. Vefa kelimesinin anlamını arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Son zamanlarda, televizyonda vefalı bir hayvanın haberine rastladınız mı? Eğer rastladıysanız haberin içeriğini arkadaşlarınıza anlatınız.

Yazarın Biyografisi

HASAN LÂTİF SARIYÜCE (1929-2018)

Şair, yazar, siyasetçi ve eğitimcidir. Anadolu masallarını derleyerek kitaplaştırmıştır. Eserlerinden bazıları: Uçurtmam Birinci Olacak, Uğur Böceği'nin Düğünü, Evime Dönüyorum...

Öğretmeninizin, kendini konuşanın yerine koyarak dinleme yöntemiyle ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Kendinizi metinde yer alan köpeğin sahiplerinin yerine koyunuz ve metni bu şekilde dinleyiniz.

SAHİBİNİ UNUTMAYAN KÖPEK (Dinleme / İzleme)

1. Etkinlik

a) Dinlediğiniz metinde yer alan bazı kelimelerin ünsüz harfleri ve anlamları aşağıda verilmiştir. Anlamlarından yararlanarak kelimeleri tamamlayınız.

Ç L M

: Güç, kuvvet.

N L T

: İnleme sırasında çıkan sesin adı.

S Ğ R

: Memeli hayvanlarda bel ile kuyruk arasındaki dolgun ve yuvarlakça bölüm.

L C

: İki veya daha çok renkli.

K L B

: Hayvanlar için yapılmış barınak.

M S K R L K

: Soytarılık.

T Y N

: Atama.

L T F T

: Birine güler yüz gösterme, hatırını sorma, tatlı davranma.

H B P

: Kendisiyle yakın ilişki kurulup sevilen, sayılan kimse.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden üçünü birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları, dinlediğiniz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Çalıların arasından neyin sesi gelmektedir?
2. Yazar, köpeği nasıl betimlemektedir?
3. Sahipleri, Mercan'dan neden ayrılmaktadır?
4. Sahipleri, Mercan'ı kime emanet etmek istemektedir?
5. Sahipleri eskiden yaşadıkları yere geri döndüklerinde Mercan'ı nasıl tanımaktadır?
6. Sahipleri taşındıktan sonra Mercan'a ne olmuştur?
7. Yazar, Mercan'la ilgili neyi unutamadığını söylemektedir? Yazarın bu olayı unutamamasının nedeni nedir?

3. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

4. Etkinlik

Dinlediğiniz metinle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. Etkinlik

Köpeğin sahiplerinin yerinde olsaydınız köpeği taşıdığınız şehre götürür müydünüz? Köpeğinizin taşıdığınız şehre uyum sağlaması için neler yapardınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Tema

6. Etkinlik

<https://www.eba.gov.tr/videoizle/degerler-egitimi/9803760002132187a4f63a531bfc1275c063c81ed6006> adresinde yer alan “Vefalı Olmak” adlı videoyu izleyiniz. İzleme sırasında öğretmeninizin belirlediği yerlerde videoyu durdurunuz ve videodaki oyuncuların beden dilleriyle anlatmak istediklerini açıklayınız.

7. Etkinlik

Yazarın metnin sonunda söylediği “Ah, biz insanlar da köpekler kadar vefalı olabilsek! Vefa, erdemlerin en güzeldir çünkü.” **sözüne katılıyor musunuz? Sizce, insanlar köpekler kadar vefalı değil mi? Yazarın dediği gibi vefa, erdemlerin en güzeli mi? Yoksa vefadan daha değerli erdemler var mı? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

8. Etkinlik

Dinlediğiniz metinden hareketle defterinize “vefa” konulu bir hikâye yazınız. Hikâyenizi yazmadan önce aşağıdaki taslağı uygun şekilde doldurunuz.

HİKÂYE TASLAĞI

Hikâyemin Başlığı:

Hikâyemin Konusu:

Hikâyemin Ana Fikri:

Hikâyemde Yer Alan Kişiler:

Hikâyemde Olayların Geçtiği Mekân:

Serim Bölümünde Anlatacaklarım:

Düğüm Bölümünde Anlatacaklarım:

Çözüm Bölümünde Anlatacaklarım:

Gelecek Derse Hazırlık

1. Dünyanın eğitim yönünden en gelişmiş ülkeleri hakkında araştırma yapınız.
2. Hazırlıklı konuşma yapmak amacıyla ülkemizin eğitim sistemindeki değişikliklerle ilgili araştırma yapınız.
 - Hazırlıklı konuşmanızı yapmadan önce evde mutlaka prova yapınız.
 - Yapacağınız hazırlıklı konuşmayı destekleyecek görseller ve grafikler belirleyiniz.

SERBEST OKUMA

YAŞTAN GİLEYLİYİM!

Ben on beş yaşımda yirmi yaşımda
Öyle sanırdım ki, kırk, kocalıktır.²
Elliye basırım,
Yalnız, başımda
Çocukluk havası hele kalıptır.

Bu sanki dün olmuş, omzumda çanta
Kavurga³ yiyerek derse gittiğim.⁴
Bu sanki dün olmuş, o kemiş⁵ atta
Nezil⁶ kırbaç vurup “at” seğırttiğim.

Duyabilmiyorum yaşımlı neylim,
Yürek o yürektir, heves, o heves...
Kâh arana düşür, kâh dağa meylim,
Nedir gönlümdeki bu duygular bes?⁷

Sanki, sanki dünün çocuğuyum ben,
Bu aşka, hevese bazen gülürüm.
Fakat kınayamam kendimi bazen,
Hani ne yattım ki, uyku da görüm.⁸

1) yakınıyorum
2) ihtiyarlıktır
3) kavrulmuş buğday
4) okula gittiğim
5) kargı ot
6) İnce, keskin
7) acaba
8) rüya da göreyim

Gençlikten elimiz üzölen gibi,
Dünyadan dört elle yapışırız biz.
Yaşımız geçtikçe, ağaclar gibi
Derine işliyor rişelerimiz.⁹

Odur bak... avluda kopup velvele,
Çocuklar oynasır, tırmanır dama.
Ben de onlar ile tutup el ele,
Koşmak istiyorum çocukluğuma.

İsterim saklambaş oynayım yine,
Başıma götürüp¹⁰ çayır çimeni
Öyle saklanayım düşüp izime
Hiç bulamasın kocalık beni.

Fakat yaş kendini gösterir herden."
Yürekte çok gizli çarpıntılar var.
Sokakta, dışarda soluyanda ben
Sanarım yokuştur, taştır günahkâr.

Yolda yavrulardan geri kalanda
Ne yapsın bu yokuş, bu taş, bilirim
Yalnız güzelliğe hayran olanda,
Kendimi oğlumla hemyaş¹² bilirim.

Bahtiyar VAHAPZÂDE, *Gurub Düşünceleri*

9) köklerimiz

10) her tarafa haykırayım

11) kimi vakit, zaman zaman

12) yaşıt

1. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

AHLAK

Sana yapılmasını istemediğini sen de başkasına yapma... Kolay gibi gözükür ama kolay değildir bu. Birçok kimsenin “Ahlak... ahlak...” diye yasalar, kurallar uydurmaya çalışmaları da zaten bunun kolay olmaması yüzündendir. Size yapılmasını istemediğiniz işi siz de başkasına yapmayacaksınız, yani kendinizi onun yerine koyacaksınız, bencilliğinizden silkineceksiniz; sizin bir etiniz, kemiğiniz olduğu gibi onun da bir eti, kemiği olduğunu, onun da acılar duyabileceğini düşüneceksiniz. O kadar da değil. Sizin, size yapılmasını istemediğiniz birtakım şeyler var, siz de onları kimseye yapmıyorsunuz, yetmez ki bu. Belki o kişi kendisine başka şeylerin de yapılmasını istemiyor, sizin aldırmayacağınız bazı şeylere de sinirleniyor, kendinizi onun yerine koyacaksınız, o sinirlenmeyi anlayacaksınız, acısını hayal edeceksiniz, artık o kişiye o işleri de yapmayacaksınız.

Nurullah ATAÇ, *Günlerin Getirdiği ve Sözden Söze*
(Kısaltılmıştır.)

1. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

a) Metnin konusu nedir?

.....

.....

.....

b) Metnin ana fikri nedir?

.....

.....

c) Yazar, “Size yapılmasını istemediğinizi siz de başkasına yapmayın.” sözüyle neyi anlatmak istemiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Verilen deyimleri cümle içinde kullanınız.

ağırdan almak

kendini dev aynasında görmek

rüyasında bile görememek

.....

.....

.....

3. Verilen deyimleri anlamlarıyla örnekteki gibi eşleştiriniz.

I. Ağzını aramak	a. Önem vermemek, küçümsemek, beğenmemek
II. Gözden çıkarmak	b. Yiyecek giderlerini kısararak para biriktirmek
III. Dile dolanmak	c. Kendisine gerekli ve yararlı olan şeyi farkında olma-
dan yararsız duruma getirmek, kendi eliyle yok etmek
IV. Ekmeğinden olmak	ç. Bir şeyi veya konuyu sık sık tekrar etmek
V. Dişinden tırnağından artırmak	d. Konuşturarak düşüncesini öğrenmeye çalışmak
VI. Ayağına bağ olmak	e. Çok şaşırıp ne yapacağını bilememek, sesini çıkara-
maz olmak
VII. Bindığı dalı kesmek	f. Geçimini sağlayan işinden zorunlu olarak ayrılmak
VIII. Kulağına çalınmak	g. Bir mal, para, değer yargısı vb. maddi veya manevi
varlığın elden çıkarılmasını kabul etmek
IX. Burun kıvrırmak	h. Birinin bulunduğu yerden ayrılmasına veya yaptığı işi
sürdürmesine engel olmak
	ı. Başkasına söylenirken kendisi de duymuş olmak

I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde deyim yoktur?

- A) İyi insan başkasının elindekine göz dikmez.
- B) Bazı konuları yeniden gözden geçirmeliyiz.
- C) Bu hatayı gözden kaçırmış olmalıyız.
- D) Parlak ışıktan gözlerimizi korumalıyız.

5. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözlerden hangisi deyim olarak kullanılmamıştır?

- A) Onu yola getirmek için çok uğraştı.
- B) Tembel arkadaşları, çocuğu yoldan çıkardı.
- C) Çocuklar doğruları söyleyerek oyunun çözümüne katkıda bulundular.
- D) Bir yolunu bulup kitapları almalıyım.

6. “Sürüden ayrılanı kurt kapar.” atasözü ile ne anlatılmak istenmiştir?

- A) Birlik ve beraberlik
- B) Doğruluk
- C) Güvenirlik
- D) Verimli olma

7. Aşağıdaki atasözlerinden hangisi birikim yapmayı öğütlemektedir?

- A) Çok arpa atı çatlatır.
- B) Damlaya damlaya göl olur.
- C) Şahin sinek avlamaz.
- D) Bugünün işini yarına bırakma.

2. Tema BİREY VE TOPLUM

METİNLER

FİNLANDİYA'DAN

AK SAKALLI BİLGE DEDE

ASLANLA FARE

BİR DÜNYA BIRAKIN (Dinleme/İzleme)

BEBEKLERİN ULUSU YOK (Serbest Okuma)

2. Tema

Hazırlık Çalışması

1. Eğitim yönünden dünyanın en gelişmiş ülkeleri hakkında yaptığınız araştırmanın sonuçlarını arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Eğitilmiş ve bilinçli bir neslin yetişmesi için neler yapılmalıdır? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Yazarın Biyografisi

ŞÜKÛFE NİHAL BAŞAR (1896-1973)

1896 yılında İstanbul'da doğan Başar; şairlik, yazarlık ve öğretmenlik yapmıştır. Eserlerinden bazıları: Hazan Rüzgârları, Sabah Kuşları, Yakut Kayalar, Finlandiya...

Metni not alarak okuma yöntemiyle okuyunuz. Metni okumadan önce öğretmenin not alarak okumayla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

FINLANDİYA'DAN

Helsinki'yi dolaşıyoruz. Burası bir şehir değil; bir çiçek bahçesi... Evler, oteller, lokantalar, dükkânlar hep bir yeşil dekor içinde. Bahçeler, parklar eksik değil. Ağaçların altında, yolların kenarında beyaz boyalı kanepeler, koltuklar var. Burada genç, yaşlı, çocuk, isteyen oturup dinleniyor; okuyor; güneşleniyor. Sokakların ortasındaki bahçeler içinde lokantalar var. Yemyeşil

şimşir ağaçlarının kenarında, kocaman bahçe şemsiyelerinin altına konmuş masalarda yemek yeniyor. Buralarda iş gören genç kızlar öyle şık, temiz; öyle terbiyeli ki, en iyi yetişmiş ev kızları da bu kadar olabilir. Önlerine taktıkları şık, pırıl pırıl keten önlükler bile insanı kendisine çekiyor.

Bu lokantalara, bahçelere bir genç kız kendi kendisine gelir; (...) yemeğini yer; kitabını, gazetesini açar, okur; hiçbir saygısız bakış onu rahatsız etmez.

Sokaklarda polis görmedim. Ulusal terbiye, belli ki en yüksek basamağa varmış. Yollardaki parklardan birinin kenarında, bir akşam, boyası yepyeni iskemlesine oturmuş, on iki yaşlarında bir kundura boyacısı, iş bekliyor. Kısa pantolon giyinmiş, dizleri temiz, ayakkabıları boyalı... altın saçları, mine gözleri krem bir ışık altında daha çok parlıyor... bebekleşiyor. Başı elindeki kitaba eğilmiş!..

Gözlerime inanamadım; karşısına geçtim; şaşkın şaşkın baktım; ben ona baktım; o bana baktı; güldüm o da güldü; bir anda candan gülüştük... Kendi kendime sordum: Acaba numara yapmak için bu akşam burasını seçmeye özenmiş bir artist mi?..

Yollarda karşılaştığım genç kızların, genç mekteplilerin ağırbaşlı durduklarına, yürüyüşlerine imrenerek, içimi çekerek baktım. Giyimleri kıvrak, temiz, gösterişsiz, yüzlerinde, dudaklarında bir boya lekesi yok. Annelerin boyanmadığı bu yerde genç kızlar elbet boyanmaz.

Kuaföre gittim; burada birşey gözüme çarptı; saçlarını çok temiz, kıvrak düzelttiren Fin kadınları tırnaklarına koyu boyalar sürmüyorlar; anladım ki, burada, süsleneceğiz diye yaradılışın dışında bir şeyler yapmaya özenmiyorlar. Onlar, kadına büyük bir değer vermeyen bu gibi süslerden çoktan uzaklaşmışlar. Daha değerli yükselişlerin anlamına ermişler...

(...)

Tramvaya bindik; biletçiler kadındı. Lâcivert kostümler giyinmişler, başlarında kasketleri var. Bunlar da terbiyeli birer ev kızı. Ellerine, tırnaklarına gözüm ilişti; tertemiz, en küçük bir kir, leke yok. Bileti alırken tiksınmedim; iğrenmedim. Yolcularla ne boş yere konuşmaları, ne de gevezelik etmeleri var.

Tramvay bizi uzak yollardan dolaştırdı; Helsinki'nin arka, geri yerlerinden geçtik. Oraları da düzgün, temiz... Az derin, kayalık bir suyun üzerine kurulmuş uzun, tahta köprüden geçerek bir adaya çıktık. Yeşil, taze dallardan henüz dinmiş bir yağmurun son damlaları serpiliyor. Dört yanda uzayıp giden ağaçlık yolların bitiminde beyazlar giyinmiş gençler görünüyor. Bahçelerden dağılan kuş sesleri adaya bir musiki rüyası yaşıyor. En yüksek bir yapı zevkiyle kurulmuş köşklerin balkonlarından renk renk çiçekler uzanmış. Çiçek, toprak kokusundan, renkten ve sestten başım döndü; şiirin, güzelliğin en gerçek ülkesine varmış gibi, ürperdim. Ruhum, sanki göklerden boşalan temiz bir suyla yıkandı; bu toprak, göğsünde yaşayan herkesin toprağı bu yollar, bu parklar, her Finlinin kendi yolu, kendi bahçesi... Adayı en kimsesiz köşelerine, kıyılarına kadar gezdik, dolaştık; aransa, yerlere atılmış bir çöp, bir kâğıt parçası, bir meyve kabuğu bulunmaz.

Medenî terbiyenin, bedîf duygunun en yükseğine çıkmış olan kardeş Finlerin inceliği karşısında kalbim çarptı....

Yeniden serpilmeye başlayan yağmur damlaları; bu ince insanlara ince ve gizli bir şeyler anlatan kuş sesleri arasında başımız döne döne adayı bıraktık...

Şükûfe Nihal BAŞAR, Finlandiya

(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını tabloda yer alan kelimeler başlığının altına yazınız. Yazdığınız kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Sözlük anlamlarını uygun başlığın altına yazınız.

[illegible]

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden üçünü cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

- Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimelerin kökünü ve ekini belirleyiniz.

Evler, oteller, lokantalar, dükkânlar hep bir yeşil dekor içinde.

Bahçeler, parklar eksik değil.

3. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimeleri inceleyiniz. Kelimelere gelen eklerin kelimeye hangi anlamı kattığını öğretmeninizin rehberliğinde belirleyiniz.

Anneme doğum gününde göl aldım.

Anneme doğum gününde güller aldım.

b) Verilen boşlukları “-ler, -lar” eklerinden uygun olanıyla doldurunuz.

- Bergama hakkında yazılan yazı..... bizim için çok değerliydi.
- Bu millet nice Ömer nice Fethi..... yetiştirmiştir.
- Bütün gece yarın okuyacağım kitap..... hakkında düşündüm.
- Finlandiyalı..... çok temiz bir milletmiş.

Bilgi Kutusu

Varlıkların sayıca birden fazla olduğunu gösteren ekler **çoğul eki** denir. Çoğul eki “-ler” ve “-lar”dır.

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden ve okuma sırasında tuttuğunuz notlardan yararlanarak yanıtlayınız.

1. Yazar hangi şehri dolaşmaktadır? Şehri neye benzetmektedir?
2. Yazar, genç kızların hangi özelliklerinden bahsetmektedir?
3. Yazar, kundura boyacısı çocuğu gördüğünde neden şaşırmaktadır?
4. Kuaförde, yazarın gözüne çarpan nedir? Yazar bununla ilgili hangi sonucu çıkarmaktadır?
5. Tramvaydaki biletçilerin hangi özellikleri yazarın ilgisini çekmektedir?
6. Adada yazarın dikkatini neler çekmektedir?
7. Metinde günümüzdeki yazım ve noktalama kurallarına aykırı kullanımlar nelerdir? Örnek veriniz.

5. Etkinlik

a) Aşağıda metinden alınan bir paragraf verilmiştir. Bu paragrafta yer alan cümleleri inceleyiniz. Yazarın kendi düşüncesi olan cümlelerin altını çiziniz, herkesçe bilinen gerçelerin anlatıldığı cümleleri ise farklı renkte bir kalemle belirgin hâle getiriniz.

“Helsinki’yi dolaşıyoruz. Burası bir şehir değil, bir çiçek bahçesi... Evler, oteller, lokantalar, dükkânlar hep bir yeşil dekor içinde. Bahçeler, parklar eksik değil. Ağaçların altında, yolların kenarında beyaz boyalı kanepeler, koltuklar var. Burada genç, yaşlı, çocuk, isteyen oturup dinleniyor, okuyor, güneşleniyor. Sokakların ortasındaki bahçeler içinde lokantalar var. Yemyeşil şimşir ağaçlarının kenarında, kocaman bahçe şemsiyelerinin altına konmuş masalarda yemek yeniyor. Buralarda iş gören genç kızlar öyle şık, temiz öyle terbiyeli ki en iyi yetişmiş ev kızları da bu kadar olabilir. Önlerine taktıkları şık, pırlı pırlı keten önlükler bile insanı kendisine çekiyor.”

Bilgi Kutusu

Altını çizdiğiniz, yazarın kendi düşüncesi olan cümleler **öznel** cümlelerdir. Bu tür cümlelerin anlamı kişiden kişiye değişebilir. Farklı renkte kalemle belirgin hâle getirdiğiniz cümleler ise **nesnel** cümlelerdir ve bunların doğruluğu veya yanlışlığı kanıtlanabilir.

b) Yukarıdaki paragraf dışında metinde yer alan öznel ve nesnel cümlelere örnekler belirleyiniz ve uygun başlığın altına yazınız.

NESNEL CÜMLELER

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÖZNEL CÜMLELER

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Etkinlik

a) Okuduğunuz metin hangi türde yazılmıştır?

.....

.....

b) Metnin türünü nasıl belirlediğinizi metinden örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

7. Etkinlik

Ülkemizin eğitim sisteminde yapılan değişikliklerle ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.

- Hazırlıklı konuşmanızı yaparken beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz.
- Hazırlıklı konuşma yapan arkadaşınızı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini doldurunuz.

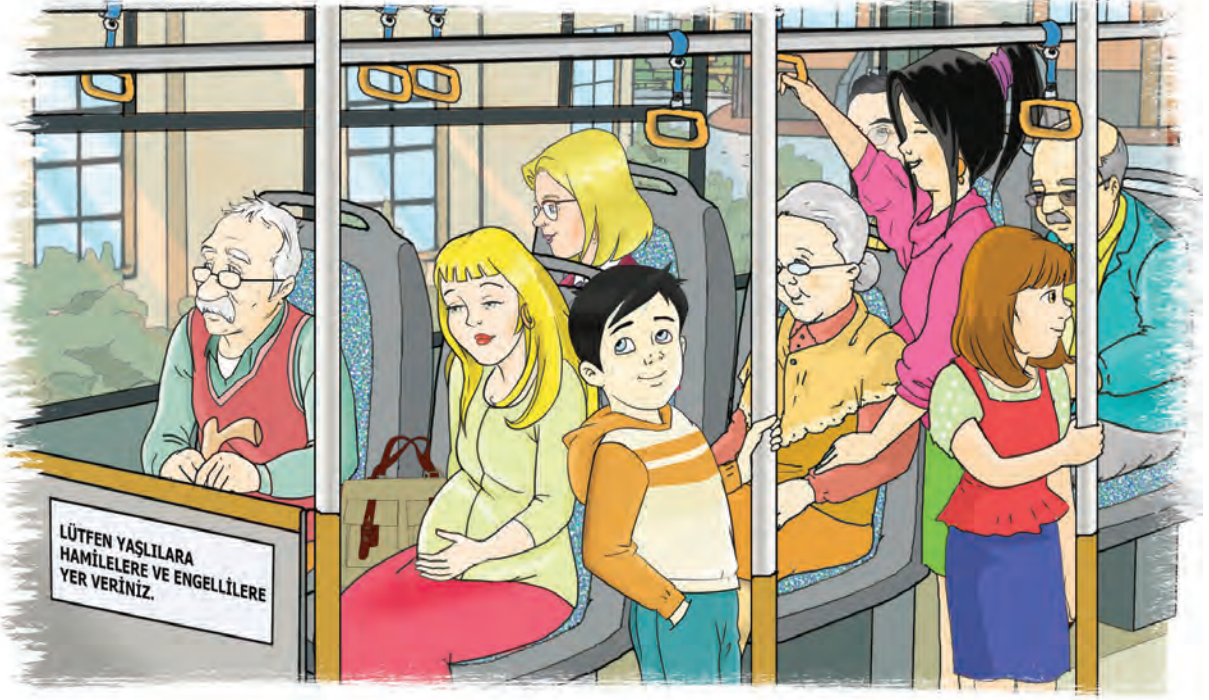
HAZIRLIKLI KONUŞMA KONTROL LİSTESİ

DEĞERLENDİRİLECEK DAVRANIŞLAR	Evet	Hayır
Konuyu belirlemiş.		
Konuyu sınırlandırmış.		
Konuyu araştırmış.		
Konuşmasıyla ilgili materyalleri tam ve eksiksiz getirmiş.		
Uygun hitap ifadeleri ve nezaket kelimeleri kullandı.		
Göz teması kurarak konuştu.		
İşitilebilir bir ses tonu kullandı.		
Tonlama ve vurgulamalara dikkat etti.		
Akıcı ve anlaşılır bir dille konuştu.		
Konuşmasını uygun grafik, görsel ve çoklu medya araçlarıyla destekledi.		
Konuşmasını uygun kapanış cümleleri ile bitirdi.		

8. Etkinlik

Aşağıdaki görsellerle ilgili soruları cevaplayınız.

1. İlk görselde verilmek istenen ileti nedir?
2. Toplu taşıma araçlarında yaşlılara, hamilelere ve engellilere yer verilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz? Açıklayınız.
3. İkinci görselde verilmek istenen ileti nedir?
4. Sizce kütüphanedeki insanlar neden rahatsız olmuştur?

9. Etkinlik

Defterinize medeniyet kavramıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi anlatan bilgilendirici bir metin yazınız. Metninizi yazmadan önce aşağıda yer alan taslağı uygun şekilde doldurunuz.

• Yazınızın açık ve anlaşılır olması amacıyla günlük hayattan örnekler veriniz. Yazınızın içeriğine uygun atasözü, deyim ve özlü sözlerle düşüncelerinizi zenginleştiriniz.

BİLGİLENDİRİCİ METİN TASLAĞI

Yazımın Konusu:	
Yazımın Ana Fikri:	
Giriş Bölümünde Anlatacaklarım:	
Gelişme Bölümünde Anlatacaklarım:	
Sonuç Bölümünde Anlatacaklarım:	

Sence Finlandiya nasıl bu kadar gelişmiş bir ülke olmuş Gözde?

Bu soruna Albert Einstein'ın (Albert Aynştayn) bir sözüyle cevap vermek istiyorum: "Bir ülkenin geleceği, o ülke insanların göreceği eğitime bağlıdır."

Gelecek Derse Hazırlık

Kul hakkı konusunda araştırma yapınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.

Hazırlık Çalışması

1. Kul hakkı konusunda yaptığınız araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Haklıyken hakkınızı alamadığınız bir durum hayal ediniz. Hakkınızı almak için neler yapardınız?

Yazarın Biyografisi

EREN KAÇMAZ

Çocuklar için hazırladığı masal derlemeleriyle tanınan yazarın editörlüğünü üstlendiği “Eğlendiren – Öğreten Masallar” adlı masal kitabı birçok farklı masalı bir araya getirmektedir. Ayrıca yine Kaçmaz’ın editörlüğünde Türkçe Sözlük, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü ve Yazım Kılavuzu gibi yayınlar da çıkmıştır. Kaçmaz hâlen bir yayınevinde editör olarak çalışmaktadır.

Metni okuma tiyatrosu yöntemiyle okuyunuz. Metni okumadan önce öğretmeninizin okuma tiyatrosuyla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

AK SAKALLI BİLGE DEDE

Yoksul kadınla genç bir oğlu varmış. Bunlar, kulübeye benzeyen evlerinde birlikte yaşıyorlarmış. Bu yoksul ailenin bir de varlıklı komşuları varmış. Varsıl komşu varlığıyla kibirlenir, komşularının yoksulluğu ile alay edermiş. Onları kendisine hizmet edecek, eğlendirecek basit insanlar olarak görmüş. Soğuk bir kış günü delikanlıya bir öneride bulunmuş:

— Sende kırk para yok. Bende ise istemediğin kadar para var. Paraya çok gereksinim duyduğunuzu biliyorum. Benim canımsa biraz eğlenmek istiyor. Eğer dediğimi yaparsan sana çok para veririm.

Yoksul genç sevinmiş bu öneriye:

— Ne yapmamı istiyorsun, demiş.

Adam:

— Eğer şu göle girer ve sabaha kadar orada kalırsan sana tam yüz altın veririm.

Yoksul genç; “Biraz üşürüm ama sonunda yüz altın sahibi olurum, Annem de rahat eder, ben de.” diye düşünmüş. Havanın ayazına, gölün dondurucu soğuğuna aldırmamış, titreye titreye göle girmiş.

Annesi, gün boyu oğlunu evde boşuna beklemiş. Hava kararınca iyice meraklanmış. Eline bir meşale alıp onu aramaya başlamış. Göl kıyısına gitmiş.

Bir de bakmış ki oğlu gölün ortasında öylece duruyor.

— Ne oldu oğlum, demiş. Niçin gölde bekliyorsun?

Çocuk olanları anlatmış annesine.

2. Tema

Kadının gönlü, bu işe pek razı olmamış. Ama iş işten geçmişmiş. Sabaha zaten az bir zaman kalmışmış. “Yedi sekiz saat nedir ki tez gelir geçer. Yüz altını alır, biraz rahatlarız.” diye düşünmüş. Oğlunu gölde bırakıp eve dönmüş.

Delikanlı sabaha kadar dona titreye gölde kalmış. Sabah olunca gölden çıkmış, komşusunun evine gitmiş.

— Ağam, demiş. Sabaha kadar gölde durdum. Şimdi yüz altınımı istiyorum.

Komşusu kötü niyetli biriymiş. Amacı çocukla alay etmekmiş.

— Gölde hiç çıkmadın mı? Hiç ısınmadın mı?

— Çıkmadım, demiş genç. Hiç ısınmadım.

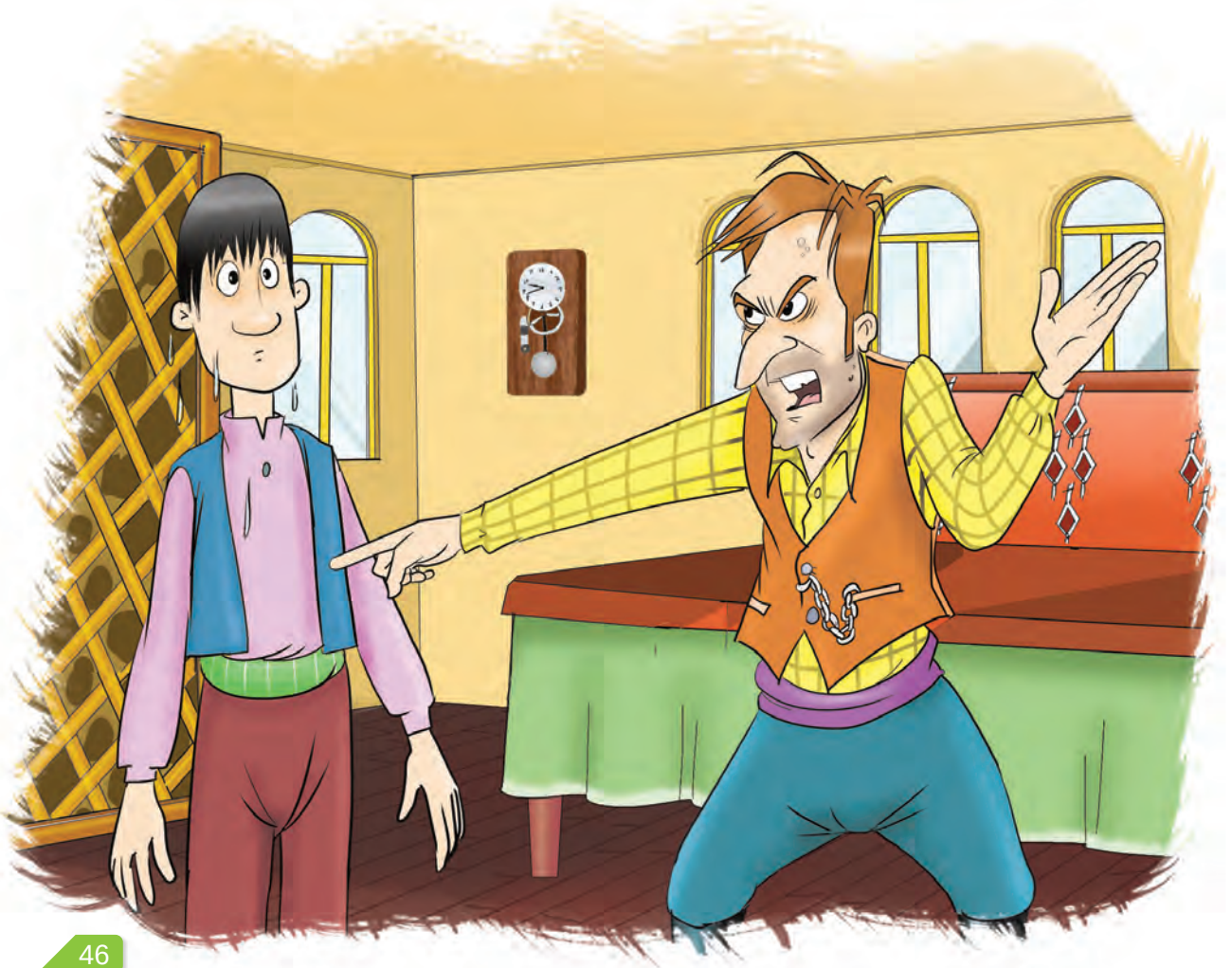
— Kimse gelmedi mi yanına?

— Annem geldi. Eve zamanında gitmeyince merak etmiş, elinde meşaleyle beni aramaya çıkmış. Gölün kıyısına kadar geldi, gitti.

Adam aradığı bahaneyi bulmuş.

— Ne parası be, demiş. Hem annenin elindeki meşaleyle ısın hem de iddiayı kazandığını söyle. Çocuk mu kandırıyorsun sen?

Hak ettiği parayı alamamak, üstelik aptal yerine konmak delikanlının çok zoruna gitmiş. Ağlamaklı olmuş. Kentte herkesin saygı duyduğu, akıl danıştığı ak sakallı bir bilge varmış. Genç

onun yanına gitmiş. Varsıl komşusuyla girdiği iddiayı anlatmış. Sabaha kadar buz gibi suyun içinde beklediğini söylemiş. Sonuçla iddiayı kazandığını ama komşusunun parasını vermediğinden yakınmış.

Ak Sakallı Bilge Dede:

— Kentimizin dürüst bir yargıcı var. O çok adaletli birisidir. Tüyü bitmemiş yetimin bile hakkını gözetir. Git, derdini ona anlat. O senin hakkını koruyacak, paranı almanı sağlayacaktır, demiş.

Delikanlı, doğruca yargıcın yanına gitmiş. Komşusuyla arasındaki iddiayı ona da anlatmış. Gece boyu gölde kalmasına karşın komşusunun sözünde durmadığını, parasını vermediğini söylemiş.

Yargıç, hemen komşusunu çağırtmış.

— Bu delikanlının parasını niçin vermiyorsun, diye sormuş.

Varsıl komşu, kendini şöyle savunmuş:

— Efendim, demiş. İddiayı o değil ben kazandım. Evet, sabaha kadar gölde durdu ama annesi onu meşaleyle ısıttı.

Yargıç, her ikisini de dinledikten sonra varsıl komşuyu haklı bulmuş. Çocuk boynu bükük bir durumda eve dönmüş.

Ertesi gün yine ak sakallı bilgenin yanına gitmiş:

— Yargıç beni değil komşumu haklı buldu, demiş.

Ak Sakallı Bilge, sakalını kaşımış, biraz düşündükten sonra:

— Sen hiç üzülme yavrum, demiş. Yarın akşam bize gel, paranı alacaksın.

Bilge, evinde bir şölen vereceğini duyurmuş. Varlıklı komşuyu, yargıcı ve kentin ileri gelenlerini buyur etmiş.

Et yemekleri için birkaç kuzu kestirmiş. Pilav için kazanlar dolusu pirinç ayıklatmış. Börek için tekneler dolusu hamur yoğurtmuş. Salata için marullar, soğanlar toplatmış. Avlunun bir köşesine, kocaman bir ocak kurup ateş yaktırmış. Kuzu etlerini, pilavlık pirinçleri kazanlara doldurtup avlunun diğer ucuna yerleştirmiş.

Akşama doğru çağrılanlar gelmişler. Minderlere oturup söyleşiye dalmışlar. Ak Sakallı'nın bilgeliğinden, konukseverliğinden söz etmişler. Söyleşi koyulaşmaya, karınları da zil çalmaya başlamış. Bir beklemişler, iki beklemişler, ne yemek getiren var ne bir yudum su veren.

Yargıç dayanamamış, sormuş:

— Bre Ak Sakallı, yemekler daha pişmedi mi?

— Pişiyor, pişiyor, demiş Ak Sakallı. Az sabredin.

Bir süre daha beklemişler. Ama yine ne tabak görünmüş ortalıkta ne kaşık.

Yargıç dayanamamış, yanına birkaç kişi alarak avluya çıkmış. Bir de bakmış ki ateş bir yerde, ateşin üstünde olması gereken kazanlar bir başka yerde.

2. Tema

— Bre Ak Sakallı, böyle yemek pişer mi?

— Pişer, demiş bilge. Kazanlar orada, ateş burada. Eninde sonunda bu kazanlar ısınır, kazanların içindekiler pişer. Yalnız biraz sabırlı olmak gerekir.

Yargıç kızmış:

— Senin bu yaptığın ak sakalına, bilge kişiliğine yakışır mı? Sen bizimle alay mı ediyorsun?

— Ne haddimize, demiş ak sakallı bilge kişi. Gölün kıyısındaki meşale, gölün ortasındaki delikanlıyı nasıl ısıtıysa bu köşedeki ateş de o köşedeki kazanı kaynatır.

Yargıç, bunun bir ders olduğunu anlamış. Verdiği kararın yanlışlığının bilincine varmış.

Varlıklı komşuya buyurmuş:

— Çocuğun hakkını yemeyelim, demiş. İddiayı kazanan delikanlıdır. Hemen hakkı olan yüz altını veresin.

Delikanlı Ak Sakallı Bilge'nin verdiği ders sayesinde yüz altınına kavuşmuş. Ak Sakallı Bilge Dede'ye teşekkür edip anasının yanına gitmiş.

Eren KAÇMAZ, Eğlendiren-Öğreten Masallar

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan ve harfleri karışık hâlde verilen aşağıdaki kelimeleri örnekteki gibi bulunuz. Bulduğunuz kelimelerin anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten belirleyerek yazınız.

S	I	L	V	A	R
V	A	R	S	I	L

Ö	E	N	R	İ

M	E	A	Ş	E	L

G	E	B	L	İ

R	A	Y	G	Ç	İ

D	R	E	S

D	E	İ	L	K	A	L	N	İ

Sözlük Anlamı

Parası, malı çok olan, zengin, yoksul karşıtı.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde “ev” kelimesine getirilen ekleri inceleyiniz. Ardından eklerin kelimeye kattığı anlamları açıklayınız.

- Ali aradığı evi buldu.
- Ali okuldan eve geldi.
- Ali hasta olduğu için evde kaldı.
- Ali hızla evden çıktı.

b) Aşağıdaki cümlelerde yer alan boşlukları “-i, -e, -de, -den” eklerinden uygun olanı ile doldurunuz.

- Gözde, kırılan kalem..... çöpe attı.
Arkadaşlarım sahil..... geliyor.
Kardeşimle göl..... kadar koştuk.
Dün gece kitap okurken kanepede..... uyuyakalmışım.
Şehir..... köy..... kadar olan yolu asfaltladılar.
Kütüphane..... araştırma yaparken kardeşim..... gördüm.

Bilgi Kutusu

İsimleri isimlere, fiillere ya da başka türdeki kelimelere bağlayan, bu sayede isimlerin cümlede görev almasını sağlayan ekler **hâl eki** denir. Dört hâl eki vardır. Bunlar: **belirtme** (-ı, -i, -u, -ü), **yönelme** (-e, -a), **kalma / bulunma** (-de, -da, -te, -ta), **çıkma / ayrılma** (-den, -dan, -ten, -tan) hâl ekleridir. Ayrıca ismin herhangi bir hâl eki almamış olan yalın hâli de vardır.

3. Etkinlik

Metinde yer alan deyimlerden beşini belirleyiniz. Belirlediğiniz deyimleri metindeki anlamından hareketle cümle içinde kullanınız.

Deyimler	Cümlelerim

4. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimelerin hangi amaçla kullanıldığını arkadaşlarınızla tartışınız.

Biraz üşürüm ama sonunda yüz altın sahibi olurum.

Sonuçta iddiayı kazandığını ama komşusunun parasını vermediğinden yakınmış.

b) Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanarak kul hakkıyla ilgili kısa bir bilgilendirici metin yazınız.

ama

fakat

ancak

Bilgi Kutusu

Konuşmada veya yazıda bir düşünceden başka bir düşünceye geçildiğini, düşüncenin farklılaştığını gösteren “ama, fakat, lakin, ancak, yalnız, bununla birlikte, buna rağmen vb.” ifadelerle **geçiş** ve **bağlantı** ifadeleri denir.

5. Etkinlik

Okuduğunuz metnin özetini defterinize yazınız. Metni özetlerken aşağıdaki maddeleri dikkate alınız.

- Metni dikkatlice okuyunuz.
- Metnin başlığını inceleyiniz.
- Gereksiz ayrıntıları atlayınız.
- Ana fikir ve konuyu bulunuz.
- Örnekleri, tekrarları özetinize almayınız.
- Özeti okuyunuz ve gözden geçirin.

6. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Adam, yoksul delikanlıya ne yaparsa yüz altın vereceğini söylemiş?
2. Delikanlı, gölden çıkıp hakkı olan yüz altını istediğinde ne olmuş?
3. Adam altınları vermemek için nasıl bir bahane bulmuş?
4. Delikanlı, hakkını aramak için kime akıl danışmış?
5. Ak Sakallı Bilge Dede, delikanlıya hakkını araması için kime gitmesini söylemiş? Sonrasında ne olmuş?
6. Ak Sakallı Bilge Dede, yargıca ve zengin adama nasıl bir ders vermiş?
7. Dersini alan yargıç, zengin adama ne yapmasını söylemiş?

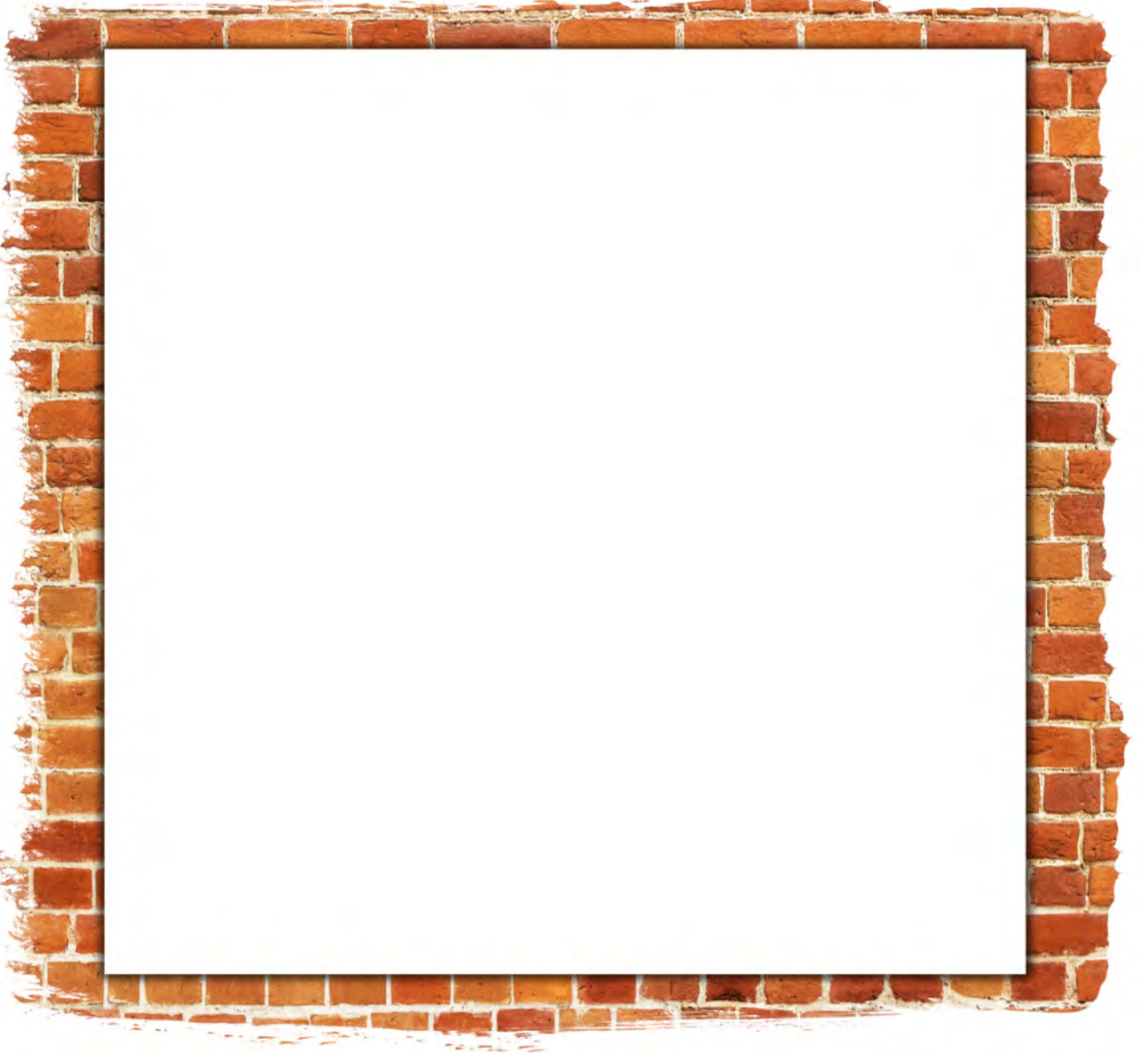
2. Tema

7. Etkinlik

Ak Sakallı Bilge Dede'nin yerinde siz olsaydınız delikanlıya hakkını araması için nasıl bir çözüm yolu sunardınız?

8. Etkinlik

Öğretmeninizin duyuru metni yazımıyla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Daha sonra sıra arkadaşınızla okulunuzda yapılacak bir yarışma organizasyonu kurgulayınız. Kurguladığınız yarışmayla ilgili duyuru metninizi aşağıdaki bölüme yazınız.

Gelecek Derse Hazırlık

Fabl türü ve ünlü fabl yazarları hakkında araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.

Hazırlık Çalışması

1. Fabl türü ve ünlü fabl yazarları hakkında yaptığınız araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Yardıma ihtiyaç duyduğunuz bir anda, ummadığınız birinden iyilik gördüğünüz bir anınız var mı? Varsa anınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

LA FONTAINE (La Fonten) (1621-1695)

1621 yılında Fransa'da doğan La Fontaine, fabl türünde önemli eserler vermiştir. Fabllarında hayvanları konuşturarak insanlara ahlak dersi vermeyi amaçlayan La Fontaine 238 tane fabl yazmıştır.

Fablı noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

ASLANLA FARE

Herkes herkese yardım etmeli,
Ben büyük, o küçük dememeli,
İki masalım var bunun üstüne,
Başka da bulurum isteyene.
Aslan toprakla oynuyormuş bir gün,
Bir de bakmış pençesinde bir fare.
Aslan, aslan yürekliymiş o gün,
Kıyamamış canına bırakmış yere.
Boşuna gitmemiş bu iyiliği.
Kimin aklına gelir
Farenin aslana iyilik edebileceği?
Etmiş işte, hem de canını kurtarmış.
Günün birinde aslan
Biraz çıkayım derken ormandan,
Düşmüş bir tuzağa,
Ağlar içinde kalmış,
Kükremiş durmuş boşuna.
Bereket fare usta yetişmiş imdada:
Bu iş kükremekle değil,
Kemirmekle olur demiş.
Başlamış incecik dişlerini işletmeğe.¹
Gelmiş ipin hakkından ktır ktır.
Bir ilmek kopunca ağdan hayır mı kalır.
Sabır, biraz da zaman
Güçten, öfkeden daha yaman.

La Fontaine, Masallar

Çeviren: Sabahattin EYÜBOĞLU

1) işletmeye

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metinden hareketle tahmin ederek yazınız.

Kelime ve Kelime Grubu	Tahminim
pençe	
aslan yürekli	
ağ	
bereket	
işletmek	
ilmek	
yaman	

• Etkinliği tamamladıktan sonra tahminlerinizin isabetli olup olmadığını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını cümle içinde kullanınız.

.....
--

• Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime grubunu oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde “kalem” kelimesine getirilen ekleri inceleyiniz. Ardından eklerin kelimeye kattığı anlamları açıklayınız.

Kalemim sınıfta düşmüş.

Kalemin çok güzelmiş.

Kalemi hepimizinkinden güzeldi.

Kalemimiz iki farklı renge sahip.

Kaleminiz bilgisayarın yanında duruyor.

Kalemleri örtüyü kirletiyor.

b) Aşağıdaki cümleleri verilen kelimelerle tamamlayınız.

benim

senin

onun

bizim

sizin

onların

- ayakkabıların sarı değil miydi?
 kitaplığı bir kütüphane titizliğinde düzenlenmişti.
 düşünceleriniz sayesinde bu kadar başarılı oldu.
 bilgisayarım bu projeyi tamamlamak için yeterli.
 fotoğrafları çok renkliydi.
 kapımız herkese açıktır.

Bilgi Kutusu

İsmin karşıladığı nesnenin kime veya neye ait olduğunu belirten, sahiplik gösteren ekler **iyelik eki** denir.

3. Etkinlik

a) Aşağıdaki dizelerde insan dışındaki hangi varlıklara konuşma özelliği verildiğini belirleyiniz.

“Bir dala konmuştu karga cenapları;
 Ağzında bir parça peynir vardı.
 Sayın tilki kokuyu almış olmalı,
 Ona nağme yapmaya başladı:
 “Oooo! Karga cenapları, merhaba;
 Ne kadar güzelsiniz, ne kadar şirinsiniz!
 Gözüm kör olsun yalanım varsa
 Tüyleriniz gibiyse sesiniz,
 Sultanı sayılırsınız bütün bu ormanın.”

Orhan Veli KANIK

Konuşturulan Varlık:

b) Aşağıdaki dizelerde karşıtlık (tezat) sanatını oluşturan kelimelerin altını çiziniz.

“Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boyda;
 Alsa buz gibi taşlar alınımdan bu ateşi.”

Necip Fazıl KISAKÜREK

“Lambada titreyen alev üşüyor,
 Aşk deyince kalem elden düşüyor.”

Abdurrahim KARAKOÇ

2. Tema

c) “Aslanla Fare” fablında yer alan konuşurma (intak) ve karşıtlık (tezat) sanatlarının bulunduğu dizeleri uygun başlığın altına yazınız.

Konuşurma

Karşıtlık

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz fabldan hareketle yanıtlayınız.

1. Şair “Aslan, aslan yürekliymiş o gün” dizesiyle ne demek istemektedir?
2. Aslanın yardımına kim gelmektedir? Aslanı tuzaktan nasıl kurtarmaktadır?
3. Sizce, fablda anlatılanların gerçek hayatta olması mümkün müdür?
4. Şair, metnin sonunda hangi öğüdü vermektedir?

5. Etkinlik

Okuduğunuz fablın konusunu ve ana duygusunu yazınız.

Fablın Konusu

Fablın Ana Duygusu

6. Etkinlik

Fablda yer alan hangi davranışlar, hangi sonuçları doğurmuştur? Örneklerle açıklayınız.

7. Etkinlik

Dayanışma ve dayanışmanın toplumların ilerlemesindeki önemiyle ilgili bir grup tartışması yapınız. Tartışmanın sonunda vardığınız sonucu öğretmeninizin öncülüğünde raporlaştırınız.

8. Etkinlik

En sevdiğiniz arkadaşınıza dayanışmanın önemini açıklayan bir e-posta gönderiniz.

- E-postanızı yazmadan önce öğretmeninizin e-posta yazım kuralları hakkındaki açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

Yeni Mesaj

Kime: Cc Bcc

Konu:

Gönder

Gelecek Derse Hazırlık

1. Barışın sembolleri hakkında araştırma yapınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.
2. “Bir Dünya Bırakın” adlı şarkıyı öğreniniz.

Hazırlık Çalışması

Barışın sembolleri hakkında yaptığınız araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

ADNAN ÇAKMAKÇIOĞLU (1922-1998)

Çocuklar için yazdığı şiir ve hikâyeleriyle tanındı. “Bir Dünya Bırakın” adlı şiiriyle Çocuk Şarkıları Sözü Yarışması’nda birinci oldu. Eserlerinden bazıları: Çocuklar İçin Nutuk, Aydede, Bir Masal Gibi, Öğretmenin Dünyası...

BİR DÜNYA BIRAKIN (Dinleme / İzleme)

1. Etkinlik

Aşağıdaki şiirde yer alan boşlukları dinlediğiniz şiire göre doldurunuz.

Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele, el ele verin çocuklar.
Bir bırakın biz çocuklara
İslanmış olmasın gözyaşlarıyla.
Bir bırakın biz çocuklara
Göklerde yer açın
Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele, el ele verin çocuklar.
Bir barış bırakın biz çocuklara
Ulaşsın şarkımız
Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele, el ele verin çocuklar.
Bir bırakın biz çocuklara
Yazalım üstüne sevgili dünya.
Oynaya oynaya gelin çocuklar
El ele, el ele verin çocuklar.

Adnan ÇAKMAKÇIOĞLU, *Piyeler*

2. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirde yer alan anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük’ten bularak aşağıya yazınız.

Kelimeler

Sözlük Anlamı

• Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz şiirden hareketle yanıtlayınız.

1. Şairin “Bir dünya bırakın.” şeklinde hitap ettiği kim olabilir? Belirtiniz.
2. Şiirin ana duygusu nedir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Okuduğunuz şiir çocuk şarkıları sözlü yarışmasında birinci olmuş ve bestelenmiştir. Bu şekilde bestelenmiş şiirler biliyor musunuz? Bildiğiniz şiirlerden birini defterinize yazınız.

4. Etkinlik

Şiirle ilgili duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

- “Bir Dünya Bırakın” adlı şarkıyı sınıfça söyleyiniz.

5. Etkinlik

Aşağıdaki görsellerin sizde uyandırdığı duygu ve düşüncelerle ilgili üç dakikalık hazırlıksız bir konuşma yapınız.

6. Etkinlik

Aşağıya barış temalı bir şiir yazınız ve şiirinize uygun bir başlık belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- İsterseniz etkinlik tamamlandıktan sonra şiirinizi okulunuzun panosunda sergileyebilirsiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Millî Mücadele Dönemi'nde yapılan fedakârlıklar ile ilgili araştırma yapınız. Araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri kendi cümlelerinizle defterinize not alınız.
2. Atatürk'ün, Kurtuluş Savaşı anılarından birini öğreniniz.

BEBEKLERİN ULUSU YOK

*İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu,
Bebeklerin ulusu yok.*

*Başlarını tutuşları aynı,
Bakarken gözlerinde aynı merak.
Ağlarken aynı, seslerinin tonu.*

*Bebekler, çiçeği insanlığımızın.
Güllerin en hası, en goncası,
Sarışın bir ışık parçası kimi
Kimi kapkara üzüm tanesi.*

*Babalar, çıkarmayın onları akıldan,
Analar, koruyun bebeklerinizi,
Susturun, susturun, söyletmeyin,
Savaştan, yıkımdan söz ederse biri.
Bırakalım sevdıyla büyüsünler,
Serpilip gelişsinler fidan gibi
Senin, benim hiç kimsenin değil,
Bütün bir yeryüzünündür onlar.
Bütün insanlığın gözbebeği.*

*İlk kez yurdumdan uzakta yaşadım bu duyguyu,
Bebeklerin ulusu yok.
Bebekler çiçeği insanlarımızın
Ve geleceğimizin biricik umudu.*

Ataol BEHRAMOĞLU, Şiirler

2. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

KAPTAN SİNEK

Sineğin teki, kirli bir su birikintisindeki saman çöpünün üstüne kondu. Kendince çok geniş olan su birikintisini deniz sanıyordu. Sinek bir ara başını kaldırdı ve kendi kendine şöyle dedi:

— Gemiye ve denizi ben nice zamandır düşünür dururdum. İşte şu denizdir, bu da gemim. Ben de işini bilen bilgili bir kaptanım.

O küçük ve pis su birikintisi sineğe göre sınırsızdı. Altındaki saman çöpünü gemi, kendisini de kaptan zannediyordu. Çünkü sinekte durumunu olduğu gibi kavrayacak göz yoktu. Onun dünyası gözünün gördüğü kadardı.

A. Vahap AKBAŞ, *Mesnevi Öyküleri*

1. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

a) Sineğin kendini kaptan sanmasının nedeni ne olabilir?

.....

.....

.....

b) Metnin konusunu yazınız.

.....

.....

c) Metnin ana fikrini yazınız.

.....

.....

ç) Metindeki konuşurma sanatının göstergesi nedir?

.....

.....

d) Metindeki hayalî ve gerçek öğelere birer örnek veriniz.

.....

.....

e) İçeriğinden hareketle metne uygun bir başlık yazınız.

.....

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çoğul eki kullanılmamıştır?

- A) Çocuklar şeker toplamaya çıkmış.
- B) Kitaplarım sizin evde kalmış.
- C) Uğur, kardeşini bize getirdi.
- D) Bizim evdeki eski halılar çok değerliymiş.

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “belirtme hâl eki” alan bir kelime kullanılmıştır?

- A) Çocukluğu zorluklar içinde geçmiş.
- B) Kitabı yerinde bulamayınca çok kızdı.
- C) Okulu başka bir mahalledeymiş.
- D) Öğleden sonra arkadaşları gelecekti.

4. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimelerden hangisi iyelik eki almamış tır?

- A) Çocuklarım bana şaka yaptı.
- B) Kitapların tam olarak seni yansıtıyor.
- C) Ayakkabılarını çok beğendim.
- D) Yazım yanlışları yapmışsın.

5. Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Nesnel cümlelerin başına “N”, öznel cümlelerin başına ise “Ö” yazınız.

- () Türkiye’nin nüfusu yaklaşık 83 milyondur.
- () Anadolu’da kurulan beyliklerden biri de Candaroğulları Beyliği’dir.
- () Cennet ülkemizin en güzel şehirlerinden biridir Sivas.
- () Bence medeniyet madden ve manen gelişmektir.
- () Türkiye Cumhuriyeti’nin resmî dili Türkçedir.
- () Zavallı kedicik, yalvaran gözlerle bana bakıyordu.
- () Kul hakkı yemek büyük günahlar arasındadır.

6. Sizce toplumumuzun gelişmesi ve ilerlemesi için neler yapılmalıdır? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Tema

MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

METİNLER

GAZİ'Yİ GÖRMEME GELEN ANA

BEN MUSTAFA KEMAL'İM

1 KİŞİ = ?

MUSTAFA KEMAL NASIL

ATATÜRK OLDU? (Dinleme Metni)

TÜRK ASKERİNİN CESARETİ (Serbest Okuma)

Hazırlık Çalışması

1. Millî Mücadele Dönemi'nde yapılan fedakârlıklar ile ilgili yaptığınız araştırmalardan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Atatürk'ün, Kurtuluş Savaşı anılarından belirlediğinizi sınıfta anlatınız.

Yazarın Biyografisi

KADİR DEPSEN (1963-...)

1963 yılında doğan Depsen, yazar ve araştırmacıdır. Eserlerinden bazıları: Atatürk'ün Gençliğe Işık Tutan Sözleri, Atatürk'ün Anıları, Kefensiz Yatanlar Çanakkale...

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

GAZİ'Yİ GÖRMeye GELEN ANA

Gazi Çiftliği'nde dolaşıp hava alırken oldukça yaşlı bir kadına rastladık. Atatürk, attan inerek bu ihtiyar kadının yanına sokuldu:

– Merhaba nine!

Kadın, Ata'nın yüzüne bakarak hafif bir sesle:

– Merhaba, dedi.

– Nereden gelip nereye gidiyorsun?

Kadın şöyle bir duralayıp:

– Neden sordun ki, dedi. Buraların sabısı¹ mısın? Yoksa bekçisi mi?

Paşa gülümsedi.

1) sabısı : sahibi

– Ne sahibiyim ne de bekçisiyim nine. Bu topraklar Türk milletinin malıdır. Buranın bekçisi de Türk milletinin kendisidir. Şimdi nereden gelip nereye gittiğini söyleyecek misin?

Kadın başını salladı.

– Tabii söyleyeceğim. Ben, Sincan'ın köylerindenim bey. Otun güç bittiği, atın geç yetiştiği, kavruk köylerinden birindeyim. Bizim mıhtar² bana bilet aldı, trene bindirdi. Kodum³ Angara'ya⁴ geldim.

– Muhtar niçin Ankara'ya gönderdi seni?

– Gazi Paşa'mızı görmem için. Başını pek ağrıttım da... Benim iki oğlum, gâvur⁵ harbinde şehit düştü. Memleketi gâvurdan kurtaran kişiyi bir kez görmeden ölmeyeyim diye hep dua ettim durdum. Rüyalarıma girdi Gazi Paşa.

Ben de gün demeyip mıhtara anlatınca o da bana bilet aliverip saldı Angara'ya, giceleyin⁶ geldimdi⁷. Yolu neyi de bilemediğimden işte ağşamdan⁸ belli böyle kendimi ordan oraya vurup duruyom⁹ bey.

– Senin Gazi Paşa'dan başka bir isteğin var mı?

Kadının birden yüzü sertleşti.

– Tövbe de bey, tövbe de! Daha ne isteyebilirim ki... O, bizim vatanımızı gurtardı¹⁰. Bizi düşmanın elinden gurtardı. Şehitlerimizin mezarlarını onlara çiğnetmedi, daha ne isteyebilirim ondan? Onun sayesinde, şimdi istediğimiz gibi yaşıyoruz.

(...)

Buralara, bir defa yüzünü görmek, ona “Sağ ol Paşa'm!” demek için düştüm. Onu görmekten ölürsem gözlerim açık gidecek. Sen efendi bir adama benziyon¹¹, bana bir yardım ediver de Gazi Paşa'yı bulacağım yeri deyiver.

2) mıhtar : muhtar 4) Angara'ya : Ankara'ya
3) kodum : bıraktım 5) gâvur : düşman

6) giceleyin: geceleyin 7) geldimdi: gelmişim

8) ağşamdan: akşamdan 9) duruyom: duruyorum

10) gurtardı : kurtardı 11) benziyon: benziyorsun

Atatürk'ün gözleri dolu dolu olmuştu, çok duygulandığı her hâlden belliydi. Bana dönerek:

– Görüyorsun ya Gökçen işte bu bizim insanımızdır... Benim köylüm, benim vefalı Türk anamdır bu.

Attan indim. Yaşlı kadının elini tuttum:

– Anacığım, dedim, sen gökte aradığını yerde buldun. Rüyalarını süsleyen, seni buralara kadar koşturan Gazi Paşa yani Atatürk işte karşında duruyor.

Köylü kadın bu sözleri duyunca şaşkına döndü. Elindeki değneği yere fırlatıp Atatürk'ün ellerine sarıldı. Görülecek bir manzaraydı bu. İki de ağlıyordu. İki Türk insanı, biri kurtarıcı, biri kurtarılan; ana oğul gibi sarmaş dolaş ağlıyorlardı. Yaşlı kadın belki on defa öptü Ata'nın ellerini. Ata da onun ellerini öptü. Sonra heybesinden küçük bir paket çıkarttı. Daha doğrusu beze sarılmış bir köy peyniri. Bunu Atatürk'e uzattı:

– Tek ineğimin sütünden kendi ellerimle yaptım Gazi Paşa. Bunu sana hediye getirdim. Seversen gene yapıp getiririm.

Paşa hemen orada bezi açıp peyniri yedi. Çok beğendiğini söyledi. Sonra birlikte köşke kadar gittik. Oradakilere şu emri verdi:

– Bu anamızı alın, burada iki gün konuk edin. Sonra köyüne götürün. Giderken de kendisine üç inek verin, benim armağanım olsun.

Kadir DEPSEN, Atatürk'ün Anıları
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Aşağıda verilen kelime ve kelime gruplarını karşılarında karışık olarak verilmiş anlamlarıyla örnekteki gibi eşleştiriniz.

(c) çiftlik	a) Olağanüstü yararlılıklar göstererek düşmanı yenen komutanlara devlet tarafından verilen onur unvanı.
() muhtar	b) Bir kimse ile karşı karşıya gelmek, karşılaşmak.
() gazi	c) Tarım yapılan, hayvan yetiştirilen, çalışanlarının da oturması için evler bulunan geniş toprak parçası.
() harp	ç) Gerçekleşmesini çok istediği bir dileğine erişmeden ölmek.
() rastlamak	d) Omza geçirilebilen tek gözlü bir çanta türü.
() gözü açık gitmek	e) Savaş.
() gökte ararken yerde bulmak	f) Allah'ın dininin tüm insanlığa ulaştırılması ve bu esnada ortaya çıkan engelleri kaldırırken Allah yolunda ölen veya öldürülen Müslüman.
() heybe	g) Gereksiz sözlerle birini bunaltmak.
() şehit	h) Köy ve mahallenin yasalarla belirtilmiş işlerini yürütmek için o köy veya mahallede oturanların seçtikleri kimse.
	ı) Çok güçlükle ele geçirebileceğini sandığı şeyi veya kimseyi birdenbire bulmak.

- Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

a) Metinde geçen aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili eklerin cümleye kattığı anlamı açıklayınız.

Buraların sabısı mısın? Yoksa bekçisi mi?

Şimdi nereden gelip nereye gittiğini söyleyecek misin?

Senin Gazi Paşa'dan başka bir isteğin var mı?

Bilgi Kutusu

İsimlerden ya da eylemlerden sonra gelerek cümleye çoğunlukla soru anlamı katan **mi** ekine **soru eki** denir. Soru eki mi bir kelime gibi ayrı yazılır. Ayrı yazıldığı hâlde soru eki ünlü uyumuna uyar. Soru eki mi cümleye pekiştirme, şart vb. anlamlar katabilir.

b) Soru ekini (mi) kullanarak aşağıya beş tane soru cümlesi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin özetini defterinize yazınız.

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Ninenin “Buraların sabısı mısın? Yoksa bekçisi mi?” sorusuna Atatürk nasıl cevap vermiştir?
2. Nine, Sincan’ın köylerini nasıl anlatmıştır?
3. Nine niçin Ankara’ya gelmiştir?
4. Nine, Atatürk’ün karşısında olduğunu öğrenince ne yapmıştır?
5. Nine, Atatürk’e ne hediye etmiştir? Atatürk buna nasıl karşılık vermiştir?
6. Metinde bazı kelimelerin yazılışı farklıdır. Sizce bunun nedeni nedir?

5. Etkinlik

Metnin yazarı siz olsaydınız bu metne hangi başlığı verirdiniz?

Benim başlığım “.....” olurdu.

6. Etkinlik

a) Okuduğunuz metin hangi türde yazılmıştır?

.....

.....

b) Metnin türünü nasıl belirlediğinizi metinden örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerden koşul bildirenlerin başına “✓” işareti koyunuz.

- ☐ Onu görmeden ölürsem gözlerim açık gidecek.
- ☐ Köylü kadın bu sözleri duyunca şaşkına döndü.
- ☐ Seversen gene yapıp getiririm.
- ☐ Bu topraklar Türk milletinin malıdır.

8. Etkinlik

Öğretmeninizin hazırlayacağı kelime ve kavram havuzundan bir kelime çekiniz ve onun hakkında üç dakikalık konuşma yapınız.

- Konuşmanızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz.

9. Etkinlik

Metindeki yaşlı nine, köyüne döndükten sonra neler yaşamış olabilir? Bu konuda hikâye edici bir metin yazınız.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Atatürk'ün hangi savaflara katıldığını ve nerelerde savaştığını araştırınız, edindiğiniz bilgileri defterinize yazınız.
2. Kurtuluş Savaşı'nı anlatan fotoğraflar bulunuz ve bulduğunuz fotoğrafları sınıfa getiriniz.
3. Hakkında hazırlıklı konuşma yapmak amacıyla Kurtuluş Savaşı'nın kahramanlarından birini belirleyiniz.
 - Hazırlıklı konuşmanızı görsellerle destekleyiniz.
 - Hazırlıklı konuşmanızdan önce mutlaka prova yapınız.

Hazırlık Çalışması

Atatürk'ün katıldığı savaşlar ile ilgili edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

SÜLEYMAN ÖZBEK (1962-...)

1962 yılında Ankara'da doğan Özbek; Memluk ve Selçuklu tarihi üzerine araştırmalar yapmıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde çalışmalarını sürdürmektedir.

El yazısıyla yazılan şiiri özelliklerine uygun biçimde ve noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz. Şiiri okumadan önce öğretmeninizin şiiri uygun biçimde okumayla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

BEN MUSTAFA KEMAL'İM

Ben Mustafa Kemal'im...
Çanakkale'de Mehmetçik,
Anafartalar'da kartal...
Şahin olurum Antep önlerinde,
Nene Hatun'la destan...
Sütçü İmam'a uzanır ellerim,
Vatan ufkunda çelik bir kalkan olurum,
Kükreirim cihana karşı,
Sönmeyen bir volkan olurum.
Ben Mustafa Kemal'im...
Erzurum'u, Sivas'ı benden sorun...
Karış karış bilirim, tek mil vatan toprağını,
Türküsünü söylerim, yalçın dağların,
Engin denizlerin...
"Vatan" denince kanat açmak geçer içimden,
Göklere yükselirim.
Ben Mustafa Kemal'im!
Van Gölü'nün maviliği,
Kars Kalesi'nin ihtişamı yüreğimde,
Karadeniz'in hırçın dalgaları,

*Erir, Bandırma Vapuru'nun güvertesinde...
Bir millet benimle coşar,
Bir millet benimle uyanır...
Bir hoş olur yüreğim,
Vapur düdüğünde, dalgaların sesinde...*

*Ben Mustafa Kemal'im...
Güneşle doğarım Samsun ufkundan,
Martılarla coşkun,
Dalgalarla hücrüm.*

3. Tema

*Koca bir ınar misali,
Kök salmışım Anadolu topraklarına,
Her 19 Mayıs'ta yeniden doğar, yeniden büyüyürüm.*

*Ben Mustafa Kemal'im...
"Ne mutlu Türk'üm" dedim.
Gurur duydum, kvan duydum.
Ben Mustafa Kemal'im,
Maviliklerde hilal.
Tutuşur benliğimde,
Hürriyet ve istiklal.*

Süleyman ÖZBEK, Ben Mustafa Kemal'im

1. Etkinlik

a) Şiirde yer alan anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını belirleyiniz. Bunların anlamını tahmin ediniz. Tahminlerinizin isabetli olup olmadığını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

Anlamını Bilmediğim Kelime ve Kelime Grupları	Tahminim

b) Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını birer cümlede kullanınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Şiirde geçen çoğul eki almış kelimeleri aşağıya yazınız.

3. Etkinlik

Aşağıdaki kelimelerden yapım eki alanları ve almayanları uygun başlığın altına yazınız.

kartal	uzanır	çelik	dağların	mavilik
hırçın	kök	coşkun	benlik	gurur

Yapım Eki Alan Kelimeler

Yapım Eki Almayan Kelimeler

Bilgi Kutusu

Kök hâlinde bulunan ya da sadece çekim eki almış kelimelere **basit** kelime, yapım eki almış kelimelere ise **türemiş** kelime denir.

4. Etkinlik

a) Şiirden alınan aşağıdaki kelimeler hangi kelimelerin birleşmesiyle oluşmuştur? Belirleyiniz.

Çanakkale

Karadeniz

Anadolu

Bilgi Kutusu

İki ya da daha çok kelimenin yeni bir kavramı karşılamak amacıyla birleşerek oluşturduğu yeni kelimeye **birleşik** kelime denir.

b) İçinde birleşik kelime bulunan beş cümle yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiirden hareketle yanıtlayınız.

1. Şair, şiirde Kurtuluş Savaşı kahramanlarından hangilerinin adlarını hatırlatmaktadır?
2. Şair “Erzurum’u, Sivas’ı benden sorun.” dizesiyle bu iki ilin hangi ortak yönünü hatırlatmaktadır?
3. Şiirdeki “Erir, Bandırma Vapuru’nun güvertesinde...” dizesindeki Bandırma Vapuru’nun Kurtuluş Savaşı’ndaki yeri ve önemi nedir?
4. Şairin, Mustafa Kemal’i bir çınara benzetmesinin nedeni nedir?
5. Şaire göre Mustafa Kemal en çok neyi söylemekten gurur duymaktadır?

6. Etkinlik

Kurtuluş Savaşı’nı anlatan fotoğrafları sınıfta paylaşınız. Bu fotoğraflardan hareketle hürriyet ve istiklal kavramlarının ülkemiz için önemini açıklayınız.

7. Etkinlik

Belirlediğiniz Kurtuluş Savaşı kahramanıyla ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.

- Hazırlıklı konuşmanızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz.
- Hazırlıklı konuşmanız sırasında kelimeleri anlamlarına uygun şekilde kullanmaya özen gösteriniz.
- Hazırlıklı konuşma yapan arkadaşınızı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini doldurunuz.

HAZIRLIKLI KONUŞMA KONTROL LİSTESİ

DEĞERLENDİRİLECEK DAVRANIŞLAR	Evet	Hayır
Konuyu belirlemiş.		
Konuyu sınırlandırmış.		
Konuyu araştırmış.		
Konuşmasıyla ilgili materyalleri tam ve eksiksiz getirmiş.		
Uygun hitap ifadeleri ve nezaket kelimeleri kullandı.		
Göz teması kurarak konuştu.		
İşitilebilir bir ses tonu kullandı.		
Tonlama ve vurgulamalara dikkat etti.		
Akıcı ve anlaşılır bir dille konuştu.		
Konuşmasını uygun grafik, görsel ve çoklu medya araçlarıyla destekledi.		
Konuşmasını uygun kapanış cümleleri ile bitirdi.		

8. Etkinlik

Okuduğunuz şiirden hareketle defterinize Kurtuluş Savaşı ile ilgili hikâye edici bir metin yazınız. Metninizi yazmadan önce aşağıda yer alan taslağı uygun şekilde doldurunuz.

HİKÂYE EDİCİ METİN TASLAĞI

Metnimin Başlığı:	
Metnimin Konusu:	
Metnimde Yer Alan Kişiler:	
Metnimde Olayların Geçtiği Mekân:	
Serim Bölümünde Anlatacaklarım:	
Düğüm Bölümünde Anlatacaklarım:	
Çözüm Bölümünde Anlatacaklarım:	

- Yazacağınız metni uygun atasözü, özdeyiş ve deyimlerle zenginleştiriniz.
- Metninizi içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

15 Temmuz ile ilgili haber metinleri bulup sınıfa getiriniz.

Hazırlık Çalışması

1. Bir kişinin birden fazla kişinin işini yaptığına şahit oldunuz mu? Eğer şahit olduysanız o kişiyle ilgili neler hissettiniz?
2. 15 Temmuz'da ülkesi için şehit düşen ya da gazi olan kahramanlarla ilgili duygularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

ZEHRA ECE (1990-...)

Aylık Diyanet dergisinde kültür sanat yazıları yazmaktadır. Kur'an kursu öğreticiliği yapan Ece'nin yayımlanmış bir şiir kitabı vardır.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

1 Kişi = ?

Küçük bir çocukken ayın beni takip ettiğini sanırdım. Bu zan ilkokul ikinci sınıfta bile devam etmiştir. Bazen ışıklı beyaz bir top gibiydi ay. Bazen un kurabiyesine benzetiyordum şeklini. Gülümseyen bir yüz oluyordu bazen de. Beni takip etmektir işi gücü.

Akşam balkonda otururken gökyüzüne bakıp işte derdim. Yine orada. Ben dışarı çıkınca o da çıkıyor. Babamın kocaman elinden tutup misafirlğe giderken sık sık başımı kaldırıp gökyüzüne bakardım, benimle misafirlğe geliyor mu diye. Evet, geliyordu.

Sık sık bahçeye inip incir ağacından bahçe kapısına doğru yürürdüm. Ay da benimle yürürdü. Kapı ve ağaç arasında mekik dokurken ayı şaşırtmak için aniden dururdum. Ay hiç şaşırmazdı, o da benimle aynı anda dururdu. Ay benim hem oyuncağım hem arkadaşım. Ayın en çok sevdiği insan bendim.

Kendimle gurur duyuyordum. Gökyüzündeki en belirgin ve en büyük şey aydı ve beni takip ediyordu. Çok özeldim ben. Çok değerliydim. Eminim herkes benim yerimde olmak isterdi.

Sadece bir tane ay var ve bu kadar çok insanın arasından beni seçti derdim. Yeryüzündeki en mühim insan bendim.

Onlu yaşlarımda öğrendim ki ay dünyanın uydusuymuş ve ne acı ki beni takip etmiyormuş. Dahası gökyüzünde çok daha büyük yıldızlar ve gezegenler varmış. Benim gözlerim onları göremiyormuş bile. Ne kadar küçük olduğumu anlamıştım. Ellerime baktım, sınıfa baktım... Ufacık bir şeyim ben. Çok üzülmüştüm; sıradan, önemsiz hissetmiştim kendimi. Bir kişiydim, bir insancık. Ne ehemmiyetim olabilirdi ki? Kaybolmuş gibiydim kocaman evrende. Ha varlığım ha yokluğum...

Yirmili yaşlarımda bir insanın dünya için çok önemli olabileceğinden haberdardım.

Hz. Muhammed, Hz. İbrahim, Hz. Musa... Peygamberler, bu dünyadan göçüp gitmiş olanlar

için yol göstericiydiler, yaşayanlara yol gösteriyorlar ve gelecek nesillere de... İki cihan saadetine ulaşmak her zaman onların ayak izlerini takip etmekle mümkün.

İbni Sina, Farabi, Yunus Emre, Piri Reis, El Kindi, Fatih Sultan Mehmet, İbn Haldun, Mimar Sinan, Selahaddin Eyyubi, Fuzuli, Mehmet Akif, Necip Fazıl, Aliya, Sait Faik, Cemil Meriç, Cahit Zarifoğlu... Ay bu insanları takip etmiyor evet fakat onlar hayat yolunda insanlığa ışık tutuyorlar.

Şu anda emin olduğum bir şey var. Her insan tek başına çok önemli. Herkes için olmasa da en azından kendisini dünyaya gönderen ve dünyaya getiren için biricik.

Benim için annem, babam, sabahları selamlaştığım komşum, hastalandığımda çorba yapan arkadaşım çok mühim insanlar.

Cami, okul, kütüphane, hastane, yol yapan, yaptıran insanlar kıymetli.

Tarlaya tohum atan, meyve sebze satan, balık tutan insanlar değerli.

Bir kediyi besleyen, yeşili koruyan, merhametli yürekler önemli.

Eşimiz bir kişidir ama bütün hayatımızı etkiler.

İki çocuk yetiştiren bir anne mühim üç kişi etmez mi?

50 öğrencisi olan bir öğretmen 51 kişi değil midir?

Tankın önüne yatan bir kişinin cesareti kaç milyon insanın cesaretine denktir?

15 Temmuz 2016 tarih kitaplarında anlatılırken “Bir kişi çok önemlidir.” diye not düşülmeyecek mi? Ya her kişi, “Bir ben mi kaldım?” deseydi.

Vatanına saldırılınca sokakta başka biri daha var mıdır, diye düşünmeden evinden çıkan her bir kişi kaç yüz kişi için istiklalsiz istikbal olmayacağının kanıtıdır?

Vatanda birlik olsun diye şehit olan birinden sonra 79 milyon tek vücut olmak için nasıl çırpınır? Bir şehit, ülkedeki tüm iyi insanları nasıl kenetler?

İstiklal Marşı'nı söylerken vurulan bir insan kaç milyon insana İstiklal Marşı'nı söyletir?

“Evlatsız olur, vatansız olmaz.” diyen anne, yavrusu için kaç kişilik bir acı basmıştır bağrına taş niyetine?

“Vatan için bir bacağımı kaybetmişim ne önemi var?” diyen biri kaç hainin ferini söndürür?

Bir kişi çok önemlidir.

Evinin, şehrinin, ülkesinin, dünyasının çehresini değiştirebilir.

Bir kişi gülümseyerek ölüme kafa tutarken özgürlüğün candan kıymetli olduğunu ispat edebilir.

Bir kişi şehadete yürürken tüm dünyaya, konu vatansa gerisi teferruattır diye haykırabilir.

Ay takip etmese de

Dünya kulak tıkasa da...

Zehra ECE, Diyanet Dergisi

1. Etkinlik

a) Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz.

zan:

mekik dokumak:

mühim:

ehemmiyet:

yol göstermek:

ışık tutmak:

merhamet:

istiklal:

istikbal:

kenetlenmek:

ferini söndürmek:

• Etkinliği tamamladıktan sonra anlamını tahmin ettiğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını birer cümle içinde kullanınız.

• Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Metinden, hâl eki almış on kelime belirleyiniz. Kelimelerin kökünü ve aldığı hâl ekini aşağıdaki tabloya örnekteki gibi yazınız.

Hâl Eki Almış Kelime	Kelimenin Kökü	Kelimenin Aldığı Hâl Eki
sınıfta	sınıf	- ta (bulunma)

3. Etkinlik

Aşağıdaki metinde altı çizili kelimelerin basit mi, türemiş mi yoksa birleşik mi olduğunu belirleyiniz ve uygun kutucuğa yazınız.

Krallar hiçbir şeyimi almazlarsa bana çok şey vermiş olurlar, hiçbir kötülük etmezlerse yeterince iyilik etmiş sayılırlar bana. Bütün istediğim budur onlardan. Ama nasıl şükrediyorum Tanrı'ya, varımı yoğumu bana aracasız vermiş, beni yalnız kendisine borçlu kılmış olduğu için! Nasıl yalvarıyorum ona gece gündüz beni hiçbir zaman, kimseye karşı ağır bir minnet altına sokmasın diye! Ne mutlu bir özgürlükle bunca zaman yaşadım: Onunla bitsin ömrüm! Bütün çabam kimseye muhtaç olmadan yaşamak.

BASİT KELİME

TÜREMİŞ KELİME

BİRLEŞİK KELİME

4. Etkinlik

Okuduğunuz metnin özetini defterinize yapınız.

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Yazar, küçük bir çocukken neden kendini özel hissediyormuş?
2. Yazar, neden çok üzülmüş?
3. Yazar, yirmili yaşlarına geldiğinde neyin önemini fark etmiş?
4. Yazar, 15 Temmuz ile ilgili hangi önemli olayları hatırlatmıştır?
5. Yazar, bir kişinin ne kadar önemli olabileceğini hangi örneklerle ifade etmiştir?

6. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

7. Etkinlik

Metinden, benzetme yapılan cümleleri belirleyerek aşağıya yazınız.

.....

8. Etkinlik

15 Temmuz ile ilgili haber metinlerini sesli bir şekilde okuyunuz ve haberlerle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

9. Etkinlik

Vatanımız uğruna canlarını feda eden 15 Temmuz şehitlerine bir teşekkür mektubu yazınız.

Hitap Bölümü	Yer ve Tarih
Adres	Ad-Soyad

• Etkinlik tamamlandıktan sonra isterseniz mektubunuzu okulunuzun sosyal medya hesabında paylaşabilirsiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Soyadı Kanunu'nun ne zaman ve neden çıkarıldığını araştırınız.
2. Mustafa Kemal Atatürk'ün, unvanlarını hangi olaylar sonucunda kazandığını araştırınız. Araştırmalarınızı kendi ifadelerinizle not alınız.

Hazırlık Çalışması

1. Soyadı Kanunu ile ilgili araştırmanız sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Mustafa Kemal Atatürk'ün unvanlarını nasıl kazandığına dair araştırmanızın notlarını arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

SÜLEYMAN BULUT (1954-...)

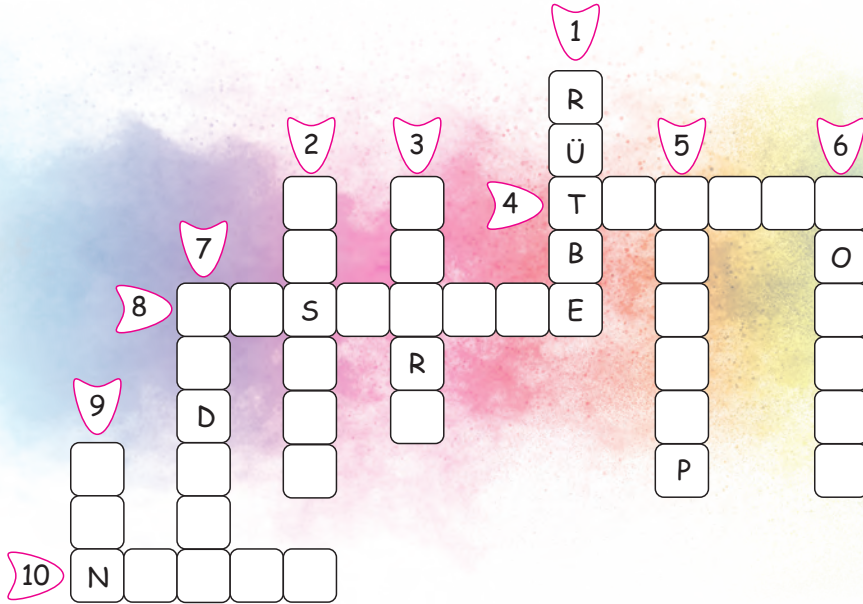
1954 yılında, Konya iline bağlı Beyşehir'in Tolca köyünde doğdu. İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesini bitirdi. Oyunlar, televizyon için masallar yazdı. Eserlerinden bazıları: Sarıtaş, Kar Tanesi, Kahraman, Oklu Kirpi ile Konaklı Kaplumbağa, Büyük Atatürk'ten Küçük Öyküler...

MUSTAFA KEMAL NASIL ATATÜRK OLDU? (Dinleme / İzleme)

1. Etkinlik

a) Dinlediğiniz metinde geçen bazı kelimelerin anlamları aşağıda verilmiştir. Bu anlamlardan ve bulmacadaki ipuçlarından hareketle bulmacayı tamamlayınız.

1. Subay, astsubay ve polislerin sahip olduğu derece, mevki.
2. Düzeltme, düzelti.
3. Bir sorunu çözmek üzere öne sürülen görüş, düşünce, teklif.
4. İnceleme.
5. Birleşim, birleştirme, bir araya getirme.
6. Yöneticilerin, elçilerin, delegelerin katılmasıyla yapılan toplantı, kurultay.
7. Süre.
8. Yazı taslağı, karalama.
9. Bir kimsenin işi, mesleği veya toplum içindeki durumu ile ilgili olarak kullanılan ad, unvan.
10. Söz, konuşma, söylev.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden dördünü birer cümle içinde kullanınız.

- Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin özetini aşağıya yazınız.

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metinden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Mustafa Kemal'e hangi olaydan sonra "Gazi" unvanı verilmiştir? Ona bu unvanı kim vermiştir?
2. Mustafa Kemal'e Atatürk soyadının verilmesi önerisi kimden gelmektedir?
3. Atatürk soyadını duyduğunda Mustafa Kemal'in söylediği ilk cümle ne olmuştur?

4. Etkinlik

Dinlediğiniz metni öğretmeninizin rehberliğinde sınıfta canlandırınız.

5. Etkinlik

Soyadı Kanunu'nun olmadığı bir ülkede yaşanabilecek karışıklıkları arkadaşlarınızla tartışınız.

6. Etkinlik

Atatürk'ün ülkemiz için yaptıklarından hareketle onun hakkında bir şiir yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Şiirinizin içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.
- Etkinlik tamamlandıktan sonra isterseniz şiirinizi sınıf veya okul panosunda sergileyebilirsiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

Aile büyüklerinize dinî bayramları eskiden nasıl kutladıklarını sorunuz. Onların anlatıklarını defterinize not alınız.

TÜRK ASKERİNİN CESARETİ

Mehmetçiğe karşı savaşma bahtıyarlığına kavuşmuş olan ve Çanakkale Savaşı'nda teğmen olarak görev yapan daha sonra Avustralya Genel Valisi olan Lord Casey'nin (Lord Keyzi) anlattıkları şöyle:

“Biz Avustralyalılar, sizleri Gelibolu'da tanıdık ve sevdik. Ben de Çanakkale Savaşlarına teğmen rütbesiyle katılmış idim. Her iki tarafın da mertçe sürdürdüğü savaşta edindiğim intibaları, hâlâ aynı sıcaklıkla yüreğimde taşıyorum.

Arıburnu Cephesi'ndeydik, siperler arasındaki mesafe 8-10 metre kadardı. Korkunç çarpışmalar oluyordu. Yine cehennemî bir çatışmadan sonra, silah sesleri kesilmişti. Taraflar yavaş yavaş siperlerine çekildiler. Yaralılar ve ölümler ise savaş meydanındaydı.

Bizim tarafta feryatlar, inlemeler vardı. İki siper arasında kalmış yaralı bir İngiliz Yüzbaşı açıkta: ‘İmdat! Kurtarın beni, yardım edin!’ diye bağıyordu. Biri siperlerden bağırdı: ‘Biriniz gidip Yüzbaşı’yı alıp getirsin!’ Askerler birbirlerine: ‘Git, sen getir!’, ‘Hayır, sen getir! Ölmek istemiyorum... Zaten Yüzbaşı da biraz sonra ölecek. Ne gereği var? Cesareti varsa komutan getirsin.’ diyorlardı.

İngiliz komutan ise kızgınlıkla hâlâ bağıyor, ‘Çabuk getirin onu. O sizin komutanınız!’ diyordu.

Siperlerde bu tür atışmalar devam ettiği bir sırada, karşımızdaki Türk siperlerinden silahın ucuna takılmış beyaz bir mendil yukarı kaldırılarak sallandı. Her taraf sessizliğe gömülmüştü. Her iki tarafın askerleri silahlarını doğrultmuş, dikkatle mendili takip ediyorlardı. Siperin içinden iri yapılı bir er çıktı. Ucuna mendil bağladığı silahını yere attı. İki kolunu açtı. Sonra kendine güvenen tavırlarıyla yavaş yavaş yaralı Yüzbaşı'ya doğru yürümeye başladı. Karşı tarafla, çevresiyle, hiç kimseyle ilgilenmiyor; herkes donup kalmış bu cesur Türk askerini hayranlıkla seyrediyordu. Şaşkınlıktan kurtulabilen İngiliz askerleri ise ona nişan almaya çalışıyorlardı. O ise hiçbir şeye aldırmadan Yüzbaşı'nın yanına geldi. Nazik ve yumuşak hareketlerle yaralının kıyafetini düzeltti. Onu yerden kaldırdı. Omuzlayarak yavaş yavaş bizim siperlere doğru yöneldi. Siperimizin hemen önüne Yüzbaşı'yı yine nazikçe yatırdı. Sonra arkasını döndü. Yine kendinden emin adımlarla siperlerine doğru yürüdü. Hepimiz donmuştuk. Hayrete düşmüştük. Sonradan her iki tarafın siperlerinden alkışlar ve ısıklar yükseldi.”

İsmail BİLGİN, *Gerçek Efsanelerin Öyküsü*
Çanakkale Destanı

3. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

Mehmetçik; vatan hizmeti için tarlasını, sabanını, annesini, karısını, çocuğunu terk ederek ordunun hizmetine girmiş, devletin emirlerine mutlak surette itaat eden, onun gösterdiği gaye uğrunda ölen Türk köylüsünün müşterek adıdır. O; köyünde alınının teri ile ekmeğini kazanan, devlete vergisini veren, misafirperver, iyi bir vatandaş, yurt müdafaası söz konusu olunca her şeyini terk eden, kendi varlığını dahi onun uğrunda feda etmekten çekinmeyen bir kahramandır. Bu iki büyük hususiyeti ile Mehmetçik, Türk milletinin gerçek ve üstün kuvvetini temsil eder. O, hem gerçek hem ideal bir varlıktır. Ona baktığınız zaman, Türk köyünün ve köylüsünün bütün ağır ve meşakkatli hayat şartlarını bulacaksınız. Fakat bu hayat şartları, onu ezmemiş, bozmamıştır. Mehmetçik, köy veya ordu hayatının en zor durumları ortasında sakin, iradeli, asil ve kahramandır. Türkiye'yi ayakta tutan en büyük kuvvet şüphesiz Mehmetçik'in temsil ettiği bu kıymetlerdir.

Mehmet KAPLAN, *Nesillerin Ruhü*
(Kısaltılmıştır.)

1. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

a) Metne göre Mehmetçik'in özellikleri nelerdir?

.....

.....

b) Metnin konusu nedir?

.....

.....

c) Metnin ana fikri nedir?

.....

.....

ç) Metne uygun bir başlık yazınız.

.....

.....

d) Metinde yer alan türemiş kelimelerden beşinin altını çiziniz.

2. Aşağıdakilerden hangisi türemiş kelime değildir?

- A) Bilge
- B) Bilgi
- C) Bilim
- D) Bilet

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde türemiş kelime kullanılmamıştır?

- A) Kitabım arabanın ön koltuğunda kalmış.
- B) Atatürk'ün bilgi ışığıyla yürüdük yıllarca.
- C) Millî Mücadele yorgun bir ulusun şaha kalkmasıyla sonuçlandı.
- D) Ankara birçok kaçak mebusun sığınağı oldu.

4. Aşağıdakilerin hangisinde kelimelerin hepsi birleşiktir?

- A) bilgisayar, bilgin, bilimevi
- B) öğretmenevi, gecekondu, biçerdöver
- C) uçaksavar, biçerdöver, kalemlik
- D) kitapçık, kütüphane, Kâğıthane

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik kelime kullanılmamıştır?

- A) Çanakkale Savaşı 1915 yılında başlamıştır.
- B) Çiçeklerin içinde gözüme ilk çarpan aslanağzı oldu.
- C) Yarımadanın bütün güzelliklerini tek tek keşfetmek istiyordum.
- D) Savaşın bütün yükü bizim omuzlarımızdaydı.

6. Aşağıdaki kelimeleri eşleştirerek birleşik kelimeler oluşturunuz.

biçer	dolabı
gök	yat
ayak	kondu
buz	kabı
gece	döver
miras	yüzü
çek	yedi

7. Aşağıdaki cümlelerden koşul cümlesi olanların başındaki yay ayracın içine “K” yazınız.

- () Millî Mücadele'yi anlamak istiyorsan o dönemlere ait nitelikli kitaplar okuyacaksın.
- () 15 Temmuz'da yaşananları anlamak amacıyla bol bol araştırma yaptım.
- () Eğer çok çalışırsan sınavı kazanırsın.
- () İsteddiğin kitabı alacağım yeter ki beni iyi dinle.
- () Yağan şiddetli yağmur Çanakkale'deki siperleri suyla dolduruyormuş.
- () Anlattıklarımı anlamadıysan tekrar edeyim.

4. Tema

MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

METİNLER

BAYRAM GÜNLERİ

İLAÇ

UYGARLIKLAR DİYARI HARRAN

BAYRAK (Dinleme Metni)

NASRETTİN HOCA'NIN KÖYÜNDE (Serbest Okuma)

Hazırlık Çalışması

Aile büyüklerinizin dinî bayramları eskiden nasıl kutladıklarıyla ilgili anlattıklarını arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

HALİT FAHRİ OZANSOY (1891-1971)

1891 yılında İstanbul'da doğan Ozansoy, öğretmen, yazar ve şairdir. "Hecenin Beş Şairi" olarak bilinen ünlü bir edebiyat topluluğuna mensuptur. "Rüya, Cenk Duyguları, Zakkum, Hep Onun İçin..." adlı eserleriyle tanınan şair, 1971 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

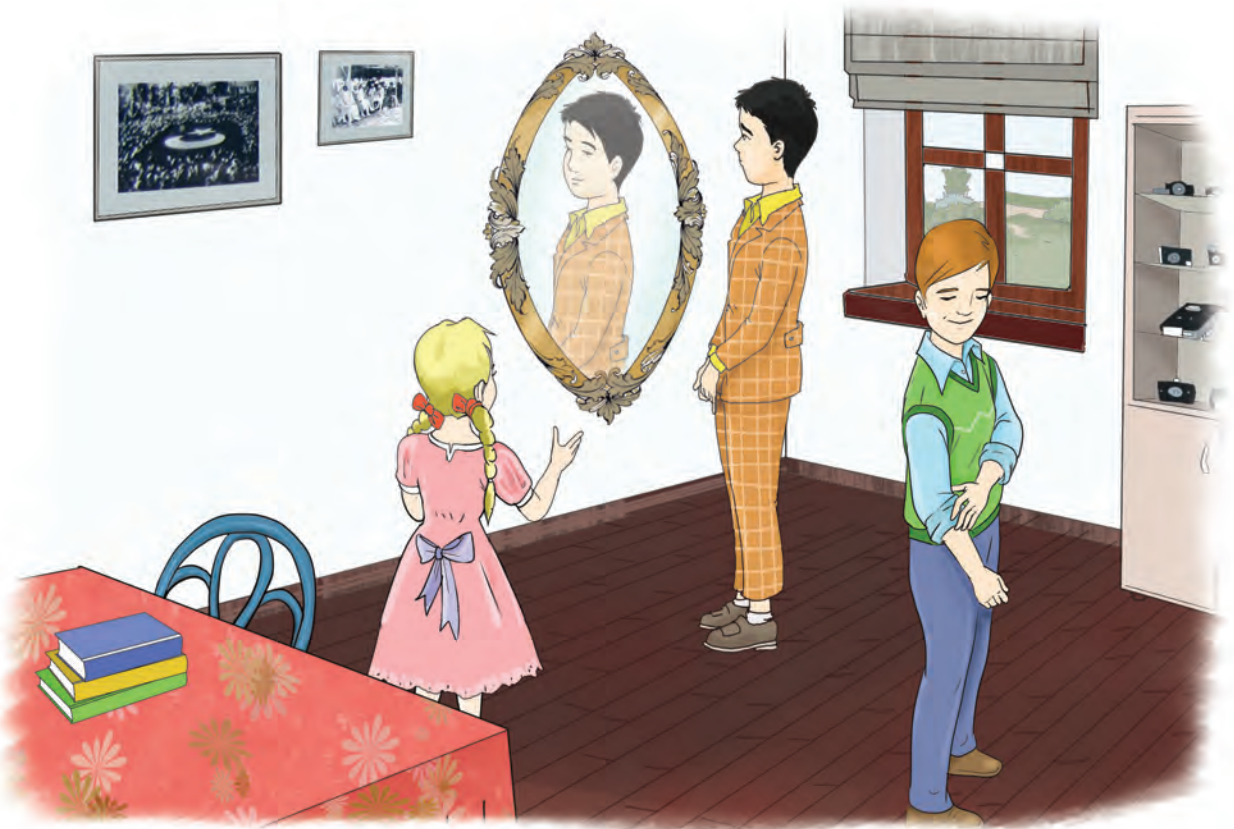

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

BAYRAM GÜNLERİ

Sabahı iple çeken çocuklar, ortalık ışyınca yataklarından fırlarlardı. Bu esnada büyükler de uyanmışlardır. Erkekler acele giyinerek bayram namazına giderlerdi. Onların dönüşüne kadar, evlerde çocukların yeni elbiselerini giyme merasimi başlardı. Bir oğlan, kendisinden küçük olan kız kardeşinin saçlarını tarayıp çift veya tek örgü ile kurdelelerle süslenirken daha onun cici elbiseleri giydirilmeden, dudaklarını büze büze bir öfke ile, bazan da bir ağlayışla,

kendisinden evvel giydiriyorlar diye titizlenir, o zaman teyze veya hala bu yaramazın tuvaleti ile meşgul olurdu.

Biraz sonra babalar, amcalar, dayılar ve yetişkin oğullarla torunlar namazdan dönerlerdi. O zaman, sırası ile büyüklerin ellerini öpme yarışı başlardı. Büyükler de “Allah nice senelere kavuştursun, berhudar olun” duaları ile yavruların yüzlerini, gözlerini öperlerdi.

4. Tema

Biraz sonra kapı çalınmağa başladıldı. İlk gelenler, yine yepyeni elbiseli komşu çocukları idi. Bunlar da el öpüp dua alırlar ve kendilerine pırıl pırıl gümüş bir iki çeyrek, bazan da -ailenin gelirine göre- bir çeyrek altını ipek mendillerinin ucuna düğümlenerek hediye edilirdi. Bu; ramazanda bazı iftar sofralarındaki misafirlere giderlerken verilen “diş kirası” bayağılığına hiç benzemeyen çok asil bir âdetti. Şeker bayramlarında çocuklara şeker ve lokum da yedirilirdi. Aradan biraz zaman daha geçince, evin hizmetçisi, kalfa veya aşçı kadınları da -bunlardan hangisi varsa evlerde- efendi ve hanımlarının ellerini öpmeye çıkarlar, evde uşak veya aşçı bulunuyorsa, onlar da, sırtlarında yeni mintanları ile, selamlığa inen efendilerinin ellerini öpmekte gecikmezlerdi.

Aradan yarım saat, bir saat geçmeden, uzak yakın dost ve akrabaların tebrik ziyaretleri başladı. Fakat evin beyi, herhangi bir hükümet dairesinde memursa, kalem arkadaşları ile bir gün evvel kararlaştırdıkları birinin evine gitmiş olurdu. O evde bütün arkadaşlarla birleşirler ve hep birden müdür beyin evine gidip tebrikte bulunurlardı.

Evlerde ziyaretçilere şeker, lokum ve şerbet ikramı devam ederken, sokaktan ramazan-daki gibi bir davul sesi gümbürderdi. Gelen bekçi ile yanındaki davulcusudur. Davulcu hem tokmağını gümbür gümbür davuluna indirir hem mâniler okurdu. Mahallenin emektar bekçisi

de ev ev dolaşarak kapılardan verilen veya kafesli pencerelerin altından hanımların attığı bahşışleri toplardı. Böyle bahşışler toplanarak okunan mânilerden birkaçı şöyle idi:

Buna bayram ayı derler,

Bal ile şeker yerler.

Eskiden âdet olmuş,

Bekçiye bahşış verirler.

Yahut bahşış zamanı uzarsa, evdekilerin elini çabuk tutması için şu mâni:

Kedi damdan dama atlar,

Bekçinizin ödü patlar.

Merak etme bekçi baba,

Efendi (yahut hanım) kesesini yoklar.

Dul ve yaşlı bir hanımın evi önünde de buna benzer bir mâni okunurdu.

İstanbul çocuklarının bayramlarda eğlendikleri birçok bayram yerleri vardı. Bunların meşhurları Fatih meydanında ve Şehzadebaşı Camii avlusunda kurulanlardı. Ayrıca, İstanbul'un

4. Tema

her semtinde, Beyoğlu, Beşiktaş, Üsküdar ve Kadıköy’de, mahalle mahalle, birçok bayram yerlerinde çocuklar bayramın tadını çıkarırlardı.

Bütün bu bayram yerleri bir âlemdi. Beşik salıncaklar, kayık salıncaklar, atlıkarıncalar, çadırlarda tulûat kumpanyaları, cambazlar, müşterilerini beklerlerdi. Bunlardan başka, arabalar, atlar ve eşekler de vardı bu bayram yerlerinde. Çocuklar attan iner, eşeğe biner, eşekten inince de topluca şarkılar söyleyerek arabalarla bir tur yaparlardı. Bir tur, civar mahallelere gidip gelmek suretiyle olurdu. Bilhassa beşik salıncaklar bu bayram yerlerinin en büyük neşesi idi. Yepyeni elbiseli erkek ve kız çocuklar üstü açık uzunca küçük bir oda gibi benimsedikleri bu salıncakların karşılıklı sıralarında sıkışarak otururlar, oğlanlar ellerine darbuka, kızlar da zillimaşa alarak bir ağızdan türküler, kantolar çağırırlardı. Bu ahenkli ve cümbüşlü sallanış bir müddet devam eder, sonunda salıncakçının “Yandı!” sesi ile salıncak dururdu. O zaman çocukların hep birden bir (Aaa...) deyişi vardı ki çok hoş a giderdi. Bununla beraber, tekrar bir kuruş verenlerin ikinci sallanış için salıncaktan inmesine sebep kalmazdı. Bayram yerleri, aynı zamanda birçok satıcılarla dolardı. Baloncular, düdükçüler, kaynanazırlıtları ortada dolaşır durur, baloncular renk renk balonlarını kalınca bir sicimin ucunda havada sallandırırdu. Eyüp oyuncakları satan-

1. Etkinlik

a) Aşağıda anlamları ve ünsüz harfleri verilen kelimeleri metinden hareketle örnekteki gibi tamamlayınız.

m.e.r.a.s.i.m : Tören.

b...yr...m : Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.

...ş...k : Erkek hizmetçi.

m...nt...n : Yakasız, uzun kollu erkek gömleği.

s...l...ml...k : Saray, köşk veya konaklarda erkeklere ayrılan bölüm, harem karşıtı.

ş....rb...t : Belli törenlerde konuklara sunulan şekerli içecek.

m...n... : Genellikle birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri uyaklı olan, daha çok hecenin yedili ölçüsüyle söylenen halk şiiri.

m...c...n : Baharlı, tarçınlı, yumuşak ve yapışkan şekerleme.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde bir varlığı veya kavramı karşılayan kelimelerin altını çiziniz.

Evlerde ziyaretçilere şeker, lokum ve şerbet ikramı devam ederken sokaktan ramazandaki gibi bir davul sesi gümbürderdi.

İstanbul çocuklarının bayramlarda eğlendikleri birçok bayram yeri vardı.

Çocuklar attan iner, eşeğe biner, eşekten inince de topluca şarkılar söyleyerek arabalarla bir tur yaparlardı.

b) Aşağıdaki cümleleri, verilen kelimelerden uygun olanlarıyla tamamlayınız.

rüya

Ankara

roman

toprak

bayram

yayalar

çita

orman

Mehmet

Yağan yağmurdan sonra güzel kokuyordu.

Gördüğüm bütün günümün güzel geçmesini sağladı.

..... Türkiye'nin başkentidir.

..... kitap okumaktan büyük keyif alıyor.

..... saatte 70 km/saat hıza yaklaşık üç saniyede çıkmaktadır.

..... yangınlarında ülkemizin akciğerleri yok oluyor.

Bu caddede karşıdan karşıya geçen çok dikkatli olmalı.

Benim için okumak, bu dünyadan biraz uzaklaşmak demektir.

Bilgi Kutusu

Evrendeki canlı ve cansız bütün varlıkları, insan zihnindeki somut ve soyut bütün kavramları, tek veya tür olarak karşılayan kelimelere **isim** denir.

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Büyüklerin ellerini öpme yarışı ne zaman başlamaktadır?
2. Kapıya gelen komşu çocuklarına hangi hediyeler verilmektedir?
3. Ziyaretçilere neler ikram edilmektedir?
4. Bayram sabahı bekçi ve davulcu neden mahalleyi dolaşmaktadır?
5. İstanbul çocukları bayramlarda nerelerde eğlenmektedirler?
6. Bayram yerlerinde hangi oyuncaklar bulunmaktadır?
7. Bayram yerlerinde bulunan satıcılar neler satmaktadır?
8. Okuduğunuz metin 1968 yılında yazılmıştır. Metindeki bazı yazım ve noktalamalar günümüz kurallarına uymamaktadır. Günümüzdeki yazım ve noktalama kurallarına aykırı kullanımlar nelerdir? Metinden örnekler veriniz.

4. Etkinlik

Metinde, eski bayramlar ve bayram yerleriyle ilgili hangi ayrıntılara yer verilmiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Okuduğunuz metnin özetini aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Etkinlik

a) Metinde örneklendirme yapılmış cümleleri belirleyiniz ve bunları aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b) Sizce, yazar anlatımda örneklendirmeye neden yer vermiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Etkinlik

Dinî bayramlarla ilgili duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

8. Etkinlik

Konusu dinî veya millî bayramlar olan bir hikâye yazınız

Gelecek Derse Hazırlık

1. Karagöz oyununun nasıl ortaya çıktığına dair araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize kendi cümlelerinizle not ediniz.
2. Şifalı bitkilerden birini belirleyiniz. Bu bitkinin yararlarıyla ilgili bir konuşma hazırlayınız.
 - Hazırlıklı konuşmanızı görsellerle destekleyiniz.
 - Hazırlıklı konuşmanızdan önce mutlaka prova yapınız.

Hazırlık Çalışması

1. Karagöz oyununun ortaya çıkışıyla ilgili araştırmanızdan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Hasta olduğunuzda aileniz iyileşmenize yardımcı olmak amacıyla hangi bitkilerden veya yiyeceklerden yararlanır?
3. Metnin görsellerini ve başlığını inceleyiniz. Ardından okuyacağınız metnin konusunu tahmin ediniz.

Yazarın Biyografisi

ÜNVER ORAL (1937-...)

1937 yılında Tokat'ta doğan Oral; yazar, şair, araştırmacı, Karagöz ve kukla sanatçısıdır. Karagöz ve geleneksel seyirlik oyunlarla ilgili araştırma ve oyunları ile ünlüdür. Eserlerinden bazıları: Karagöz Belediye Başkanı, Kavuklu İş Buldu, Günümüzden Karagöz-Hacivat Söyleşmeleri...

Öğretmeninizin yardımıyla Hacivat, Karagöz ve ara bölümleri okuyacak arkadaşlarınızı belirleyiniz. Ardından, seçilen arkadaşlarınızın metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okumalarını dinleyiniz.

İLAÇ

Hanımının zoru ile yataktan kalktıktan sonra Karagöz, sabah şekerlemesini yapmaya hazırlanıyordu. Köşesine oturup pencerenin yanına yerleşti. Şöyle bir dışarı bakınca Hacivat'ı gördü. Ama o ne? Hacivat, kapıya yanaşıp ona seslenmek değil; başını çevirip pencereye bile bakmadan geçiyordu. Olacak iş değildi?

Bir anda bütün uykusu uçup giden Karagöz, hemen giyinip Hacivat'ın peşine düştü. Sokağın köşesini dönünce onu gördü. Az sonra merakı daha da arttı. Çünkü Hacivat mahalleyi geride bırakmış ve kırlara doğru gidiyordu. Arkasına dönüp bakmadığı için Karagöz de onu rahatça takip edebiliyordu.

Sonunda Hacivat durup bir taşın üstüne oturduğu zaman Karagöz ne yapacağını şaşırdı. Çünkü saklanacak bir yer yoktu ve öylece ayakta kaldı. Hacivat, bakınırken onu gördü ama şaşırmadı. Üstelik el işareti ile yanına çağırdı. Nedense fısıltı ile konuşuyordu. Karagöz onun yanına çömeldi.

HACİVAT – Yatak, yorgan niye getirmedin Karagöz'üm?

KARAGÖZ – Onu tanımıyorum ki getireyim.

HACİVAT – Kimi tanımıyorsun?

KARAGÖZ – “Matrak Orhan'ı niye getirmedin?” demedin mi?

HACİVAT – Demedim! Ben seni soruyorum. Şimdi senin pencerede uyuklama zamanın, burada ne işin var?

KARAGÖZ – Şey, canım kırdı biraz dolaşmak istedi.

HACİVAT – Sabah şekerlemesi yapmadın mı?

KARAGÖZ – Yapamadım, burada akşam lokumu yapacağım.

HACİVAT – Hah hah hah! Desene uykun kaçtı!

KARAGÖZ – Uykum kaçtı, ben de onu kovalaya kovalaya buraya geldim.

HACİVAT – Efendim, beni kandıramazsın! Doğru söyle sabah sabah burada ne yapıyorsun?

KARAGÖZ – Akşama ekmek parası kalmadı da burada iş arıyorum.

HACİVAT – Şakayı bırak Karagöz'üm, bu bomboş yerde iş aranır mı?

KARAGÖZ – Seni arıyorum!

HACİVAT – Aferin, şimdi doğru söyledin!

KARAGÖZ – Pekâlâ, sabah sabah burada sen ne arıyorsun?

HACİVAT – Ot bulacağım.

KARAGÖZ – Pataklarım kerata! Görünürde ağaç yok, nerede dut bulacaksın?

HACİVAT – Efendim dut değil, ot bulacağım!

KARAGÖZ – Kime bot bulacaksın?

HACİVAT – Allah müstahakını versin! Yine sinirimi bozmak için mi peşim sıra gelip beni buldun? Ot bulacağım diyorum.

4. Tema

KARAGÖZ – Ot bulup kahvaltı mı yapacaksın?

HACİVAT – Evet, ot yolup sana kahvaltı yaptıracağım! Aaaa!

KARAGÖZ – Buralarda ottan başka bir şey yok! Hacı Cavcav, yoksa sen buraya ot bulmaya mı geldin?

HACİVAT – Aferin, bildin Karagöz'üm!

KARAGÖZ – Ben de yardım edeyim. Ne bulacağız?

HACİVAT – Ebegümeci getir!

KARAGÖZ – Herhâlde burada ateş yakıp kır yemeği pişireceğiz. Ben gidip getireyim.

HACİVAT – Yine ne anladın, ne getiriyorsun?

KARAGÖZ – Köftehor, “Evden güveci getir.” dedin ya...

HACİVAT – Allah Allah! Ebegümeci bulacaksın!

KARAGÖZ – Anladım, iki düğmeci bulacağım.

HACİVAT – Bırak, ebegümecini ben bulurum, sen biraz eşekkulağı topla!

KARAGÖZ – Hey hey, kaç tane olsun!

HACİVAT – Birkaç tane yeter Karagöz'üm.

KARAGÖZ – Öyleyse hemen gideyim, öğlene gelirim.

HACİVAT – Nereye gidiyorsun efendim?

KARAGÖZ – Öyle bir pataklarım ki burada kimse de görmez ha! “Birkaç tane eşek kulağı getir.” demedin mi?

HACİVAT – Tabii dedim!

KARAGÖZ – İyi ya, ben de getirmeye gidiyorum. Önce evden keskin bir bıçak bulacağım. Sonra da kimseye görünmeden komşuların eşeklerinin kulaklarını kesip sana getireceğim.

HACİVAT – Allah müstahakını versin! Eşek kulakları gözüne girsin! Senin yardımını falan istemiyorum!

KARAGÖZ – “Eşek kulağı getir.” diye sen söylemedin mi köftehor?

HACİVAT – Efendim, benim istediğim eşekkulağı bir ot.

KARAGÖZ – Artık ottan mı kulak yapıp eşeklere takıyorlar?

HACİVAT – Hayır, eşeklere takmıyorlar. Üf! Gözüm görmesin seni, dolaşıp biraz karabaş bul!

KARAGÖZ – Bana bak, bu da mı ot?

HACİVAT – Evet, bu da ot Karagöz'üm. Birkaç kök bulup getir.

KARAGÖZ: Sen burada oturacak mısın?

HACİVAT – Ben de kalkıp başka otlar bulacağım. Önce sinameki...

KARAGÖZ – Önce kim sinek yedi?

HACİVAT – Karagöz sinek yedi! Yardım etmeyeceksen evine git uyukla!

KARAGÖZ – Sana karabaş bulayım! Şey, ya ikimiz de getirince onlar kavga ederlerse?

HACİVAT – Kim kavga edecekmiş?

KARAGÖZ – Karabaş otu ile sinekli kedi otu!

Hacivat artık iyice sinirlenmişti. Kötü bir söz söylememek için cevap vermedi. Başını sallayıp eli ile Karagöz'e yanından gitmesi için işaretler yaptı. Karagöz de otu aramaya başladı. Fakat ararken yerlere eğilip dinliyordu. Biraz sonra eli boş olarak geldi.

KARAGÖZ – Hacı Cavcav, hiç karabaş otu bulamadım.

HACİVAT – Olması lazım efendim! Sen bu otu iyi tanıyor musun?

KARAGÖZ – Tanımaya lüzum yok ki... Dinledim, havlayan bir ot bulsam hemen söküp sana getirecektim.

HACİVAT – Allah Allah! Üşütmüşüm, kaynatıp içersen iyi gelir diye biraz şifalı ot bulmaya geldim ama sen beni iyice hasta ettin.

KARAGÖZ – Aman üşütmeden hemen evine git, ben de “geçmiş olsun”a gelirim de birkaç bardak çay içirim!

Konuşmadan beraberce aşağı yürümeye başladılar.

Ünver ORAL, Çocuklara Karagöz Hikâyeleri
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi tamamladıktan sonra kelimelerin sözlük anlamlarını uygun başlığın altına yazınız.

Kelimeler	Tahminim	Sözlük Anlamı
şekerleme		
kır		
şifa		

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

a) Metinde yer alan deyimleri aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

b) Belirlediğiniz deyimleri cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Metinde yer alan birleşik kelimeleri örnekteki gibi yazınız.

Karagöz

4. Etkinlik

a) Aşağıdaki paragrafta dünyada tek olan, eşi ve benzeri bulunmayan varlıkları bildirilen kelimeleri yuvarlak içine alınız. Aynı türden varlıkları bildiren kelimelerin ise altını çiziniz.

“Hanımının zoru ile yataktan kalktıktan sonra Karagöz, sabah şekerlemesini yapmaya hazırlanıyordu. Köşesine oturup pencerenin yanına yerleşti. Şöyle bir dışarı bakınca Hacivat’ı gördü. Ama o ne? Hacivat, kapıya yanaşıp ona seslenmek değil; başını çevirip pencereye bile bakmadan geçiyordu.”

Bilgi Kutusu

Dünyada tek olan, eşi ve benzeri bulunmayan varlıkları bildiren kelimelere **özel isim**; aynı türden varlıkları bildiren kelimelere ise **cins isim** denir.

b) Özel ve cins isimlerin içinde bulunduğu üç ayrı cümle yazınız.

.....

Karagöz'üm
özel ve cins
ismin ne
olduğunu
öğrendin mi?

Öğrendim,
öğrendim. Özel
isim benim, cins
isim de sensin
köftehor!

5. Etkinlik

a) Aşağıdaki altı çizili kelimeler elle tutup gözle görebildiğimiz, koklayıp tadabildiğimiz ve duyabildiğimiz varlıkları karşılayan isimlerse yanına örnekteki gibi “+” koyunuz.

- (+) Araba bizim evin yanına park etmiş.
- () Kuşlar sonbaharın gelmesiyle göç etmeye başladılar.
- () Herkeste farklı zekâ türleri bulunmaktadır.
- () Kitap masanın üstünde kalmış.
- () Sevgiyle atan kalplerden korkmayınız.
- () Mutluluk, hayatı dolu dolu yaşamakla başlar.
- () Ali’nin bilgisayarı eskisi gibi hızlı çalışmıyor.
- () Özgürlük Türk milletinin karakteridir.

Bilgi Kutusu

Elle tutup gözle görebildiğimiz, koklayıp tadabildiğimiz ve duyabildiğimiz varlıkları karşılayan isimlere **somut isim**; beş duyu organından herhangi biriyle algılayamadığımız, var olduklarını his ve düşüncelerimize dayanarak bildiğimiz isimlereyse **soyut isim** denir.

b) “a” bölümünde bulunan soyut isimleri aşağıya yazınız.

6. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Hacivat nereye ve neden gitmektedir?
2. Karagöz, Hacivat’ın selam vermeden geçtiğini görünce ne yapmaktadır?
3. Hacivat, Karagöz’den ilk olarak hangi otu istemektedir? Karagöz neyi getirmeye gitmektedir?
4. Karagöz eşekkulağını toplamak için nereye gitmektedir?
5. Karagöz neden yerleri dinlemektedir?

7. Etkinlik

Okuduğunuz metnin türü nedir? Metnin türünü nasıl belirlediğinizi metinden örneklerle açıklayınız.

8. Etkinlik

Aşağıda verilen Nasrettin Hoca fıkrasını okuyunuz. Ardından fıkrada yer alan âlimlerin, soruları hangi amaçla sorduklarını belirleyiniz.

Nasrettin Hoca, âlimlerin sorduğu sorulara neden ölçülemeyecek birimleri kullanarak cevap vermiş olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hoca ve Üç Âlim

Hoca'nın yaşadığı devirde üç âlim, memleket memleket dolaşıp gezdikleri yerlerdeki âlimlerle her türlü konuda tartışırlar. Bir gün yolları Hoca'nın oturduğu şehre düşer. Onlar “Bu şehirde oturup tartışılacak şöhretli birisi var mı acaba?” diye araştırmaya başlarlar. Onlara mizah dünyasının ve nüktedanlığın sultanı Hoca'yı tavsiye ederler.

Günlerden bir gün padişahın sarayının önündeki meydanda büyük tören düzenlenir. Oraya üç âlimin yanı sıra Hoca da davet edilir. Haber iletikten sonra, asasını alarak eşeğine binip gelir. O, geleneğe uyarak tüm âdetleri yerine getirdikten sonra selam verir. Daha sonra padişaha dua edilir. Sohbetin başında Hoca'ya üç âlimin amacını söylerler.

Hoca, “Çok güzel! Sorunuz varsa sorabilirsiniz. Cevaplamaya hazırım.” der.

Âlimlerden birisi sözü açarak “Hoca, dünyanın merkezi neresidir?” diye sorar.

Hoca, asasıyla eşeğini göstererek “İşte benim eşeğimin sol ön ayağının bastığı yerdir.” der.

O, âlim, “Bunu nereden biliyorsun?” diye sorar.

Hoca ise “İnanmıyorsanız oradan dört tarafa doğru ölçmeye başlayın. Eksik veya fazla olursa bana gelebilirsiniz.” der. Âlim şaşırarak geri çekilir.

Daha sonra ikinci âlim, “Hoca, gökteki yıldızların sayısı kaçtır?” diye sorar.

Hoca ise “Benim eşeğimin derisindeki kıl ne kadar ise gökte de o kadar yıldız vardır.” der. Âlim, konuşmaya devam eder, “Bunu nasıl ispat edebilirsin?” diye sorar.

Hoca ise “İnanmıyorsanız sayabilirsiniz, az veya çok olursa ancak o zaman haklı olabilirsiniz.” der. Âlim konuşmasına devam eder: “Yahu Hoca, eşeğin derisindeki kıl sayılır mı?” diye sorar.

Hoca ise “Sanki gökteki yıldızları saymak kolay mı?” diye cevap verir. Âlim utanarak bir daha soru sormaktan vazgeçer. Sıra üçüncü âlime gelir. O, “Hoca benim sakalımın kaç kılı vardır?” şeklinde soru yöneltir.

Hoca, “Benim eşeğimin kuyruğunda ne kadar kıl varsa o kadardır.” der.

Âlim tekrar sorar, “Bunu nasıl ispat edebilirsin?” der.

Hoca ise “Bunu ispat etmek çok kolay. Sizin sakalınız ve eşeğin kuyruğundaki kılları teker teker koparınca ikisinin sayısı eşit olmazsa siz haklısınız!”

Âlimler bundan sonra Hoca'nın keskin zekâsına ve nüktedanlığına şaşırırlar. Kendilerini, büyük bir üstadın huzurundaki öğrenci gibi kabul ederek ona dua ederler.

İsa ÖZKAN, Nasreddin Hoca Fıkraları

9. Etkinlik

Şifalı bitkiler ile ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.

- Hazırlıklı konuşmanızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz.
- Hazırlıklı konuşmanız sırasında kelimeleri anlamlarına uygun şekilde kullanmaya özen gösteriniz.

Hazırlıklı konuşma yapan arkadaşınızı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini doldurunuz.

HAZIRLIKLI KONUŞMA KONTROL LİSTESİ

DEĞERLENDİRİLECEK DAVRANIŞLAR	Evet	Hayır
Konuyu belirlemiş.		
Konuyu sınırlandırmış.		
Konuyu araştırmış.		
Konuşmasıyla ilgili materyalleri tam ve eksiksiz getirmiş.		
Uygun hitap ifadeleri ve nezaket kelimeleri kullandı.		
Göz teması kurarak konuştu.		
İşitilebilir bir ses tonu kullandı.		
Tonlama ve vurgulamalara dikkat etti.		
Akıcı ve anlaşılır bir dille konuştu.		
Konuşmasını uygun grafik, görsel ve çoklu medya araçlarıyla destekledi.		
Konu ile ilgili kanıtlara atıf yaptı.		
Konuşmasını uygun kapanış cümleleri ile bitirdi.		

Sinameki bitkisi

Karabaş bitkisi

10. Etkinlik

Hacivat şifalı ot aramak için kırlara değil de Karagöz ile birlikte aktara gitseydi neler olurdu? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

Gelecek Derse Hazırlık

Harran hakkında araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.

Hazırlık Çalışması

1. Harran'la ilgili araştırmanızdan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Edindiğiniz bilgilerden hareketle Harran hakkındaki duygu ve düşüncelerinizi açıklayınız.

Yazarın Biyografisi

ŞÜKRAN KALECİ (1933-...)

Gazeteci-yazar olan Kaleci, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesini bitirdi. Çeşitli gazete ve dergilerde yazı dizileri, haberler yayımladı.

Metni not alarak okuma yöntemiyle okuyunuz. Metinde yer alan önemli bölümleri veya dikkatinizi çeken noktaları not ediniz.

UYGARLIKLAR DİYARI HARRAN

Efsaneye göre Âdem ile Havva cennetten kovulduklarında ilk olarak buraya ayak bastılar. Yanlarında bir gül dalı bir de nar vardı. Çiçeklerle bezeli yemyeşil topraklara diktikleri gül ve nar hızla büyüdü. İşte böylesi bereketli topraklara sahipti Harran. Sabanın kullanıldığı, öküzün çiftte koşulduğu ilk yeri.

Kaynaklara göre Harran adına ilk kez Kültepe ve Mari'de bulunan çivi yazılı tabletlerde rastlandı. İÖ 2000'e ait olan bu tabletlerde adı "Har-ra-na" ya da "Ha-ra-na" olarak geçiyordu.

Kimi İslam tarihçileri kentin kuruluşunu Nuh Peygamber'in torunlarından Kaynân'a, kimileri de İbrahim Peygamber'in kardeşi Arân'a bağladı. 13'üncü yüzyıl tarihçilerinden İbn Şaddad'a göre Hz. İbrahim Filistin'e gitmeden önce bir süre bu kentte kaldı. Bu nedenle Harran'a "Hz. İbrahim'in kenti" de denildi. Ama Mezopotamya ile Anadolu arasında bir köprü görevi gören Harran'a en çok "yolların kesiştiği yer" denildi. Harran Üniversitesi inşa edilirken harcına gül suyu katıldığı ve her yağmurdan sonra Harran'ın mis gibi gül koktuğu iddialarına dayanılarak Harran'ın "güllük gülistanlık" anlamına geldiğini söyleyenler de var.

Harran ile ilgili efsanelerin sonu yok. Efsaneleri bir yana bırakıp gerçekleri araştırarak olursak Şanlıurfa'nın 45 km güneyinde bulunan ve merkezinde yer aldığı ovaya da adını veren Harran kenti Tunç Çağı'ndan Hititlere, Asurlulardan Romalılara, Bizanslılardan Osmanlılara birçok uygarlığa yurt oldu. Ancak Harran'ı bu denli önemli kılan dünyanın ilk üniversitesinin bu topraklar üzerinde kurulmuş olmasıdır. 9'uncu yüzyıldan itibaren Harran, İslam âleminin bilim merkezi hâline geldi. Ay, Güneş ve yıldızların kutsal sayıldığı bu topraklarda astronomi ilmine çok önem verilirdi. Devrin en ünlü matematikçilerinden olan ve aynı zamanda Yunan filozoflarının yapıtlarını Arapçaya çeviren Sabit bin Kurra, atomun mucidi sayılan Cabir İbni Hayyan, din bilgini İbni Teymiyye, dünyanın aya uzaklığını doğru olarak hesaplayan astronomi bilgini Battani ve daha birçok ünlü âlim ve filozof Harran Üniversitesinde yetişti.

(...)

Dünyaca ünlü Harran Üniversitesinden günümüze ne yazık ki yalnızca kırk metre yüksekliğindeki gözetleme kulesi kalabildi.

(...)

Yalnızca yolların değil dinlerin de kesiştiği bir noktada yer alan Harran'da farklı dinlerden uluslar yıllarca uyum içinde yaşadılar. Sırasıyla Mittaniler, Asurlular ve Müslümanların eline geçen kent son Emevi halifesi II. Mervan tarafından devletin başkenti ilan edildi. 13'üncü yüzyılda Moğollar tarafından yerle bir edildikten sonra da bir daha hiçbir şey eskisi gibi olamadı.

Harran'da bulunan tarihî kalıntılardan günümüze dek ulaşanların çoğu İslam dönemine ait. Kenti çevreleyen 4 km uzunluğunda ve 3 km genişliğindeki surların bir zamanlar altı kapısı varmış. Günümüze dek ayakta kalabileni ise yalnızca Halep Kapısı. Kentin güneydoğusunda yer alan ve tümüyle taştan yapılan, dikdörtgen planlı, üç katlı içkale birçok odadan oluşuyor.

İÖ 800 - 900 yıllarında Hititler tarafından iki kat olarak yapılan kalenin ikinci katı önce Ay tapınağı, Romalılar Dönemi'nde ise kilise olarak kullanılmış. Emeviler Dönemi'nde camiye dönüştürülen kaleye kervansaray olarak kullanılmak üzere üçüncü bir kat daha eklenmiş. Yüz elli

odadan oluşan bu bölümün duvarlarındaki delikler hayvan bağlamak için kullanılmış. II. Mer-
van tarafından yaptırılan ve Cennet Camii ya da Cuma Camii de denilen zengin taş süslemeli
Harran Ulu Camii ise Anadolu'nun en eski ve en büyük camisi olma özelliğinin yanı sıra İslam
taş sanatının en iyi örneklerinden.

500 yıllık bir geçmişe sahip olan Harran'ın bir başka özelliğ i de külah biçimindeki konik
kubbeli evleri. Kalıntılardan toplanan tuğlalarla yapılan evlerin tarihi 150 - 200 yıl öncesine da-
yanıyor. Yerli halk tarafından inşa edilen evlerin tıpkı Mısır'ın ünlü piramitlerinde olduğu gibi bir-
takım gizemli yönleri olduğu na inanılıyor. Havanın durumuna göre yazın serin, kışın sıcak olan
bu evlerde hırçın atlar uysallaşıyor, tavuklar daha fazla yumurtluyor, bitkiler çok çabuk büyüyor.

Birbirinden farklı ulusları, dinleri, dilleri buluşturan Harran, bir zamanlar Cüllab ve Deysan
ırmaklarının sularıyla yaşayan verimli topraklara sahipti. Nehirlerin kurumasıyla bu bereketli

tarım alanları yerini kurak topraklara bıraktı. Asırlar boyu suya ve yeşile hasret yaşadı. Ta ki Atatürk Barajı'ndan çıkan kanallardan gelen sularla kucaklaşıncaya dek. Harran Ovası yavaş yavaş da olsa eski gücüne kavuşmaya başladı. Artık kurak değil, ekili dikili bir arazi. Aynı Âdem ile Havva'nın ayak bastıklarında olduğu gibi...

Şükran KALECİ, *Bütün Dünya 2000*
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Aşağıda, okuduğunuz metinden alınan bazı kelimelerin harfleri karışık şekilde verilmiştir. Anlamlarından hareketle kelimeleri bulup kutucuklara örnekteki gibi yazınız.

ASTROMİNO

A S T R O N O M İ

Anlamı: Gök bilimi.

KİKON

Anlamı: Koni biçiminde olan veya koni ile ilgili olan.

BUKBE

Anlamı: Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.

NABAS

Anlamı: Çift süren hayvanların koşulduğu demir uçlu tarım aracı.

ZOFFİLO

Anlamı: Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesine katkıda bulunan kimse.

SARYAVANKER

Anlamı: Ana yollarda kervanların konaklaması için yapılan büyük han.

- Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki deyimleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

Ayak basmak

Yıkılmamak, çökmemek.

Yerle bir etmek

Bir şeyin üzerine karaltı inmek.

Eline geçmek

Temeline kadar yok etmek, tahrip etmek.

Ayakta kalmak

Bir yere varmak, ulaşmak.

Kazanmak, edinmek, elde etmek.

b) Anlamını öğrendiğiniz deyimleri birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki bölümde “-lar, -ler” çoğul ekini alan isimleri kutucuklara yazınız.

Yalnızca yolların değil dinlerin de kesiştiği bir noktada yer alan Harran’da farklı dinlerden uluslar yıllarca uyum içinde yaşadılar. Sırasıyla Mittaniler, Asurlular ve Müslümanların eline geçen kent son Emevi Halifesi II. Mervan tarafından devletin başkenti ilan edildi. 13’üncü yüzyılda Moğollar tarafından yerle bir edildikten sonra da bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmadı.

Bilgi Kutusu

Sayı bakımından yalnızca bir varlığı karşılayan isimlere **tekil isim**, birden çok varlığı karşılayan isimlere ise **çoğul isim** denir. İsimler “-lar/-ler” eki eklenerek çoğul yapılır.

4. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde çoğul eki almadığı hâlde birden çok varlıktan oluşan toplulukları gösteren kelimelerin altını çiziniz.

Bizim takım bu maçı kazanmak için çok çalıştı.

Ordu savaş tatbikatı yapmak amacıyla toplandı.

Günümüz dünyasında “Sürüden ayrılanı kurt kapar.” atasözü daha büyük bir anlam kazandı.

Birinci bölükle birlikte eğitim alanına doğru yürüyoruz.

Bilgi Kutusu

Çoğul eki almadığı hâlde birden çok varlığın oluşturduğu topluluğu karşılayan isimlere **topluluk ismi** denir.

5. Etkinlik

Aşağıdaki kelimeleri örnekteki gibi çözümleyiniz.

Kelime	Kelimenin Kökü	Aldığı Hâl Eki	Aldığı İyelik Eki	Aldığı Çoğul Eki
cennetten	cennet	-ten	x	x
topraklara				
kardeşin				
efsaneleri				
günümüze				
dinlerden				
âleminin				
kanallardan				
güneşi				

6. Etkinlik

Okuduğunuz metinle ilgili dört soru hazırlayarak bunları arkadaşlarınıza sorunuz.

1.

2.

3.

4.

7. Etkinlik

Metinde yer alan öznel ve nesnel cümlelerden ikişer tane belirleyerek aşağıya yazınız.

Nesnel Cümle Örnekleri

1.

2.

Öznel Cümle Örnekleri

1.

2.

8. Etkinlik

Metinde yer alan gerçek ve kurgusal bölümleri belirleyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

9. Etkinlik

Yakın zamanda gezip gördüğünüz ya da çevrenizde bulunan bir tarihî eserle ilgili bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

10. Etkinlik

Metinde yer alan görsellerden hareketle Harran ile ilgili bir şiir yazınız.

- İsterseniz etkinliği tamamladıktan sonra şiirinizi sınıfınızın panosunda sergileyebilirsiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Bayrak kavramının milletimiz için neden önemli olduğunu büyüklerinizden öğreniniz. Edindiğiniz bilgileri defterinize not ediniz.
2. Vatan, bayrak veya millet sevgisiyle ilgili bir şiiri defterinize yazınız.

Hazırlık Çalışması

Bayrak kavramının önemiyle ilgili edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

ARİF NİHAT ASYA (1904-1975)

Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin önemli temsilcilerindendir. Sade bir üslupla millî değerleri ve dinî heyecanları işleyen şiirler yazmıştır. Eserlerinden bazıları: Bayrak, Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor, Fetih Davulları...

BAYRAK (Dinleme / İzleme)

1. Etkinlik

a) Dinlediğiniz metinde anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını aşağıya not alınız. Bu kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin ediniz. Tahminlerinizin isabetli olup olmadığını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

Kelime ve Kelime Grubu

Tahminim

b) Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Bayrak şiirini dinlerken hissettiklerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Defterinize yazdığınız vatan, bayrak veya millet sevgisiyle ilgili şiiri okuyunuz. Ardından, okuduğunuz şiir ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Etkinlik

Süleyman Nazif'in "Vatan sıhate benzer, değeri kaybedilince anlaşılır." sözüyle ilgili bilgilendirici bir metin yazınız. Metninizi yazmadan önce aşağıda yer alan taslağı hazırlayınız.

Metnimin Konusu:	
Metnimin Ana Fikri:	
Metnimin Giriş Bölümünde Yazacaklarım:	
Metnimin Gelişme Bölümünde Yazacaklarım:	
Metnimin Sonuç Bölümünde Yazacaklarım:	

- Bilgilendirici metninizde güncel olaylardan örnekler de verebilirsiniz.
- Metninizin ilk paragrafında metni yazma amacınızı açıkça ifade ediniz.

Gelecek Derse Hazırlık

Defterinize en sevdiğiniz mevsimle ilgili duygularınızı ve o mevsimi neden sevdiğinizi açıklayan bir yazı yazınız.

SERBEST OKUMA

NASRETTİN HOCA'NIN KÖYÜNDE

Ankara'dan Eskişehir'e yolunuz düşerse Sivrihisar'a varmadan yol üzerinde bir benzinlik görürsünüz. Benzinliğin önünde yüksekçe bir kaideye oturtulmuş Nasrettin Hoca heykeli var. Hoca sık sık fıkralarında "Bozoğlan" diye adı geçen eşeğinin üzerinde güleç, karşı yamaçlardaki bir köyü seyrediyor.

Burada Nasrettin Hoca heykelinin ne işi var, diyemezsiniz. Az ötedeki bayırın altında Nasrettin Hoca'nın doğup büyüdüğü Hortu köyü, şimdiki adıyla Nasrettin Hoca köyü var.

Ankara - Eskişehir yoluna dikine inen dar bir yoldan Hortu'ya gidilir. Uzak değil birkaç kilometre ötede... Köye girdiğiniz zaman, bir kahve-

hane ve bir bakkal dükkânının tahta peykelerinin sıralandığı meydanda durmayı, size selam verenlerin selamını almayı ihmal etmeyiniz. Hele bir de peykelere oturdunuz, size ikram edecekleri buruk, demli çayı yudumlamaya başladınız mı diller çözülecektir.

Hortu'da herkes bir Nasrettin Hoca torunudur. Herkes, Nasrettin Hoca'dan bildiğiniz ya da bilmediğiniz, duymadığınız fıkralar anlatır. Size Hoca'nın doğduğu evi, okuduğu medreseyi, imamlık ettiği camiyi gösterirlerse şaşmayınız. Yıkılmış, göçmüş de olsalar kerpiçleri yine de aynı topraktan kesilmiş, aynı temeller üzerine bir yenisi yapılmış. Burada değişen sadece zaman... Zamanın ötesinde Nasrettin Hoca dostları, yakınları dipdiri.

Yıllar, yüzyıllar öncesi, Akşehir'de öldüğü ve bugünkü türbesine gömüldüğü gün, aslında Nasrettin Hoca, Anadolu'ya bir güneş gibi yeniden doğuyordu. O, hiç değişmeyen toplum olaylarının tabii akımı içinde, her çağda yaşayıp durdu. Her zaman, her toplulukta dile geldi. Herkes, günlük olayları, biraz da onun alaycı gözüyle abartıcı büyüteciyle görmeye çalıştı.

Nasrettin Hoca'yı ölümsüzlüğe ulaştıran güç, toplumun ortaklaşa umutları, dertleri, hastalıkları, çirkinlikleri ve güzellikeydi. Nasrettin Hoca bunları dile getiriyordu. Bir sabah Akşehir Gölü'ne yoğurt çalarken "Hoca, göl hiç yoğurt tutar mı?" diyenlere, Onun "Ya tutarsa!" cevabı,

bir umut ışığı gibi parlıyordu. Yaşantımız umutlarla güzeldir. Umudunu yitirmiş insan için dünya tatsızdır, karanlıktır.

Alışverişten dönerken kendisine düdük ısmarlayan çocuklara verdiği cevabı hepiniz bilirsiniz: “Parayı veren düdüğü çalar!” Bu söz ekonominin, ticaret hayatının değişmeyen, değişmeyecek olan kuralı değil midir?

Hoca’nın kürsüye çıkıp da “Bilenler, bilmeyenlere öğretsin!” sözündeki gerçek, eğitimin temelinde oturan ana sorun değil midir, söylesenize.

Bir fıkrasını daha burada hatırlayalım.

Hoca bir gün susamıştır. Çeşmeye gider. Bir de ne görsün, çeşmenin kurnasında tahta bir tıkaç var. Tıkacı zorla çıkarır. Çıkarmasıyla da su gür diye boşalır. Hoca’yı sırlıslıkla ıslatır. Hemen tıkacı yerine sokar, ardından: “Tevekkeli, ağzını böyle tıkaşlar.” der.

Alınan her tedbirin bir nedeni olduğunu bu fıkradan daha güzel kim anlatabilir? Hani şu, eşekten düştüğü zaman, çevresindekilere “Düşmeseydim, zaten inecektim.” cevabı, bu cevaptaki espri, her devirde güncelliğini, tazeliğini sürdürür, durur.

“Ye Kürküm Ye!” fıkrasındaki gerçek, hiçbir zaman eskimemiştir.

Nasrettin Hoca’yı bir halk filozofu olarak ölmezliğe ulaştıran, fıkralarında yeri geldikçe düşündüren, sırasında güldüren hep bu gerçeklerdir. Toplum gerçeklerinin sözle çizilmiş karikatürleri. Anadolu’nun yetiştirdiği bir insan olan Nasrettin Hoca’nın hâlimize bakarak gülümseyişleri.

Ne diyorduk, evet, Nasrettin Hoca’nın köyü Hortu’da yüzler güleç. Köyün bir ucundaki kerpiç bir evin Nasrettin Hoca’ya ait olduğunu ısrarla söylerler. Belki doğru, belki yanlış. Ne var ki bu ev olmazsa şu evde Nasrettin Hoca doğmuştur. Bu sokaklarda oynamış, toza bulanmıştır ve bir gün de babası ile birlikte Sivrihisar’a gitmiş, Sivrihisar medreselerinde okumuştur. Onun bundan sonraki hayat hikâyesini fıkralarından adım adım izleyebilirsiniz. Bir süre Konya’da, daha sonra da Akşehir’dedir. On üçüncü yüzyılın sonlarına doğru Akşehir’de ölür. Akşehir’deki türbesine gömülür. Nasrettin Hoca için Hortu bir başlangıçtır. Akşehir son...

Sözden öze gelelim ve sohbetimize bir düğüm vuralım. Bir gün yolunuz Ankara’dan Eskişehir’e düşerse Sivrihisar’a varmadan yolun sağında, basık damlı kerpiç evleriyle küçük bir Anadolu köyü göreceksiniz: Hortu köyü. Bu köyden bir insan yetişmiş ve yedi yüzyıl tüm dünyaya insanı, insanlığın iç ve dış yapısını anlatmıştır. Küçük bir Anadolu köyü ama ne büyük ne haşmetli köy böyle.

Kolay mı bir Nasrettin Hoca yetiştirebilmek...

Mehmet ÖNDER, Aldı Sözü Anadolu

4. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

MİMAR SİNAN

Görkemli Osmanlı mimarisinin en gözde eserlerini meydana getirmiş, imparatorluğun en güçlü döneminin ihtişamını yaptığı eserlerle somutlaştırmıştır Mimar Sinan. Bu nedenle “Osmanlı sanatı” denince akla ilk onun ismi gelir. Mimar kelimesi ise tek başına Sinan’ı tanımlamak için yetersizdir. Dehadır: Çünkü kendi döneminde yapılması imkânsız gözüyle bakılan eserleri meydana getirmiştir. Sanatkârdır: Çünkü her eserinde estetiği, zarafeti en güzel örneklerle görebilirsiniz. Çalışkandır: Çünkü tüm Osmanlı İmparatorluğu’nu bir uçtan diğerine eserleriyle donatmaktan vazgeçmemiştir. Bilim insanıdır: Çünkü keşfetme arzusu- nu, araştırmacı ruhunu hiçbir zaman kaybetmemiştir.

Bu yönleri ve ortaya koyduğu yeniliklerle de kendi döneminde Avrupa’da yaşayan Rö- nesans insanı profilini Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşatan kişidir. Dediğimiz gibi mimar kelimesi tek başına yetmez, “mimarlar mimarı” yakıştırması da bu yüzdendir.

Fahri YILDIRIM, *Mimar Sinan ve İstanbul*
(Kısaltılmıştır.)

1. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

a) “Osmanlı sanatı” denince akla ilk önce neden Mimar Sinan’ın adı gelmektedir?

.....

b) Metinde, Sinan’ı tanımlamak için hangi kelimeler kullanılmıştır?

.....

c) Mimar Sinan’a hangi unvan yakıştırılmıştır?

.....

ç) Metnin konusu nedir?

.....

d) Metnin ana fikri nedir?

.....

e) Metinde yer alan özel isimlerin altını çiziniz, tür isimlerinden beşini aşağıya yazınız.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde topluluk ismi kullanılmamıştır?

- A) Ordu, Ankara'da toplanmış savaşa hazırlık yapıyordu.
- B) İnsanlarımız ormanın değerini yeni anlamaya başladı.
- C) Hafta sonu bizim sınıf boyanacak.
- D) Taraftarlar, takımı çılgınca alkışlıyordu.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "dünya" kelimesi özel isim olarak kullanılmıştır?

- A) Dünya kadar dükkân dolaştık ama hâlâ aradığımız ayakkabıyı bulamadık.
- B) Yaz aylarında Güneş ışınları Dünya'ya dik olarak gelir.
- C) Dünyaları verseler değişmem cennet vatanımı.
- D) Dünyamız sevgiyle güzelleşecek.

4. Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimelerden hangisi hem çokluk hem de hâl eki almıştır?

- A) Bize gelen çocukların hepsi çok mutlu olurdu.
- B) Kitap okumaktan kaçan bu öğrenciler mi?
- C) Yolculara su ve simit ikram ettiler.
- D) Onun kâğıtları çok değerlidir.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iyelik eki kullanılmamıştır?

- A) Saatimi evde unutmuşum.
- B) Evi maviye boyatalım mı?
- C) Arabasını aşağıdaki sokağa park etti.
- D) Bu, yolumuzun üzerindeki son han.

6. Uçun kuşlar uçun doğduğum yere;

Şimdi dağlarında mor sümbül vardır.

Ormanlar koynunda bir serin dere,

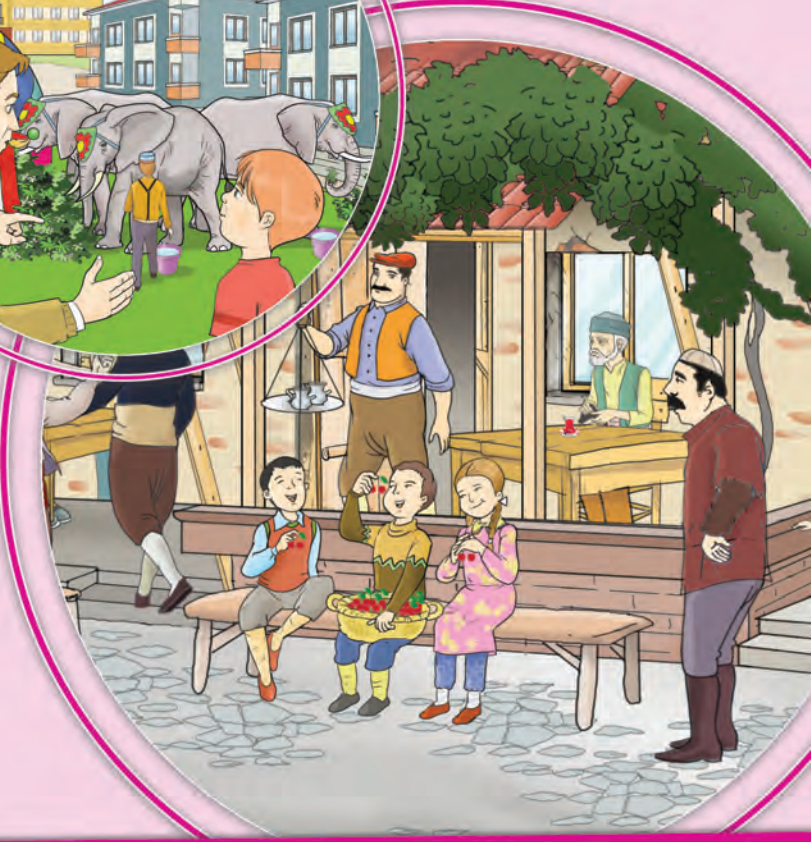
Dikenler içinde sarı gül vardır.

Bu dördlükte aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Topluluk ismi
- B) Tekil isim
- C) Çoğul isim
- D) Özel isim

5. Tema

DOĞA VE EVREN

METİNLER

KİRAZ YAYLALARI

RÜZGÂR

SON KUŞLAR

KIŞ UYKUSU (Dinleme/İzleme)

ÜÇ FİL (Serbest Okuma)

Hazırlık Çalışması

En sevdiğiniz mevsimle ilgili yazınızı okuyunuz. Arkadaşlarınızla yazınız ve düşünceleriniz üzerine konuşunuz.

Yazarın Biyografisi

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU (1889-1974)

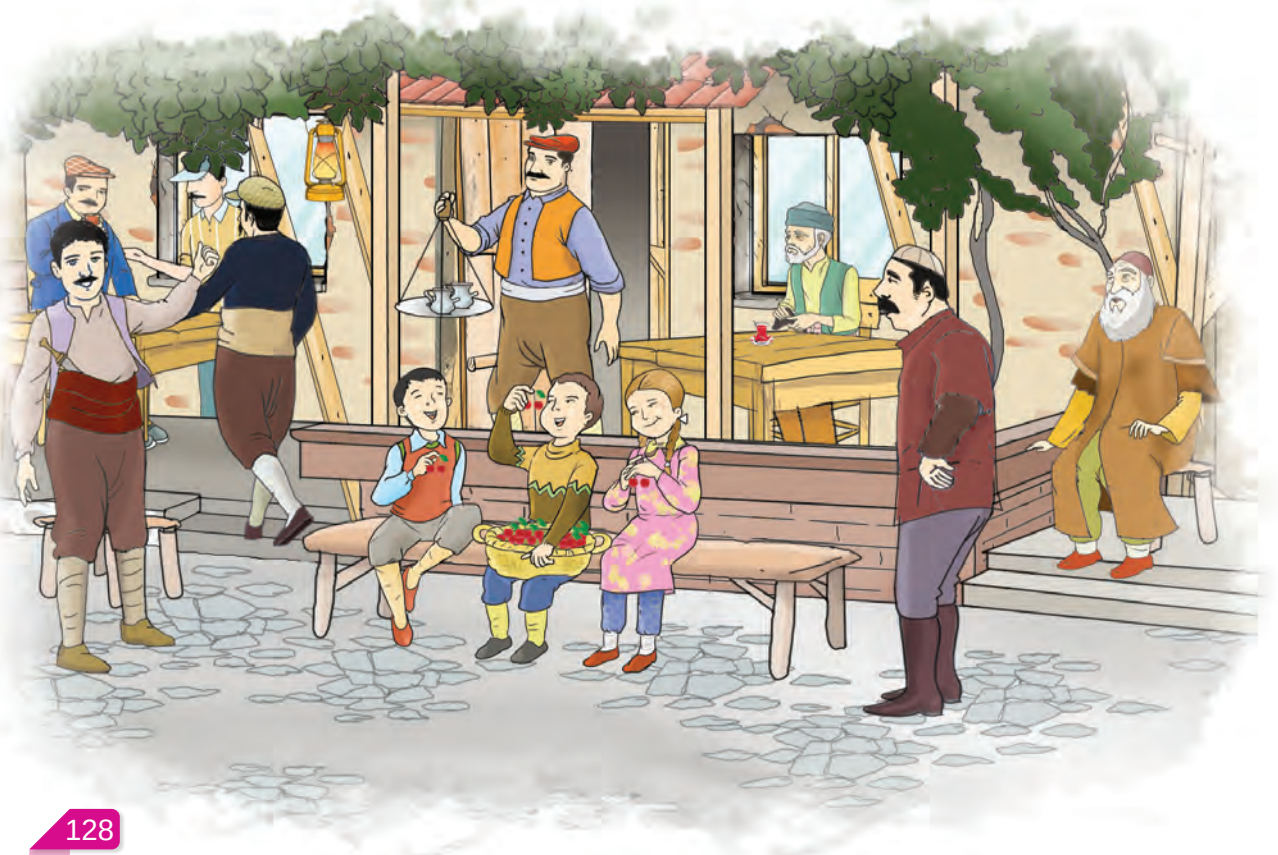
1889 yılında Kahire’de doğan yazar, milletvekilliği ve büyükelçilik yapmıştır. Eserlerini nehir roman tarzıyla yazan yazarın eserlerinden bazıları: Kiralık Konak, Yaban, Ankara, Millî Savaş Hikâyeleri, Zoraki Diplomat, Anamın Kitabı...

KİRAZ YAYLALARI

Anı türündeki eserin bu bölümünde yazar çocukluk yıllarında Manisa’da geçirdiği günleri anlatmaktadır. Aşağıda, Manisa’da Mesir Şenlikleri yapıldığı dönemde kiraz yaylalarına çıkışlarının anlatıldığı bölüm yer almaktadır.

Bu kiraz yaylalarına çıkış ancak masal diliyle anlatılabilecek bir Odise idi. Önce arabalarla eski Mevlevihane tarafında bir dağ mahallesinin kenarına kadar gidilirdi. Neydi o dağ mahallesinin adı şimdi hiç hatırlamıyorum. Yaşayan o zamanki Manisalılar arasında da hatırlıyana rast gelmedim. Burası kasabadan o kadar uzak ve aykırı bir köşeydi. Bununla beraber, gözlerimi kapayınca orayı hâlâ hatırlıyorum; en ufak dar bir dere boyunca üst üste yukarıya doğru tırmanan kara kara evleriyle pek sert ve haşın bir siması vardı o mahallenin. Bizi buradan alıp götürecek at, eşek ve katırların tedariki için geçirilmesi lâzım gelen yarım veya bir saatlik zaman bana bir yıl kadar uzun görünürdü ve içerime öyle bir kasvet çökerdi ki âdeta ağlamaklı olurum. Bereket, çok sürmeden tünediğimiz kahve peykelerinin üzerinde, mevsimin ilk kiraz-

ları imdadıma yetişip beni avuturdu.

Nihayet, bir acayip katile hâlinde yola düzülürdük. Babam önde bir lagar beygir sırtındadır. Kız kardeşimle ben bir eşeğin üstüne yerleştirilmişizdir. Katırlara birtakım çıkınlar, sepetler ve şilteler yüklenmiştir. Babamın bindiği de dâhil olmak üzere bu hayvanların dizginleri sürücülerin elindedir. Annemle ninem ise -hâlâ şaşar dururum- yanlarında, bizi yaylalarına davet eden Yıldız bacım, onun kocası, oğlu ve kızı olduğu hâlde arkamızdan yürümektedirler. Nasıl yürürlerdi o dağ yollarından? Bunu, şimdi, kendi kendime bir türlü izah edemiyorum. Anlaşılan, mesafe pek uzun ve yokuşlar pek dik değildi. Bununla beraber, her başımı çevirip aşağıya bakışında Manisa Ovası'nı gittikçe çökmekte olan bir toprak düzlüğü hâlinde görürdüm ve o kadar dolana dolana çıkardık ki bazen birbirimizi kaybettiğimiz olurdu.

(...)

Derken bir pınar başında buluşur, dinlenirdik. Ah, kiraz yaylalarının bu pınarları... Diyebilirim ki her yol dönemecinde bir tanesi karşımıza çıkardı. Eğilip avucumuzun içinden buz gibi soğuk sularından içerdik. Hele nevale çıkınlarımızdaki tulum peyniriyle zeytin ve ekmeklerimizi yedikten sonra buna doyum olmazdı. Pınar suyu kirazlara da ayrı bir lezzet verirdi. Onun içindir ki dallardan kopardığımız kirazları avuç avuç bu suyun içine atıp bir müddet bırakmadan evvel yemezdik. Bir müddet diyorum, kısa bir müddet diyecektim. Zira kirazı suda fazla bıraktınız mı ortasından çatlayıverirdi.

Evet, burada hiçbir şey ciddiye alınmaz, hiçbir şeyden korkulmazdı ve aşağıdaki kayıtlardan tamamiyle azade başıboş bir hayat sürülürdü. Geceleri sığındığımız yerin de bir inden farkı yoktu. Bu, zemini toprak, duvarları üst üste oturtulmuş taşlarla örülü, üstü çalı çırpıyla örtülü (dam) denilen bir kulübeydi. Burada evden getirdiğimiz şilte ve yastıklarımızı serip dam sahipleriyle bir arada yan yana yatardık. Babam, annem ve kız kardeşim bunun yalnız bir gecesine dayanıp ertesi sabah çıkar giderlerdi ama ben ninemle üç dört gün daha kalmaktan büyük bir zevk duyardım.

(...)

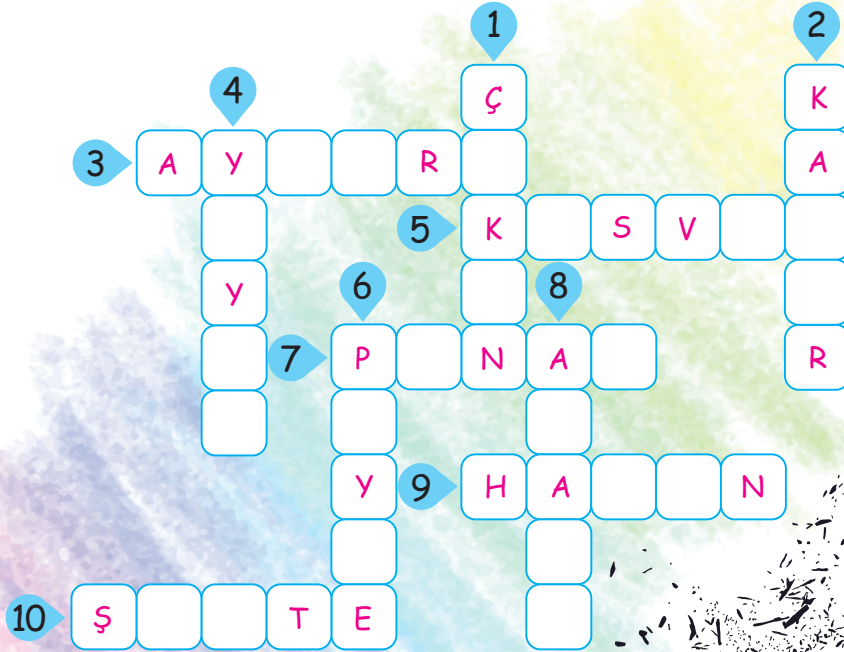
Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU, *Anamın Kitabı*
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

Metinde geçen bazı kelimelerin anlamları aşağıda verilmiştir. Bu anlamlardan ve bulmacadaki ipuçlarından hareketle bulmacayı çözünüz.

1. Bir beze sarılarak düğümlenmiş küçük bohça.
2. Atgillerden, kısarak ile erkek eşeğin çiftleşmesinden doğan melez hayvan.
3. Gidilen yol üzerinde olmayıp gidiş yönüne ters düşen.
4. Dağlık, yüksek bölgelerde, kışın hayat şartları güç olduğu için boş bırakılan, yazın havası iyi ve serin olan, hayvan otlatma veya dinlenme yeri.
5. Sıkıntı.
6. Genellikle eski iş yerlerinde bulunan, duvara bitişik, alçak, tahta sedir.
7. Yerden kaynak olarak çıkan su.
8. Başiboş, erkin, serbest.
9. Sert, kırıcı, gönül kırıcı.
10. Üstünde oturulan, yatılan, içi yünle, pamukla doldurulmuş döşek.

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

a) “Yol” kelimesine hâl eklerini (-e, -i, -de, -den) getirerek dört farklı cümle yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

b) İyelik eklerini (-m, -n, -i, -miz, -niz, -leri) kullanarak altı farklı cümle yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c) Çoğul (-ler) ve soru (mi) eklerini bir arada kullanarak iki farklı cümle yazınız.

.....

.....

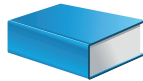
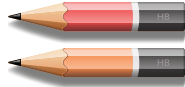
.....

3. Etkinlik

a) Aşağıdaki görsellerde yer alan varlıkları nitelikleriyle örnekteki gibi yazınız.

Sarı top

b) Aşağıdaki cümleleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

küçük

siyah

ela

kırmızı

kocaman

ihtiyar

..... adam karşıdan karşıya geçerken yanındaki çocuktan yardım istedi.

..... gözlü çocuk parkta arkadaşlarıyla oyun oynuyor.

..... köpek ağzını açtı ve ekmeği bir lokmada yuttu.

..... elbiseli kız sunum yapmak için tahtaya çıktı.

Bilgi Kutusu

Bir ismi renk, nitelik, nicelik, yer, sıra vb. bakımından niteleyen, belirten kelimelere **sıfat** denir. Sıfatlar ismin önüne gelir.

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Kiraz yaylalarına çıkmadan önce nereye ve neden gidilmektedir?
2. Yazar, yaylaya çıkarken neye şaşırmaktadır?
3. Yaylalara çıkarken nerede dinlenilmektedir? Yazar burayı neden sevmektedir?
4. Yazar, geceyi nerede geçirmektedir ve bu yeri nasıl betimlemektedir?
5. Sizce yazarın ailesi yaylalarda neden sadece bir gece kalıp gitmektedir?

5. Etkinlik

Metinden günümüz yazım ve noktalama kurallarına aykırı kullanımları belirleyip bunların altlarını çiziniz.

6. Etkinlik

Metinde benzetme yapılan bölümleri belirleyerek aşağıya yazınız. Bu benzetmelerde benzeyenin ve kendisine benzetilenin ne olduğunu arkadaşlarınızla tartışınız.

.....

.....

.....

7. Etkinlik

Mevsimler, canlılar, doğa, manzaralar ve evren konularından biri hakkında üç dakikalık bir hazırlıksız konuşma yapınız.

- Konuşmanızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz.

8. Etkinlik

Verilen görselleri inceleyiniz. Ardından bunların sizde uyandırdığı hisleri anlatan bir şiir yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Hazırlık Çalışması

1. Rüzgârın nasıl oluştuğu, hangi bölgelerde çok görüldüğü ve yol açtığı olaylar hakkında araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize kendi ifadelerinizle yazınız.
2. Öğretmeniniz ve sınıf arkadaşlarınızla beraber, incelemek amacıyla bir reklam metni belirleyiniz.

Hazırlık Çalışması

Rüzgârın oluşumu, çok görüldüğü bölgeler ve yol açtığı olaylar hakkındaki araştırmanızdan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

CAHİT KÜLEBİ (1917-1997)

1917 yılında Tokat'ta doğan Külebi; öğretmen, şair ve yazardır. Eserlerinden bazıları: Adamın Biri, Rüzgâr, Güz Türküleri, Şiir Her Zaman...

Şiiri noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

RÜZGÂR

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan,
Koştum ama yetişemedim.
Nerelerde gezmiş tozmuş
Öğrenemedim.

Besbelli denizden çıkıp
Kıyılar boyunca gitmiştir.
Tuz kokusu, katran kokusu, ter kokusu
Yüreğini allak bullak etmiştir.

Sonra başlamış tırmanmaya dağlara doğru
Bulutları koyun gibi gütmüştür.
Okşayıp otları yaylalarda
Büyütmüştür.

Köylere de uğradıysa eğer
Islak, karanlık odalarda beşik sallamıştır,
Güneş altında çalışanlara

imdat eylemiştir.

Sonra başlayıp alçalmaya ovalara doğru,
Haşhaş tarlalarında eflatun, pembe, beyaz,
Kıraçlarda mavi dikenler...

Toz toprak gözlerine gitmiştir.

Kentlere de uğramış ki yanımdan geçti.

Haşhaş çiçeğine benzer kızlar görmüştür.

Bir gülüş, bir tel saç, allık pudra

Alıp gitmiştir.

Şimdi bir rüzgâr geçti buradan,

Koştum ama yetişemedim.

Sorsaydım söylerdi herhâlde,

Soramadım.

Cahit KÜLEBİ, Bütün Şiirleri

1. Etkinlik

a) Şiirde yer alan anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını tablonun soluna yazınız. Ardından kitabınızı sıra arkadaşınızla değiştiriniz. Arkadaşınızın belirlediği kelime ve kelime gruplarının anlamını şiirden yararlanarak tahmin ediniz.

Anlamını Bilmediğim Kelime ve Kelime Grupları	Arkadaşımın Tahmini

• Etkinliği tamamladıktan sonra anlamını tahmin ettiğiniz kelimeleri “TDK Güncel Türkçe Sözlük”ten bulup anlamlarını tahminlerinizle karşılaştırınız.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını birer cümle içinde kullanınız.

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde isimleri sayı yönünden belirten kelimelerin altını çiziniz.

İki çocuk okula doğru yürüyor.

Bütün ağaçlar yanmış, sadece bir ağaç bu yangından kurtulabilmiş.

Dördüncü öğrenci soruyu yanıtlasın.

Herkese çeyrek ekmek düşüyor.

İnsanlar yılda en az yirmişer kitap okumalı.

Bilgi Kutusu

İsimleri sayı yönünden belirten sıfatlara **sayı sıfatları** denir.

b) Aşağıdaki cümleleri uygun sayı sıfatları ile tamamlayınız.

Bir haftada gün vardır.

..... yarışmacı gümüş madalya aldı.

Kahvaltıda ekmek yedim.

..... kişilik gruplara ayrılarak bu ödevi tamamladık.

Ali, bu ay maaş ikramiye aldı.

Gözde katta oturuyor.

Günlük lira kazanıyor.

3. Etkinlik**a) Aşağıdaki cümlelerde isimleri işaret yoluyla belirten kelimelerin altını çiziniz.**

Bu kitap diğerlerinden daha uzundur.

Okuma yarışmasında şu çocuk birinci oldu.

O oyun çok eğlenceliydi.

Çocuklar diğer öğretmen ile konuşmaya devam ettiler.

Bilgi Kutusu

İsimleri işaret yoluyla belirten sıfatlara **işaret sıfatı** denir.

b) Aşağıdaki cümlelerde bulunan işaret sıfatlarını yuvarlak içine alınız.

Öyle hatalar yaptı ki arkadaşları bile artık onun eskisi kadar form tutabileceğine inanmıyordu.

Çocuklar, elinizdeki bu resim 15. yüzyıldan kalma bir tarihî eserdir.

Diğer dergi bu hikâyeye yer vermemiş.

Bu fare oyun oynamak için tasarlanmış.

Âdem, şu bilgisayar tam senin istediğin özelliklerde.

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiirden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Şair, ikinci dörtlükte rüzgârın nereyi gezdiğini söylüyor?
2. Şair, üçüncü dörtlükte rüzgârı neye benzetiyor?
3. Şaire göre rüzgâr köylerde neler yapıyor?
4. Şair, "Sorsaydım söylerdi herhâlde,/ Soramadım." dizeleriyle ne anlatmak istiyor?

5. Etkinlik

a) Aşağıdaki dizelerin sonundaki ses benzerliklerini belirleyiniz ve kutucukların içine yazınız.

Besbelli denizden çıkıp
Kıyılar boyunca gitmiştir.
Tuz kokusu, katran kokusu, ter kokusu
Yüreğini allak bullak etmiştir.

Sonra başlamış tırmanmaya dağlara doğru
Bulutları koyun gibi gütmüştür.
Okşayıp otları yaylalarda
Büyütmüştür.

Bilgi Kutusu

Şiirde dize sonlarında yazılışları, okunuşları, anlamları ve görevleri aynı olan eklerin, kelime ve kelime gruplarının benzerliğine **redif** denir.

Şiirde dize sonlarındaki yazılışları ve okunuşları aynı, anlamları ve görevleri farklı seslerin, eklerin benzerliğine **kafiye** denir.

b) Aşağıdaki şiirde yer alan redifleri ve kafiyeleleri belirleyerek şiirin yanındaki boşluğa yazınız.

KIŞ

Koca bir hallaç gibi Bahçeler bir kar kuyusu,
Gökte bulutları atar. Ağaçlar bir gümüş şamdan.
Gittikçe bastırır tipi, Dere akmaz, buz tutar su,
Dünya kar içinde yatar. Sesler kesilir akşamdan.

Uzak bir hayal olur yaz, Bacalar tüter evlerde,
Rüzgâr acı acı eser. Gönül ilkbaharı özler.
Bir ustura gibi ayaz, Rüya görür alevlerde
Dokunduğu yeri keser. Sonbaharda dalan gözler.

Yusuf Ziya ORTAÇ,
Kuş Cıvıltıları

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Etkinlik

Aşağıdaki fotoğraflarla ilgili soruları cevaplayınız.

1. Birinci fotoğrafta hangi doğa olayı yaşanmaktadır?
2. Birinci fotoğraf çekildikten on dakika sonra hangi olaylar yaşanabilir?
3. İkinci fotoğrafta aracın üzerine düşen nedir?
4. İkinci fotoğrafta aracın üzerine neden bir şeyler düşmüş olabilir?

7. Etkinlik

Öğretmeninizin temayla ilgili hazırlayacağı kelime ve kavram havuzundan bir kâğıt çekiniz ve onun hakkında üç dakikalık konuşma yapınız.

- Konuşmanızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz.

8. Etkinlik

Belirlediğiniz reklam metninde kullanılan dili ve görselleri eleştirel bakış açısıyla inceleyiniz. Ardından yağmurda bozulmayan ve kırılmayan bir şemsiyeyi tanıtan reklam metninizi aşağıya yazınız.

- Reklam metninizi kendi çizdiğiniz görsellerle tamamlayabilirsiniz.
- Etkinlik tamamlandıktan sonra isterseniz metninizi sınıf panosunda sergileyebilirsiniz.

Reklamımın Görselleri

Gelecek Derse Hazırlık

Sizce insanlar hayvanların doğal yaşam alanlarını kısıtlıyor mu? Cevabınızı internet sitelerindeki haberlerle destekleyerek defterinize yazınız. Araştırmamızın güvenliği için “edu.tr” ve “gov.tr” uzantılı internet sitelerini tercih ediniz.

Hazırlık Çalışması

1. “İnsanlar, hayvanların doğal yaşam alanlarını kısıtlıyor mu?” sorusuna verdiğiniz cevabı arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Çevrenizde yaşayan kuş türlerinden bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

SAİT FAİK ABASIYANIK (1906-1954)

1906 yılında Adapazarı’nda doğan Abasıyanık, öğretmen ve yazardır. Daha çok hikâye türünde yazdığı eserlerle tanınmaktadır. Yazarın “Semaver, Sarnıç, Son Kuşlar, Mahalle Kahvesi” adlı eserleri oldukça ünlüdür. Yazar 1954 yılında Burgazada’daki evinde vefat etmiştir.

Metni not alarak okuma yöntemiyle okuyunuz.

SON KUŞLAR

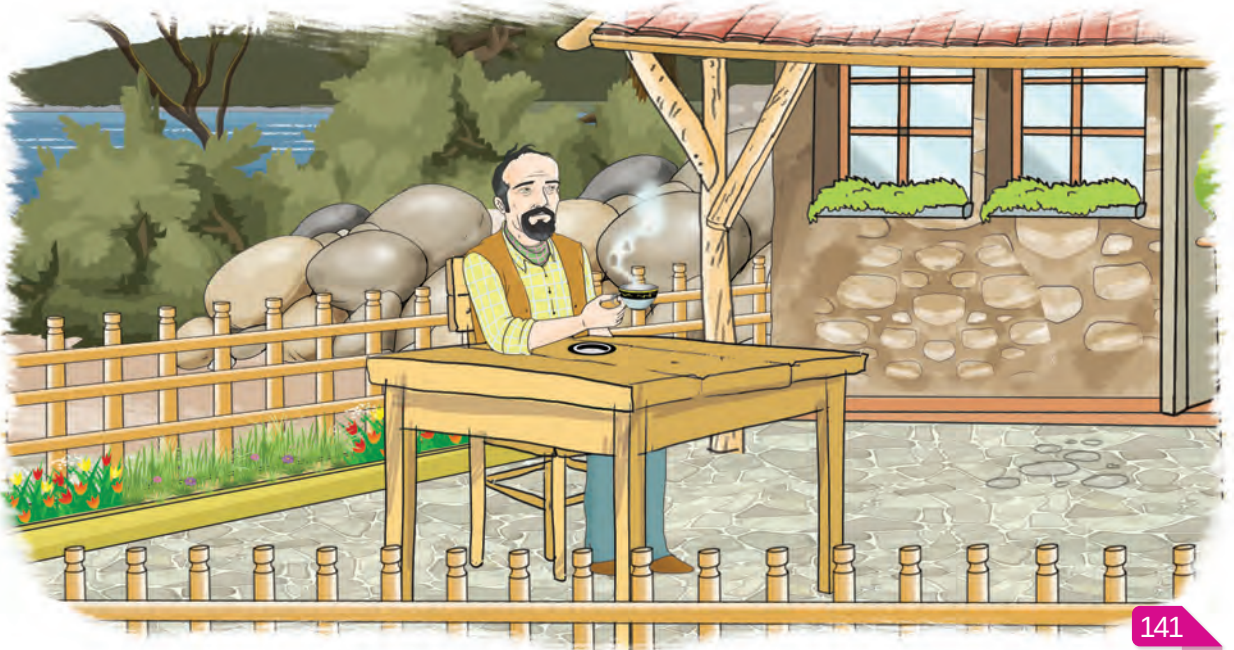

Kış, Ada’nın bir tarafında yerleşebilmek için rüzgârlarını poyraz, yıldız poyraz, maestro, dramudana, gündeğusu, batı karayel, karayel hâlinde seferber ettiği zaman; öteki yakada yaz, daha pılısını pırtısını toplamamış, bir kenara, oldukça mahzun bir göçmen gibi oturmuştur. Gitmekle gitmemek arasında sallanır bir hâlde, elinde bir pasaport, çıkınında üç beş altın, bekleyen bu güzel yüzlü göçmen tazeyi benden başka bu Ada’da seven hemen hiç kimse yoktur, diyebilirim -Övünmek için değil!-

Herkesin yeni başlayacak olan altı yedi aylık soğuk hayata kendini şimdiden alıştırmak ve hazırlamak için bir şeyler yapmaya çalıştığı öyle günlerde ben; tembelliğim, hep kaçanı kovalayan huyumla yazın, o güzel göçmenin peşine düşmüşümdür. Nerede yakalarsam orada kucaklarım onu. Kimi bir çamın gölgesinde durgun ve güneşsizdir. Kimi bir çalılığın kenarındaki çimenlikte bütün eski ihtişamıyla daha yeni başlamıştır.

Yazın daha parça parça, lime lime, bohça bohça eşyalarıyla gitmek için fazla telaş etmediği Ada’nın bu yakasında hiç ev yoktur. Yalnız bir tek kır kahvesi vardır.

(...)

Kahvecinin kendisi sevimsiz bir adamdır. Kahveciden çok, ters bir devlet memuru hüviyeti taşır. Hastalıklı olmasa, doktorlar fazla yorulmamasını salık vermemiş olsalar dünyada kahveci olmazdı. Tersine, ben bütün ömrümce iyi bir kahve bulamadığım için kahveci olamamışımdır. Bir kır kahvesi, bir köyün kahvesinin üç beş gediklisi... Bundan güzel bir ömür mü olur, elli altmış senelik yaşama bundan güzel başlar ve biter mi?

(...)

Deniz, Bozburun'a doğru başını almış gidiyor. Uzaklarda görünen, İstanbul'un neresi kim bilir? Sesler neden gelmiyor?

Bir başka uçağın sesi gelmeye başladı. Bizim Ada, uçakların üstünden geçtikleri bir yol güzergâhı olmalı ki hep ya üstünden ya solumdan geçip gidiyorlar. Kedi sustu. Köpeğim gözünü kapadı. Karga sesleri geliyor şimdi de. Vaktiyle bu adaya bu zamanda kuşlar uğradı. Cıvı cıvı öterlerdi. Küme küme bir ağaçtan ötekine konarlardı.

İki senedir gelmiyorlar.

Belki geliyorlar da ben farkına varmıyorum.

Sonbahara doğru birtakım insanların çoluk çocuk ellerinde bir kafes, Ada'nın tek tepesine doğru gittiklerini görürdüm. İçim cız ederdi.

Büyüklerin ellerinde birbirine yapışmış pislik renginde acayip çomaklar vardı.

Bunlarla bir yeşil meydanın kenarına varır, bunları bir ufacak ağacın altına çığırkan kafesiyle bırakırlar, ağacın her dalına ökseleri bağlarlardı. Hür kuşlar, kafesteki çığırkan kuşun feryadına, dostluk, arkadaşlık, yalnızlık sesine doğru bir küme gelirler. Çayırılıkta bir başka ağacın gölgesinde birikmiş çoluklu çocuklu kocaman herifler bir müddet beklerler. Sonra kuşların üşüştüğü ağaca doğru yavaş yavaş yürürlerdi.

Hele bir tanesi vardı, bir tanesi. Çocukları bu işe seferber eden de oydu. Ökseleri cumartesi gecesinde hazırlayan da... Konstantin isminde bir herifti, Galata'da bir yazıhanesi vardı. Zahire tüccarıydı. Kalın, tüylü bilekleri, geniş göğsü, delikleri kapanıp açılan üstü kara kara benekli bir burnu, deriyi yırtmış gibi saçları, kısa kısa bir yürümesi, kalın kalın bir gülmesi...

Hani sessiz, zenginliğini belli etmez, mütevazı adamdı da... Konu komşusu da severdi hani. Hiçbir şeye, hiçbir dedikoduya karışmazdı. Sabahleyin işine kısa kısa adımlarla koşarken, akşam filesini doldurmuş vapurdan çıkarken görseniz iriliğine, sallatılığine, Karamanlı ağzı konuşuşuna, basit ama hesaplı fikirlerine; basit, sevimli şakalarına karşı hakkında kötü bir hüküm de veremezsiniz. Kendi halinde, işi yolunda, hesaplı yaşayan bin bir tanesinden bir tanesiydi.

Ama güz mevsiminde birdenbire böyle canavar kesilirdi. Akşam beş otuz beş vapurunun arkasında yerleştiği iskemlesinde denizin üstüne oldukça mülayim bakan gözlerini havaya kaldırır, eylül sonlarına doğru böyle şairane gökyüzüne bakardı. Birden yüzünün ve gözlerinin parladığını görürdünüz.

Havada ve denizdeki tirşe maviliğin üstünde birtakım esmer damlacıklar görünürdü. Sağa sola oynarlar, sonra bir istikamet tutturur, bu esmer lekecikler geçip giderlerdi.

Konstantin Efendi, onların çok uzaktan geçtiklerini görebilirdi. Gözlerini kısırdı. Esmer lekelerin Adalar istikametinde gittiklerini görür, etrafına bakar, bir tanıdık görececek olursa gözünü kırpar, gökyüzüne bir işaret çakar:

— Bizim pilavlıklar geldi, derdi.

(...)

Seneler var ki kuşlar gelmiyor. Daha doğrusu ben göremiyorum. Güzün o güzel günlerini pence-remden görür görmez Konstantin Efendi'nin bulunabileceği sırtları hesaplayarak yollara çıkıyorum. Bir kuş cıvıltısı duysam kanım donuyor, yüreğim atmıyor. Hâlbuki sonbahar kocayemişleri, beyaz esmer bulutları, yakmayan güneşi, durgun maviliği, bol yeşiliyle kuşlarla beraber olunca insana sulh, şair, edebiyat, resim, musiki, mesut insanlarla dolu anlaşılmış, (...), açsız, hırssız bir dünya düşündürüyor. Her memlekette kıra çıkan her insan kuş sesleriyle böyle şeyler düşünecektir. Konstantin Efendi mani oluyor. Zaten kuşlar da pek gelmiyorlar artık. Belki birkaç seneye kadar nesilleri de tükenecek. Her memlekette kaç tane Konstantin Efendi var kim bilir. (...)

Sait Faik ABASIYANIK, *Son Kuşlar*
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan aşağıdaki kelimeleri anlamlarıyla örnekteki gibi eşleştiriniz.

1. pasaport	() Kimlik.
2. ihtişam	() Bu macunla bulanarak kuş tutmakta kullanılan değnek.
3. hüviyet	(I) Yabancı ülkelere gidecek olanlara yetkili kuruluşça verilen, yabancı ülke yetkililerinin kimlik incelemesinde geçerli olan belge.
4. güzergâh	() Ucu topuzlu değnek.
5. ökse	() Su buharı gücüyle çalışan gemi.
6. zahire	() Çok geçilen yer, geçek.
7. vapur	() Görkem.
	() Gerektiğinde kullanılmak için saklanan tahıl, aşıklık.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden beşini birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Etkinlik

Verilen kelimeleri örnekteki gibi çözümleyiniz.

KELİME	KELİMENİN KÖKÜ	YAPIM EKİ	ÇOĞUL EKİ	HÂL EKİ	İYELİK EKİ
tembelliğim	tembel	-lik	X	X	-im
doktorlar					
üstümden					
delikleri					
damlacıklar					

3. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde, bir ismi ona kesinlik kazandırmaksızın belirten kelimelerin altını çiziniz.

Belki birkaç seneye kadar nesilleri de tükenecek.

Hiçbir şeye, hiçbir dedikoduya karışmazdı.

Her memlekette kıra çıkan her insan kuş sesleriyle böyle şeyler düşünecektir.

Sonbahara doğru birtakım insanların çoluk çocuk ellerinde bir kafes, Ada'nın tek tepesine doğru gittiklerini görürdüm.

Bilgi Kutusu

Bir ismi ona kesinlik kazandırmaksızın belirten sıfatlara **belgisiz sıfat** denir.

b) Verilen kelimeleri belgisiz sıfat göreviyle cümle içinde kullanınız.

birkaç

kimi

bütün

bazı

her

4. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde isimleri soru yönünden belirten sıfatları yuvarlak içine alınız.

Hangi ayakkabıyı alacaksın?

Nasıl kitaplar okuyorsun?

Kaç çocuk geldi bugün kütüphaneye?

Sıfatları kaçınıcı sınıfta öğreneceğiz?

Bilgi Kutusu

İsimleri soru yönünden belirten sıfatlara **soru sıfatları** denir.

b) Verilen kelimeleri soru sıfatı göreviyle kullanarak cümleler oluşturunuz.

kaç

hangi

kaçınıcı

nasıl

kaçar

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Neden yazarın içi cız etmektedir?
2. İnsanlar, kuşları nasıl yakalamaktadır?
3. Yazar, Konstantin'i nasıl betimlemektedir?
4. Konstantin'in yüzü ve gözleri neden parlamaktadır?

6. Etkinlik

Okuduğunuz metnin özetini defterinize yazınız.

7. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini uygun başlığın altına yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

8. Etkinlik

Metinde benzetme yapılan bölümleri belirleyiniz ve aşağıya yazınız.

9. Etkinlik

Hayvanların doğal yaşam alanlarının insanlar tarafından kısıtlanmasıyla ilgili haberleri araştırırken yararlandığınız internet sitelerinin adreslerini arkadaşlarınızla paylaşınız. Yaptığınız araştırmaların doğruluğu hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız. Sizden farklı bilgi edinen arkadaşlarınızın bilgilerinin neden farklı olduğunu sorgulayınız. Neden aynı konu hakkında farklı bilgiler edinilebileceği konusunda küçük grup tartışmaları yapınız. Tartışmada vardığınız sonuçları grup sözcüsü aracılığıyla diğer arkadaşlarınıza açıklayınız.

İnternet araştırmalarında güvenilir bilgiye ulaşmak amacıyla “edu” ve “gov” uzantılı internet adreslerini kullanmalısınız.

10. Etkinlik

İki arkadaş arasında geçen aşağıdaki konuşmayı okuyunuz. Ardından konuşmada yer alan yabancı dillerden alınmış kelimelerin yerine Türkçelerini kullanarak konuşmayı sınıfta canlandırınız.

11. Etkinlik

Öğretmeninizin form ve form doldurmakla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz. Ardından aşağıdaki formu kurallarına uygun şekilde doldurunuz.

“YAŞIN KADAR AĞAÇ DİK” BAŞVURU FORMU	
Ad Soyad	
Okul	
Sınıf / Şube	
Telefon	
e-Posta	

Öğretmen Ad Soyad	
Telefon	
e-Posta	

Veli Ad Soyad	
Adres	
Telefon	
e-Posta	

“YAŞIN KADAR AĞAÇ DİK” 2018 YILI BAŞVURU KABUL BELGESİDİR.

Gelecek Derse Hazırlık

Kış uykusuna yatan hayvanların neden kış uykusuna yattıklarını araştırınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.

Hazırlık Çalışması

1. Kış uykusuna yatan hayvanların neden kış uykusuna yattıklarını arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Sadece bazı hayvanlara özgü olan davranışlardan bildiklerinizi söyleyiniz.

Yazarın Biyografisi

YALVAÇ URAL (1945-...)

1945 yılında Konya’da doğmuştur. Gazeteci, şair ve yazar olan Ural, özellikle çocuk edebiyatındaki eserleriyle tanınmaktadır. Çocuklar için yazdığı eserleriyle birçok ödül alan Ural, “Armonika’nın Şairi ve Dünya Çocuk Şiirinin Şampiyonu” gibi unvanlarla anılmaktadır. Yazarın “Sihirli Pabuçlar, Evliya Çelebi’nin Gezileri - Az Gittik Uz Gittik, Gölcüğün Küçük Avcıları” adlı eserleri birçok dile çevrilmiştir.

KIŞ UYKUSU (Dinleme / İzleme)

1. Etkinlik

- a) Metni dinlerken bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını not alınız.
- b) Metni dinlerken not aldığınız kelime ve kelime gruplarının anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük’ten bulunuz.

Kelime ve
Kelime Grupları

Sözlükteki anlamı

- Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Evin bahçesinde yaşayan kaplumbağalar kimlerle aynı yaşta?
2. Yazar, kaplumbağaların evcilleştirilebileceğini hangi örneklerle anlatmaktadır?
3. Hangi hayvanlar kış uykusuna yatmaktadır?
4. Hayvanlar neden kış uykusuna yatmaktadır?
5. Hayvanlar kış uykusuna nasıl hazırlanmaktadır?

3. Etkinlik

Dinlediğiniz metinle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini uygun başlığın altına yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

5. Etkinlik

Hayvanlarda var olan hangi becerinin sizde olmasını isterdiniz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınıza nedenleriyle birlikte açıklayınız.

6. Etkinlik

“İnsanlar kış uykusuna yatsaydı uyudukları zaman diliminde neler olurdu? Yaşam nasıl olurdu? Dünya bu süreçten nasıl etkilenirdi?” sorularından yola çıkarak defterinize bir hikâye yazınız.

Hikâyenizi yazmadan önce aşağıdaki taslağı hazırlayınız.

HİKÂYE TASLAĞI

Metnimin Konusu:	
Metnimin Ana Fikri:	
Serim Bölümünde Anlatacaklarım:	
Düğüm Bölümünde Anlatacaklarım:	
Çözüm Bölümünde Anlatacaklarım:	

Gelecek Derse Hazırlık

1. Anadolu’da hâlen yaşatılmaya çalışılan el sanatları ve zanaatlarla ilgili araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize not ediniz.
2. Yörenizde bulunan el sanatlarıyla ilgili araştırma yapınız.

ÜÇ FİL

Bugün Ceyhun babasıyla birlikte okuldan eve dönerken sokağın kıyısındaki boş alanda üç büyük hayvan gördü. O alana sık sık dönme dolap gelir, salıncaklar yerleştirilir, çocuklar eğlenirdi. Gözlerini iyice açtı. Şaşakaldı. Bu hayvanların kulakları büyük ve burunlarının yerinden yere kuyruk şeklinde bir şey sarkıyordu. İlkın ürktü. “Baba eve kaçalım.” diye mırıldandı. “Korkma oğlum fillerin yanında adam var.” diye konuştu babası. “Baba, tıpkı Üsküp’te hayvanat bahçesinde gördüğümüz filler bunlar.” dedi. Fillerin yanına yanaştılar. Onlar öteden beriden yerdeki otları hortumuyla koparıyor yiyorlardı. Bir baktılar ki ayaklarında zincir vardı. Onların bakıcısı ise yanlarında minik görülüyordu.

“Baba, fil insanı yer mi?” diye sordu babasına. “Kızarsa tehlikeli olur.” diye yanıtladı. “Bundan¹ yanlarına pek yanaşma.” diyerek oğlunu uyardı. “Ya bu adama niye kızmıyor?” diye sordu Ceyhun. “O, fillerin bakıcısı, onları besler, temizler ona alışmışlardır.” diye cevap verdi.

Bir süre seyrettiler filleri. Daha sonra etrafa başka çocuklar da toplandı. Bakıcı adam biraz sonra kovalarla su getirdi. O gün hava çok sıcaktı. Kovaları fillerin önüne koydu. Hortumuyla bir bir su içtiler. Sonra da üstlerine kovalarla su döküldü. Filler serinlendiler.²

“Baba, bizde filler ormanlarda var mı?” diye sordu. “Hayır babam, bizde hayvanat bahçelerinde, sirklerde var sadece.” dedi. “Ya bu filler nereden?” diye sordu babasına. “Bu filler ancak sirkin olacak.” dedi.

Az sonra bakıcı, filleri teker teker oradaki kamyonu sürükledi.

Kamyonun etrafında büyük çadır dikiliyordu. Anlaşılan kasabaya sirk gelmişti.

Şecaattin KOKA, *Balkanlarda Türk Çocuk Hikâyeleri Antolojisi*

1) Bu yüzden
2) Serinlediler

5. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

EFSANE BİTKİ KEREVİZ

Maydanozgillerden kereviz çok acayip ve farklı bir sebzedir. Kereviz gibi başka bir bitki bulmak gündüz gözüyle ateş böceği görmek kadar zordur. Bir kere hem kökü hem de yaprakları yenebilir. Üstelik haşlasanız bile vitaminlerini kaybetmez. Daha bunlar ne ki faydaları da say say bitmez! Abur cubur yediğinizde çektiğiniz mide ağrısını bir hatırlayın! İşte kereviz midenizi onların zararlarından koruyup kollar. Ama siz yine de kerevize güvenip sürekli sağlıksız şeyler yemeyin. Çünkü hazır yiyeceklerin verdiği zarar, kerevizin üstesinden gelebileceğinden çok daha fazla olabilir. Ayrıca kereviz, vücudunuzdaki iltihabı giderir. Ateş saçan meraklı gözlerinizin ve portakal renginde yanaklarınızın olmasını sağlar. Sıralarda oturmaktan ağrıyan kemiklerinizin sızısını geçirir. Sağlıksız beslenmekten veya fazla kilodan yükselen kan basıncınızı düşürür. Dikkatiniz dağılmadan uzun süre kitap okumanıza, parlak bir fikir üzerinde sabırla çalışmanıza yardım eder. Hatta matematik ödevlerinizi de eksiksiz bir şekilde güzelce yapar. Yok artık! Bu gerçekten çok iyi olabilirdi ama az önce ben uydurdum. Ödevlerinizi de bir zahmet siz yapın.

Tuğba COŞKUNER, Bilge Çocuk

1. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

a) Kereviz gibi bir bitki bulmak neden zordur?

.....

.....

b) Kerevizin vücuda yararları nelerdir?

.....

.....

.....

.....

c) Okuduğunuz metnin konusu nedir?

.....

.....

ç) Metinde nesnel anlatım mı, öznel anlatım mı ağır basmaktadır? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. a) Aşağıdaki cümlelerde yer alan sıfatların altını çiziniz.

Eski kitaplar ve birkaç özgün dergi masanın üzerinde bizleri bekliyordu.

Bazı insanlar küçük hayaller kurar, bazıları ise büyük hayalleri gerçeğe dönüştürmek için çabalar.

Minik tohumlar devasa ağaçları içlerinde barındırıyor.

Bir elma, üç armut ve on mandalina vardı çantasında.

Hangi bina veya kaç gökdelen şu ormanın yerini tutabilir?

Bizi bu ormana getiren şu sevimli çocuk ilerideki köyde yaşıyormuş.

b) Altını çizdiğiniz sıfatları çeşitlerine göre uygun başlığın altına yazınız.

Niteleme Sıfatları	İşaret Sıfatları	Sayı Sıfatları	Belgisiz Sıfatlar	Soru Sıfatları

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat kullanılmamıştır?

- A) Nitelikli insan doğayı seven ve koruyan insandır.
- B) Doğayı korumak, hepimizin görevidir.
- C) Kazılarda bir lahit ve iki iskelet bulundu.
- D) Buraya gelen iri köpek herkesi korkuttu.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bu” kelimesi sıfat görevindedir?

- A) Bizim kasabanın köpeğidir bu.
- B) Bu, kamyonun arkasından düşen bir moloz olmalı.
- C) Ormanlar bu dünyanın akciğerleridir.
- D) Bunun bizimle bir ilişkisi yok.

5. Aşağıdaki kelimelerin hangisi sıfat olarak kullanılamaz?

- A) Kaç
- B) Neden
- C) Hangi
- D) Ne

6. Tema SANAT

METİNLER

İHTİYAR ÇİLİNGİR
BÜYÜK USTAYI ZİYARET
YAŞADIKLARIM VE DÜŞLEDİKLERİM
KUKLALARI (Dinleme/İzleme)
AY ŞAİRİ (Serbest Okuma)

Hazırlık Çalışması

1. Anadolu'da yaşatılmaya çalışılan el sanatları ve zanaatlarla ilgili yaptığınız araştırmalardan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Yörenizde bulunan el sanatlarının neler olduğunu açıklayınız.

Yazarın Biyografisi

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL (1883-1952)

Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde 1883 yılında doğmuştur. Öğretmenlik, gazetecilik, milletvekilliği, büyükelçilik ve yazarlık yapmıştır. Hikâye ve roman türünde eserler vermiştir. Esenal, "Otlakçı, Mendil Altında, Temiz Sevgiler, Miras, Ayaşlı ve Kiracıları" adlı eserleriyle tanınmaktadır.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

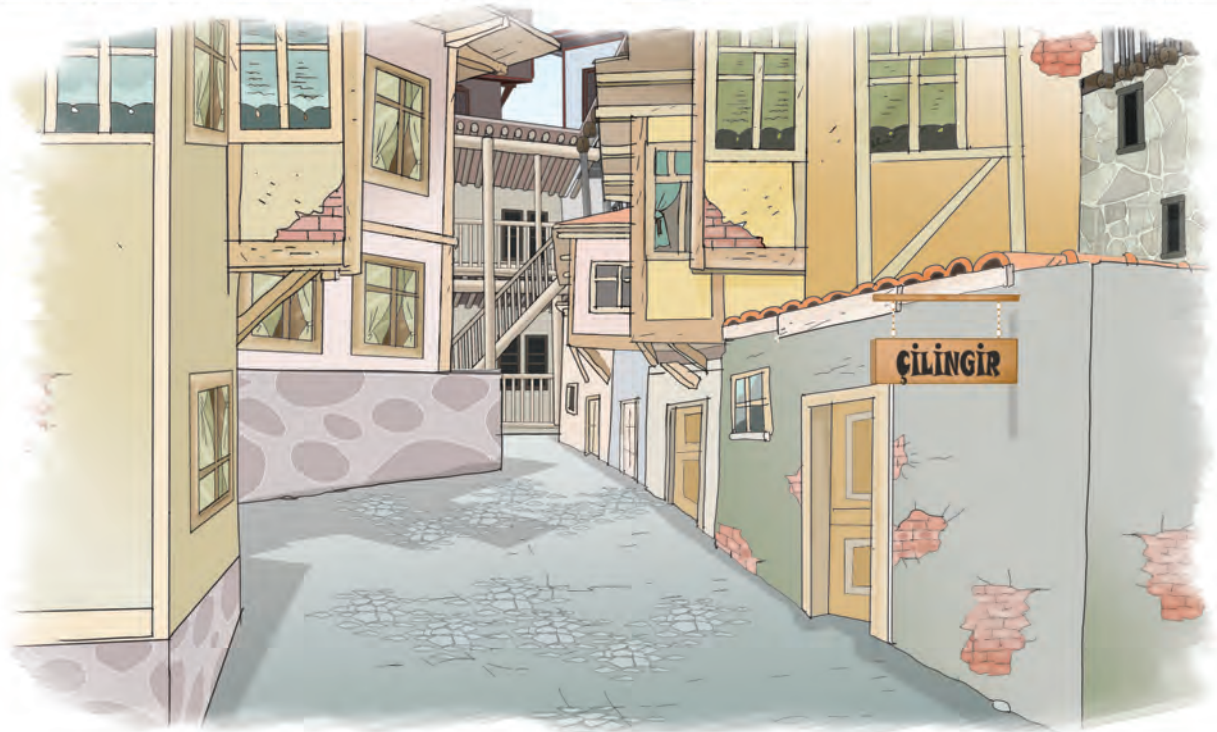
İHTİYAR ÇİLİNGİR

Koyunpazarı'nda bir ufacık dükkân; bir küçük ocak yanıyor, bir ufak çocuk körük çekiyor. İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü bir adam, gözünde çift gözük, minimini halkaları ateşte ısıtıp zincir bağlıyordu.

Ne hoş manzara, gözüm ilişti. Dükkânın önünde kaldım. Bir çilingir dükkânı. Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, menteşeler, hayvan zincirleri. Böyle ufak tefek şeyler yapıyor. Bunlardan pek çok da yapmış, dükkânın ötesine berisine asmış.

- Kolay gelsin, usta.
- Kolayı başına gelsin!..

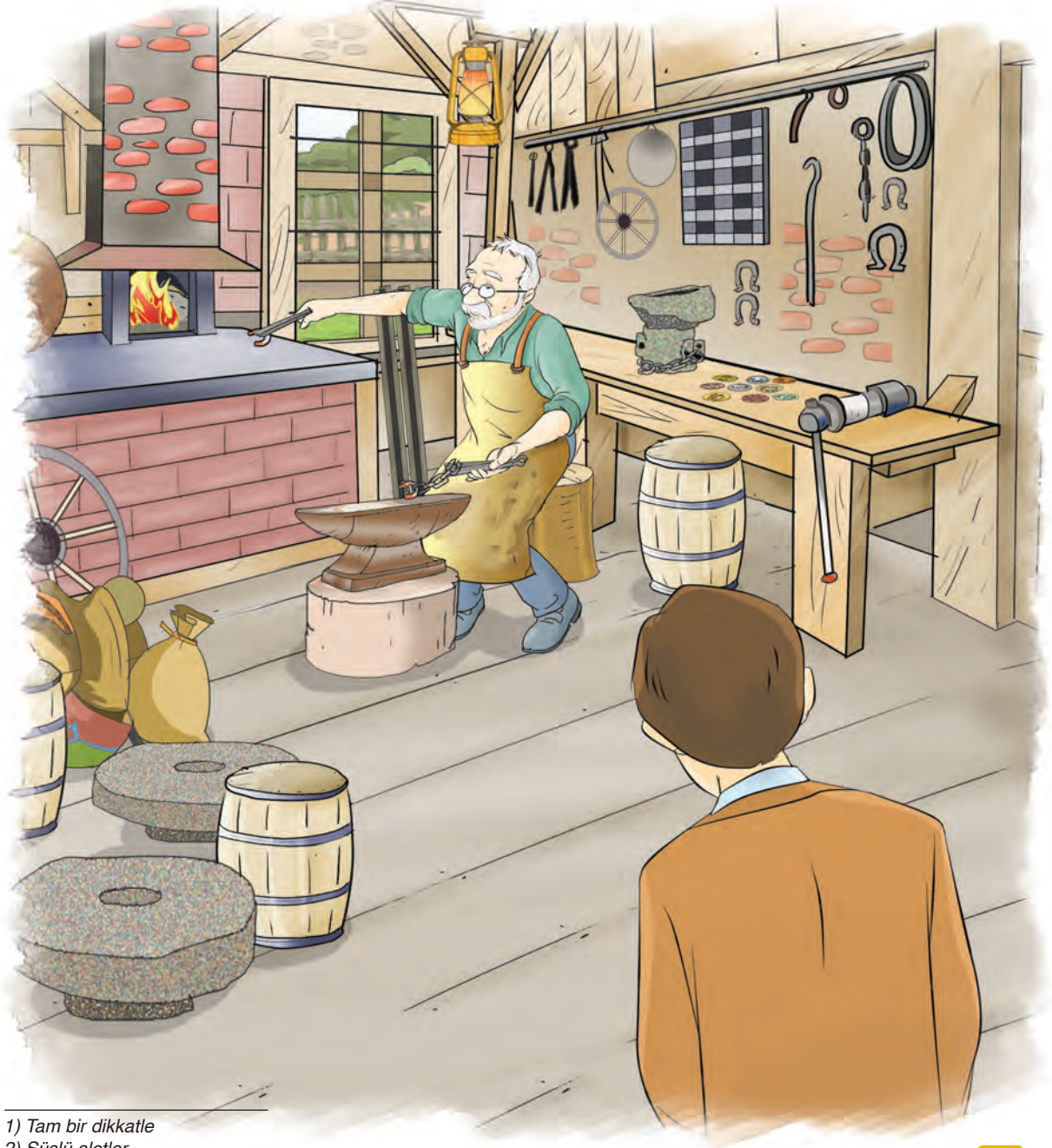

Bir tarafa dayanıp durdum. Adamcık, benimle hiç meşgul olmuyor göründü. Birer tarafı açık, ufak halkalar hazırlamış, bir halka takıp açık tarafını ateşe tutuyor, o hazır oluncaya kadar bir başkasını ateşten çekip ucunu, kemali dikkatle¹ kapıyor, bir parça büküyor. Onu tekrar ateşe verinceye kadar, evvelki hazır oluyor, böylece muntazam çalışıyordu. Emin olunuz ki, gayet dürüst ve muntazam bir zincir vücuda geliyor, bir cilası noksan kalıyordu.

Şüphesiz, eski binalarda gördüğümüz o müzeyyen edavat² böyle dükkânlarda, bu nezaketle, bu ihtimamla, bu kanaat ve feragatle işlenir, yapıldı. Sanata böyle merbutiyyet-i dindarâne³ vardı. Her şeyi inkâr eden küfür devresi gelmemiş olsaydı, şüphesiz bu güzel şeyler sönüp gitmeyecekti.

(...)

Ben oradayken, gençten bir adam geldi. Elinde bir değnek vardı. Demirciye uzattı. Bu değneğin ucuna beş on halka geçirilecek. Bu genç adam, onunla her sabah akşam bağa giderken, eşeği dürtecek.

1) Tam bir dikkatle

2) Süslü aletler

3) Dindarca bir bağlılık

6. Tema

Demirci anladı, ses çıkarmadı, duvardan üç-beş halka aldı, sanatına vakıf bir adam sükûnetiyle değneğe taktı. Lakin, genç adam, usul hilafına¹ değneğin yan tarafına bir halka daha taktırmak istiyordu. Çilingirle aralarında mübahase² başladı. Çilingir, “Olmaz,” dedi, “bunun usulü böyledir.”

Delikanlı, usulü bozmakta ısrar ediyordu:

- Canım sen tak. Nene lazım...
- Takılmaz evladım... Ben kırk yıldır bu sanatı işlerim.
- Canım, parasıyla değil mi? Sen takıver, ötesine karışma!

İhtiyar, belki ısrar etmeyip takacaktı ancak “parasıyla” sözüne fena halde içerledi. Daha ziyade bir şey demeyerek değneği genç adamın elinden aldı, eski taktıklarını da sökerek iade ettikten sonra;

- Biz para âşıklısı değiliz, var başka yerde yaptır, dedi.

Düşündüm kaldım. Para için işlemediğini iddia eden bu fakir ihtiyar, şüphesiz, sanatının âşığıydı.

Memduh Şevket ESENDAL, İhtiyar Çilingir
(Kısaltılmıştır.)

1) Alışılmışın tersine

2) Karşılıklı konuşma

1. Etkinlik

a) Aşağıda metindeki bazı kelimelerin harfleri karışık şekilde verilmiştir. Anlamlarından hareketle kelimeleri bulup kutucuklara yazınız.

Ö K K Ü R

Ateşi canlandırmak için kullanılan ve açılıp kapandıkça içindeki havayı üfle-yen araç.

A Z A T M U N M

Düzenli, sürekli ve düzgün bir biçimde.

S O K N A N

Eksik.

L U U S

Bir amaca erişmek için izlenen düzenli yol, tutulan yol, yöntem, tarz.

Ç E R İ M E K L E

Kırılmak, alınmak.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Metinden, soru eki almış cümleyi belirleyiniz ve belirlediğiniz cümleyi aşağıya yazınız.

.....

.....

3. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelime ve kelime gruplarını inceleyiniz. Daha sonra incelediğiniz kelime ve kelime gruplarının aralarındaki anlam ilişkisini belirleyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hakan bu akşam sinemaya gidecek.

O, bu akşam sinemaya gidecek.

Bugün İstiklal Caddesi'nde sinema var mı?

Bugün orada sinema var mı?

Ara verilince ne görsek balkonda babamla benden başka kimse yok.

Ara verilince ne görsek balkonda bizden başka kimse yok.

Bilgi Kutusu

İsimlerin yerini tutan kelimelere **zamir** denir.

b) Aşağıdaki cümlelerde yer alan zamirleri yuvarlak içine alınız.

Bütün kitapları ben okudum.

Dedemler oraya elli yıl önce gitmiş.

Çocuklardan birkaçı kütüphaneyi çok seviyordu.

Sen bunları nereden öğrendin?

Bazıları senin hiç konuşmadığını düşünüyor.

Lütfen buraya gel!

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Yazar, çilingiri nasıl betimlemektedir?
2. Yazar dükkânın önünde dururken çilingir ne yapmaktadır?
3. Genç adam, çilingirden ne yapmasını istemektedir?
4. Genç adam, değneğin yan tarafına bir halka daha taktırmak isteyince çilingir neden gencin dediğini yapmak istememiştir?
5. Çilingir, gencin hangi sözüne içerlemiştir? Çilingir bu söze neden içerlemiştir?
6. Okuduğunuz metinde günümüzdeki yazım ve noktalama kurallarına aykırı kullanımlar nelerdir? Örnek veriniz.

5. Etkinlik

Siz çilingir dükkânında olsaydınız, çilingire hangi soruları sormak isterdiniz? Yazınız.

6. Etkinlik

Metnin konusunu ve ana fikrini uygun başlığın altına yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

7. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Neden-sonuç cümlelerinin başına “N”, amaç-sonuç cümlelerinin başına “A”, koşul cümlelerinin başına ise “K” yazınız.

- (...) Yorulduğu için maratonu tamamlayamadı.
- (...) Ödevlerini bitirirsen bilgisayarda oyun oynayabilirsin.
- (...) Bisiklet alabilmek için bütün yaz babasının yanında çalıştı.
- (...) İstedğin topu alırım yeter ki sen üzülme.
- (...) Seni rahatsız etmeyelim diye yüksek sesle konuşmadık.
- (...) Kasları güçlensin diye spor yapıyor.
- (...) Zaman yetersizliğinden halk oyunları grubu çalışmalarını tamamlayamadı.
- (...) Kitap okumak için kütüphaneye gitmiş.

8. Etkinlik

Öğretmeninizin tartışma kurallarıyla ilgili yapacağı açıklamaları dikkatle dinleyiniz. Ardından sınıfınızı öğretmeninizin rehberliğinde iki konuşmacı grubuna ayırınız ve “El işçiliğiyle yapılan ürünler mi yoksa fabrikalarda üretilen ürünler mi daha estetik?” sorusunun cevabını aramak amacıyla büyük grup tartışması yapınız.

9. Etkinlik

Serim bölümü verilen aşağıdaki masalın devamında olabilecek olayları kendi hayal gücünüzün yardımıyla defterinize yazınız.

BEN BÜYÜKÜM

Üç yaşında minimini bir çocuk varmış. Küçük elleri, küçük ayakları, küçük bir burnu varmış. Bu çocuğun bir de ağabeyi varmış. Ağabeyin elleri, ayakları, burnu kocamanmış.

Küçük kardeş çok üzülürmüş. “Ben ne zaman büyüüp ağabeyim gibi olacağım?” dermiş. Ağabeyi ile ellerini üst üste koyarlarmış, hep ağabeyin eli daha büyük çıkarmış. Ayaklarını üst üste koyarlarmış, yine büyüklük yarışını ağabeyi kazanırmış. Küçük kardeş ağabeyine çok kızarmış o zaman. “Ben senden büyükm! Ben senden büyükm!” diye bağırmış. Ağabeyi yalnızca gülermiş ona.

Aslında üç yaşındaki bütün diğer çocuklar gibiymiş o da. Bebek değilmiş elbette ama daha “büyük bir çocuk” da değilmiş!

Annesi onu kucağına alıp, “Benim canım bebeğim.” diye saçlarını okşadığında, annesine de çok kızarmış. “Ben bebek değilim! Ben kocamanım, büyükm!” dermiş. Annesi yalnızca gülermiş ona.

Bu küçük kardeşin kendisi gibi küçük oyuncakları varmış. Küçük hayvanları, küçük askerleri, küçük adamları... Renk renk arabaları... Hepsi de küçük çocuktan küçükmüş. En çok küçük ayısını ve Özgecan bebeğini severmiş küçük kardeş. Onlar da küçük kardeşten çok küçüklermiş. Bütün oyuncaklarının yanında küçük kardeş kocamanmış ama evde kimse bunun farkında değilmiş. Herkes ona hep, “Sen küçüksün!” der dururmuş.

Bir gece yatağında yatmış, pencereden yıldızları seyrederken camda bir tıkırtı duymuş. “Tık tık tık!” Küçük kardeş bir de bakmış, minicik bir kuş. Gagası ile cama vuruyor. Hemen yatağından fırlayıp kuşun yanına gelmiş.

“Yaklaş küçük kardeş.” demiş kuş.

“Ben küçük değilim!” diye kızmış küçük kardeş.

Kuş gülmüş. demiş ki, “Ben dilek kuşuyum. Küçük çocukların dileklerini yerine getiririm. Senin bir istediğin var mı, küçük kardeş?” (...)

Aytül AKAL, Ben Büyükm

Gelecek Derse Hazırlık

Ünlü ressamlar ve tablolar hakkında araştırma yapınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize not ediniz. Araştırdığınız ünlü resamlardan birinin hayatı ve eserleriyle ilgili hazırlıklı konuşma yapmak amacıyla hazırlanınız.

- Hazırlıklı konuşmanızı zenginleştirmek amacıyla görsellerle destekleyiniz.
- Hazırlıklı konuşma yapmadan önce evde mutlaka birkaç defa prova yapınız.

Hazırlık Çalışması

1. Resim yapmaktan hoşlanırsınız mı? En çok neyin resmini çizersiniz? Sizce güzel bir resim nasıl olmalıdır?
2. Ünlü ressamlar ve tablolarla ilgili araştırmanızdan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

FERİT EDGÜ (1936-...)

1936 yılında İstanbul'da doğan Edgü, roman, hikâye ve deneme yazarıdır. Edebiyat üzerine araştırma kitapları ve makaleleri vardır. "O" adlı romanı sinemaya aktarılmıştır. Yazarın eserlerinden bazıları: *Kimse, O, Binbir Hece, Doğu Öyküleri, Ah Minel Aşk...*

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

BÜYÜK USTAYI ZİYARET

Kapının sol yanındaki kolu çektim (Zil bu olmalıydı.). Büyük bir şaşkınlıkla kapının açıldığını gördüm. Açılan kapıdan sahanlığa girdim. Ne bir ses ne bir seda. Sağımda bir merdiven vardı. Karşımda camlı bir kapı. Merdivene mi yöneleyim kapıyı mı çalayım, diye duraksarken yukarıdan bir ses geldi:

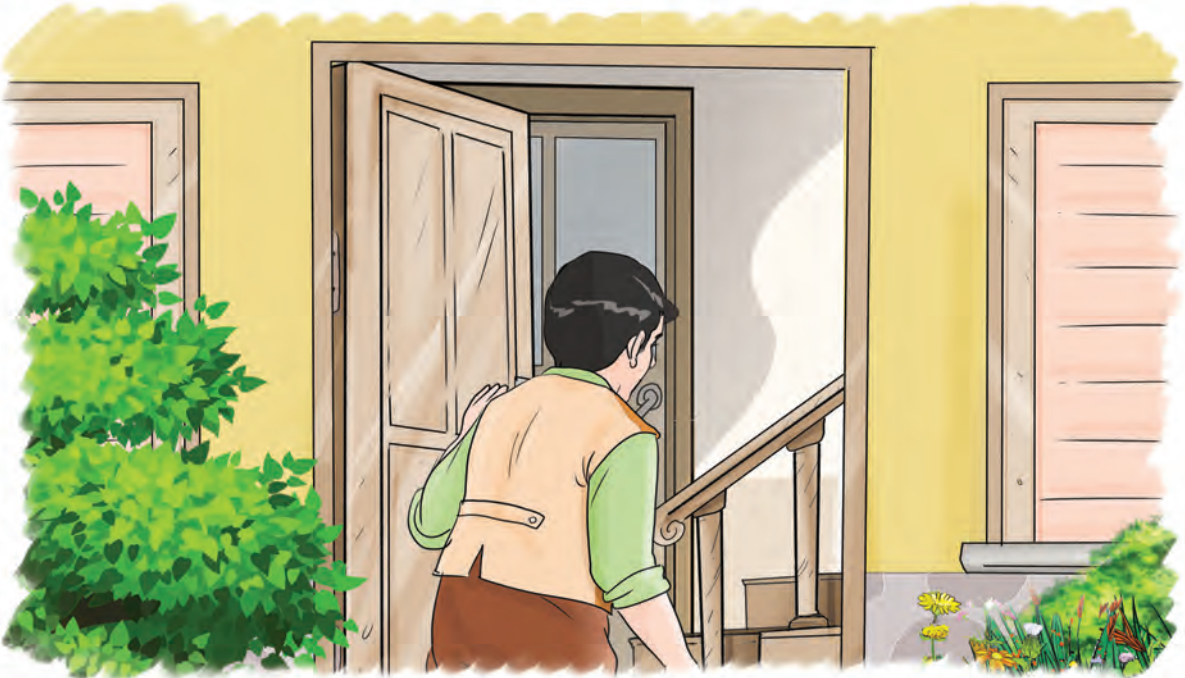
"Kimsiniz, ne istiyorsunuz?"

Adımı verdim.

Yukarıda, merdivenin sahanlığında, bir ihtiyar belirdi:

"Kim gönderdi sizi?" dedi. "Ne istiyorsunuz?"

Ona, beni hiç kimsenin göndermediğini, kentte resimlerini gördüğümü, yeni resimlerini görmek istediğimi söyledim.

“Satılık resmim yok.” dedi.

“Satın almaya gelmedim. Görmeye geldim.” dedim. “Ben de ressamım.”

“Çıkın yukarı.” dedi.

Tahta merdivenleri çıktım. Sahanlıkta kendimi bir kez daha tanıttım. Ama uzattığım el boşlukta kaldı. Sıkmadı elimi. Beni gücendirmemek için uzattığım elimi görmezlikten geldi. Yan döndü. Ellerini belinde kavuşturdu. Yeniden:

“Kim gönderdi sizi?” dedi.

“Hiç kimse...” dedim. “Galerinizin sahibi selamlarını iletmemi istedi, o kadar.”

“Siz de aynı galeride mi sergiliyorsunuz resimlerinizi?” dedi.

“Hayır.” dedim. “Ben henüz sergilenecek resimler yaratmış değilim.”

“Garip...” dedi. “Çok garip. Oysa sanırım akademiye bitirmişsinizdir. Hiç değilse yaşıyorsunuz...”

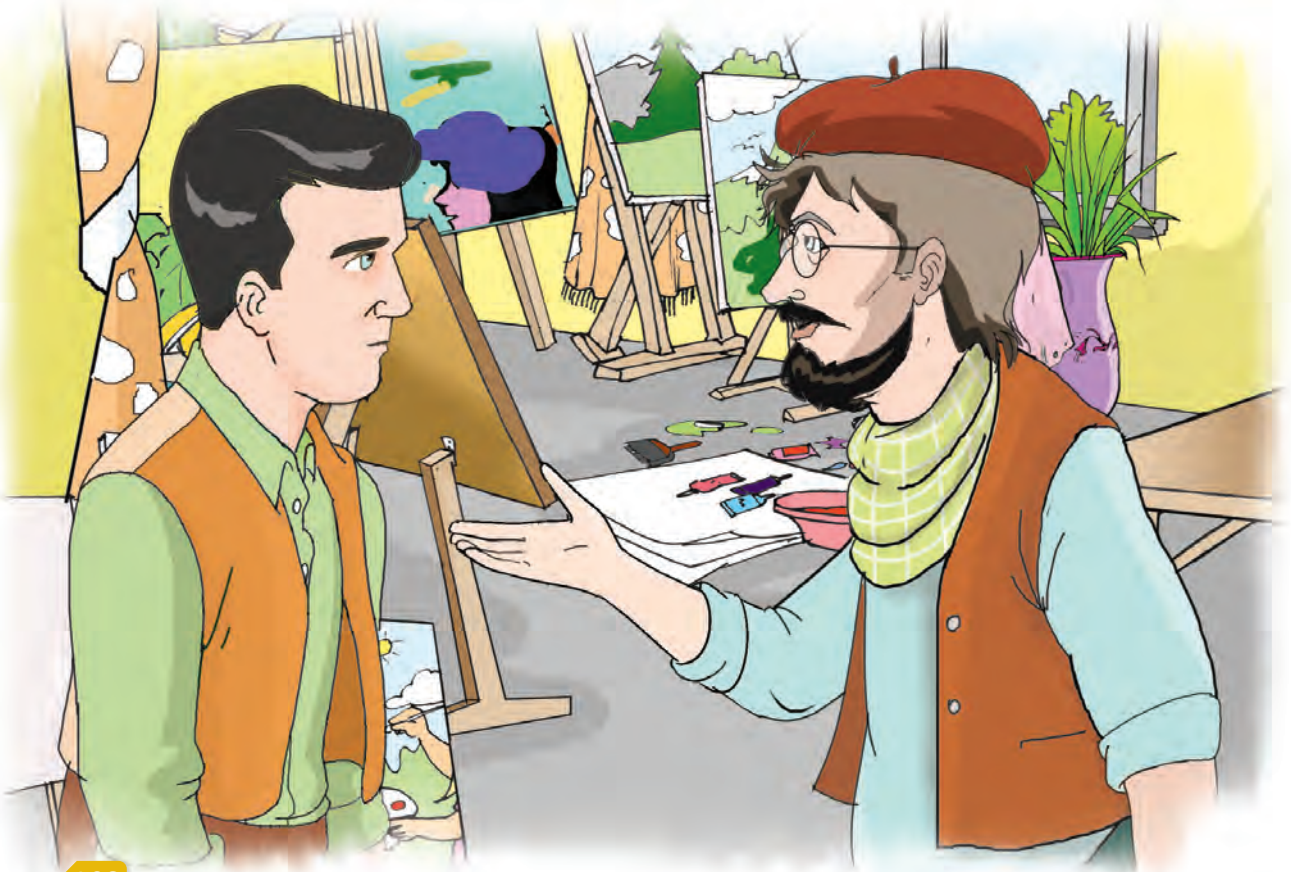
Büyük ustaya, akademiye hiç gitmediğimi, girmek için başvurma gereğini bile duymadığımı, kendi köşemde bir şeyler yapmaya çalıştığımı söylediğimde, yüzü ışıır gibi oldu:

“O zaman iş başka, şimdi içeri girebilirsiniz.” dedi. İçerisi atölyesiydi. Anladığıma göre “peyzaja çıkmadığında” bütün gün burada çalışıyordu.

“Her şey çok güçleşti.” dedi, ben resimlerine bakarken. “Özellikle resim yapmak. Siz öncelikle benzemesin istiyorsunuz. Ama bu yalnızca özgünlük isteminden değil, yinelememek istediğinden doğuyor. Sizden öncekilerin yaptıklarını, üç aşağı beş yukarı, biraz iyi biraz kötü siz de yapmışsınız. Bunun anlamı ne? Onlardan daha iyi, daha doğru, daha güzel yapmak değil ki önemli olan. Onlara benzemeyen resim yapmak da değil. Bu çok kolay olurdu. Ama sanata yeni yollar açmak gerek. Bilmem anlıyor musunuz?”

Anladığımı sandığımı söyledim.

“Fakat çok gariptir...” dedi. “Her yeniliğin içinde eskiden bir parça var.”

“Kuşkusuz...” dedim.

“Ne demek, kuşkusuz?” dedi. “Örneğin bu resimde, eskiye ait ne var?” Önüme büyük bir resim çıkardı. Sekiz on çıplak, ağaçlık bir alanda, bir su kıyısında yıkanıyorlar, güneşleniyorlar, dinleniyorlar. “Söyleyin ne var bu resimde daha önceki resimlerde var olan?”

Resmi dikkatle inceledim. Hemen yanıtlamadım sorusunu. Bir süre sustum. Uzun bir süre sonra:

“Sanırım hiçbir şey ve her şey.” dedim.

“Hayır.” dedi. “Kesin bir yanıt istiyorum.”

“Bu olanaksız.” dedim. Konunuz -bir doğa parçasında çıplaklar- eskilerin konusu. İstifte bile eskilerle bir yakınlık görüyorum.

“Ne benzerliği?” dedi.

“Benzerlik değil, yakınlık.” dedim.

“Aynı şey.” dedi. “Saçma! Olsun, devam edin.”

“Ama bu resminizi, onlardan ayıran, size özgü diliniz.” dedim.

“Dil? Ne dili? Nasıl?”

“Size özgü olan bir dil!” dedim. “Yani resminizi öbürlerinden ayıran nitelik. Resmin tümü bu.”

“Hayır, hayır!” dedi. “Siz belli ön yargılarla gelmişsiniz buraya. Bu resmi görmeden ne söyleyeceğinizi biliyordunuz.”

“İzin verirsiniz ben sizi daha fazla rahatsız etmeyeyim, bir başka gün gene gelirim.” dedim.

“Hayır.” dedi usta. “Bugünkü işimizi henüz bitirmedik.”

Bu kez çok daha küçük boyutta bir portre çıkardı tuvallerin arasından.

6. Tema

“Buna bakın ve ne düşündüğünüzü söyleyin.” dedi.

“Çok güzel bir portre.” dedim. “Sanatınızın tüm özelliklerini yansıtıyor.”

“Bakın!” dedi. “Size bir giz vereceğim: Her şeyden önce bir durup düşünmek gerek. Göz yeterli değildir. Düşünmek gerek. Çünkü resim sevilme, hoş gitmek için değil, algılanmak için yapılır.

“Ama resim bir anda algılanabilir de.” dedim. “Böylesi bir resim...”

İçini çekti.

“Bakınız!” dedi. “İyi bakınız. Sonra kafanızın içindeki, belleğinizdeki başka portrelerle karşılaştırınız. Eğer gerçekten resmi görmeyi -bakmayı değil, görmeyi- biliyorsanız belleğinizdeki resimlerle bunun arasındaki karşıtlıklar kendiliğinden ortaya çıkacaktır.”

“Bu bir kişilik sorunu.” dedim.

“Kuşkusuz!” dedi. “Sanatta her şey bir kişilik sorunudur. Ama demem o değil. Başka bir şey söylüyorum ben.”

“Ne söylüyorsunuz?” diyemedim.

Sanki ağzımı açsam gözüm konuşuyor gibi olacaktı. Sezmiş miydi bu korkumu? Bilmiyorum. Ancak sorusunu yinelemedi.

“Bakın!” dedi. “Bu portrede (Bizim buralardan bir bahçıvanın portresidir.) ne bir sevgi var ne bir kin. Ne bir sevecenlik ne bir itme ne sıkıntı ne neşe. Ne yaşama sevinci ne ölüm korkusu... Hiçbir duygu yok bu yüzde. Görüyorsunuz değil mi? Çünkü bu portreyi, bir elmayı, bir ayvayı, bir doğa görünümünü nasıl yaptımsa öyle yaptım. Bir psikolog değilim. Bu yüzde bir ifade aramıyorum. Şimdilerde fotoğraf diye bir şey yayılmaya başladı. Karakutu, üzgün, sevinçli, neşeli, ölümcül bir yüzün fotoğrafını saptayabilir. Benim işim, yüzün ifadesi değil, resmin ifadesidir. Resmin ifadesi ne mi? Resmin kendisi.”

İkinci kez gülüşüne tanık oluyordum. Kuşkusuz, sanat tarihine geçecek bir olaydı bu.

“Konunun, ressam için hiçbir önemi olmadığını mı söylemek istiyorsunuz?” diyebildim.

“Nasıl olmaz?” dedi. “Doğanın görünümü bir şeydir, bir insan yüzü ya da bir çıplak başka bir şey. Ama bu değişiklik ressam için geçerlidir, resim için değil. Duygularımı değil, algıladığımı resmederim ben. Ve yalnızca renk, ışık, leke olarak algılarım. Bahçıvanın bende uyandırdığı duygular bende kalır. Onları resmime yansıtamam. Çünkü bir yazar değilim.”

“İnsanlara da bir nesne gözüyle bakıyorsunuz demek.” dedim.

“Hayır!” dedi. “Yalnız, resmederken nesnelerle insanlar arasında bir ayırım yapmıyorum. Nesnel olan bakış açımdır. Bir natürmorta başka gözle, yaşayan bir insana bir başka gözle bakamam. Yoksa ressam olamam.”

“Anlıyorum.” dedim.

Oysa hiçbir şey anladığım yoktu.

“Sanatçı somutlaştırır ve bireyselleştirir.” dedi.

“Evet, kuşkusuz.” dedim.

“Şimdi çalışmanın tam saati.” dedi. “Güneş iyice batıda. Biçimler daha bir net. Şu görünümün, mavi bir gökle birkaç buluta gereksinimi vardı. Bakalım gök dilediğim mavilikte mi ve gerekli lekelerin benzeri bulutlar var mı gökyüzünde?”

Tuvallerin arasında bir tuval aramaya koyuldu. Çalışmaya başlayacağını anladım. İzin isteyip çıktım.

Kasabada kaldığım süre içinde birkaç kez daha uğradım ustanın atölyesine.

Birkaç gün sonra, bitmemiş bir resmin önünde:

“Çok güzel bir başlangıç.” dedim.

“Hayır, bir başlangıç değil.” dedi. “Bitmiş bir resim o. Daha doğrusu seyircinin bitirmesini istediğim bir resim. Düşünebiliyor musunuz, bu resmin önünde, her seyirci, kendinden bir şeyler katarak bitirmek isteyecek onu. Biliyor musunuz, yaşımla ilerledikçe resimlerimi tamamlamak istemiyorum. Daha doğrusu, bitmeden bitiyor resimler. Bir renk, bir çizgi daha koysam bu resme bakana sanki bir şey kalmayacak diye korkuyorum.”

Ona, artık kasabadan ayrılacağını söylediğimde şöyle dedi:

“Kısa bir süre kaldınız burada. Ama bu süre içinde, nasıl söyleyeyim, tanıdığım biri gibi oldunuz. Sizi bana gönderen dostuma söyler misiniz, artık ışığın resmini yapmak istediğimi? Ama bunu başaracak zamanı bulabileceğimi pek sanmadığımı... Eğer şu önümüzdeki birkaç yıl içinde ölürsem elindeki resimlerle yetinsin. Onlarda az buçuk ışık var. Hiç değilse benim küçük kişisel ışığım.”

Niçin bilmiyorum, boğazım düğümlendi. Bir şeyler söylemek istedim. Söyleyemedim.

“Size küçük bir armağanım var.” dedi usta. “Karşı koymayın. Kabul edin. Bu konuşmalarımızın bir anısı olarak kalsın. Bir dağ resmi... Hiçbir toprak renginin yer almadığı, kırmızı, yeşil ve mavi renklerden oluşan, bilmeyen biri için bitmemiş bir dağ resmi.”

Belki gerçekten de bitmemiş bir resimdi. Usta resmini imzalamamıştı. İmzalamasını da istemedim. Teşekkür edip ayrıldım.

Başkente döndüğümünden yaklaşık on beş gün sonra ustanın, bir tepede resim yaparken yıldırım düşmesi sonucu öldüğü haberini aldım. Yarım kalan resmi, “Gün Batımında Bir Dağ Doruğu” imiş.

Ferit EDGÜ, Çığlık
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan aşağıdaki kelimelerin anlamını metinden hareketle tahmin ediniz.

Kelimeler	Tahminim
özgün	
resim	
atölye	
galeri	
peyzaj	
portre	
sohane	

• Etkinliği tamamladıktan sonra anlamını tahmin ettiğiniz kelimelerin anlamlarına “TDK Güncel Türkçe Sözlük”ten bakınız. Tahminlerinizle karşılaştırınız.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden beşini birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde yer alan kişi isimlerinin yerine “ben, sen, o, biz, siz, onlar” kelimelerinden uygun olanını yazınız.

Ali en arka sıraya oturdu.	⇒ en arka sıraya oturdu.
Mustafa ve Salih buraya gelin.	⇒ buraya gelin.
Şerife, çok ders çalışmalısın.	⇒ çok ders çalışmalısın.
Ben ve Murat soruyu doğru yanıtladık.	⇒ soruyu doğru yanıtladık.
Havva ve Erbay sinemaya gitti.	⇒ sinemaya gitti.

Bilgi Kutusu

Kişi isimlerinin yerine kullanılan zamirlere **kişi zamiri** denir.

6. Tema

b) Kişi zamirlerini kullanarak altı farklı cümle yazınız.

ben

sen

o

biz

siz

onlar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde koyu yazılmış kelimeler arasındaki anlam ilişkisini belirleyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.

Şunları arkadaşlarıma vereceğim.
Kitapları arkadaşlarıma vereceğim.

Sizin kitaplarınız **burada**.
Sizin kitaplarınız **rafta**.

Öğrencilerin hepsi **orada**.
Öğrencilerin hepsi **statta**.

Ali değil, söylediklerimi dinleyen **öteki**.
Ali değil, söylediklerimi dinleyen **Yılmaz**.

Bilgi Kutusu

Varlıkların isimlerini işaret yoluyla belirten zamirlere **işaret zamiri** denir.

b) İşaret zamirlerini kullanarak altı farklı cümle yazınız.

bu

şu

o

bunlar

şunlar

onlar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Metinde yer alan geçiş ve bağlantı ifadelerinin (ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte, buna rağmen) bulunduğu bölümleri yuvarlak içine alarak belirleyiniz.

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Ressam her şeyin güçleşmesini hangi örneklerle açıklamaktadır?
2. Ressam, adamın neden ön yargılı olduğunu düşünmektedir?
3. Ressamın adama verdiği sır nedir?
4. Adamın, sanat tarihine geçeceğini düşündüğü olay nedir?
5. Ressam neden resmini ona bakanların bitirmesini istemektedir?
6. Ressam, adama hangi hediyeyi vermektedir ve hediyein özelliğini nasıl anlatmaktadır?

6. Etkinlik

Metnin yazarı siz olsaydınız bu metne hangi başlığı verirdiniz?

Benim başlığım, “.....” olurdu.

7. Etkinlik

Aşağıdaki hikâye haritasını “Işığın Resmini Yapmak” metninden hareketle doldurunuz.

Şahıs ve Varlık Kadrosu

.....

.....

.....

Mekân

.....

.....

.....

Zaman

.....

.....

.....

Olay Örgüsü

.....

.....

.....

Anlatıcı

.....

.....

.....

Tuval: Üzerine resim yapılan gerdirilmiş keten, kenevir veya pamuklu kaba kumaş.

“Broşür nedir ve ne amaçla kullanılmaktadır?” sorularını cevaplayınız. Daha sonra ebru sanatıyla ilgili aşağıdaki broşürü inceleyiniz. Broşürde ilginizi çeken ve hoşunuza giden bölümleri nedenleriyle birlikte açıklayınız.

Suyla Boyanın Göz Kamastırıcı Birlikteliği: Ebru

Ebru, yoğunlaştırılmış su üzerine yağlı boya damlatılarak yapılan kâğıt süsleme sanatıdır.

Ebru sanatının hangi ülkede ortaya çıktığı net olarak bilinmemekle beraber bu sanatın 9-10. yüzyılda İran, Hindistan veya Türkistan’da ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Ebru, Türk kâğıdı ismiyle anılmaktadır.

9. Etkinlik

Araştırdığınız ünlü ressamlar ve tablolar ile ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.

- Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz.
- Kelimeleri anlamlarına uygun şekilde kullanınız.

Hazırlıklı konuşma yapan arkadaşınızı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini doldurunuz.

HAZIRLIKLI KONUŞMA KONTROL LİSTESİ

DEĞERLENDİRİLECEK DAVRANIŞLAR	Evet	Hayır
Konuyu belirlemiş.		
Konuyu sınırlandırmış.		
Konuyu araştırmış.		
Konuşmasıyla ilgili materyalleri tam ve eksiksiz getirmiş.		
Uygun hitap ifadeleri ve nezaket kelimeleri kullandı.		
Göz teması kurarak konuştu.		
İşitilebilir bir ses tonu kullandı.		
Tonlama ve vurgulamalara dikkat etti.		
Akıcı ve anlaşılır bir dille konuştu.		
Konuşmasını uygun grafik, görsel ve çoklu medya araçlarıyla destekledi.		
Konuşmasını uygun kapanış cümleleri ile bitirdi.		

10. Etkinlik

En beğendiğiniz filmle ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Filmin Adı:
Filmdeki Kahramanlar:
Filmin Konusu:
Filmin Ana Fikri:
Filmin Özeti:

Gelecek Derse Hazırlık

En beğendiğiniz hikâye veya roman yazarı kim? Sizce hikâyelerini veya romanlarını nasıl yazıyor? Yazarın yazdıkları kendi hayatından izler taşıyor olabilir mi? Bu soruların cevaplarını araştırınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.

Hazırlık Çalışması

En beğendiğiniz hikâye ve roman yazarının adını arkadaşlarınızla paylaşınız. Ardından yazarın, eserlerini nasıl yazdığıyla ve yazdıklarının kendi hayatından izler taşıyıp taşımadığıyla ilgili yaptığınız araştırmalardan edindiğiniz bilgileri açıklayınız.

Yazarın Biyografisi

GÜLTEN DAYIOĞLU (1935 - ...)

Yazar 1935 yılında Kütahya'nın Emet ilçesinde doğmuştur. Uzun yıllar ilkökul öğretmenliği yapmış daha sonra yazarlığa geçmiştir. Romanlar, hikâyeler, radyo ve televizyon oyunları yazmıştır. Çocuk edebiyatı alanında verdiği eserlerle birçok ödül almıştır. Eserleri arasında: "Fadiş, Dört Kardeşiler, Kafdağı'nın Ardına Yolculuk, Tuna'dan Uçan Kuş, Uçan Motor, Neşeli Boyacı vb." gibi kitaplar yer almaktadır.

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

(Okuyacağınız metin Gülten Dayıoğlu'nun "Yaşadıklarım ve Düşlediklerim" adlı kitabının giriş kısmından alınmıştır. Yazar, yazma serüvenini kendi cümleleriyle açıklamıştır.)

YAŞADIKLARIM VE DÜŞLEDİKLERİM

Çocukluğumda çok yaramaz bir kızdım. Annem, eşe dosta benden söz ederken "Benim kız öyle yaramaz ki gün olur düz duvara tırmanır, gün olur gökyüzüne kement atar." derdi.

Annemin bu sözlerini, hep belleğimin başköşesinde sakladım.

Pek çok kez kendimi, kimliğimi, bu sözleri ölçüt alarak irdeledim. Anneme hep hak verdim. Nice büyüsem, olgunlaşsam da ben hep, o gökyüzüne kement atan kız olarak kaldım.

"Gökyüzüne kement atmak" deyimi mesleğimle de örtüşüyor. Başka bir deyişle, yazma eyleminin özeti oluyor. Çünkü eserlerimi yazarken bir bakıma gökyüzüne kement atıyorum. Düşler, düşünceler, türlü fanteziler, en çok da yüreğime sığdıramayacağım kadar sevgi ve coşku yakalıyorum. Yetmiş iki kitabı, işte o ganimetlerle yazdım.

Ne var ki okurlarım, eserlerimin yazılışlarıyla ilgili olarak yaptığım bu kısa ve öz açıklamayı hiçbir zaman yeterli bulmadılar. Eserler yazılmadan önce, yazılış aşamasında ve hatta yayımlandıktan sonra olup bitenleri ayrıntılarıyla bilmek istiyorlar.

Bu yüzden, yurt çapında gerçekleştirdiğim söyleşilerde, çocuk ve genç okurlarım sıklıkla,

romanlarımın ve öykülerimin yazılış serüvenini soruyorlar. Aynı soruları içeren pek çok mektup ve e-posta da alıyorum. Kitap fuarlarında, yüz be yüz, aynı soruları yöneltenlerin sayısı da azımsanmayacak düzeyde.

Demek ki her kitabın yazılış öyküsü, okuyanda merak uyandırıyor. Ben de okurlarımı yanıtsız bırakmamaya özen gösteriyorum. Onları yanıtlarken aklıma neler geliyor neler! Belleğimin derinlerine yuvalanmış olan nice anılar, birden dirilip ortaya çıkıyor. Şaşırp kalıyorum.

Sonunda, bu anıların pek çoğunun, eserlerimin yazılışını tetikleyen öğeler olduğunun bilincine vardım. Yaşam boyu, beni derinden etkileyen, sevindirip coşturan, güldürüp şaşırtan, içimi acıtıp ağlatan, ürkütüp korkutan nice olayla karşılaşmışım. Nicelerini canımı dişime takarak göğüslemişim. Sonra her şeyi sindirip özümsemiş, bileştirerek, bin bir renkli çiçek demetini andıran öykülere, romanlara dönüştürmüştüm.

Bu durumda, kısa bir öyküden uzun soluklu bir romana değin, her eserin yazımını tetikleyen, bir ya da birkaç çok önemli etken olduğu kesinlik kazanıyor. Okurlarım, işte o etkenlerin peşindeler. Neden, nasıl, nerede, kim, hangi?.. gibi sorularla o tetikleyiciye ulaşmaya çalışıyorlar. Ulaştıklarında da çok mutlu oluyor, “Demek öyleymiş, demek böyleymiş...” diyerek doygunluklarını keyifle dışa vuruyorlar.

Bence bu merak; okurların, okudukları kitapların içeriğiyle özdeşleşmelerinden kaynaklanıyor. Okurların bu özdeşleşme özellikleriyle ilgili olarak öylesine çok örnek var ki!

İlk gençlik yıllarımda, *Alkatras Kuşçusu* adlı romanı okumuş, filmini de görmüştüm. Birkaç yıl önce, San Francisco’ya gittik. Kenti gezerken o romandaki olayların yaşandığı Alkatras cezaevini de görmek istedim. Orası artık, tutukevi değildi. Bizim gibi meraklılara açık bir müze görünümündeydi. Hücreleri gezerken sanki Alkatras Kuşçusu olarak adlandırılan hükümlüyü görür gibi oldum. Öyle bir etkilendim ki! Romanı, yeniden yaşar gibiydim.

Dan Brown’ın (Den Bıravın) *Da Vinci Şifresi* adlı kitabını okuyan kimi insanların, romandaki Saint Sulpice (San Sulpis) Kilisesi’ni görmek için Paris’e koştuklarını da biliyoruz.

Günümüzde, televizyon dizilerinin oluşturulduğu mekânların türbe gibi ziyaret edilmesi de bir başka canlı örnek...

Okuduklarımla özdeşleşmekten kaynaklanan bu tür yoğun coşku ve duyguları, geziler sırasında dünyanın dört bir yanında da yaşıyorum. Özbekistan’a gittiğimde ilk işim, Amin Maalouf’un (Emin Malof) kitaplarındaki eski Semarkant’ı aramak oldu. Oraya ulaşmak için, içimde dayanılmaz bir istek belirdi. Rehber bu isteğime hiç de sıcak bakmadı.

“Eski Semerkant’ta, kerpiçten yapılmış, yıkık birkaç duvar kalıntısından başka bir şey yok. Bunun için kent dışına çıkmaya, zaman harcamaya değer mi?” dediyse de ben direndim. Gerçekten eski Semerkant’tan, birkaç yıkık kerpiç duvardan başka bir şey kalmamıştı. Ama ben, o yıkık duvarların dibine çömeldim. Sırtımı binlerce yıllık kerpiçlere dayayarak neler düşledim bir bilerseniz! Bir an, gözlerimin önünde, kitaplarda betimlendiği hâliyle efsanevi Semarkant Sultanı Afrasyap bile canlandı...

Gülten DAYIOĞLU, *Yaşadıklarım ve Düşlediklerim*
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını belirleyiniz. Ardından metinden hareketle bu kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin ediniz.

Kelime ve Kelime Grupları	Tahminim

• Etkinliği tamamladıktan sonra anlamını tahmin ettiğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamlarına TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten bakınız. Bunları tahminlerinizle karşılaştırınız.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Aşağıdaki paragrafta kişilerin, nesnelerin ya da diğer şeylerin yerini belli belirsiz tutan kelimeleri bularak altlarını çiziniz.

“Dün sabah okula geldiğimde ‘Biri seni arıyor.’ dediler. Biraz okulun içinde dolaştım ve beni arayan kişinin kim olduğunu bulmaya çalıştım. Bu arada herkes beni arayan kişinin kim olduğunu merak etmeye başladı. Arkadaşlarımla birçoğu benimle beraber o kişiyi aramaya başladı. En sonunda okulun içinde yabancı birinin olduğunu fark ettim ve ona ‘Kimi arıyorsunuz?’ dedim. Adam şaşkın bakışlarla ‘Seni arıyorum Oğuz.’ dedi.”

Bilgi Kutusu

İsmi yerini belli belirsiz, açık olmayacak şekilde tutan zamirlere **belgisiz zamir** denir.

3. Etkinlik

Aşağıdaki kelimeleri belgisiz zamir görevinde kullanarak cümleler oluşturunuz.

biri

kimi

herkes

hepsi

birkaçı

bazısı

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri örnekteki gibi uygun zamirlerle tamamlayınız.

Mustafa ve Murat kütüphaneye gitti.

..... **Onlar** kütüphaneye gitti.

Ayça bütün kitapları okudu.

..... bütün kitapları okudu.

Ali, Ahmet ve ben oyun oynayacağız.

..... oyun oynayacağız

Şerife ve Gözde, lütfen buraya gelin!

..... buraya gelin.

Kübra, Pınar ve Kader bu mamayı çok seviyor.

..... bu mamayı çok seviyor.

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Yazarın annesi, kızından bahsederken hangi örnekleri kullanmaktadır?
2. Yazar “gökyüzüne kement atmak” deyimiyle mesleğini neden örtüştürmektedir?
3. Yazarın okurları, yazarın eserlerini yazarken yaptığı açıklamayı neden yeterli bulmamaktadır?
4. Yazarın anıları, kitaplarına nasıl etki etmiştir?
5. Yazar Alkatras Cezaevi’ne gittiğinde neler yaşamıştır?

6. Etkinlik

Metinle ilgili düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

Okuduğum metni beğendim çünkü

Okuduğum metni beğenmedim çünkü

Okuduğum metin amacıyla yazılmış.

7. Etkinlik

Öğretmeninizin, çoklu medya ortamından “Yazarlar nasıl yazmaya başlar?” sorusuna cevap olarak belirlediği videoyu izleyiniz. Daha sonra videonun vermek istediği iletiyi arkadaşlarınızla paylaşınız.

8. Etkinlik

“Yazar olmak ister miydiniz?” ve “Eğer yazar olmak isteseydiniz hangi türde eserler meydana getirmek isterdiniz?” sorularıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi nedenleriyle arkadaşlarınıza açıklayınız.

9. Etkinlik

“Ebru, resim, heykel, sinema, tiyatro, edebiyat, müzik vb.” sanat dallarından birini seçiniz. Daha sonra seçtiğiniz sanat dalıyla ilgili bir bilgilendirici metin yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Gelecek Derse Hazırlık

1. Kukla sanatıyla ilgili araştırma yapınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize kendi ifadelerinizle not alınız.
2. Evdeki malzemelerden yararlanarak bir kukla yapınız.

Hazırlık Çalışması

Kukla sanatıyla ilgili araştırmanızdan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

ÜNVER ORAL (1937-...)

1937 yılında Tokat'ta doğan Oral; yazar, şair, araştırmacı, Karagöz ve kukla sanatçısıdır. Karagöz ve geleneksel seyirlik oyunlarla ilgili araştırma ve oyunlarıyla ünlüdür. Eserlerinden bazıları: Karagöz Belediye Başkanı, Kavuklu İş Buldu, Günümüzden Karagöz-Hacivat Söyleşmeleri...

KUKLALARI (Dinleme / İzleme)

1. Etkinlik

a) Verilen kelimeleri şiirden hareketle aşağıda yer alan sözlük anlamlarının karşısına yazınız.

şarkı

sevgi

Kukla

sahne

dans

Kelimeler

Sözlük Anlamları

.....	İzleyicilerin kolayca görebilmeleri için genellikle yerden belli bir ölçüde yüksek yapılan, oyun, müzik vb. gösteri yapmaya uygun yer, oyunluk.
.....	İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.
.....	Müzik temposuna uyularak yapılan ve estetik değer taşıyan düzenli vücut hareketleri.
.....	Tonlama değişiklikleriyle çeşitli duygular uyandıran uyumlu, ezgili insan sesleri dizisi.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz şiirden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Şair “Bizim için doğar, bizim için ölmezler.” dizesiyle ne anlatmak istemektedir?
2. Şaire göre kuklalarda insana ait hangi özellikler bulunmaktadır?
3. Şair, kuklaların mutlu olmaları ve yaşamaları için ne yapmamız gerektiğini söylemektedir?

3. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirle ilgili duygu ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. Etkinlik

Evdeki malzemeleri kullanarak yaptığınız kuklanızı arkadaşlarınıza tanıttınız. Sıra arkadaşınızla kuklalarınızı kullanarak doğaçlama bir oyun sergileyiniz.

5. Etkinlik

Öğretmeninizin rehberliğinde sınıfı üç ayrı gruba ayırınız. Ardından grup olarak yazma yöntemiyle sanat konulu bilgilendirici metin yazınız.

- Etkinlik tamamlandıktan sonra öğretmeninizin rehberliğinde bilgilendirici metnelerinizdeki anlam bütünlüğünü bozan ifadeleri belirleyip düzeltiniz.
- Metninizi yazım ve noktalama kuralları yönünden inceleyiniz. Yanlış yazılan kelimeleri yazım kılavuzu yardımıyla düzeltiniz. Metninizde noktalama eksikliği varsa bunları tamamlayınız. Yanlış kullanılan noktalama işaretlerini de düzeltiniz.
- Bütün düzenlemeler yapıldıktan sonra isterseniz yazılarınızı okul panosunda paylaşabilirsiniz.

Kukla: Hareketli yerleri iplikle sanatçının parmaklarına bağlanarak veya eldiven gibi bir kesiti kullanarak bir perdenin üzerinde oynatılan, bez, karton vb. hafif nesnelerden yapılmış insan ve hayvan figürleri.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Mors alfabesi hakkında araştırma yapınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize yazınız.
2. Çevrenizde veya televizyon programlarında gördüğünüz yabancı tabelalarda bulunan kelimeleri defterinize not alınız.

AY ŞAİRİ

Dün bir şiir yazdım
Okudum sınıfta.
Şiirimde dağlar, ağaçlar,
Gelincikler, papatyalar...
Güvercin uçtu, buluta kondu.
Bulut bir roket oldu,
Mavi resimde kayboldu.
Uçuştı tüm yapraklar,
Danstaydı o sıra uçurtmalar...
Güldü Aydede
Dışlerini göstere göstere...

Yıldızlar koştu geldi
Karanlığı sürüye sürüye...
Şiirim yarım kaldı
Gülünce sıra arkadaşım.
Parmağıyla göstere göstere...
"Sen büyüyünce
şair olursun," dedi.

Üzüldüm...
Yalnız şairler mi görür diye
Aydede'nin güldüğünü...
Üzüldüm...
Arkadaşım neden göremesin ki,
Düşlerin uçtuğunu?

Aytül AKAL, Mavi Ay

6. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

ÇAĞIN BEĞENİSİNE KAPILMAMAK

Bir yazar, bir sanatçı yaşadığı çağın beğenisine kendini kaptırmamaya çalışmalı. Bunun için de çağın yerleşmiş beğenisine hiç aldırış etmemeli. Kitaplarının, yapıtlarının beğenilip beğenilmemesi, birtakım ünlü kişilerin övgülerini toplayıp toplayamaması, okur çoğunluğunun sevgisini, hayranlığını uyandırıp uyandıramaması bir ölçü, bir değer gücü olmamalı. Bunu, zorluğunu bilerek söylüyorum. Zordur çağın beğenisine karşı koymak, onun etkisinden uzak kalabilmek. Çünkü sanat eri de yazar da öteki kişiler gibidir. Kişioğluna vergi zaafları vardır. Hele günümüz sanatçısı için bu daha da önemli. Yaşamın türlü türlü oyunlarından kendini kurtarması imkân dışıdır. Yazar, içinde yaşadığı toplumun bir aracı olmaktan kendini kurtarmak için büyük bir çabada bulunmalıdır. Kendini çevresine sevdirmek, beğendirmek için yapacağı en küçük fedakârlık yarınla kalmasına engel olacaktır. Bunu bilmelidir. Bilmelidir ki geçici başarılar ardında koşan sanat eri yılların acımazlığı altında ezilir gider. Ancak zamana, çağına, çevresinin irili ufaklı kişilerine, yerleşmiş kanılarına, tutunmuş beğenisine karşı koymasını bilen güçlü kişiler yarına kalır.

Oktay AKBAL, *Konumuz Edebiyat*
(Kısaltılmıştır.)

1. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

a) Yazar, sanatçılara ve yazarlara hangi uyarıda bulunuyor?

.....

.....

b) Yazar, ne için büyük bir çaba harcamalıdır?

.....

.....

c) Yazara göre sanatçıların yarına kalmasına engel olan şeyler nelerdir?

.....

.....

ç) Yazara göre hangi sanatçılar yarına kalır?

.....

.....

d) Metinde yer alan deyimleri aşağıya yazınız.

Deyimler

2. Cümlelerdeki boşluklara uygun kişi zamirlerini yazınız.

- bütün dünyayı dolaşmak ve fotoğraflamak istiyorum.
..... bize bu yolculukta çok yardım ettiler.
..... ünlü şair Necip Fazıl Kısakürek'e ne kadar benziyorsunuz!
..... bana bütün sanat eserlerini tek tek tanıttı.
..... bale yapmayı biliyor musun?
..... bu tiyatro oyununu izlemek için Bergama'dan geldik.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zamir kullanılmamıştır?

- A) Bu, tarihî şehrin planı olmalı.
B) Şu çocuk pandomim sanatını başarıyla icra ediyor.
C) Herkes gösteriyi izlemek için sıraya girdi.
D) Beni buraya onlar gönderdi.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “bu” kelimesi zamir olarak kullanılmamıştır?

- A) Bizim arabamız bu değil miydi?
B) Bu, hangi filmde alınmış bir replik?
C) Bunun yapım aşamasında bizzat bulundum.
D) Bu yollar Roma İmparatorluğu'ndan kalmamış.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi yoktur?

- A) Tiyatro grubuna alınmak için çok çabaladı.
B) Resim yaptığı için dışarı çıkamıyormuş.
C) Zaman yetersizliğinden problemlerin hepsini çözemedim.
D) Hava kararınca çalışmayı bıraktık.

6. Aşağıya bütün zamir çeşitlerinin yer aldığı bir paragraf yazınız.

.....

.....

.....

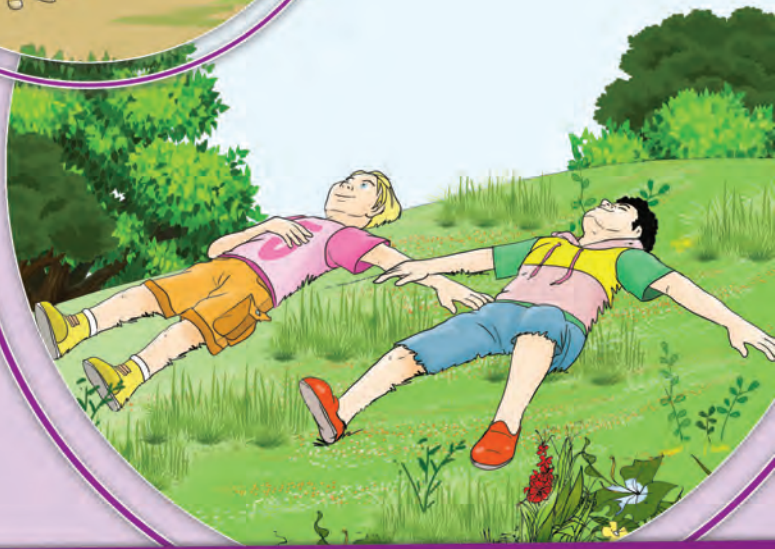
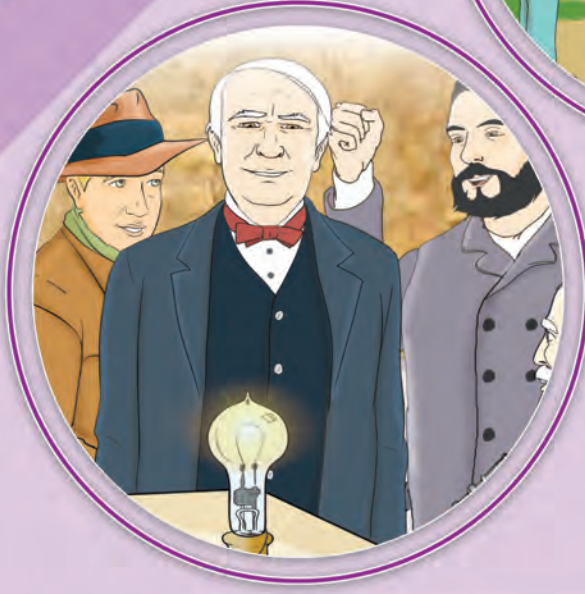
.....

.....

.....

7. Tema

BİLİM VE TEKNOLOJİ

METİNLER

SUFİ İLE PUFİ

YOSUN PİLLERİ

AZİZ SANCAR

AMPULÜN İLK YANIŞI (Dinleme/İzleme)

GÖĞE BAKALIM (Serbest Okuma)

Hazırlık Çalışması

1. Mors alfabesi hakkında yaptığınız araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Bir şeyi merak ettiğinizde ne yaparsınız? Merak ettiğiniz şeyleri öğrendiğinizde neler hissedersiniz?

Yazarın Biyografisi

MEVLÂNA İDRİS ZENGİN (1966-...)

1966 yılında Kahramanmaraş'ta doğan Zengin, gazetecilik ve yazarlık yapmıştır. Birçok şiir, deneme ve hikâye yazan yazarın eserlerinden bazıları: Çın-çınlı Masal Sokağı, Dondurmalı Matematik, Kuş Renkli Çocukluğum, Sufi ile Pufi...

Metni okuma tiyatrosu yöntemini kullanarak okuyunuz.

SUFİ İLE PUFİ

(...)

Babamda anlaşılması güç bir öğretme tutkusu vardır. Zaman zaman bize ilginç şeyler öğretir. Bir keresinde istasyona götürdü. Makinist çocukluk arkadaşımış. İki-üç saat içinde tren kullanmayı öğrendik. Koca treni bir oraya bir buraya çuf çuf götürüp getiriyorduk. Ama tren kullanmayı öğrendik de ne oldu sanki.

(...)

Babam bir defasında da gündüz uyuyup, gece uyanık kalmasını öğretmişti ki bunun neye yaradığını hâlâ anlayabilmiş değilim.

Bu yüzden, dün akşam babam kapıdan girer girmez Sufi ile Pufi'yi yanına çağırıp onlara bir şey öğreteceğini söyleyince, içimden 'eyvah, yine hapı yuttuk' dedim. Yanılmamıştım.

Babam sözü hiç uzatmadan ‘mors alfabesi öğreneceğiz çocuklar’ dedi. Sonra Sufi ile Pufi’ye birer kağıt vererek, o kağıttaki işaretleri ezberlemelerini istedi. Süre iki saatti ve Pufi’nin okulda bir alfabe ezberlediğine dair açıklaması bir işe yaramamıştı. Babamın söylediğine göre o başka, bu başkaydı.

Sufi ile Pufi odalarına çekilip çalışmaya başladılar. Babam ve ben salona indik. Garip bir sessizlik vardı. Bir sessizlik garip ya da anlamsızsa bozulmalıydı. Ben de öyle yaptım: ‘Neden mors, baba?’ dedim. Morsun ne olduğunu bilmiyordum ve umurumda değildi. Fakat nedense babamın fena halde umurundaymış. Tutup bana yarım saat mors hakkında bilgi verdi. Postacıların kullandığı özel bir haberleşme sistemi olduğunu, nokta ve çizgilerden oluşan bir yazı türü olan mors olmasaydı postacıların acaba ne yapacağını anlattı bana.

(...)

Neyse, sessizlik yeniden başlamıştı. Sufi ile Pufi odalarında, postacılar da postanede oturmuş mors çalışıyor olmalıydılar. Dünyada sessizlik sağlamak isteniyorsa herkese mors öğretmeli.

Ya bana öyle geldi ya da gerçekten öyle, iki saat çabuk geçti. Sufi ile Pufi salona geldiklerinde ellerinde mors alfabesi, yüzlerinde sıkıntı vardı.

Babam önündeki kağıtlardan başını kaldırdı ve sordu: ‘Bitti mi?’

‘Mors değil ama biz bittik’ dedi Sufi. Bence etkileyici bir cevaptı ama babam bu sözlere hiç aldırmadı ve kaç harf ezberlediklerini sordu. Sonuç bir felaketti. Pufi altı, Sufi ise sekiz harf ezberlemişti. Pufi altı, Sufi ise sekiz harf ezberlemişti.

N’olacak diye bekledim.

Bekledim.

Gece oldu...

Sonra sabah oldu.

Salonda kahvaltımızı yaparken aaa... duvarlardan birine bir şey karalanmıştı. Oysa anem bu konuda çok titizdir. Duvarlarda minicik bir leke görse hemen siler, beyaz duvarlar yeniden lekesiz hâle gelir. Biz de farkında olmadan duvarlarda bir leke yapmışsak, annemizi üzmemek için hemen lekeyi yokederiz. Zaman zaman lekelerle uğraşmak yerine daha kalıcı bir çözüm olarak duvarları ortadan kaldırmayı düşünüyorum.

(...)

Duvarı babam karalamış. Bunu evden çıkıp giderken kendisi söyledi. Duvardaki işaretler Sufi ile Pufi’nin akşama kadar çözmesi gereken bir mors cümlesiymiş.

Annem akşama kadar duvara dokunmadı ve lekeler kımıldamadan duvarda kaldılar.

Ne Sufi ne de Pufi beş dakikacık bile duvardaki mors cümlesiyle ilgilenmedikleri için akşam, cümlelerin karşılığını babama söyleyemediler.

Babam hiç kızmadı. Cümleyi çözmüş olsalardı cümlelerin içinde gizli olan beş kutu çileği şimdiye çoktan yemiş olacaklarını ama onlar çileği sevmiyorsa, ne yapalım, bizim yiyeceğimizi söyledi.

Çilek nefisti ve Sufi ile Pufi’nin soğukkanlıymış, umurlarında değilmiş gibi duruşları hiç inandırıcı değildi. İkisi de çileğe bayılırdı çünkü...

Ertesi sabah duvarda babamın yazdığı yeni bir mors cümlesi vardı. Babam kimseye bir şey söylemeden evden ayrıldı. O çıkar çıkmaz Sufi ile Pufi duvarın karşısına geçip cümleyi çözmeye başladılar...

Bir saat sonra Sufi'nin 'buldum' diye bağırmasıyla cümle açıklığa kavuştu. Tabii ki Sufi cümleyi çözmekle kalmadı. Babamın çalışma masasının çekmecelerinden birinde paketlenmiş olarak duran küçük sevimli bir radyonun sahibi de oldu.

Akşam, babam mors cümlesinin sözünü bile etmedi. Hiç öyle bir şey yokmuş gibi...

Ama ertesi sabah duvarda üç yeni mors cümlesi vardı. Sufi ile Pufi hemen duvarkuşu oldular yine. Bu arada Pufi beş-on dakikalığına dışarı çıkıp geldi ve az sonra bağırdı: 'Buldum!' Pufi'nin buldukları hiç de fena sayılmazdı. Bir büyük çikolata, bir kitap ve küçük bir sedef çakı.

Ertesi sabah.

Ertesi sabah.

Ve daha sonraki sabahlar hep böyle devam etti. Salonun bütün duvarları mors cümleleriyle dolmuştu. Artık mors cümleleri mutfakta, banyoda, odalarda, kısaca evin her yerinde karşımıza çıkıyordu. Sufi ile Pufi her sabah yeni yazılmış mors cümlelerini arayıp buluyor ve çözmeye başlıyorlardı.

Fakat bir gariplik vardı. Nasıl oluyorsa cümlelerin çoğunu Pufi çözüyor ve evin çeşitli yerlerine gizlenen hediyelerin çoğunu o kazanıyordu. Pufi her defasında mors cümlesini bir kağıda yazıp dışarı çıkıyor ve az sonra eve dönüp, şıp! cümleyi çözüyor, hediye buluyordu.

Bir sabah Pufi yine mors cümlesini bir kâğıda yazıp çıkmış, Sufi de bir duvarın karşısına oturmuş bir mors cümlesini çözerken babamdan gelen bir telefon üzerine Sufi ve ben semtimizin postanesine gidince ne görsek iyi! Pufi ve babam, ama özellikle Pufi! Çünkü babam da postaneye yeni gelmiş.

Herşey bir kez daha anlaşılmıştı. Pufi her sabah mors cümlelerini alır almaz postaneye koşuyor ve telgraf memuruna çözdürüp hemen eve geri dönüyormuş. Ama o sabah Pufi'nin götürdüğü mors cümlesinde 'bay telgrafçı, bu mesaj size gelince lütfen büroma telefon edin' yazıyormuş. Pufi bunu nerden bilsin? O yine eve dönüp hediye alma planları kuruyormuş kafasında.

Hep beraber eve dönerken bir an aklıma Pufi'nin mi yoksa babamın mı daha külyutmaz olduğu sorusu takıldı. Ne ki bu defa herşeyin hastanede değil de postanede sonuçlanması bu soruyu çabucak unutturdu.

Sonra... Sonra Sufi ile Pufi gerçekten de mors alfabesini öğrenmiş oldular. Evimizin her tarafı yeniden boyandı. Eee, Sufi ile Pufi morsu öğrendi, ne oldu yani? Babacığım, ilginç adamcığım birşeyler söylesene...

Mevlâna İdris ZENGİN, Sufi ile Pufi
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Metinden alınan aşağıdaki kelimeleri bulmacada gösteriniz. Kelimeler, bulmacaya yukarıdan aşağıya veya soldan sağa yerleştirilmiştir.

M	N	Y	E	G	H	Z	Ş	İ	F	R	E
A	U	T	H	Ö	T	R	E	O	Ğ	T	B
K	Ç	E	I	P	O	S	T	A	N	E	H
İ	İ	L	E	S	İ	M	S	E	Ü	N	M
N	Ü	G	Z	H	N	A	L	F	A	B	E
İ	M	R	S	E	C	T	Ü	S	Y	E	C
S	A	A	L	M	T	A	H	T	A	P	Z
T	E	F	E	R	P	T	O	M	M	N	E
H	N	Ö	İ	H	E	H	N	B	S	J	G
K	Ü	L	Y	U	T	M	A	Z	L	Ö	Ü
E	M	Ü	A	M	E	Ü	L	M	K	Y	N
P	H	T	E	L	E	F	O	N	B	H	C

MAKİNİST

ALFABE

ŞİFRE

TAHTA

TELEFON

POSTANE

TELGRAF

KÜLYUTMAZ

b) Bulmacada yer alan kelimelerin anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz.

Kelimeler	Tahminim
makinist	
alfabe	
şifre	
tahta	
telefon	
postane	
telgraf	
külyutmaz	

• Anlamını tahmin ettiğiniz kelimelerin anlamlarına TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten bakınız. Kelimelerin sözlük anlamlarıyla tahminlerinizi karşılaştırınız.

c) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Metinde yer alan deyimleri belirleyerek bunların hangi anlamda kullanıldıklarını yazınız.

Deyimler	Anlamları

3. Etkinlik

Metinden alınan aşağıdaki kelime gruplarını inceleyiniz.

ÇOCUKLUK ARKADAŞI

MORS ALFABESİ

YAZI TÜRÜ

ÇALIŞMA TAHTASI

TAHTANIN KARŞISI

Siz de metinden bunlara benzer beş isim tamlaması bulup aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

Bilgi Kutusu

İyelik bağlantısı ile birbirine bağlanmış iki veya daha çok isimden oluşan kelime gruplarına **isim tamlaması** denir.

Tamlamalarda iki öge bulunur. Bunlar, **tamlayan** ve **tamlanandır**.

Tamlayanı eksiz, yalın durumda bulunan, tamlananı teklik üçüncü şahıs iyelik eki almış olan isim tamlamasına **belirtisiz isim tamlaması** denir.

Tamlayanı ilgi durumu eki, tamlananı ise teklik 3. şahıs iyelik eki almış olan isim tamlamasına **belirtili isim tamlaması** denir.

Tamlayanı, tamlananı veya her ikisi de isim tamlaması biçiminde olan iç içe girmiş isim tamlamalarına **zincirleme isim tamlaması** denir.

4. Etkinlik

Aşağıdaki varlık isimlerinin tamlayanını ve tamlananını örnekteki gibi yazınız.

diş macunu

nazar boncuğu

kahve fincanı

kapı kolu

muhabbet kuşu

Tamlayan

diş

Tamlanan

macunu

5. Etkinlik

Okuduğunuz metnin özetini defterinize yazınız.

6. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Sufi ile Pufi'ye babaları neyi, nasıl öğretmek istemektedir?
2. Babaları Sufi ile Pufi'ye hangi görevi vermektedir?
3. Pufi tahtada yazanları nasıl çözmektedir? Babası bunu nasıl anlamaktadır?
4. Okuduğunuz metin yazım ve noktalaması değiştirilmeden alıntılanmıştır. Metindeki yazım ve noktalama kurallarına aykırı kullanımları belirtiniz.

7. Etkinlik

Aşağıya okuduğunuz metnin ana fikrine uygun bir atasözü yazınız.

8. Etkinlik

Metnin yazarı siz olsaydınız bu metne hangi başlığı verirdiniz?

Benim başlığım, “.....” olurdu.

9. Etkinlik

Eğer Sufi ile Pufi'nin babası siz olsaydınız Pufi'nin yaptığı kurnazlığı hangi yolla anlardınız?

10. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri metinden hareketle uygun şekilde tamamlayınız.

Pufi gibi kurnaz bir çocuktur.

Pufi kurnazlığı amacıyla yapmıştır.

Bence Sufi davranmış, Pufi ise davranmıştır.

11. Etkinlik

Aşağıdaki haber metnini okuyunuz. Bu haber metninden hareketle teknolojik gelişmelerin hayatımızdaki yeri hakkında büyük grup tartışması yapınız.

Hitit Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü 4. sınıf öğrencileri Yunus Burak Özcan ve Burak Kangal, dünyada iklim değişikliklerinden kaynaklı kuraklık uyarılarını dikkate alarak içme suyunun farklı amaçlarla kullanılıp israf edilmesini önlemek amacıyla “Gri Su Tekrar Kullanım Modülü”nü (Gri Su Tek) geliştirdi.

Lavabodan akan suyu bir haznede toplayıp mor ışık yardımıyla mikroplardan arındırdıktan sonra elektrikli motor vasıtasıyla en yakındaki tualete aktararak çalışan Gri Su Tek, bu sayede haneye bağlı içilebilir şebeke suyunun israf edilmesini önlemeye yardımcı oluyor.

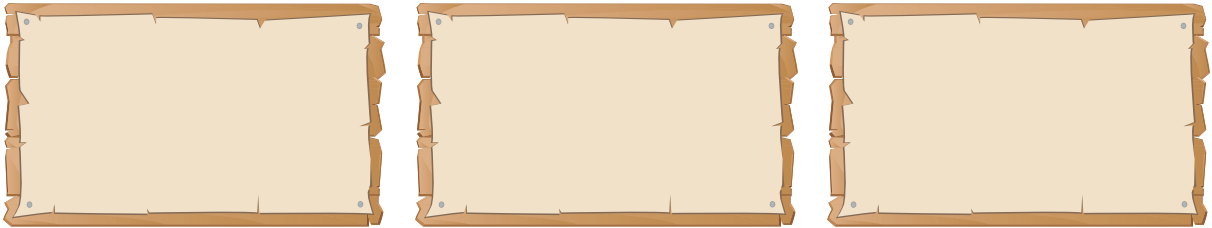
Özcan, AA muhabirine, yüzde 40 civarında su tasarrufu sağlaması hedeflenen sistemin kolayca kurulabildiğini ve en geç 28 ayda kendini amorti ettiğini söyledi.

Genç mühendisler olarak Türkiye’de su tasarrufu sağlamanın yollarını araştırdıklarını belirten Özcan, “Prensip olarak gri suyun geri kazanımı ve kullanımını sağlayan sistemler mevcut ancak bizim geliştirdiğimiz sistem hem çok daha ekonomik, hem de uygulama açısından son derece pratik. Çok fazla tadilat gerektirmeksizin birkaç vida sıkarak dahi şebeke sistemine entegre edilebiliyor. Modülümüz sayesinde şebeke sisteminde geniş çaplı değişiklik yapmadan herkes bireysel olarak su tasarrufu sağlayabilecek.” dedi.

www.aa.com.tr

12. Etkinlik

Yabancı kelimelerle oluşturulmuş tabelalarla ilgili aldığınız notları arkadaşlarınızla paylaşınız. Ardından bu yabancı kelimelerin yerine Türkçe karşılıklarını kullanarak yeni tabelalar oluşturunuz.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Yenilenebilir enerji kaynakları hakkında araştırma yapınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize not alınız.
2. Petrol ve doğal gaz tükendiği zaman hangi alternatif enerji kaynaklarından yararlanılabilir? Düşüncelerinizi defterinize yazınız.

Hazırlık Çalışması

1. Yenilenebilir enerji kaynakları hakkında yaptığınız araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Petrol ve doğal gaz tükendiği zaman yararlanılabileceğini düşündüğünüz enerji kaynaklarıyla ilgili yazınızı arkadaşlarınıza okuyunuz.
3. Metnin görsellerinden ve başlığından hareketle okuyacağınız metnin konusunu tahmin ediniz.

Yazarın Biyografisi

DENİZ KOÇ (1978-...)

Ankara Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü mezunudur. Çeşitli yayınevlerinde editörlük ve çevirmenlik yaptı. Ulusal bir dergide çevre konusunda yazdığı yazılarla tanındı.

Bilgilerin kalıcılığını sağlamak ve etkin bir okuma süreci oluşturmak amacıyla metni işaretleyerek okuma yöntemiyle okuyunuz. Metni okumadan önce öğretmeninizin işaretleyerek okumayla ilgili açıklamalarını dikkatle dinleyiniz.

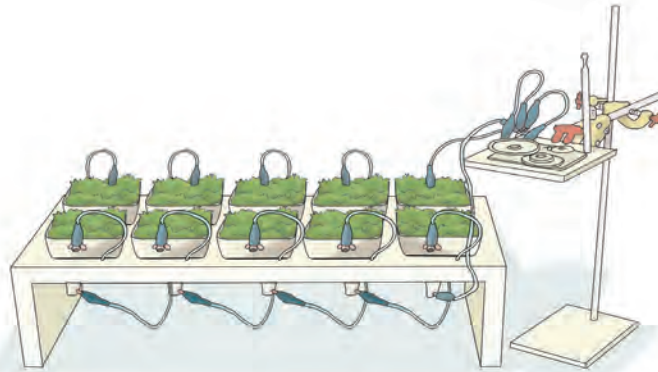
YOSUN PİLLERİ

Yosun, genellikle temizlenip yok edilmesi gereken bir bitki olarak görülür. Şişelerin dibini kaplar, duvarları yeşile boyar, bahçeleri sarar. Rutubetli ağaç gövdelerinden kızgın çöl kumlarına kadar çok farklı ortamlarda yaşayabilen bu dayanıklı bitkinin eczacılık ve sanayi alanlarında ham madde olarak kullanıldığını biliyoruz. Ancak yakın zamanda araştırmacıların geliştirmek için çeşitli projeler ürettiği bir niteliği daha keşfedildi. Geleceğin yenilenebilir enerji kaynağı olma potansiyeli!

Cambridge (Kembiriç) Üniversitesinden biyokimyager Paolo Bombelli'nin (Paulo Bombelli) geliştirdiği biyo-fotovoltaik (BPV) teknolojiden faydalanan, Katalonya İleri Mimarlık Enstitüsü öğrencisi Elena Mitrofanova'nın tasarladığı bina dış cephe sistemi yosundan oluşuyor. İçine yosun ekilen ve kablolarla birbirine bağlanan içi boş seramik tuğlalardan oluşan sistem, biyo-fotovoltaik alanındaki son bilimsel gelişmelerin ışığında hazırlandı. (...) "Yosun Pilleri" adı verilen tasarımın yaratıcısı Mitrofanova, (...) biyolojik ışık pilinin güneş enerjili ışık piline nazaran "üretimi daha ucuz, kendi kendini onarma yetisine sahip, biyolojik olarak parçalanabilen ve çok daha sürdürülebilir" olmasından yola çıktığını belirtiyor.

Hâlen tasarım aşamasında olan yosun pilleri, elektrik enerjisi üretmek için fotosentez sü-

7. Tema

recini kullanıyor. Tasarımcı Mitrofanova, sistemin yosun dışındaki başka bitkiler ve alg ile çalıştığını ancak yosunun bu iş için en uygun araç olduğunu söylüyor. Nedeni, kullanılan bitkinin hacmi büyüdükçe taşınacak ağırlığın da artması ve daha çok suya ihtiyaç duyması. Öte yandan yosun ne gübrene ya da özel bir bakıma ihtiyaç duyuyor ne de aşırı hava durumlarından etkileniyor.

Sistemin nasıl çalıştığına gelecek olursak: Fotosentez sırasında bitkiler güneşten aldıkları enerjiyle atmosferdeki karbondioksiti, karbonhidrat ve protein gibi birtakım organik bileşenlere dönüştürüyor. Yosun fotosentez yaparken bu bileşenlerin bir kısmı, içinde simbiyotik bakterilerin yaşadığı toprağa karışıyor. Bakteriler yaşamak için ihtiyaç duydukları bu bileşenleri parçalayınca içinde elektronların da bulunduğu bazı yan ürünler açığa çıkıyor. Her biri biyofotovoltaik görevi gören seramik tuğlaların arasında kurulan seri ve paralel devreler sayesinde bu mikroorganizmaların ürettiği elektronlar elektrik olarak “hasat” ediliyor. Bu yöntemle tek bir tuğladan 0,4 ila 0,5 volt elde etmek mümkün. Akımı güçlendirmek içinse tuğlalar gruplar hâlinde kombine ediliyor.

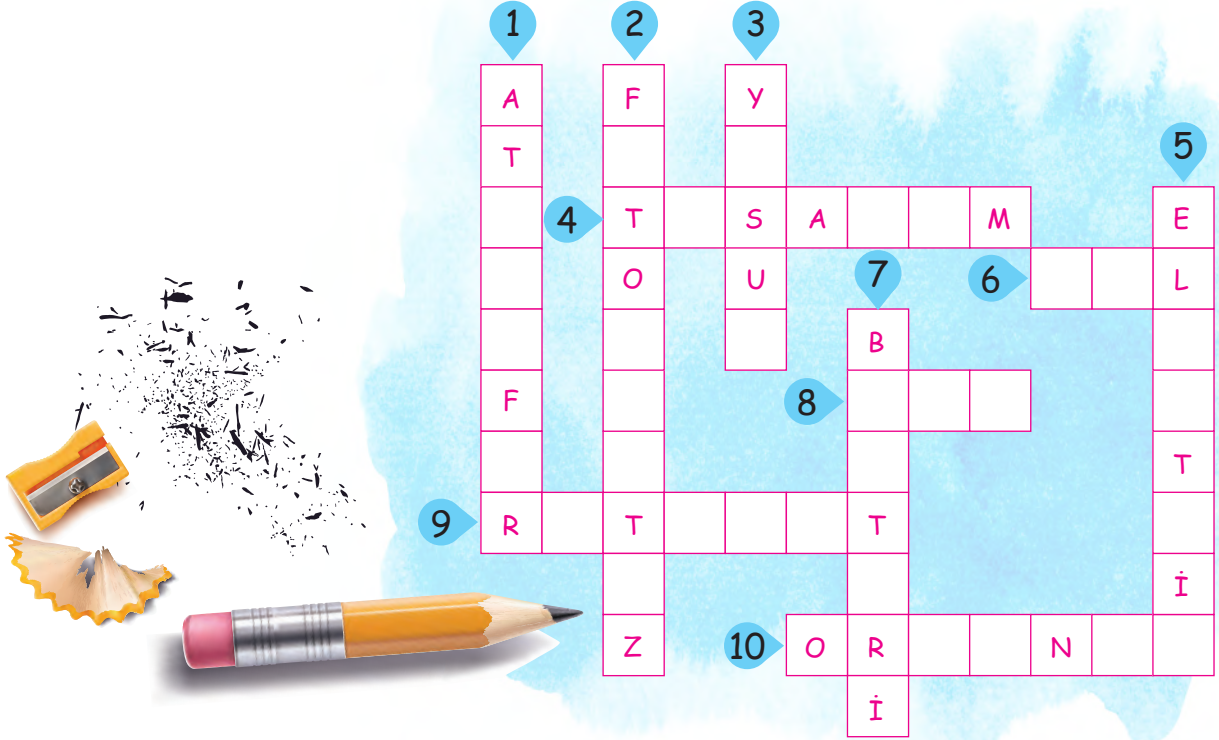
Özellikle kent yaşamı göz önünde bulundurulduğunda bu çevre dostu ve temiz yöntemle gündelik ihtiyaçlarımızın bir kısmını karşılayabilecek olma fikri bile gelecek için umut verici.

Deniz KOÇ, Atlas
(Kısaltılmıştır.)

1. Etkinlik

a) Okuduğunuz metinde geçen bazı kelimelerin anlamları aşağıda verilmiştir. Anamlarından hareketle metinde yer alan kelimeleri bulmacayı tamamlayınız.

1. Yeri veya herhangi bir gök cismini saran gaz tabakası.
2. Yeşil bitkilerin ışıktaki basit birleşiklerinden karmaşık yapıları organik moleküller yapması.
3. Çoğu sularda, ağaç veya taşların üzerinde yetişen tatlı bitkilerin ilkel yapıdaki örneklerine verilen genel ad.
4. Zihinde canlandırılan biçim, tasavvur.
5. Maddenin elektron, pozitron, proton vb. parçacıklarının hareketleriyle ortaya çıkan enerji türü.
6. Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi.
7. Toprakta, suda, canlılarda bulunan; çürüme, mayalanma veya hastalıklara yol açan; küresel, silindirimsi, kıvrık biçimde olan; bölünerek çoğalan, klorofilsiz, tek hücreli canlı.
8. Su yosunu.
9. Nem.
10. Doğal yolla yapılan.

7. Tema

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri cümle içinde kullanınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Metinde yer alan isim tamlamalarını belirleyiniz. Belirlediğiniz isim tamlamalarını örnekteki gibi yazınız.

BELİRTİSİZ İSİM TAMLAMASI

BELİRTİLİ İSİM TAMLAMASI

Yosun pilleri

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

3. Etkinlik

Aşağıda karışık hâlde verilmiş tamlamaları düzenleyerek oluşturduğunuz tamlamaları karşılarındaki noktalı yerlere yazınız.

mutfak kapısı balkonunun

müdürünün okul ceketi

Ozan'ın penceresi evinin

perdesi odasının oturma

altı masanın ayağının

cep tuşları telefonunun

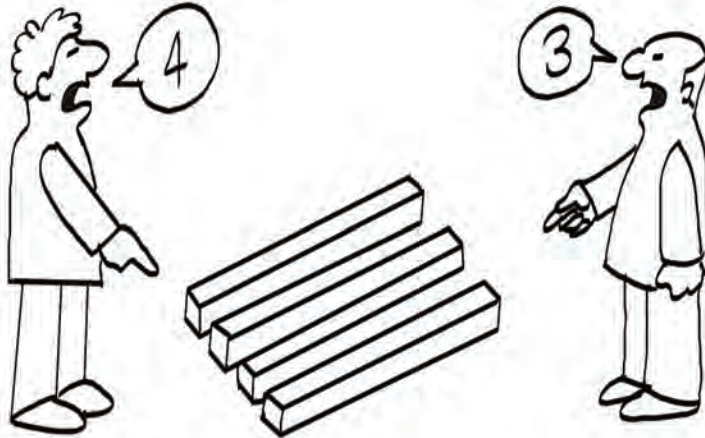
4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Yazar, yosunu hangi kelimelerle betimlemektedir?
2. Elena Mitrofanova ne tasarlamaktadır?
3. Yosun pillerinin hangi özelliği onu güneş enerjili ışık pillerinden daha üstün kılmaktadır?
4. Yosun pillerinin sistemi nasıl çalışmaktadır?

5. Etkinlik

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz ve görseller hakkındaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

6. Etkinlik

a) Metni okurken işaretlediğiniz yerleri neden işaretlediğinizi açıklayınız.

• İşaretleme ve not alma yönteminde kullanılabilecek tekniklerle ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

b) Aşağıdaki metinde yer alan bazı bölümlerin farklı renklerde yazılmasının ve “bulutlardır” kelimesinin altının çizilmesinin amacı ne olabilir? Söyleyiniz.

Bulutlar Karşısında Bir Muhavere

(Kuraklık Sebebiyle)

Bilim, yağmuru lazım olduğu zaman yağdırmak imkânını bulmadıkça veyahut suyun yerini tutacak bir madde keşfetmedikçe dünya üzerinde söz sahibi olarak şu kızıl ufuklar üzerinde sıra sıra yürüyen ve gürleyen siyah bulutlar kalacak! (...) Bilim bulutların keyfi ve hevesine söz geçirmekten şimdilik oldukça uzaktır. İnsan sefaletine karşı elimizde yağmur duasından başka hiçbir çare yok!

Bulutlar bize kūsünce nehirler kurur, tarlalar ölür. Bahçeler solar, toprak verdiği ürünleri keser, şahısların cüzdanları ve sonuçta devletlerin hazineleri boşalır, ticaret durur, sanat durur. Bu geniş dram çerçevesi ortasında, insanın korkunç kaderini bir an düşünmek bile insanın umutlarını ve hayallerini yakmaya, yok etmeye yeterlidir. Denilebilir ki alışılmıştan biraz daha fazla sürecek bir kuraklık, milyonlarca insan neslinin asırlardan beri zahmetle biriktirdiği zekâ sermayesini tüketmeye ve bizi bu derece şımartan bir uygarlığı iflas ettirmeye yeterlidir. Kısacası, hayatın sonsuz çarklarını döndüren, bulutlardır.

- Desene: Şu, çarkları su ile dönen dünya; eski zaman işi bir değirmenden hâlâ farklı değil!

Ahmet Haşim, Bize Göre

(Kısaltılmıştır.)

7. Etkinlik

Günlük hayatta en çok kullandığınız teknolojik aleti ve bu aleti ne amaçla kullandığınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

• Konuşmanızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

• Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya dikkat ediniz.

• Kelimeleri anlamlarına uygun kullanınız.

8. Etkinlik

“Hangi yenilenebilir enerji kaynağından enerji üretmek ekolojik dengeye daha az zarar verir?” sorusunun cevabını “Yosun Pilleri” metninden hareketle düşününüz. Cevabınızı, günlük hayattan örneklerle destekleyerek aşağıya bilgilendirici bir metin yazınız.

Gelecek Derse Hazırlık

1. Çizgi roman hakkında araştırma yapınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize not ediniz.
2. Geçmişte veya günümüzde yaşamış bir Türk bilim insanının hayatı ve çalışmaları hakkında araştırma yapınız.
3. Hazırlıklı konuşma yapmak amacıyla bir teknolojik aletin zaman içindeki gelişimini araştırınız.
 - Yapacağınız hazırlıklı konuşmayı destekleyecek görseller belirleyiniz.
 - Hazırlıklı konuşmanızı yapmadan önce mutlaka evde prova yapınız.

Hazırlık Çalışması

Çizgi roman hakkında yaptığınız araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

AZİZ SANCAR

ÖYLE DEME, O DÖNEM KARARLIK KAZANDIM. AZMETMESEYDİM NE O YÖNTEMI GELİSTİREBİLİRDİM NE DE MAK-Sİ-HÜCRE KEŞFİMİ YALE ÜNİVERSİTESİ'NDE İNSANLARA SUNABİLİRDİM. DNA ONARIMINA DEVAM EDEBİLMEYİ ORADAKİ SABRIMA BORÇLUYUM.

SON.

Sinancan KARA, Bilim ve Teknik

7. Tema

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan aşağıdaki kelime ve kelime gruplarıyla anlamlarını örnekteki gibi eşleştiriniz.

() laboratuvar	a. Toprakta, suda, canlılarda bulunan, çürüme, mayalanma veya hastalıklara yol açan, küresel, silindimsi, kıvrık biçimli olan, bölünerek çoğalan, klorofilsiz, tek hücreli canlı.
() besi	b. Bir kimyasal tepkimeyi gerçekleştiren ve onu hızlandıran, çoğunlukla protein yapısında olan organik madde.
() vız gelmek	c. Ayrıştırma, birleştirme yoluyla bir sonuca ulaşmak veya teşhis koymak için çeşitli araç-lar kullanılarak tıp, eczacılık, fizik, kimya gibi bilim dallarıyla ilgili araştırmaların, deneylerin yapıldığı özel donanımlı yer.
(g) endişe	ç. Yaşatmak ve geliştirmek için gereken besinleri yedirip içirme işi.
() izole etmek	d. Element veya bileşikler oluşturur ve onların özgül niteliklerini gösteren en küçük birim, madde.
() bakteri	e. Bir işteki engelleri yenmeye karar vermiş olmak.
() molekül	f. Pek önemsiz görünmek.
() enzim	g. Kaygı, tasa.
	h. Yalıtma.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri cümle içinde kullanınız.

2. Etkinlik

Aşağıdaki paragrafta yer alan sıfatları yuvarlak içine alınız.

İki dakika içinde uyuyacağım. Uyurken güzel ve keyifli rüyalar göreceğim. Uyanınca senin o tumbul yanaklarından öpeceğim. Bazı şeyler konuşacağız. Sonra sen kim bilir hangi oyunu oynamaya başlayacaksın.

3. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri ayraç içinde yer alan sorulara cevap olacak şekilde tamamlayınız.

- **Çalışkan** çocuk bütün derslerden tam puan almış. (Nasıl çocuk?)
- adam bütün kitapları satın aldı. (Hangi adam?)
- Eve giderken ekmek aldım. (Kaç ekmek?)
- Maratonu sırada bitirdim. (Kaçınıcı sırada?)
- Dünyayı insanlar yönetmeli. (Nasıl insanlar?)
- Bahçemize köpek girdi. (Hangi köpek?)
- Akşamki konser için bilet aldım. (Kaç bilet?)

Bilgi Kutusu

Sıfatların isimleri nitelemesi ya da belirtmesiyle oluşan tamlamalara **sıfat tamlaması** denir.

Sıfat tamlamalarında sıfatlar **tamlayan**, isimler ise **tamlanan** görevindedir.

4. Etkinlik

Aşağıdaki şiirde yer alan çekim eki almış isimleri örnekteki gibi inceleyiniz.

PEYZAJ II

Çocuklar taş atmasın,

Gemiler geçmesin üzerinden

Hiç kıpırdamasın balıklar,

Rüzgâr da esmeyiversin,

Suların durulduğu bir saat olsun:

Gör denizin güzelliğini!

Hele mehtap da varsa,

Üstünde at koşturacağın gelir.

Cahit Sıtkı TARANCI

çocuklar: çocuk + lar
İsim kökü Çokluk eki

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle yanıtlayınız.

1. Aziz Sancar Amerika'ya ilk gidişinde neden orada kalamamıştır?
2. Aziz Sancar hangi konudaki çalışmasıyla Nobel Kimya Ödülü'nü almıştır?
3. Aziz Sancar bir bilim insanında olması gereken hangi niteliklere sahiptir?
4. Aziz Sancar eğitim hayatında nasıl bir öğrencidir?
5. Ağabeyin Aziz Sancar'ın başarısında nasıl katkısı olmuştur?
6. Aziz Sancar başarı yolunda ne gibi zorluklarla karşılaşmıştır?

6. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini uygun başlığın altına yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

7. Etkinlik

Hakkında araştırma yaptığınız Türk bilim insanıyla ilgili ipuçları oluşturunuz. Daha sonra sıra arkadaşınızdan ipuçlarından yararlanarak bilim insanının ismini tahmin etmesini isteyiniz.

Bilim İnsanıyla İlgili İpuçları

Sıra Arkadaşımın Tahmini

.....

Hakkında İpuçları Verdiğim Bilim İnsanı

.....

8. Etkinlik

Belirlediğiniz teknolojik aletin zaman içindeki gelişimiyle ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.

- Hazırlıklı konuşmanızı yaparken beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz.
- Hazırlıklı konuşma yapan arkadaşınızı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini doldurunuz.

HAZIRLIKLI KONUŞMA KONTROL LİSTESİ

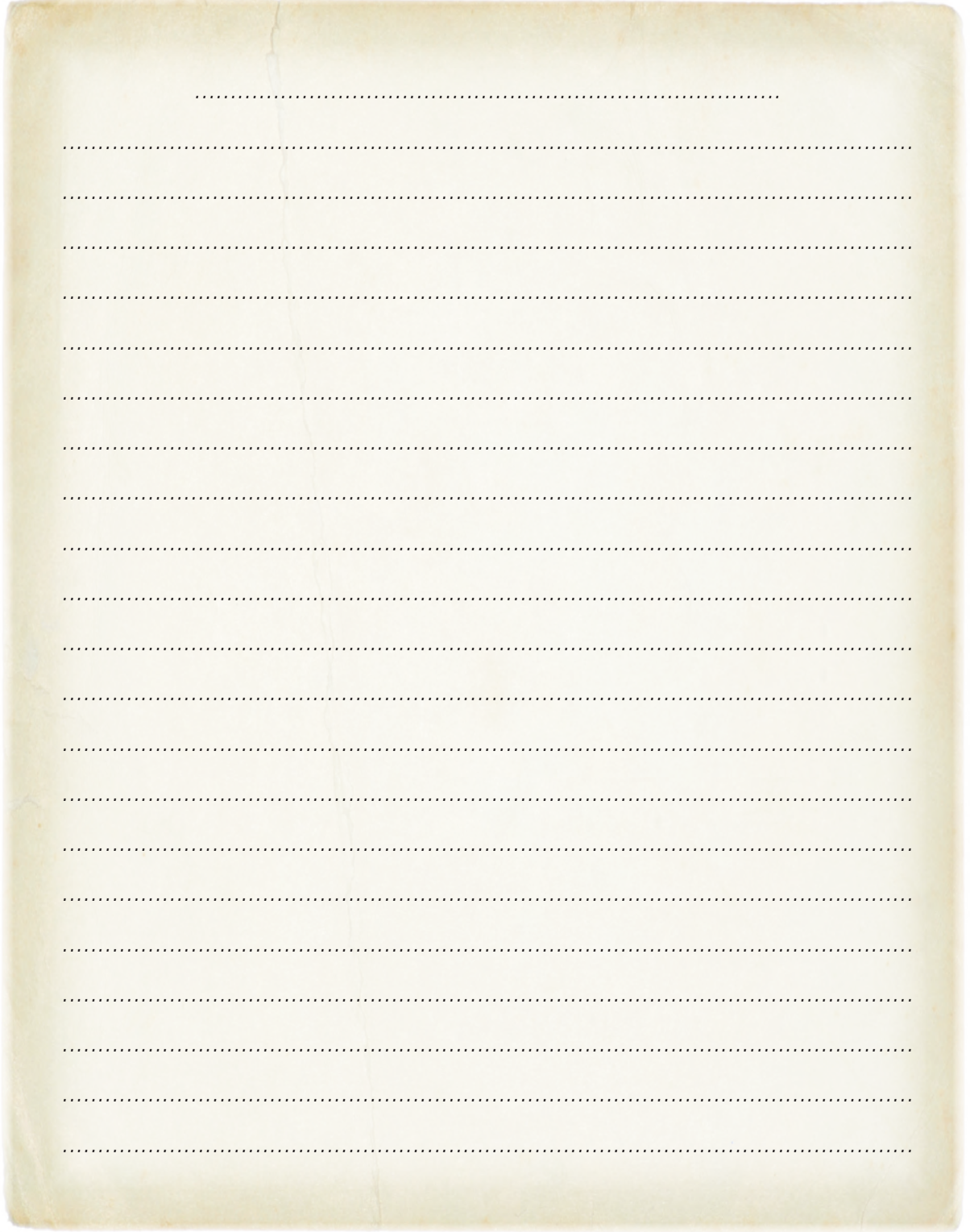
DEĞERLENDİRİLECEK DAVRANIŞLAR	Evet	Hayır
Konuyu belirlemiş.		
Konuyu sınırlandırmış.		
Konuyu araştırmış.		
Konuşmasıyla ilgili materyalleri tam ve eksiksiz getirmiş.		
Uygun hitap ifadeleri ve nezaket kelimeleri kullandı.		
Göz teması kurarak konuştu.		
İşitilebilir bir ses tonu kullandı.		
Tonlama ve vurgulamalara dikkat etti.		
Akıcı ve anlaşılır bir dille konuştu.		
Konuşmasını uygun grafik, görsel ve çoklu medya araçlarıyla destekledi.		
Konuşmasını uygun kapanış cümleleri ile bitirdi.		

9. Etkinlik

Bir sonraki sayfaya 7. etkinlikte tanıttığınız bilim insanının başkarakter olduğu hikâye edici bir metin yazınız. Metninizi yazmadan önce aşağıda yer alan taslağı uygun şekilde doldurunuz.

HİKÂYE EDİCİ METİN TASLAĞI

Metnimin Başlığı:	
Metnimin Konusu:	
Metnimde Yer Alan Kişiler:	
Metinde Olayların Geçtiği Mekân	
Serim Bölümünde Anlatacaklarım:	
Düğüm Bölümünde Anlatacaklarım:	
Çözüm Bölümünde Anlatacaklarım:	

Gelecek Derse Hazırlık

1. Ampulü icat eden kişi hakkında araştırma yapınız?
2. Elektriğin olmadığı bir dünyada yaşasaydık nasıl bir hayatımız olurdu? Duygu ve düşüncelerinizi bilgilendirici metin şeklinde defterinize yazınız.

Hazırlık Çalışması

1. Ampulü icat eden kişi hakkındaki araştırmalarınızdan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Dünyayı değiştirdiğini düşündüğünüz bir icadı ve icadın hayatımızdaki önemini arkadaşlarınıza açıklayınız.
3. Elektriğin olmadığı bir dünyayla ilgili yazınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

TARIK USLU (1974-...)

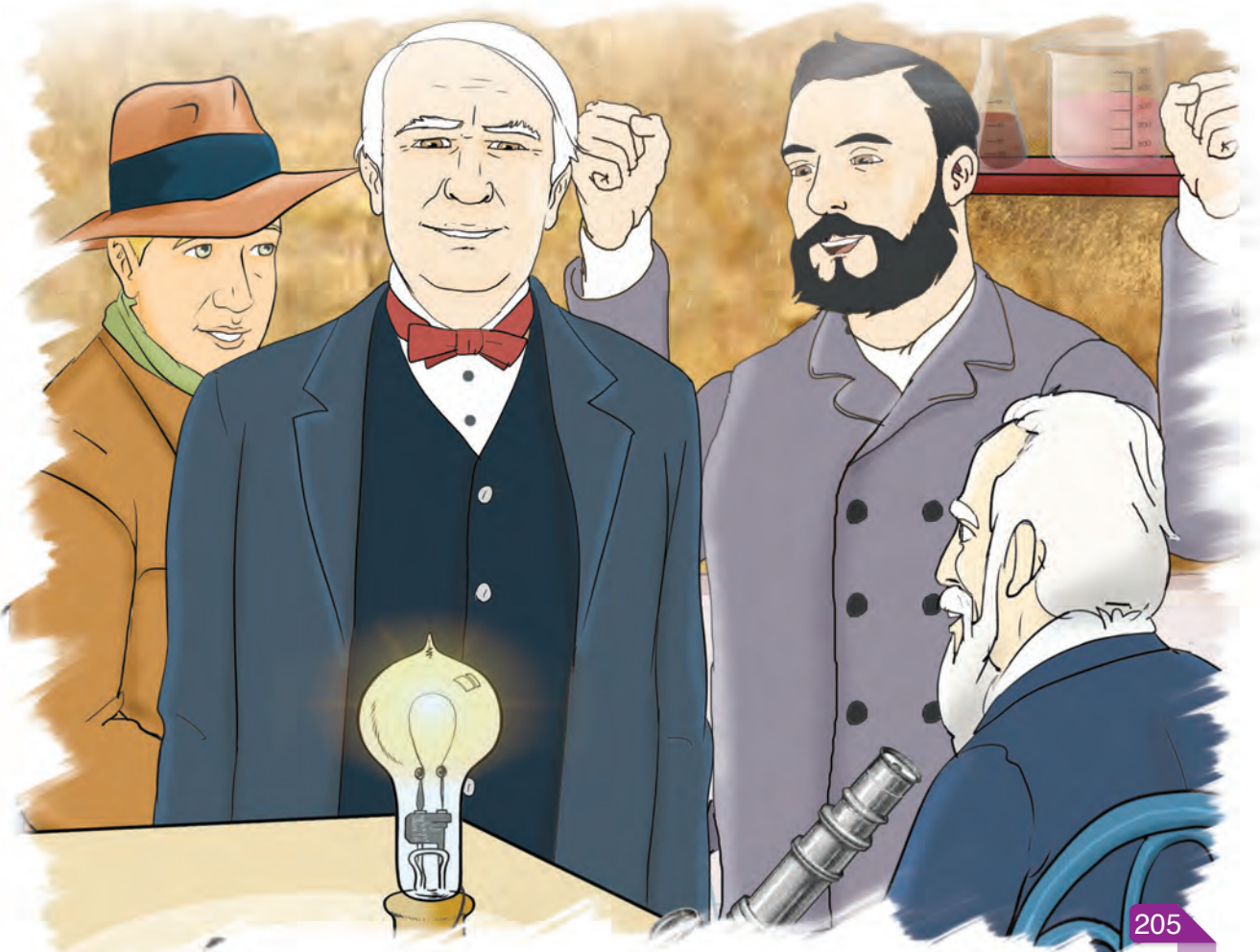
Gerçek adı Özkan Öze'dir. Çeşitli dergi ve gazetelerde yazarlık, yayınevlerinde editörlük yaptı. Çocuklara yönelik pek çok eserin sahibidir. Eserlerinden bazıları: Şu Acayip Kulaklar, Bilim Öyküleri...

AMPULÜN İLK YANIŞI (Dinleme / İzleme)

1. Etkinlik

Dinlediğiniz metinde “Doğru maddeyi bulmak için neler neler denenmişti... Kömürleştirme işleminden geçirilmiş mukavva, mantar, Hindistan cevizi kabuğu, at kuyruğu, ağaç dalı...” **bölümünden sonra hangi olaylar olmuş olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.**

2. Etkinlik

a) Metinde yer alan ve harfleri karışık hâlde verilen kelimeleri sözlük anlamlarından yola çıkarak bulunuz.

E Ş B E K E
□ □ □ □ □ □

Ülke çapında yaygınlaştırılmış ulaşım ve iletişim örgüsü, ağ.

M U T İ C
□ □ □ □ □

Yeni bir buluş ortaya koyan, icat eden kimse.

M D A D E
□ □ □ □ □

Bir cismi oluşturan öge, öz.

Ş L A T R E
□ □ □ □ □ □

Genellikle binaların girişine gelen elektrik akımını açıp kapamaya yarayan araç.

S N A T R L A
□ □ □ □ □ □

(Metinde) Doğadaki başka enerji türlerini elektrik enerjisine çeviren fabrika.

K U M A V A V
□ □ □ □ □ □

Kalın karton.

V R A A L T A U B O R
□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Ayrıştırma birleştirme yoluyla bir sonuca ulaşmak veya teşhis koymak için çeşitli araçlar kullanarak tıp, eczacılık, fizik, kimya gibi bilim dallarıyla ilgili araştırmaların, deneylerin yapıldığı özel donanımlı yer.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri kullanarak teknoloji konulu kısa bir metin yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

3. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin özetini defterinize yazınız.

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metinden hareketle cevaplayınız.

1. Kömürleştirme işleminden hangi maddeler geçirilmektedir?
2. Edison, asistanına hangi tarihî cevabı vermektedir?
3. Hangi olay sonrasında Edison'un kafasında ampul yanmaktadır?
4. Pamuk ipliği, ampulün icat edilmesinde hangi aşamalardan geçirilmektedir?
5. Ampulün icadı sonrasında elektriğin dağıtılabilmesi için hangi işlemler gerçekleştirilmektedir?
6. Dünyanın elektrikle aydınlanan ilk mahallesi hangi yılda kurulmuştur?

5. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini uygun başlığın altına yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

6. Etkinlik

Metnin yazarı siz olsaydınız bu metne hangi başlığı verirdiniz?

Benim başlığım, “.....” olurdu.

7. Etkinlik

Dinlediğiniz metni öğretmeninizin rehberliğinde sınıfta canlandırınız. Rol paylaşımında öğretmeninizden yardım isteyiniz.

8. Etkinlik

Öğretmeninizin rehberliğinde aşağıdaki internet adreslerinde yer alan videoları izleyiniz. Videolarda yer alan iletileri ve örtük anlamları belirleyiniz.

1. Video: <http://ortaokul.tbm.org.tr/Content/Uploads/Videolar/982c640d-9730-444f-9399-3bf5d0bc9c9b.mp4>

Adresinde bulunan “Teknoloji Bağımlılığı 1” adlı videoyu izleyiniz.

Videonun iletileri:

.....

.....

.....

Videodaki örtük anlam:

.....

.....

.....

2. Video: <http://ortaokul.tbm.org.tr/Content/Uploads/Videolar/0bde4dab-4903-409c-9c83-839abba6cb76.mp4>

Adresinde bulunan “Gerçek Dünya” adlı videoyu izleyiniz.

Videonun iletileri:

.....

.....

.....

Videodaki örtük anlam:

.....

.....

.....

9. Etkinlik

Metinle ilgili olumlu ve olumsuz düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

10. Etkinlik

Sınıfı üç gruba ayırınız. Ardından büyük mucitlerin ortak özelliklerini küçük grup tartışmasıyla belirleyiniz. Belirlediğiniz özellikleri grup sözcüleriniz aracılığıyla arkadaşlarınıza açıklayınız.

11. Etkinlik

“İnsan, aklının sınırlarını zorlamadıkça hiçbir şeye ulaşamaz.” Albert Einstein’ın (Albert Aynştayn) sözünden yola çıkarak bir şiir yazınız.

- Şiirinize şiirin içeriğine uygun bir başlık belirleyiniz.

- Şiirinizi öğretmeninizin yönlendirmesine göre; anlam, yazım ve noktalama yönünden düzenleyiniz.
- Şiirinizi düzenledikten sonra isterseniz sınıf panosunda sergileyebilirsiniz.

Gelecek Derse Hazırlık

Spor ile beden gelişimi arasında ilişki olup olmadığını araştırınız.

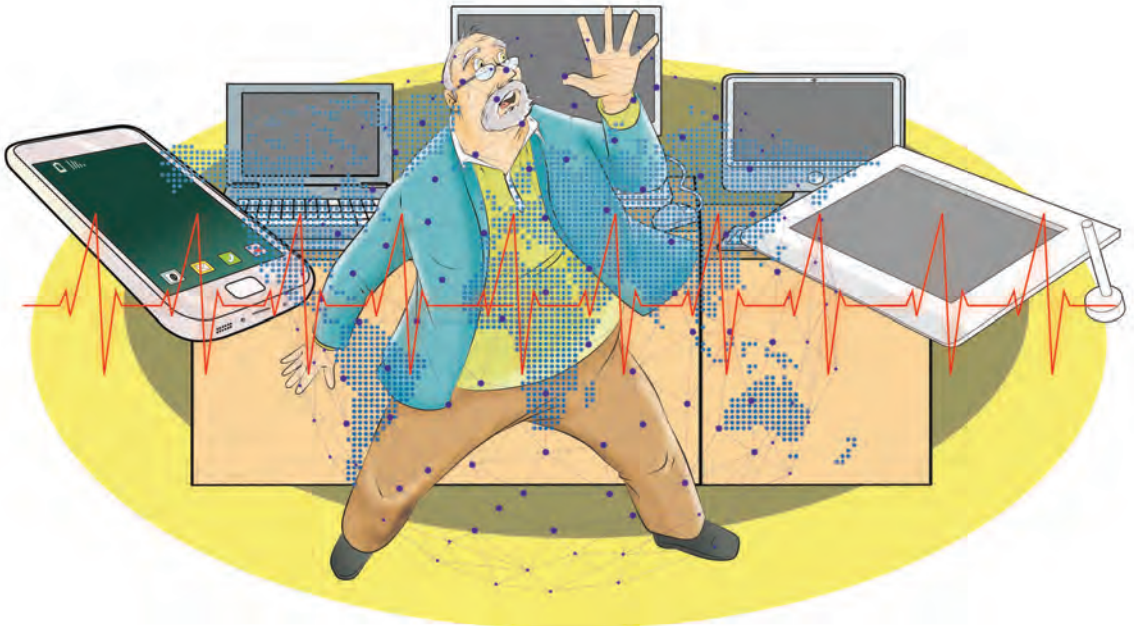

GÖĞE BAKALIM

Sabah uyandıığımızda -çoğunlukla- güneşe, buluta, kuş seslerine ve sabahın serinliğine değil; telefona, tablete, televizyona açıyoruz gözlerimizi. Telefonun alarmı ile uandıktan kısa bir süre sonra mesajları ve haberleri kontrol ediyoruz. Gece yatmadan önce sosyal medyada paylaşımımız varsa beğenileri, paylaşımları, yorumları gözden geçirmek sabahın ilk işlerinden oluyor. Kahvaltıyı televizyonun karşısında ya da radyonun eşliğinde yapıp yine telefon alarmı ile ilacımızı içtikten sonra bineceğimiz otobüsün geliş saatine telefonumuzdan bakıp evden ona göre çıkıyoruz.

Duraktaki ekran da otobüsün yerini bize haber veriyor zaten. Süper. Otobüste yine telefonumuz ve biz varız. Eh biraz da başkaları var sanki. Onların da telefonları var tabii. Durakları haber veren dijital kadın sesi de var bu arada. “Şunun sesi arada bir değişse” diyoruz. Daha şefkatli ve müsekkin bir tonda konuşsa mesela. Müsekkin? Hemen Google anaya soruyoruz: teskin edici, sakinleştirici diyor. İyi, o zaman. Her şeyi bilebildiğimizi görüyor ve kadının müşfik sesine gerek kalmadan sakinleşiyoruz. Müşfik? Hemen Google anaya...

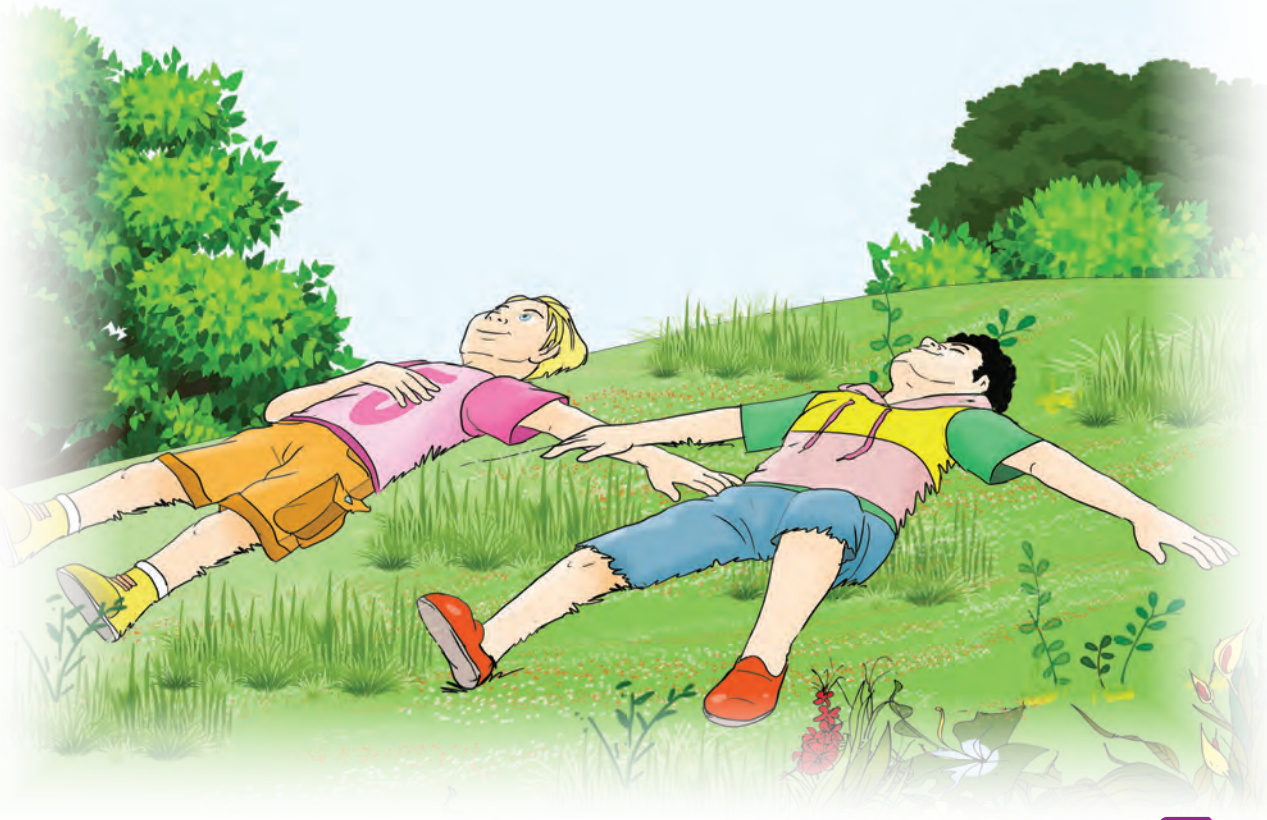
Metroysa ulaşım aracımız, durum biraz daha dijital zaten. Arabamızla işe gideceksek neler mi oluyor? Yeni bir arabaysa bu, uzaktan kumandayla açtığımız arabanın içinde bizi çeşit çeşit ses ve görüntülerle yeni bir âlem bekliyor. Kapı açık, kemer, hız limiti gibi dıt dıt, bip bip susmayan ve navigasyondaki laftan anlamaz ruhsuz sesler iliklerimize işliyor. Trafikte bizi saniyelerle yarıştıran ışıklar, hız sınırı göstergeleri ve elimizdeki kartın bir türlü yetişmediği otopark girişi okutucusunda derin bir nefes alıp devam etme gücümüzü toparlamazsak park sensörlerine tahammül edemeyebiliriz. Burundan derin bir nefes şart.

İş yerimize turnikenin geçişimizi onaylayan sesi ile kabul edildikten sonra kafamızı kaldırıp yukarıdaki dijital saatten mesaiye kaçta başlamış olduğumuzu kontrol edip asansörün üstündeki dijital göstergeye diktik gözlerimizi. Vee ekranda “0” yazdı. Do notası ile kapı açıldı, bindik; makine olmadığınızı hatırlatan dost selamlaşmalar, yine do notası ile kapı açıldı indik. Odamızdaki bilgisayarımızın karşısına oturduk. Klimanın uzaktan kumandası bir yanda, internete bağlı ekranı olan analog bir telefon diğer yanda, hemen çıkarıp oracığa iliştiirdiğimiz cep telefonumuz onun yanında; yazıcıyı, tarayıcıyı saymaya gerek var mı? Posta kutumuzu kontrol ettikten sonra banka işlemlerimizi sıra beklemeden halledip işe koyulduğumuzda, kapıdan giren hamile arkadaşımızın bebeğinin o gün kulağının oluştuğunu öğreniverdiğimizde hiç de şaşırmıyoruz. Çünkü biliyoruz mobil gebe uygulaması, oluşmakta olan kulaktan da doksan üç gün sonra doğacak bebekten de ilgili herkesi haberdar etmektedir. O sırada ekranın sol ucunda beliren mesaj; pizzacıdaki indirimden, ilkokul arkadaşımızın doğum gününden ve Silopi’deki şehitten bizi peş peşe haberdar ettikten hemen sonra dayımızın cuma mesajını görünce... Dikkatimizi toplamaya niyet ettiğimizde... Onaylamamız gereken evrakı açıp da elektronik imzamızın yerinde takılı olmadığını görüp evdeki dizüstü bilgisayarda bizimle alay edercesine ucundaki zincirin sallanıp duruşunu tahayyül ediverince, işte tam o an....

Geçmiş olsun; olan olmuş, giden gitmiştir: kuşlar, çiçekler, ikindi vakti çekirgenin sesi, yıldızlı gök, kurşun dökmeler, el öpmeler, kandilde irmik helvası, düğün okuntusu, mevlit şekeri külahının en üstündeki fıstıklı lokum, beştaşımız, yakan topumuz... Geçmiş olsun, göğe bakalım...

Hatice BİLDİRİCİ, Ebabil

7. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

Bir melodi duyduğumuzda beynimizdeki farklı işlevleri olan birçok bölge etkinleşir. Bir müzik aleti çaldığımızda ise bu etki çok daha belirgindir. Örneğin müzikle ilgilenen kişilerin işitsel yetenekleri gelişmiştir. Ayrıca bir müzik aleti çalabilmek için kas hareketlerinin kontrollü ve uyum hâlinde olması gerekir. Yani beyindeki motor, işitsel ve görsel işlevlerden sorumlu bölgeler birlikte uyumlu bir şekilde çalışmalıdır. Yani müzik aleti çalmak beyin gelişimini olumlu yönde etkiler.

Dr. Tuba Sarıgül, Bilim ve Teknik
(Kısaltılmıştır.)

1. Aşağıdaki soruları paragrafa göre cevaplayınız.

a) Paragraf, bir olay yazısından mı yoksa düşünce yazısından mı alınmıştır? Cevabınızı paragraftan örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

b) Paragrafa göre müzik aleti çalmanın beyin gelişimini olumlu etkilemesinin sebebi nedir?

.....

.....

.....

c) Siz müzik aleti çalmanın beyin gelişimini olumlu etkilediği düşüncesine katılıyor musunuz? Açıklayınız.

.....

.....

.....

ç) Paragraftaki altı çizili tamlamaları türlerine göre uygun başlığın altına yazınız.

İsim Tamlamaları	Sıfat Tamlamaları
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

2. Aşağıda karışık hâlde verilmiş tamlamaları düzenleyiniz.

ayakkabılarımın rengi bağcıklarının
 spor sunucusu programının
 reklamı Sağlık Bakanlığının
 sporcunun madalyası altın
 ilaç kapağı kutusunun

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim tamlaması kullanılmamıştır?

- A) Bu akşam yediğimiz yemeğin tadı biraz garip değil miydi?
- B) Kitabın kapağı yırtık olduğu için kitabı iade ettik.
- C) Kitap okumak için odadan ayrıldım.
- D) Salih'in en büyük sıkıntısı yavaş koşmasıydı.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması kullanılmamıştır?

- A) O şair aydınlık yarınlara şiirlerini yazıyordu.
- B) Yazılarımı okuyamadan ayrılmak zorunda kaldık.
- C) Birinci sınıf bir otelde kaldık.
- D) Bazı insanlar sporu çok seviyor.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtili isim tamlaması kullanılmıştır?

- A) Tarih dersinde millî kahramanlarımızı konuştuk.
- B) Naylon poşet yerine kese kâğıdı kullanıyorum.
- C) Telefonun sesi kulaklarımda çınlıyor.
- D) Derste öğrencilerime bir hikâye anlattım.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem zamir hem de sıfat kullanılmıştır?

- A) Hastalanmamak için ellerimizi temiz tutmalıyız.
- B) Bu sporcu hızlı koşmasıyla meşhurdur.
- C) Ben maratonun yarısında yarışı bırakmak zorunda kaldım.
- D) Gelişmiş ülkelerde spor yapmak için bunun gibi birçok koşu yolu mevcut.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesnel bir yargı vardır?

- A) Hayat her zaman çok eğlencelidir.
- B) Yaşar Kemal farklı türlerde eserler yazmıştır.
- C) Son birkaç yıldır bu kadar güzel bir dizi izlememişim.
- D) Şairin şiirleri çok güzel.

8. Aşağıdaki cümlelerden öznel olanların başına “Ö”, nesnel olanların başına “N” yazınız.

- () Sanayi Devrini, insanları kalkındırmıştır.
- () Para, insanı yücelten bir varlıktır.
- () Bilgisayarda pek çok bilgiye ulaşılır.
- () 1951’de Yugoslavya’da “Dünya Paraşüt Şampiyonası” yapıldı.
- () “Fırtına Bulutları Karşısında” adlı metni Ahmet Haşim yazmıştır.

9. Sizce bilim ve teknoloji alanında “zekâ, araştırmacılık, sabır, azim, yaratıcılık, çalışkanlık” özelliklerinden hangisi daha önemlidir? Düşüncelerinizi “Bilim ve Teknoloji” temasında okuduğunuz metinlerden hareketle yazınız.

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page, providing a guide for handwriting practice. There are no margins, text, or other markings on the page.

8. Tema

SAĞLIK VE SPOR

METİNLER

BASKETBOL OYNAMAK

BOY UZATIR MI?

SAĞLIKLI OLMA SANATI

TADI OLMAYAN BİR ŞEYİ

NEDEN İÇEYİM Kİ?

LOUIS PASTEUR (Dinleme/İzleme)

SAĞLIĞINA DİKKAT ET (Serbest Okuma)

Hazırlık Çalışması

1. Spor ile beden gelişimi arasındaki ilişki hakkında yaptığınız araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Boyunuzun uzun mu yoksa kısa mı olmasını istersiniz? Cevabınızı nedenleriyle birlikte açıklayınız.

Yazarın Biyografisi

DR. MİNE DOĞRU (1978-...)

Spor hekimliği alanında uzman olan Mine Doğru, İstanbul'da bir devlet hastanesinde görev yapmaktadır. Çeşitli bilimsel dergilerde alanıyla ilgili makaleler yazmaktadır.

Metni not alarak okuma yöntemiyle okuyunuz.

BASKETBOL OYNAMAK BOY UZATIR MI?

“Çocuğum basketbol oyna boyun uzun olur.” Hemen hemen hepimizin çocukluğu bu cümleyi duyup dinleyerek geçmiştir. Peki, gerçekten söylenildiği gibi basketbol boy uzatıyor mu? Çocukların boyunun uzamasında zıplama ve atlama hareketlerinin ağırlıklı olduğu basketbolun ne denli etkisi var? Boy uzaması için neler yapılmalı? Bu konuda üç altın kural var. İşte o üç altın kural: Dengeli beslenmek, düzenli uyumak ve spor yapmak.

Kalsiyum ve Protein Gelişim İçin Çok Önemli

Bir insanın boyunun uzaması vücutta salgılanan büyüme hormonuyla ilgilidir. Boy anne karnında uzamaya başlar ve ilk 2 yaş ile ergenlik dönemi gelişimin en hızlı olduğu periyotlardır. Fakat kalsiyum ve protein açısından yeterli derecede beslenemeyen kişilerin boyları olumsuz şekilde etkilenmektedir. Beslenme yetersizliği olan toplumlardaki çocukların boylarının kısa kalmasının sebebi de budur. Süt ve süt ürünleri hem protein hem kalsiyum açısından zengin besinlerdir. Bunun dışında beyaz veya kırmızı et, balık, kuru baklagiller mutlaka tüketilmesi gereken besinlerin başında gelmektedir. Sebzeler ve meyvelerin tüketimi de aynı şekilde gelişim için büyük önem taşımaktadır. Çocuklar çok sevmeyen ama brokoli, lahana, ıspanak ve patates gibi sebzelerin tüketilmesi gelişim için çok faydalıdır. Basketbolun direkt olarak boy uzattığına yönelik bir kanıt yok. Basketbol ve voleybolda yukarı yöne doğru sıçrama yapılmasına paralel olarak çocukların boylarının uzadığına yönelik bir inanış var. Aslında bu konuda kanıtlanmış bir şey yok.

Ama bu tarz sporlarda yapılan düzenli hareketler çocuğun büyüme ve gelişmesine etki ediyor. Basketbol da bu sporlardan bir tanesi. Aynı şekilde yüzme ve atletizm de bu gruba giriyor. Çocuk bu sporları düzenli şekilde yaptığında büyüme hormonu salınımı artıyor. Bununla birlikte bir insanın boyunun uzun ya da kısa olacağı %80 oranında genetikdir. Yani kalıtsal bir süreç söz konusu. Baba ve anne ile yakından ilişkili ama ailede dedeleri, anneanneleri, babaanneleri, çok uzun ya da kısa olan bireyler de çocuğun gelişimini etkileyebiliyor.

Düzenli Uykuya Dikkat

Büyüme hormonu çocuğun gelişim döneminde gece saatlerinde ve karanlıkta salgılanır. Çocuk uyumak için geç saatlere kadar kalıyorsa bu durum gelişime negatif yönde etki edecektir. Çocuğun en az 8 saat uyku uyuması ve en geç gece saat 10.00'dan sonraya kalmaması gerekiyor.

Hızlı Tüketilen Yiyecekler Uzak Durulması Gerekenlerin Başında

Bu tarz yiyecekler insan sağlığı için zararlı ama özellikle çocukluk çağında çok daha zararlı olabiliyor. Bunun bir etkisi olarak da toplumumuzda çocuk obezitesi gün geçtikçe artıyor. Buna karşılık Türk aile yapısındaki yiyecekler gayet sağlıklı olmakla birlikte kullanılan yağ miktarı çok olmadığı sürece çocuk gelişimi için de büyük fayda sağlamaktadır. Sağlıklı beslenmek için çok özel besinlere gerek yoktur.

Spor Yapan Çocuk Olsun Yetişkin Olsun Ara Öğün Çok Önemli

Spor yapan bir kişinin antrenman esnasında vücudundaki karbonhidrat depoları boşalıyor. Akşam yemeğine kadar olan sürede vücudun kendini toparlayabilmesi için bir ara öğüne ihtiyaç duyuluyor. Örneğin antrenmandan sonra bir adet muz yenabilir. Beyaz ekmekte de karbonhidrat var ama basit şeker olarak adlandırılan şeker yönünden zengin olduğu için bizim pek tercih etmediğimiz bir besin.

Çocuklarınızı İlgi Duydukları Spora Yönlendirin

Sağlıklı yaşam için haftada 3 ila 5 gün spor yapmak gerekir. Çocukların ilgi duyduğu spor alanlarına yönlendirilmesi çok önemlidir. Çünkü çocuğun spor yapmayı sevmesi gerekiyor. Örneğin yüzmek istiyorsa bu isteğinin engellenmemesini tavsiye ediyoruz. Çocuğu zorladığınız zaman zaten yapmak istemeyecektir. Çocuğun spor yapmasının fiziksel katkılarının yanı sıra ruhsal sağlığı ve kendine güveni açısından da çok olumlu etkileri vardır. Beslenme için de aynı şey geçerlidir. Örneğin çocuk süt içmek istemiyorsa onun yerine süt ürünleri yedirmek denenebilir.

Boy Kısaldığı Durumunda Hemen İlaça Başvurmayın

Büyüme hormonu sadece büyüme hormonu eksikliği olan çocuğa verilmelidir. Çocuğunun kısa boylu olduğuna dair şikâyeti varsa bir velinin ilk olarak çocuk endokrin uzmanına başvurması lazım. Çocuk doktoru tarafından boy kısalığının nedeni araştırılabilir. Fakat çocuk yapısal olarak kısa ise yani hormonlarında bir problem yoksa bu çocuklara büyüme hormonu verilmez. Çünkü bu hormonun fazlalığının da sebep olduğu birtakım hastalıklar vardır.

Dr. Mine DOĞRU, İstanbul'da Sağlık
(Kısaltılmıştır.)

a) Metinde yer alan kelimelerle bu kelimelerin sözlük anlamlarını örnekteki gibi eşleştiriniz.

ç hormon	a Beden gücünü, çevikliği, yetenekleri geliştirmeye yarayan koşu, atlama, ağırlık kaldırma, atma vb. tek başına yapılan bireysel sporların genel adı.
ergenlik	b Vücut için gerekli besin maddelerini alma.
beslenmek	c Çok şişmanlık.
baklagiller	ç İç salgı bezlerinden kana geçen ve organların işlemlerini düzenleyen adrenalin, insülin, tiroksin vb. fizyolojik etkisi olan maddelerin genel adı.
sebze	d Bakla, fasulye, akasya, keçiboynuzu vb. badiçlı pek çok sebze ve ağacı içine alan, iki çenekli ayrı taç yapraklılardan büyük bir bitki familyası.
atletizm	e Hardalgillerden, küçük, yeşil yumrular hâlinde olan, haşlanarak yemeği hazırlanan bir tür sebze.
genetik	f Genlerle ilgili, genlerin belirlediği, genlerle geçen.
obezite	g Herhangi bir konuda yapılan hazırlık.
antrenman	h Genellikle pişirilerek yenen bitkiler veya bunların taneleri.
	ı Cinsel organların fizyolojik gelişmesiyle başlayan, bülüğa ermişlikle yetişkinlik arasındaki dönem, yeni yetmelik.

• Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

b) Verilen kelimeleri cümle içinde kullanınız.

ergenlik

sebze

atletizm

antrenman

.....

.....

.....

.....

2. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimeler cümleye hangi anlamı katmaktadır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Erbay, aslan gibi kuvvetli bir adamdı.

Ankara'dan İzmir'e kadar bütün şehirleri gezdim.

Sağlıklı yaşamak için spor yapmalıyız.

Erzurum'a uçak ile gittik.

Dedeme yollamak üzere bir olta satın aldım.

Bana göre bu oyun çok eğlenceli.

b) Aşağıdaki cümleleri, verilen kelimelerle örnekteki gibi tamamlayınız.

gibi

ile

için

kadar

üzere

göre

Mustafa arıgibi..... çalışkan bir öğrenciydi.

Okuldan eve gelinceye nefes nefese kaldım.

Paragraf sorularını çözmek çok kitap okumak gerekiyor.

Kütüphaneyi azim boyadık.

Arkadaşıma ben çok cesur bir insanmışım.

Çayları tazelemek mutfağa gitti.

Bilgi Kutusu

Yalnız başına anlamları olmayan, isim ve isim soylu kelimelerden sonra gelip onlarla öbekleşerek anlam ve görev kazanan kelimelere **edat** denir.

3. Etkinlik

Okuduğunuz metinde yer alan edatları yuvarlak içine alınız.

4. Etkinlik

“Bu, şu, o” kelimelerini sıfat ve zamir görevinde örnekteki gibi cümle içinde kullanınız.

Bu ağaç çok çabuk büyüdü.

(bu-sıfat)

Bu, oldukça pahalı bir İran halısıydı.

(bu-zamir)

.....

(şu-sıfat)

.....

(şu-zamir)

.....

(o-sıfat)

.....

(o-zamir)

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Boy uzaması için gerekli olan üç altın kural nedir?
2. Kalsiyum ve protein açısından zengin besinler hangileridir?
3. Gelişim için özellikle hangi sebzeler tüketilmelidir?
4. Büyüme hormonu ne zaman salgılanmaktadır?
5. Hızlı tüketilen yiyecekler hangi hastalığa neden olmaktadır?
6. Sağlıklı yaşamak için neler yapmak gerekmektedir?
7. Sporun yararları nelerdir?
8. Siz bu metindeki sağlıklı yaşam tavsiyelerinden hangilerini hayatınızda uyguluyorsunuz?

6. Etkinlik

Siz boyunuzu uzatmak isteseydiniz neler yapardınız? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

7. Etkinlik

Öğretmeninizin kontrolünde “http://ftp.saglik.gov.tr/sggm/Kampanyalar/Halk_Sagligi_Kampanyalari/Obezite/hareketet.rar” adresinde yer alan “Spot Film-1” adlı videoyu izleyiniz. Ardından videoda verilmek istenilen iletiyi belirleyiniz.

8. Etkinlik

Obeziteyle ilgili “www.hsgm.saglik.gov.tr/tr/obezite/turkiyede-obezitenin-gorulme-sikligi.html” adresinden alınmış tabloyla ilgili soruları tablodaki bilgilerden yararlanarak cevaplayınız.

Yaş	Fazla Kilolu (%)	Şişman (%)	Fazla Kilolu + Şişman (%)
6	12,4	5,5	17,9
7	15,3	5,8	21,1
8	14,4	6,1	20,5
9	14,1	7,7	21,8
10	14,5	6,9	21,4
Toplam	14,3	6,5	20,8

1. Fazla kilolu oranı en çok hangi yaş grubunda bulunmaktadır?
 - a) 6
 - b) 7
 - c) 8
 - d) 9
2. Şişman oranı en az hangi yaş grubunda bulunmaktadır?
 - a) 6
 - b) 8
 - c) 9
 - d) 10

Hazırlık Çalışması

Psikolojik olarak sağlıklı olmak ile beden sağlığı arasındaki ilişki hakkında yaptığınız araştırma sonucu edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

ALAIN (ALEYN) (1868-1951)

1868 yılında Fransa'da doğan Alain, deneme türünde önemli eserler vermiş bir filozoftur. Eserlerinden bazıları: Söyleşiler, Mars ya da Savaşın Yargılanması, Eğitim Üzerine Söyleşiler, Mutluluk Üzerine Söyleşiler...

Metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

SAĞLIKLI OLMA SANATI

Ruhsal denge, genellikle kişiye dışarıdan ödülleri sağlamaz ama hiç kuşkusuz sağlığa yararlıdır. Mutlu bir adam bir köşeye çekilip kendini unutturur şöhret ancak ölümünden kırk yıl sonra gelip onu bulur. Ama kinden daha gizli ve daha tehlikeli olan hastalığa karşı mutluluk en kusursuz silahtır. Buna karşın kederli adam kalkıp şöyle der: “Mutluluk bir sonuçtur, neden değil.” Bu, işi fazlasıyla basitleştirmektir. Güç; insanı, beden eğitimi sevmeye götürür ama kendi arzumuzla yaptığımız beden eğitimi de insana güç verir. Kısacası iç uzuvlarımızın öyle bir durumu olur ki çarpışmayı ve yok etmeyi kolaylaştırır, yine bir başka durumu olur ki adamı boğar, zehirler. İnsan, kuşkusuz parmaklarını oynattığı gibi iç organlarını hareket ettiremez ama neşe, iç organların iyi durumda olduğuna kanıt oluşturduğuna göre denilebilir ki neşeyi davet eden bütün düşünceler sağlığa da yararlıdır.

Şu hâlde hasta olduğumuz zaman sevinecek miyiz? Olur şey mi bu, diyeceksiniz. Acele etmeyin. Güller, kurşunlar bir yana bırakılırsa savaşta insanların hayatının sağlıklı bir biçimde sürdüğü söylenmiştir. Üç yıl siperler içinde, bir tavşan ininde gibi yaşayarak bunun deneyimini yaptım. Tam üç yıl, yorgunluk ve uyku gereksiniminden başka bir şey duymadan yaşadım. Oysa yüzyılın en zayıf midelerinden birine sahiptim. Bütün hareket etmeden düşünen insanlar gibi yirmi yaşımdan beri tehlikeli bir hastalığım vardı. Askerlikte beden sağlığının açık hava ve hareketli yaşamla sağlandığı söylenir ama başka nedenler de var. Tanıdık bir piyade çavuşu bir gün bizim sığınağa geldi, yüzü sevinçten parlıyordu: “Bu kez kurtulduk.” dedi. “Hastayım, ateşim var, doktor söyledi. Yarın yine viziteye çıkacağım. Belki de tifodur, ayakta duracak hâlim yok. Etrafımda her şey dönüyor. Sonunda hastaneye kavuşacağım. İki buçuk yıl çamurlar içinde yaşadıkten sonra bu kadarcık bir şansa hak kazanmış olmalıyım.” Ama sevincin onu iyileştirdiğini görüyordum. Ertesi gün ateşi filan kalmamıştı, bu kez Fliery (Flairi) harabelerinden geçerek daha da berbat bir istihkâmda görev almaya gidecekti.

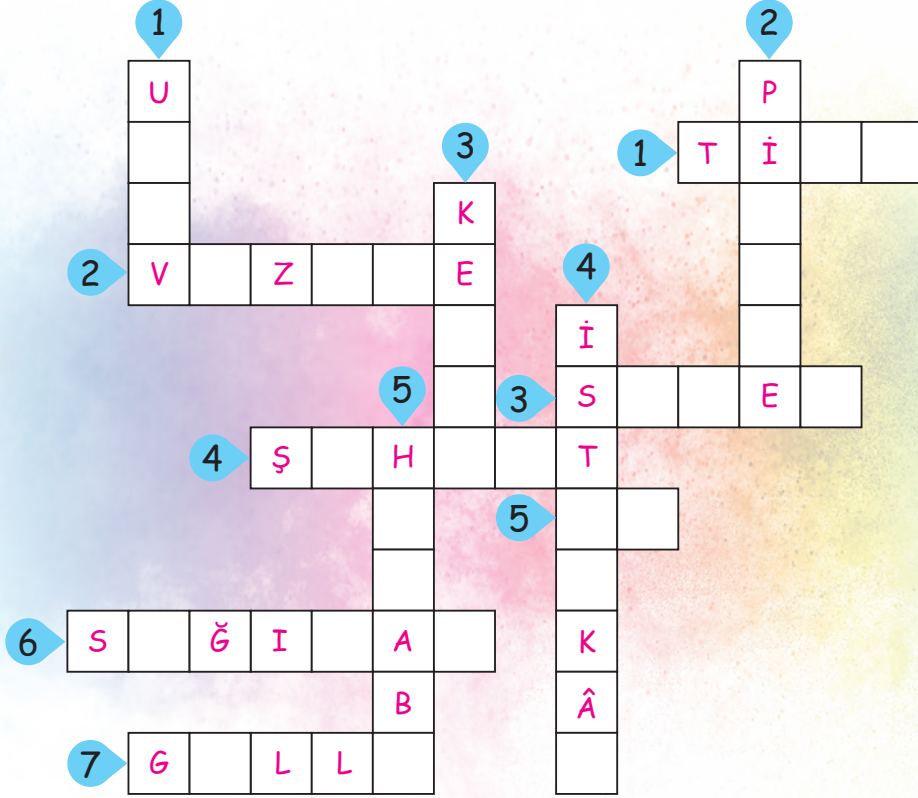
Hasta olmak suç değildir, ne disiplin ne de şeref duygusu buna karşı bir şey söyleyebilir. Nice askerler, bir hastalığın, hatta öldürücü bir hastalığın izlerini keşfetmek için umutlu heyecanlar içinde kendilerini yoklayıp durmuşlardır. O çamurlar içinde geçen günlerde, hastalıktan ölmenin çok hoş bir şey olduğu düşüncesi egemendir. Bu tür düşünceler, hastalığı önlemeye

birebirdir. Sevinç, iç organlarımızı, en usta doktordan daha iyi düzene koyar. Oysa hasta olmak korkusu, hastalık olasılığını büsbütün artırır. Bir köşeye çekilerek sessizce ölümü bekleyen çilekeşler gerçekten yaşamışlarsa bunların yüz yaşına kadar yaşamış olmalarına hiç şaşmam. Her şeye karşı ilgilerini yitiren yaşlı insanların uzun yaşam sürmeleri, herhâlde ölüm korkusunu bilmemelerinden ileri gelir. Kayıtsızlık bir tür büyük ve güçlü kurnazlıktır.

ALAIN, Mutlu Olma Sanatı
(Çeviren: Yaşar Nabi NAYIR)

a) Metinde yer alan kelimelerle oluşturulmuş bulmacayı çözünüz.

Soldan Sağa

1. Kirli sularda, bu sularla sulanmış sebzelerde bulunan, ortalama üç hafta süren, ateşli ve tehlikeli bir bağırsak hastalığı, karahumma.
2. Hekimin hastanedeki hastaları dolaşıp yoklaması.
3. Korunulacak, arkasına, altına veya içine girerek saklanılacak yer.
4. Ün.
5. Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk.
6. Özellikle hava bombardımanlarından korunmak için yapılmış yer.
7. Eskiden som taş veya demirden, yuvarlak bir biçimde yapılırken günümüzde çelikten silindirik biçiminde, bir ucu sivri olarak yapılan top mermisi.

Yukarıdan Aşağıya

1. Organ.
2. Yaya olarak savaşan askerlerin oluşturduğu sınıf.
3. Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırap, tasa.
4. Düşman saldırısını durdurmak, düşmana karşı savunma yapmak amacıyla düzenlenmiş yer.
5. Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş yapı, yıkı.

b) Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden beşini birer cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

- Anlamını öğrendiğiniz kelimeleri oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili kelimeler cümleye hangi anlamı katmaktadır? Cevaplarınızı cümlelerin altındaki boşluklara yazınız.

Kardeşimin yanakları, gözleri ve elleri çok tatlıydı.

.....

Bu kitabı bulmak için kütüphaneye ya da kitapçıya gitmeliyiz.

.....

Yemekten sonra saklambaç veya körebe oynayalım.

.....

Sizinle oyun oynamak istiyorum ama önce ödevlerimi yapmam gerekiyor.

.....

Çok çalışıyor ancak bir türlü istediği sonuca ulaşamıyor.

.....

Bilgi Kutusu

Eş görevli kelimeleri, kelime öbeklerini ve cümleleri birbirine bağlayan kelimelere **bağlaç** denir.

3. Etkinlik

Verilen bağlaçları kullanarak mutluluk üzerine bir paragraf yazınız.

ve

ama

veya

ile

ancak

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde yer alan edatların hangi anlamda kullanıldıklarını örnekteki gibi belirleyiniz.

	BENZETME	KARŞILAŞTIRMA	AMAÇ	GÖRECELİK	ÖLÇÜ
Kitap okumak için kütüphaneye gittim.			X		
Okuduğum roman ansiklopedi kadar kalındı.					
Bugün okula kadar beraber yürüdük.					
Senin gibi arkadaşı bir daha zor bulurum.					
Bana göre bu kitap çok güzel.					
Bazıları sadece iyi not almak için çalışır.					
Bursa'ya yollamak üzere bir hediye aldım.					

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Yazar, neden şöhretin ölümden sonra geldiğini düşünmektedir?
2. Yazara göre neşe neyin kanıtıdır?
3. Çavuş, neden hasta olduğu için sevinmektedir?
4. Çavuşu iyileştiren nedir?
5. Yazar, çilekeşlerin uzun yaşamasının nedenini neye bağlamaktadır?

6. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini uygun başlığın altına yazınız.

Metnin Konusu

Metnin Ana Fikri

7. Etkinlik

Sizi mutlu eden kişiyi, olayı, durumu ve bunların sizi nasıl mutlu ettiğini arkadaşlarınızla paylaşınız.

- Öğrendiğiniz bağlaçları ve edatları konuşmanızda, uygun yerlerde kullanınız.

8. Etkinlik

Aşağıdaki fotoğrafla ilgili duygularınızı anlatan bir şiir yazınız.

Gelecek Derse Hazırlık

1. En sevdiğiniz yiyecek veya içecek hakkında bir hazırlıklı konuşma planlayınız.
 - Hazırlıklı konuşmanızı konunuza uygun görsellerle destekleyiniz.
 - Hazırlıklı konuşmanızı yapmadan önce mutlaka birkaç defa prova yapınız.
2. Suyun vücudumuza yararlarını araştırınız ve edindiğiniz bilgileri defterinize yazınız.
3. Kekin nasıl yapıldığını annenizden veya başka bir kaynaktan öğreniniz.

Hazırlık Çalışması

Suyun vücudumuza yararlarıyla ilgili edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Yazarın Biyografisi

MERVE BİLGE ATALAY (1990-...)

1990 yılında Ankara'da doğan Atalay diyetisyendir. Çeşitli dergilerde sağlıklı beslenme üzerine yazılar yazmıştır. 28 Gün Yeter tek kitabıdır.

Metni işaretleyerek okuma yöntemiyle okuyunuz. Okumadan önce öğretmeninizi işaretleyerek okumayla ilgili talimatlarını dikkatle dinleyiniz.

SAĞLIKLI BESLENİYORUM

TADI OLMAYAN BİR ŞEYİ NEDEN İÇEYİM Kİ?

Bu dünyadaki en önemli içecek sudur. İnsanlar yemek yemeden günlerce yaşayabilir fakat su içmeden en çok 7-8 gün hayatta kalırlar. Su, vücudumuzun çalışmasını sağlar. Vücutta su olmadan hiçbir işlev gerçekleşemez. Yani kolunu kaldıramazsın, yürümen için suya ihtiyacın vardır. Hatta düşünmen için bile! Yani az su içtiğinde derslere olan dikkatin azalacağı için başarın da düşebilir.

Hem insan vücudunun hem de dünyanın neredeyse 4'te 3'ünün su olduğunu biliyor muydun? Normal durumlarda bu kadar suya sahip olan vücudumuzu susuz bırakmak ona yapacağımız en büyük haksızlık olur.

Çok terledik. Vücudumuz su kaybetti. Hadi eve gidip sularımızı içelim, sonra devam ederiz.

Haklısın dostum. Hemen gidelim, hadi.

VÜCUDUNUN SUYA İHTİYACI VAR

Su tüm organlarının sağlıklı olmasını sağlar özellikle böbreklerinin her yeni gün suya ihtiyacı olduğunu unutma. Kosup terlediğinde vücudundan su atarsın ve bunu yerine koymak gerekir. Aynı şekilde tuvalete gittiğinde de vücudundan su atılır. Nefes alıp verdiğinde bile su kaybettiğini biliyor muydun?

SU YERİNE BAŞKA İÇECEKLER İÇSEM OLMAZ MI?

Hayır! Kesinlikle olmaz. Hatta çay ve kahve -ki eminim çok az içiyor ya da içmiyordursunuz ama ben yine de hatırlatmak istedim- içtiğinde her bir bardak çay-kahve yerine 2 bardak fazla su içmen gerekiyor. Ayrıca asitli içecekler sana su içmeyi unutturur. Vücudunu daha çok yorar ve vücudunda daha çok asit oluşmasına neden olur. Vücut için aside yönelmek iyi bir şey değildir. Bu, birçok hastalığa neden olur. Yani asla su yerine asitli içecekler, çay, kahve ya da meyve suları tüketme. Suyun kendisini sev ve onu tüket.

Teşekkür ederim babacığım ama ben çay değil su içeceğim. Böylesi daha sağlıklı.

Vücudum susuz kalmış annee, hemen bol bol su içip eski hâlime dönmeliyim.

NE KADAR SU İÇEYİM?

Bu durum yaşına ve kilona, günlük ne kadar aktivite yaptığına ve mevsime göre değişir. Fakat o zaman burada önemli bir nokta var. Her gün düzenli su içmeye ve idrarının rengine dikkat etmelisin. İdrarının rengi çok açık sarı ise su içmen yeterlidir. Fakat koyu sarı, hatta çok koyu sarıya dönüyorsa işte çok büyük bir sorun var demektir! Mutlaka su içmeni düzenlemelisin.

RENGÂRENK SU TARİFİ

Su içmekten hiç hoşlanmıyorsan başlangıç olarak bu tarifimi deneyebilirsin. Hem renkli hem de lezzetli olması sebebiyle rahatlıkla içebileceğini düşünüyorum.

Malzemeler

- 2-3 tane çilek
- 1-2 dilim limon
- 1-2 yaprak nane
- 1 litre su

Yapılışı

Malzemeleri dilimleyip suyun içine koy. 2-3 saat belettikten sonra içebilirsin. Sence de çok lezzetli değil mi?

Merve Bilge ATALAY, TRT Çocuk Dergisi

1. Etkinlik

a) Metinde yer alan anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını uygun başlığın altına yazınız. Metinden hareketle anlamlarını tahmin ediniz. Sözlük anlamlarını uygun başlığın altına yazınız.

Kelime ve Kelime Grupları	Tahminim	Sözlük Anlamı

b) Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

• Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

2. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerde duygu belirten, doğa seslerini yansıtan ya da bir kimseyi çağırmak için kullanılan kelimelerin altını çizin.

Haydi, bize gidiyoruz!
 Aman dikkat edin, kolinin içindeki eşyalar kırılmasın!
 Eyvah, ödevimi evde unutmuşum!
 Of, bu akşam da kitap okuyamayacağım!
 Aferin, bu çalışmanı da başarıyla tamamladın!
 Ya Rabbi, sen bizlere sabır ver!
 Çuval güm diye yere düştü!
 Aman Allah'ım, bu ne güzel bir çocuk böyle!

Bilgi Kutusu

Sevinme, üzülme, kızma, korku, şaşkınlık gibi duyguları belirten, doğa seslerini yansıtan veya bir kimseyi çağırmak için kullanılan kelimelere **ünlem** denir.

3. Etkinlik

Aşağıdaki yüz ifadelerinin karşılıklarına anlamlarına uygun cümleler yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Etkinlik

Metindeki ünlem ifadelerini belirleyiniz. Daha sonra bu ifadelerin hangi anlamda kullanıldıklarını yazınız.

.....

.....

.....

.....

5. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden yararlanarak yanıtlayınız.

1. İnsanlar su içmeden en fazla kaç gün yaşayabilirler?
2. Vücudumuzda su olmazsa neleri yapamayız?
3. Su, vücuttan hangi yöntemlerle atılmaktadır?
4. Asitli içeceklerden neden uzak durulmalıdır?
5. Bir insanın günlük su ihtiyacı neye göre değişmektedir?

6. Etkinlik

Suyun neden yararlı, aşağıda görselleri verilen içeceklerin ise neden zararlı olduğunu örnekteki gibi karşılaştırınız.

Kolada fazla miktarda şeker bulunduğu için kola sağlığa zararlıdır.

Suda ise hiç şeker bulunmadığı için su sağlığımız için yararlıdır.

Ben kahvaltıda patates kızartması, öğle yemeğindeyse hamburger yiyorum. Hamburgerin yanında da kola içiyorum.

Aferin sana Ali! Zararlı ne kadar yiyecek ve içecek varsa hepsini tüketiyorsun. Hâlbuki sabahları süt, diğer zamanlarda da su, ayran, taze sıkılmış meyve suyu gibi içecekler tüketen gayet sağlıklı beslenmiş olursun.

7. Etkinlik

En sevdiğiniz yiyecek veya içeceklerle ilgili hazırlıklı konuşmanızı yapınız.

- Hazırlıklı konuşmanızı yaparken beden dilinizi etkili bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz.
- Konuşmanız sırasında, öğrendiğiniz bağlaçları ve edatları uygun yerlerde kullanınız.

Hazırlıklı konuşma yapan arkadaşınızı değerlendirmek amacıyla aşağıdaki kontrol listesini doldurunuz.

HAZIRLIKLI KONUŞMA KONTROL LİSTESİ

DEĞERLENDİRİLECEK DAVRANIŞLAR	Evet	Hayır
Konuyu belirlemiş.		
Konuyu sınırlandırmış.		
Konuyu araştırmış.		
Konuşmasıyla ilgili materyalleri tam ve eksiksiz getirmiş.		
Uygun hitap ifadeleri ve nezaket kelimeleri kullandı.		
Göz teması kurarak konuştu.		
İşitilebilir bir ses tonu kullandı.		
Tonlama ve vurgulamalara dikkat etti.		
Akıcı ve anlaşılır bir dille konuştu.		
Konuşmasını uygun grafik, görsel ve çoklu medya araçlarıyla destekledi.		
Konu ile ilgili kanıtlara atıf yaptı.		
Konuşmasını uygun kapanış cümleleri ile bitirdi.		

Öğrendiğiniz kek tarifini işlem basamaklarına dikkat ederek yazınız. Tarifi yazarken kullandığınız malzemelerle ilgili grafiği uygun şekilde doldurunuz.

KEK TARİFİM

.....

.....

.....

.....

.....

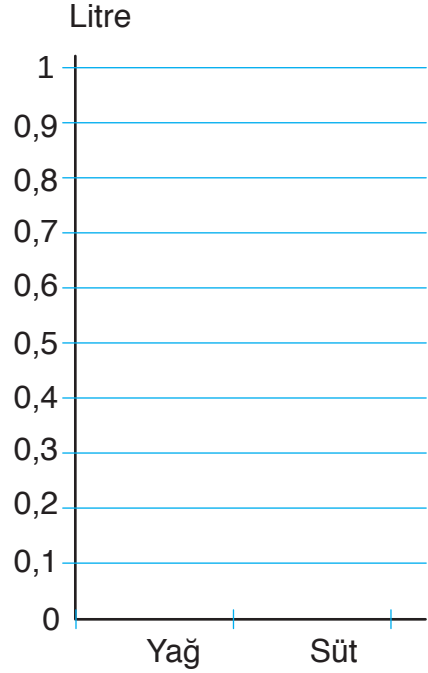
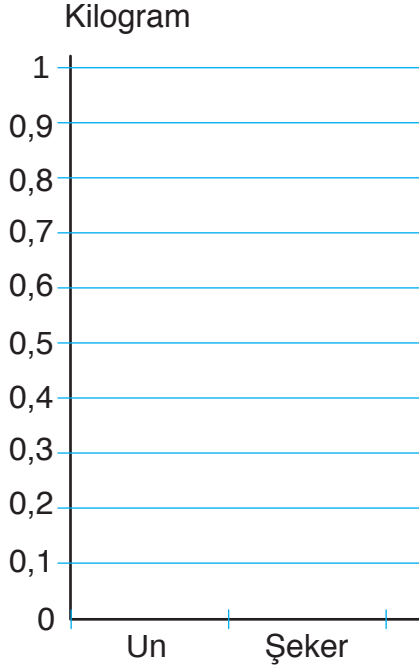
.....

.....

.....

.....

.....

Gelecek Derse Hazırlık

Aşının nasıl bulunduğunu, nasıl hazırlandığını ve niçin önemli olduğunu araştırınız. Edindiğiniz bilgileri defterinize not ediniz.

Hazırlık Çalışması

1. Aşıyla ilgili araştırmalarınızdan edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Bugüne kadar hangi aşıları olduğunuzu söyleyiniz ve aşı olmanın hayatımızdaki önemini arkadaşlarınızla tartışınız.

Yazarın Biyografisi

ŞÜKRÜ ENİS REGÜ (1923-1976)

Şair, çocuk edebiyatı yazarıdır. Çeşitli gazete ve yayınevlerinde çalıştı. Yankı yayınevini kurdu. Daha çok çocuklar için yazdığı şiirleriyle tanındı. Eserlerinden bazıları: Buğu, Yağmur, Guguklu Saat...

LOUIS PASTEUR (LUI PASTÖR) (Dinleme / İzleme)

1. Etkinlik

Metni dinlerken ilginizi çeken bölümleri not ediniz.

.....

.....

.....

.....

2. Etkinlik

a) Metinde yer alan aşağıdaki kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metinden hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi tamamladıktan sonra kelime ve kelime gruplarının sözlük anlamlarını uygun başlığın altına yazınız.

Kelime ve Kelime Grupları	Tahminim	Sözlük Anlamı
kestirme		
adımlarını sıklaştırmak		
boz		
dizlerinin bağı çözülmek		
muayene etmek		
telgraf		

b) Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını birer cümle içinde kullanınız.

- Anlamını öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarını oluşturduğunuz sözlüğe ekleyiniz.

3. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin özetini defterinize yazınız.

4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metinden yararlanarak yanıtlayınız.

1. Joseph (Yosef), neden ana yoldan ayrılmaktadır?
2. Joseph, neden korku içinde durmaktadır?
3. Yazar, köpeği nasıl betimlemektedir?
4. Joseph'i kim, nasıl kurtarmaktadır?
5. Pasteur (Pastör), neden bulduğu aşığı kullanmakta kararsız kalmaktadır?
6. Pasteur'ün bulduğu aşılar işe yaramakta mıdır?

5. Etkinlik

Siz Pasteur'ün yerinde olsaydınız bu olay karşısında ne yapardınız?

6. Etkinlik

Öğretmeninizin rehberliğinde sınıfınızı üç gruba ayırınız. Ardından bildiğiniz ölümcül hastalıkları gruptaki arkadaşlarınızla paylaşınız. Ölümcül hastalıklardan korunmak için, aşı olmak dışında, neler yapılabileceğini ve hangi davranışlardan kaçınılması gerektiğini grup arkadaşlarınızla tartışınız. Grup sözcüleri varılan sonuçları sınıfla paylaşırken onları dikkatle dinleyiniz.

7. Etkinlik

“Sağlık varlıktan yeğdir.” **atasözüyle ilgili hikâye edici bir metin yazınız.**

- Hikâye edici metninizi yazarken anlamını yeni öğrendiğiniz kelimeleri de kullanmaya çalışınız.
- Hikâye edici metninizi yazarken öğrendiğiniz bağlaçları ve edatları da uygun yerlerde kullanınız.

SAĞLIĞINA DİKKAT ET

Hayatta en değerli
Hazinemiz sağlıktır.
Sağlığı korumanın
Tek yolu temizliktir.

Uymazsan kurallara
Hemen hasta olursun.
Gidemezsin okula
Sağlığına dikkat et!

Uyu, eğlen ve dinlen.
Güzel, dengeli beslen.
Kazanırsın güç, kuvvet.
Sağlığına dikkat et!

Sınıfında kalmamak,
Hasta olup solmamak,
İstiyorsan hep koşmak
Sağlığına dikkat et!

Arife HANCI, Belirli Günler ve Haftalar

8. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

BAĞIRSAKLASAK DA MI SAKLASAK?

Sence vücudunun en hassas, en duygusal, en çok üzülen ya da en çok mutlu olan organı hangisi? Düşündün mü? Belki kalbin ya da beynin, diye düşünmüş olabilirsin. Fakat cevap bağırsakların! Her olaydan fazlaca etkilenen bu organ, temel olarak iki bölümden oluşur: İlki daha uzun ve ince olan ince bağırsak, diğeri ise daha kalın olan kalın bağırsak. Bağırsaklar başımıza gelen her şeyden etkileniyor. Yani bağırsaklarımıza iyi bakmazsak pek çok hastalık başlayabilir. Bu yüzden bağırsak sağlığı, vücut sağlığımız için çok önemli.

Merve Bilge ATALAY, *Bilge Çocuk*
(Kısaltılmıştır.)

1. Aşağıdaki soruları paragrafa göre cevaplayınız.

a) Vücudun en hassas, en duygusal, en çok üzülen ve en çok mutlu olan organı hangisidir?

.....
.....

b) Bağırsağın bölümleri nelerdir?

.....
.....

c) Bağırsaklarımıza neden iyi bakmalıyız?

.....
.....

ç) Paragrafın konusu nedir?

.....

2. Aşağıdaki cümleleri “ile, ama, ve, veya, ya da” bağlaçlarından uygun olanıyla tamamlayınız.

Kitap defter almak için kırtasiyeye gittim.

Onur Ayşe fen bilgisi ödevini yapmak için kütüphanede buluştu.

Çalışmaya katıl katılma, ben karışmam.

Baharın gelmesini çok bekledi baharda ağaçların yeşerdiğini göremedi.

Bu soruları tek başına bir arkadaşınla birlikte çöz.

Masanın üstünde duran yemek tabaklarını, ekmeği baharatları topladık.

3. Aşağıdaki edatları üç farklı cümlede kullanınız.

ancak

kadar

gibi

.....

.....

.....

4. Aşağıdaki ünlemleri üç farklı cümlede kullanınız.

eyvah

tüh

ya

.....

.....

.....

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla edat kullanılmıştır?

- A) Çalıştığın kadar kazanırsın.
- B) Yola çıktığın için üzüldüm.
- C) Bahar gibi bir gün yaşadık.
- D) Sorularla ilgilendiği için yemeğe yetişememiş.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç kullanılmamıştır?

- A) Mutluluk ve hüznün kokan bir filmdi.
- B) Yedi şehirde yaşamış fakat en çok İzmir'i sevmişti.
- C) Ne araba ne de otobüsle gitmek istiyordu.
- D) Kürşat'ı seviyor, çok özlüyordu.

7. Onu aramadığım için bana da kızdı.

Bu cümlede aşağıdaki kelime türlerinden hangisi yoktur?

- A) Edat
- B) Bağlaç
- C) Ünlem
- D) Zamir

CEVAP ANAHTARI

1. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1. a) Metnin konusu saygıdır.
- b) Metinde “Size yapılmasını istemediğiniz şeyleri siz de başkasına yapmamalısınız.” ana fikri işlenmiştir.
- c) İnsanların empati yapmaları gerektiğini anlatmaya çalışmaktadır.

2. Öğrenci yorumu

3. I. d II. f III. ç IV. e V. b VI. g VII. c VIII. h IX. a

4. D 5. C 6. A 7. B

2. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1. a) Su birikintisini büyük bir denize benzettiği için üstüne konduğu saman çöpünü gemi, kendini de bir kaptan gibi görmüştür.
- b) Bazı kimseler aslında ne olduklarını unutup kendilerini çok büyük görebilirler.
- c) Kirli bir su birikintisindeki saman çöpüne konan sineğin kendini kaptan sanması.
- ç) Sineğin “Gemiyi ve denizi ben nice zamandır düşünür dururdum. İşte şu denizdir, bu da gemim. Ben de işini bilen bilgili bir kaptanıyım.” şeklinde konuşturulması.
- d) Sineğin kirli su birikintisindeki saman çöpüne konması gerçek hayatta karşılaşılabilecek bir durumdur. Sineğin konuşması ise hayalî bir ögedir.
- e) Öğrenci yorumu

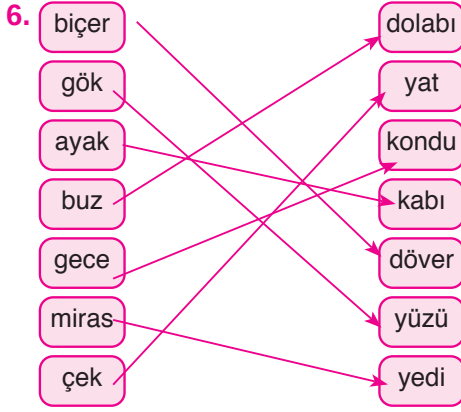
2. C 3. B 4. D 5. N, N, Ö, Ö, N, Ö, N

6. Öğrenci yorumu

3. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1. a) Mehmetçik alın teriyle ekmeğini kazanan, vergisini veren, misafirperver, iyi vatandaş-
tır, yurdunu savunmak için her şeyi feda edebilir.
- b) Mehmetçik’tir.
- c) Mehmetçik bu vatan için her şeyini feda edebilen insanların genel adıdır.
- ç) Öğrenci yorumu
- d) Mehmetçik, ekmeğin, vergisini, vatandaş, varlığını, çekinmeyen, köylüsünü, meşak-
katli, durumları, iradeli, şüphesiz.

2. D 3. A 4. B 5. D

7. (K) Millî Mücadele'yi anlamak istiyorsan o dönemlere ait nitelikli kitaplar okuyacaksın.
(K) Eğer çok çalışırsan sınavı kazanırsın.
(K) İstedğin kitabı alacağım yeter ki beni iyi dinle.
(K) Anlattıklarımı anlamadıysan tekrar edeyim.

4. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1. a) Görkemli Osmanlı mimarisinin en gözde eserlerini meydana getirip imparatorluğun en güçlü döneminin ihtişamını yaptığı eserlerle somutlaştırdığı için akla ilk Mimar Sinan'ın adı gelmektedir.
b) Sinan'ı tanımlamak için "deha, sanatkâr, çalışkan, bilim insanı" sözleri kullanılmıştır.
c) Mimarlar mimarı unvanı yakıştırılmış.
ç) Metnin konusu Mimar Sinan'dır.
d) Çok yönlü kişiliği ile Mimar Sinan Türk mimarisinin en büyük ismidir.
e) Öğrenci yorumu
f) Özel isimler: Sinan, Osmanlı. Cins isimler: Öğrenci Yorumu

2. C 3. B 4. C 5. B 6. D

5. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1. a) Kökü ve yapraklarının yenmesi, haşlansa bile vitaminlerini kaybetmemesi nedeniyle kereviz gibi bir bitki bulmak zordur.
b) Kereviz, mide ağrılarına iyi gelir. Vücuttaki iltihabı giderir. Kemiklerin ağrısını giderir. Kan basıncını düşürür. Dikkati toplamaya yardımcıdır.
c) Metnin konusu kereviz ve kerevizin faydalarıdır.
ç) Metinde öznel anlatım ağır basmaktadır.

2. a) Eski kitaplar ve birkaç özgün dergi masanın üzerinde bizleri bekliyordu.

Bazı insanlar küçük hayaller kurar, bazıları ise büyük hayalleri gerçeğe dönüştürmek için çabalar.

Minik tohumlar devasa ağaçları içlerinde barındırıyor.

Bir elma, üç armut ve on mandalina vardı çantasında.

Hangi bina veya kaç gökdelen şu ormanın yerini tutabilir?

Bizi bu ormana getiren şu sevimli çocuk ilerideki köyde yaşıyormuş.

b)

Niteleme Sıfatları	İşaret Sıfatları	Sayı Sıfatları	Belgisiz Sıfatlar	Soru Sıfatları
eski özgün küçük büyük minik devasa sevimli	şu bu ilerideki	bir üç on	birkaç bazı	hangi kaç

3. B 4. C 5. B

6. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1. a) Yazar, sanatçıya yaşadığı çağın beğenisine kendisini kaptırmaması uyarısında bulunmaktadır.

b) Yazar, içinde yaşadığı toplumun bir aracı olmaktan kendini kurtarmak için büyük çaba harcamalıdır.

c) Kendini çevresine sevdirmek, beğendirmek için yapacağı fedakârlıklar yarınlar kalmasına engel olacaktır.

ç) Yazara göre zamana, çağına, çevresinin irili ufaklı kişilerine, yerleşmiş kanılarına, tutunmuş beğenisine karşı koymayı bilen güçlü kişiler yarına kalır.

d) Deyimler

Kendini kaptırmak

Karşı koymak

Aldırış etmemek

Fedakârlık yapmak

Uzak kalmak

2. Ben, Onlar, Siz, O, Sen, Biz 3. B 4. D 5. A 6. Öğrenci yorumu

7. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1. a) Paragraf bir düşünce yazısından alınmıştır. Paragrafta kişi, zaman, yere bağlı herhangi bir olay yoktur. Müzik aleti çalmanın beynin gelişimini olumlu yönde etkilediği açıklanmıştır.
- b) Beynin farklı işlevlere sahip bölgelerinin birlikte uyumlu çalışmasıdır.
- c) Öğrenci yorumu
- ç)

İsim Tamlamaları	Sıfat Tamlamaları
müzik aleti kişilerin işitsel yetenekleri kas hareketleri	bir melodi birçok bölge görsel işlevler

2. Ayakkabılarımın bağcıklarının rengi
Spor programının sunucusu
Sağlık Bakanlığının reklamı
Sporcunun altın madalyası
İlaç kutusunun kapağı
3. C 4. B 5. C 6. D 7. B 8. Ö, Ö, Ö, N, N 9. Öğrenci yorumu

8. TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARI

1. a) Bağırsak.
b) İnce ve kalın bağırsak.
c) Hastalıklara yakalanmamak için bağırsaklarımıza iyi bakmalıyız.
ç) Bağırsaklarımızın önemi.
d) Edatlar: ...den sonra, ile Bağlaçlar: ama, ki, ve, ne...ne, de
2. ve, ile, veya, ama, ya da, ve
3. Öğrenci yorumu
4. Öğrenci yorumu
5. D 6. D 7. C

KAYNAKÇA

- ABASIYANIK, S. F. (2016). *Son Kuşlar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- AKAL, A. (2005). *Ben Büyüküm*. İstanbul: Uçanbalık Yayıncılık.
- AKAL, A. (2017). *Mavi Ay*. İzmir: Uçan Balık Yayınları.
- AKBAL, O. (1975). *Konumuz Edebiyat*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- AKBAŞ, A. V. (2013). *Mesnevi Öyküleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- ALİ, S. (2019). *Canım Aliye, Ruhum Filiz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ALAIN, (2004). *Mutlu Olma Sanatı*. (Çev. NAYIR, Y. N.) İstanbul: Varlık Yayınları.
- ASYA, A. N. (Haz. YILDIZ, S.) (2009). *Bayrak Şairi Ârif Nihat Asya'dan Seçmeler*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- ATAÇ, N. (2014). *Günlerin Getirdiği ve Sözden Söze*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- ATALAY, M. B. (2017, Temmuz). *Tadı Olmayan Bir Şeyi Neden İçeyim ki?* TRT Çocuk Dergisi, s. 54-55.
- ATALAY, M. B. (2018, Kasım). *Bağırsaklasak da mı Saklasak?* Bilge Çocuk, s. 25.
- BAŞAR, Ş. N. (Haz. PARLATIR, İ.; ENGİNÜN, İ.; OKAY, O.; KERMAN, Z.; YETİŞ, K. ve BİRİNCİ, N.) (2007). *Güzel Yazılar Gezi-Hatıra*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- BEHRAMOĞLU, A. (1986). *Şiirler 1959-1982*. İstanbul: Adam Yayınları.
- BİLDİRİCİ, H. (2017, Haziran). *Göge Bakalım*. Ebabil, s. 20-21.
- BİLGİN, İ. (2019). *Gerçek Efsanelerin Öyküsü Çanakkale Destanı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- BİROL, G. (2015). *Öğreten Öyküler*. Ankara: Yason Yayınları.
- BULUT, S. (2015). *Büyük Atatürk'ten Küçük Öyküler (Anlatan: Baha Arıkan, Derleyen: Kemal Arıburnu)*. İstanbul: Can Çocuk Yayınları.
- COŞKUNER, T. (2018, Kasım). *Efsane Bitki Kereviz*. Bilge Çocuk, s. 18.
- ÇAKMAKÇIOĞLU, A. (2003). *Piyeler*. İstanbul: Bu Yayınevi.
- DAYIOĞLU, G. (2010). *Yaşadıklarım ve Düşlediklerim*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- DEPSEN, K. (2007). *Atatürk'ün Anıları*. Ankara: Bizbize Yayınları.
- DOĞRU, M. (2015, Mart). *Basketbol Oynamak Boy Uzatır mı?* İstanbul'da Sağlık, s. 30-31.
- ECE, Z. (2017, Temmuz). *1 Kişi=?* Diyanet, s. 66-67.
- EDGÜ, F. (1981). *Çiğlik*. İstanbul: Ada Yayınları.
- ESENDAL, M. Ş. (2015). *İhtiyar Çilingir*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- GÖKALP, Z. (2015). *Altın Işık*. İstanbul: Bordo - Siyah Yayınları.
- HANCI, A. (Haz. KÖKLÜGİLLER, A.) (2007). *Belirli Günler ve Haftalar*. İstanbul: Özyürek Yayınevi.
- HAŞİM, A. (2016). *Bize Göre*. İstanbul: Okur Yazar Kitap.
- KOKA, Ş. (Haz. İSEN M., & İSEN T. İ.) (2002). *Balkanlarda Türk Çocuk Hikâyeleri Antolojisi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- KAÇMAZ, E. (2018). *Eğlendiren-Öğreten Masallar*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- KALECİ, Ş. (2000, Temmuz). *Uygarlık Diyarı Harran*. Bütün Dünya 2000, s. 47-50.
- KANIK, O. V. (1970). *La Fontaine'in Masalları*. İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- KAPLAN, M. (2006). *Nesillerin Ruhü*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- KARA, S. (2019, Mayıs). *Bilim Çizgi*. Bilim ve Teknik, s. 26-27.
- KARAKOÇ, A. (2018). *Bütün Şiirleri - 4*. Ankara: Kadim Yayınları.
- KARAOŞMANOĞLU, Y. K. (1993). *Anamın Kitabı*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- KISAKÜREK, N. F. (2008). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- KOÇ, D. (2018, Nisan). *Yosun Pilleri*. Atlas, s. 32.
- KÜLEBİ, C. (2007). *Bütün Şiirleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- LA FONTAINE. (1984). *Masallar*. (Çev. EYÜBOĞLU, S.) İstanbul: Cem Yayınları.
- ORAL, Ü. (1998). *Çocuklara Karagöz Hikâyeleri*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ORAL, Ü. (2013). *Kukla Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- ORTAÇ, Y. Z. (1938). *Kuş Cıvıltıları*. İstanbul: Kanaat Kitabevi.

- OZANSOY, H. F. (2014). *Eski İstanbul Ramazanları*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- ÖNDER, M. (2008). *Aldı Sözü Anadolu*. Ankara: Elips Kitap.
- ÖZBEK, S. (2001). *Ben Mustafa Kemal'im*. M. KOYUNCU, *Belirli Günler ve Haftalar içinde*. Ankara: Ankara Yıldırım Dağıtım.
- ÖZKAN, İ. (1999). *Nasreddin Hoca Fıkraları*. Ankara: TİKA.
- MEB (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara
- REGÜ, Ş. E. (1972). *Onlar da Çocuktuk*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- SARIGÜL, T. (2017, Kasım). *Müzik Aleti Çalmanın Beynin Gelişimini Olumlu Yönde Etkilediği Doğru mu?* Bilim ve Teknik, s. 40.
- SARIYÜCE, H. L. (2001). *Sahibini Unutmayan Köpek*. İzmir: Kültür Kitap Sarayı Yayınları.
- TARANCI, C. S. (2013). *Otuz Beş Yaş*. İstanbul: Can Yayınları.
- URAL, Y. (2018). *Timsahlar Dış Fırçası Kullanmaz*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- USLU, T. (2014). *Bilim Öyküleri*. İstanbul: Uğurböceği Yayınları.
- VAHAPZÂDE, B. (1995). *Gurub Düşünceleri*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- ZENGİN, M. İ. (2003). *Sufi ile Pufi*. İstanbul: Uçurtma Yayınları.

İNTERNET KAYNAKÇASI

- s. 30 <https://www.eba.gov.tr/videoizle/degerler-egitimi/9803760002132187a4f63a531bfc1275c063c81ed6006>
- s.125 <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/Eklenti/9383,mimarsinantrpdf.pdf?0>
- www.biyografi.net (Erişim tarihi: 20.11.2018)
- <https://www.aa.com.tr/tr/bilim-teknoloji/corumda-universite-ogrencileri-gri-su-tek-sistemiyle-yuzde-40-su-tasarufu-hedefliyor/2183262>
- <http://ortaokul.tbm.org.tr/Video/Teknoloji-Bagimlilik/12#!Home/VideoView>
- <http://ortaokul.tbm.org.tr/Video/Teknoloji-Bagimlilik/12#!Home/VideoView>
- <http://www.sggm.saglik.gov.tr/TR,4070/ilgili-gorseller--spot-filmler-.html>

GÖRSEL KAYNAKÇA

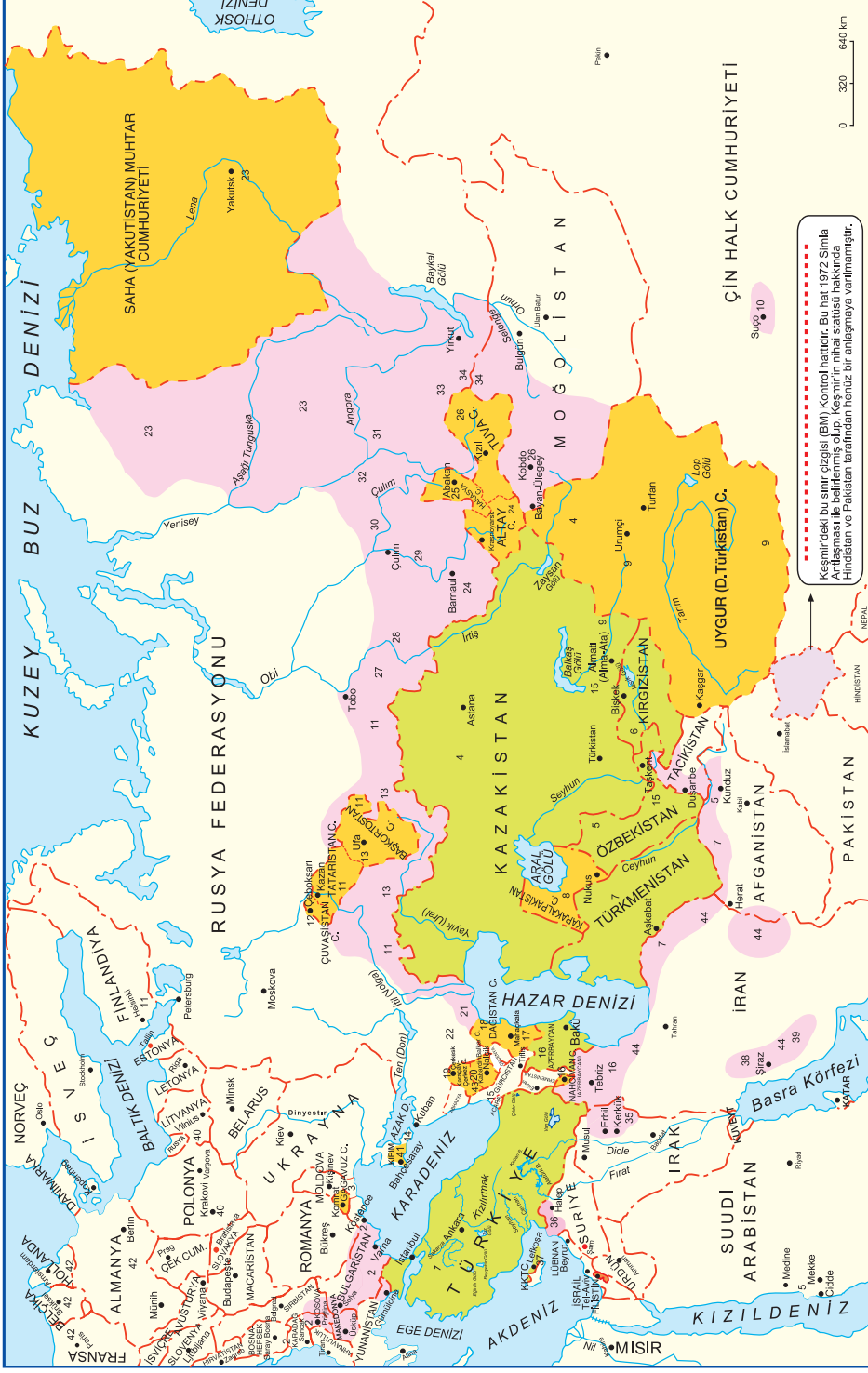
- s.64 http://www.ata.tsk.tr/content/img/07/fotograflar/renkli_fotograflar/143.jpg
- s.65 http://www.ata.tsk.tr/content/img/07/fotograflar/renkli_fotograflar/89.jpg
- s.66 <http://www.kultur.gov.tr/Resim/16914,12jpg.png?0>
- s.70, 71 <http://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Milli-M%C3%BCcadele-D%C3%B6nemi-19.jpg>
- s.72 <https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/tekneler-turk-bayragina-geciyor-306282.html>
- s.77 <http://www.tipeez.com/ch/main/news/link/15234/19-mayis-1919.aspx>
- s.86, s. 88 http://www.ata.tsk.tr/content/media/07/ataturk_albumu_1.pdf
- s.123 <http://www.isvecpostasi.com/buksele-mizah-armagani-nasreddin-hoca-heykeli-h2680.html>
- s.173 <http://www.gultendayioglu.com/assets/img/ui/eserlerim.jpg>

Yayınevi ressamı tarafından çizilen görseller: s.10, s.11, s.15, s.16, s.19, s.20, s.21, s.22, s.23, s.43, s.46, s.48, s.53, s.87, s.88, s.92, s.93, s.94, s.95, s.96, s.97, s.102, s.103, s.104, s.105, s.107, s.128, s.129, s.141, s.146, s.150, s.154, s.155, s.156, s.161, s.162, s.163, s.164, s.165, s.166, s.184, s.185, s.186, s.191, s.192, s.195, s.205, s.211, s.238 görseller.

www.shutterstock.com adresinden alınan görseller: s.12, s.31, s.32, s.36, s.37, s.38, s.40, s.44, s.52, s.55, s.58, s.59, s.60, s.78, s.79, s.110, s.113, s.114, s.115, s.122, s.130, s.131, s.133, s.134, s.135, s.137, s.139, s.147, s.159, s.169, s.170, s.179, s.180, s.188, s.193, s.210, s.216, s.223, s.227, s.231, s.232, s.234 görseller.

[illegible]

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

İ Ş A R E T L E R

- Devlet sınırı
- Özerk cumhuriyet ve vilayet sınırı
- Bağımsız Türk devletleri
- Özerk cumhuriyet, eyalet ve vilayetler
- Özerk olmayan Türk bölgeleri
- Kanal (Süveyş Kanalı)

BAĞIMSIZ DEVLETLER

- a) Azerbaycan C. Bakü
- b) Kazakistan C. Astana
- c) Kırgız C. Bişkek
- ç) Kuzey Kıbrıs Türk C.(KKTC) Lefkoşa
- d) Özbekistan C. Taşkent
- e) Türkiye Cumhuriyeti Ankara
- f) Türkmenistan C. Aşgabad

ÖZERK CUMHURİYETLER

- a) Başkortostan C. Ufa
- b) Çuvaşistan C. Çeboksarı
- c) Dağıstan C. Mağaçkala
- ç) Gagavuz C. Komrat
- d) Kabardin-Balkar C. Nalçık
- e) Karakalpakistan C. Nukus
- f) Nahçıvan C. Nahçıvan
- g) Saha (Yakutistan) Muhtar C. Yakutsk
- ğ) Tuva C. Kızıl
- h) Uygur (D. Türkistan) C. Urumçi
- i) Tataristan C. Kazan
- j) Altay C. Krasnoyarsk
- k) Karakalpakistan C. Abakan
- l) Karaçay-Çerkes C. Çerkesk

1. Türkiye Türkleri
2. Balkan Türkleri
3. Gagavuz Türkleri
4. Kazaklar
5. Özbekler
6. Kırgızlar
7. Türkmenler
8. Karakalpaklar
9. Uygurlar
10. Sarı Uygurlar ve Salırlar
11. Tatarlar
12. Çuvaşlar
13. Başkırlar
14. Kırımçıklar
15. Ahıska Türkleri
16. Azerbaycan Türkleri
17. Dağıstan Türkleri
18. Kumuklar
19. Karacaylar
20. Balkarlar (Malkarlar)
21. Nogaylar
22. Stavropol Türkmenleri
23. Saha (Yakut) Türkleri
24. Altay Türkleri
25. Hakaslar
26. Tuva Türkleri
27. Tobol Tatarları
28. Barabalar
29. Şorlar
30. Çulım
31. Kumandı
32. Kandak
33. Karagas
34. Uranhay
35. Irak Türkleri
36. Suriye Türkleri
37. Kıbrıs Türkleri
38. Kaşgaylar
39. Hamse Türkmenleri
40. Karaim Türkleri
41. Kırım Türkleri
42. Avrupa'daki Türkler
43. Kabardin-Balkar Türkleri
44. İran Türkleri